

Bruxelles, den 21.11.2023
COM(2023) 904 final

**FORSLAG TIL RÅDETS OG KOMMISSIONENS
FÆLLES RAPPORT OM BESKÆFTIGELSEN**

DA

DA

Indholdsfortegnelse

NØGLEBUDSKABER.....	3
KAPITEL 1. OVERSIGT OVER ARBEJDSMARKEDSTENDENSER OG SOCIALE TENDENSER, FREMSKRIDT MED HENSYN TIL 2030-MÅLENE OG CENTRALE HORIZONTALT RESULTATER VEDRØRENDE SOCIAL KONVERGENS	26
1.1 Centrale tendenser på arbejdsmarkedet.....	26
1.2 Centrale sociale Tendenser.....	28
1.3 Fremskridt med hensyn til EU's overordnede og nationale mål for 2030.....	31
1.4 Status over den sociale resultattavle.....	36
1.5 Centrale horisontale resultater vedrørende konvergens fra første fase af landeanalysen.....	39
KAPITEL 2. BESKÆFTIGELSESMÆSSIGE OG SOCIALPOLITISKE REFORMER — MEDLEMSSTATERNES RESULTATER OG INDSATS	45
2.1 Retningslinje 5: Skabe øget efterspørgsel efter arbejdskraft.....	45
2.1.1 Nøgleindikatorer	45
2.1.2 Foranstaltninger truffet af medlemsstaterne	58
2.2. Retningslinje 6 — Styrke udbuddet af arbejdskraft og forbedre adgangen til beskæftigelse, færdigheder og kompetencer	61
2.2.1 Nøgleindikatorer	62
2.2.2 Foranstaltninger truffet af medlemsstaterne	87
2.3 Retningslinje 7: Forbedre arbejdsmarkedernes funktion og effektiviteten af den sociale dialog	97
2.3.1. Nøgleindikatorer	98
2.3.2. Foranstaltninger truffet af medlemsstaterne	116
2.4: Retningslinje 8: Fremme lige muligheder for alle, støtte social inklusion og bekæmpe fattigdom	123
2.4.1. Nøgleindikatorer	123
2.4.2. Foranstaltninger truffet af medlemsstaterne	149
KAPITEL 3. FØRSTE FASE AF LANDEANALYSEN	157
Belgien	159
Bulgarien.....	160
Tjekkiet.....	162
Danmark	164
Tyskland.....	166
Estland.....	168
Irland	169
Grækenland	170

Spanien.....	172
Frankrig.....	173
Kroatien.....	174
Italien.....	176
Cypern.....	178
Letland.....	180
Litauen.....	182
Luxembourg.....	184
Ungarn.....	186
Malta.....	187
Nederlandene.....	189
Østrig.....	190
Polen.....	191
Portugal.....	192
Rumænien.....	194
Slovenien.....	196
Slovakiet.....	198
Finland.....	199
Sverige.....	201

NØGLEBUDSKABER

Den fælles beskæftigelsesrapport fra Europa-Kommissionen og Rådet indeholder en gennemgang af beskæftigelsessituationen i Unionen og status på gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinjerne i overensstemmelse med artikel 148 i TEUF. Beskæftigelsesrapporten giver et årligt overblik over de vigtigste beskæftigelsesmæssige og sociale tendenser i Den Europæiske Union og over medlemsstaternes seneste politiske foranstaltninger i overensstemmelse med retningslinjerne for medlemsstaternes beskæftigelsespolitikker¹. I rapporten udpeges også de relaterede nøgleprioritetsområder for politiske tiltag. Kapitel 1 i rapporten indeholder en oversigt over de vigtigste beskæftigelsesmæssige og sociale tendenser og de fremskridt, der er gjort med hensyn til EU's overordnede mål og nationale mål frem til 2030, samt horisontale resultater baseret på principperne i rammen for social konvergens. I kapitel 2 analyseres udfordringer og politiske reaktioner i medlemsstaterne for hver af de fire beskæftigelsesretningslinjer. Kapitel 3 indeholder landespecifikke analyser for alle medlemsstater i overensstemmelse med principperne i rammen for social konvergens. På baggrund af Kommissionens forslag og efter behandling i de relevante rådgivende udvalg under Rådet vil den endelige tekst blive vedtaget af Rådet for Beskæftigelse, Socialpolitik, Sundhed og Forbrugerpolitik (EPSCO-Rådet). Løsning af de udfordringer, der påpeges i rapporten, kan bidrage til en opadgående social konvergens, styrke Unionens indsats for en retfærdig grøn og digital omstilling og bidrage til at imødegå de demografiske forandringer, nå målene for bæredygtig udvikling og gennemføre EU's ligestillingsstrategier².

Den fælles beskæftigelsesrapport for 2024 har igen et stærkt fokus på gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder i overensstemmelse med handlingsplanen fra marts 2021 og tilsagnene fra EU's ledere ved det sociale topmøde i Porto. Dette sker navnlig via temabokse, der dækker centrale udfordringer inden for lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet, rimelige arbejdsvilkår og social beskyttelse og inklusion i lyset af de socioøkonomiske udsigter og de seneste politiske initiativer. I rapporten måles EU's overordnede mål for beskæftigelse, færdigheder og fattigdomsbekæmpelse for 2030, som blev bifaldet af EU's ledere i ved topmødet i Porto og Det Europæiske Råd i juni 2021. Denne udgave omhandler også som noget nyt de nationale 2030-mål, som medlemsstaterne fremlagde og drøftede på samlingen i EPSCO-Rådet i juni 2022.

Målene for beskæftigelse, færdigheder og fattigdomsbekæmpelse frem til 2030 er drivkraften bag politiske tiltag på tværs af de relevante politikområder på EU-plan og i medlemsstaterne. En solid vækst i beskæftigelsen i gennemsnit i de seneste to år har bragt EU godt på vej mod sit overordnede beskæftigelsesmål inden 2030 (fra 2022-niveauet på 74,6 % skal beskæftigelsen stige med yderligere 3,4 procentpoint i EU frem til 2030 for at nå målet på 78 %), selv om de seneste kvartalsvise data peger i retning af langsommere fremskridt.

- På baggrund af genopretningen efter covid-19 og den gode udvikling på arbejdsmarkedet gjorde alle medlemsstater i 2022 fremskridt hen imod deres beskæftigelsesmål. For langt de fleste medlemsstater er der behov for en yderligere indsats med hensyn til beskæftigelses- og kvalifikationspolitikker frem til 2030 for at

---

¹ Den seneste ajourføring af beskæftigelsesretningslinjerne blev vedtaget af Rådet for Den Europæiske Union i oktober 2023 (EUT L 2023/2528 af 14.11.2023).

² Strategien for ligestilling mellem kønnene 2020-2025, EU-handlingsplanen mod racisme 2020-2025, EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse 2020-2030, strategien for ligestilling af LGBTIQ-personer og strategien for rettigheder for personer med handicap 2021-2030.

nå målene. I et betydeligt antal medlemsstater rummer beskæftigelsen for lavtuddannede det største potentiale for forbedring efterfulgt af beskæftigelsen for ældre kvinder (55-64 år) og unge (20-29 år) i flere lande.

- Samtidig er der behov for betydelige fremskridt for at nå EU's overordnede mål om, at 60 % af alle voksne skal deltage i læring hvert år i EU senest i 2030, fra et lavt niveau på 37,4 % i 2016, i overensstemmelse med ambitionen om, at Europa skal forblive konkurrencedygtigt, innovativt og inklusivt, også i forbindelse med den grønne og den digitale omstilling.
- Endelig er antallet af personer, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, stort set stabilt i EU på baggrund af den udfordrende socioøkonomiske kontekst i de seneste tre år og takket være den afgørende politiske indsats på EU- og medlemsstatsplan (et fald på 279 000 i 2022). De fleste medlemsstater har registreret visse fremskridt hen imod deres nationale mål for fattigdomsbekæmpelse siden 2019, men i flere andre medlemsstater har situationen ændret sig i den modsatte retning. Der vil derfor være behov for en betydelig yderligere indsats og løbende overvågning for at sikre, at de fastsatte nationale ambitioner opfyldes med henblik på at nå EU's overordnede mål om at reducere antallet af personer, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, med mindst 15 millioner senest i 2030 i forhold til 2019.

Kombineret med samhørighedsfondene vil gennemførelsen af de reformer og investeringer, der er planlagt i medlemsstaternes genopretnings- og resiliensplaner, fremme en retfærdig, inkluderende og bæredygtig vækst. Sideløbende med den støtte, som Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+), Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU), Fonden for Retfærdig Omstilling (FRO) og instrumentet for teknisk støtte yder til politiske tiltag inden for de forskellige politikområder, fremmer genopretnings- og resiliensfaciliteten EU's økonomiske, sociale og territoriale samhørighed ved at forbedre medlemsstaternes resiliens, kriseberedskab, tilpasningsevne og vækstpotentiale og fremme jobskabelse af høj kvalitet gennem relevante reformer og investeringer. På denne måde bidrager faciliteten også til gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder³. Der er tildelt et beløb på ca. 139,6 mia. EUR til medlemsstaterne, som bidrager til sociale udgifter, og som svarer til ca. 28 % af de samlede anslåede udgifter⁴. Til dato har Kommissionen udbetalt mere end 175 mia. EUR under genopretnings- og resiliensfaciliteten i form af både tilskud og lån samt forfinansiering. Af de 6 266 milepæle og mål, der indgår i de 27 genopretnings- og resiliensplaner, forventes 2 045 at bidrage til socialpolitikkerne. Af de 808 milepæle og mål, der var opfyldt pr. 13. november, fremmer 243 socialpolitikker. Det svarer til ca. 30 % af det samlede antal opfyldte milepæle og mål og næsten 12 % af de milepæle og mål, der er knyttet til socialpolitikkerne i de 27 genopretnings- og resiliensplaner. Som led i analysen af den politiske reaktion omfatter den fælles beskæftigelsesrapport også et udvalg af foranstaltninger, der støttes af EU-finansiering, navnlig genopretnings- og resiliensfaciliteten, ESF+, EFRU, FRO og instrumentet for teknisk støtte. Den samlede indsats er til støtte for vækst- og beskæftigelse samt social og økonomisk samhørighed og modstandsdygtighed i Unionen.

---

³ Forordning (EU) 2021/241 om oprettelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten (EUT L 57 af 18.2.2021, s. 17).

⁴ Sociale udgiftskategorier defineres og anvendes på grundlag af den metode, som Kommissionen har fastsat i samråd med Europa-Parlamentet og medlemsstaterne i delegeret forordning (EU) 2021/2105.

Den fælles beskæftigelsesrapport for 2024 har et stærkere landespecifikt fokus i overensstemmelse med principperne i rammen for social konvergens, som er i tråd med drøftelserne i EPSCO-Rådet i juni 2022, som blev forberedt af Beskæftigelsesudvalget (EMCO) og Udvalget for Social Beskyttelse (SPC)⁵. På grundlag af eksisterende værktøjer (den sociale resultattavle og den aftalte trafiklysmetode for den fælles beskæftigelsesrapport) analyseres medlemsstaternes arbejdsmarked, færdigheder og sociale udfordringer med henblik på at identificere potentielle risici for opadgående social konvergens, som kræver en dybere analyse i anden fase. I denne henseende styrker den landespecifikke analyse overvågningen af områderne for beskæftigelse, færdigheder og socialpolitik i det europæiske semester i overensstemmelse med artikel 148 i TEUF. Den fælles beskæftigelsesrapport indeholder første fase af landeanalysen, som hovedsagelig er baseret på nøgleindikatorerne på den sociale resultattavle. Alt i alt viser første fase af analysen af rammen for social konvergens, at:

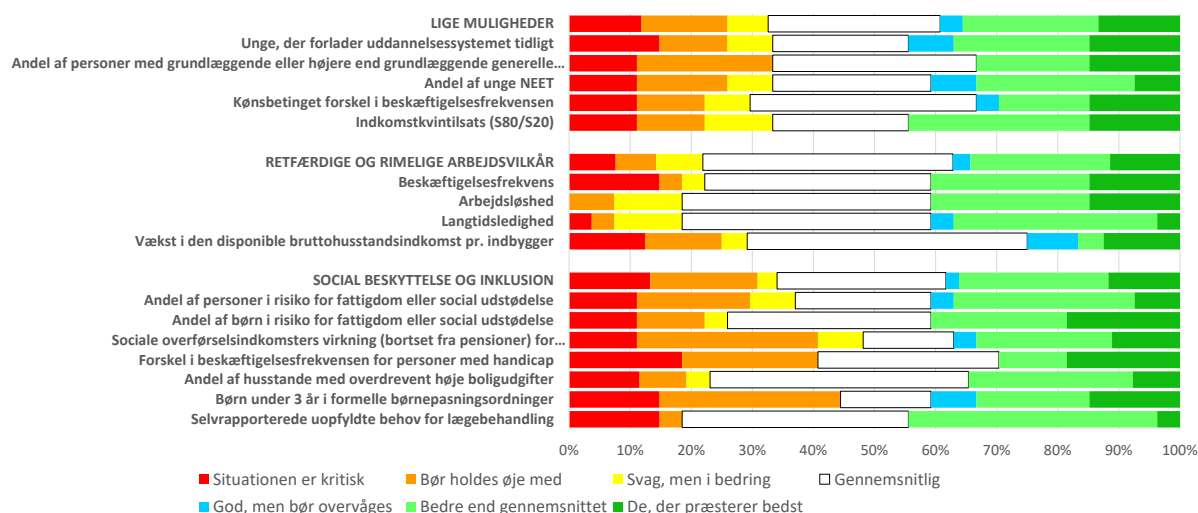
- i. de medlemsstater, der indledningsvis havde relativt dårligere generelle beskæftigelses- og arbejdsløshedstal, opnåede mere markante forbedringer i 2022, hvilket tyder på konvergens på disse områder
- ii. der er potentielle risici for opadgående social konvergens med hensyn til færdigheder på trods af den nylige positive udvikling, som kan skabe udfordringer for så vidt angår beskæftigelsesegnethed og øge ulighederne, medmindre den politiske indsats intensiveres betydeligt
- iii. de sociale resultater samlet set var stabile i 2022 på trods af de mange kriser, men de bør overvåges nøje i lyset af de høje leveomkostninger.

Kommissionens tjenestegrene vil foretage en mere detaljeret analyse i anden fase (baseret på mere omfattende kvantitativ og kvalitativ dokumentation, herunder om fremskridtene hen imod de nationale mål for 2030) i forhold til de lande, for hvilke der i første fase identificeres potentielle risici for opadgående social konvergens (Bulgarien, Estland, Ungarn, Italien, Litauen, Rumænien og Spanien, på grundlag af analysen i denne rapport).

---

⁵ På grundlag af arbejdet i den særlige fælles arbejdsgruppe mellem EMCO og SPC fra oktober 2022 til maj 2023. Se [rapporten fra EMCO-SPC-arbejdsgruppen om indførelse af en ramme for social konvergens i det europæiske semester og dens nøglebudskaber](#).

Udfordringer vedrørende beskæftigelse, færdigheder og sociale forhold i EU's medlemsstater efter nøgleindikatorer på den sociale resultattavle

Note: 1) Der foreligger endnu ikke data for indikatoren for voksnes deltagelse i uddannelse. 2) Data mangler for nogle lande i nogle indikatorer — se tabel 1.4.1 i afsnit 1.4. Forklaringer til alle indikatorer findes i bilagene.

Samlet set var arbejdsmarkedsresultaterne i gennemsnit gode i 2022 og 2023 på trods af de ekstraordinære chok og oversteg i mange tilfælde niveauet før pandemien. Selv om EU's økonomi på det seneste har mistet momentum, udviste arbejdsmarkedet fortsat modstandsdygtighed i kølvandet på chok i forbindelse med sundhed, forsyningskæder, energi- og fødevarerpriser, naturkatastrofer og geopolitisk ustabilitet. De ekstraordinære foranstaltninger, der er truffet på EU-plan og nationalt plan i den vanskelige socioøkonomiske kontekst gennem de seneste tre år, har bidraget til denne situation⁶. Samlet set nåede beskæftigelsen op på 74,6 % i EU i 2022 og steg yderligere til 75,4 % i andet kvartal 2023, hvilket er 2,5 procentpoint over niveauet før pandemien (dvs. fjerde kvartal 2019). Samtidig nåede arbejdsløsheden og langtidsledigheden deres laveste niveau på henholdsvis 6,2 % og 2,4 % i 2022 i EU (og er faldet yderligere til 6 % og 2,1 % i andet kvartal 2023). Der blev ikke desto mindre rapporteret om forskelle mellem medlemsstater og regioner samt på tværs af sektorer. Energikrisen lagde en dæmper på væksten i beskæftigelsen i de meget energiintensive sektorer, mens informations- og kommunikationsteknologisektoren (IKT) oplevede den højeste vækst i beskæftigelsen med mere end én million flere arbejdspladser mellem fjerde kvartal 2019 og andet kvartal 2023.

⁶ Bl.a. SURE: Af de samlede offentlige udgifter på 122 mia. EUR til støtteberettigede foranstaltninger i hele SURE's løbetid blev 49 % brugt på arbejdsfordelingsordninger, 31 % på "lignende foranstaltninger" for selvstændige og 9 % på løntilskudsordninger. Se [SURE efter instrumentets udløb: sidste halvårige beretning \(COM\(2023\) 291 final\)](#).

Et stærkt arbejdsmarked på trods af de ekstraordinære chok

75,4 %

beskæftigelse

(20-64 år) i andet kvartal 2023 (+0,7 procentpoint i forhold til året før)

75 %

erhvervsfrekvens

s (15-64 år) i andet kvartal 2023 (+0,5 procentpoint i forhold til året før)

6 %

arbejdsløshed

(15-74 år) i andet kvartal 2023 (-0,1 procentpoint i forhold til året før)

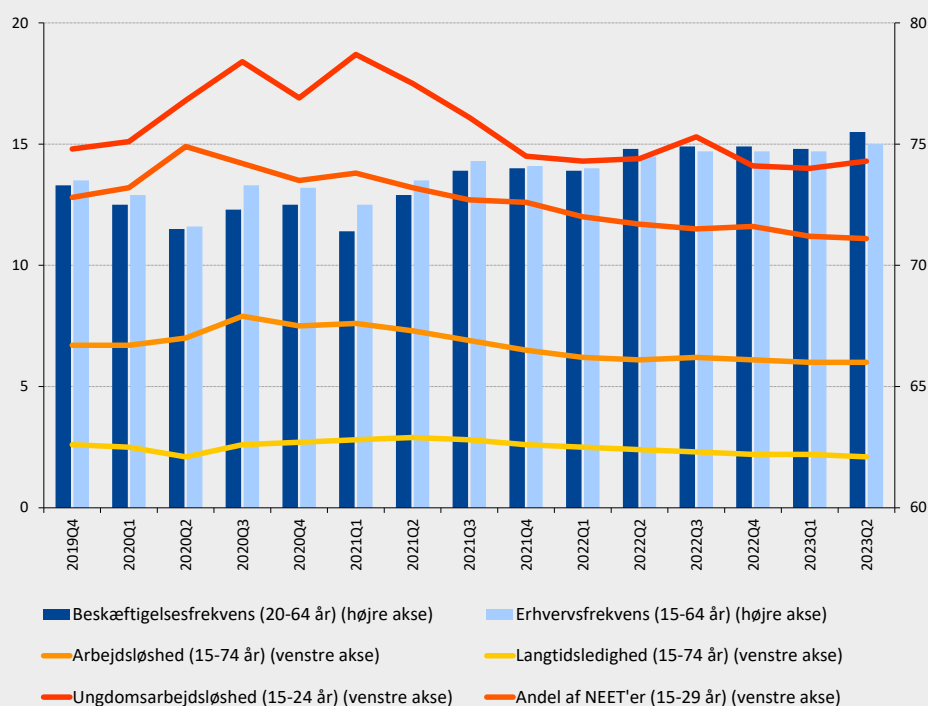
14,3 %

ungdomsarbejds

løshed (15-24 år)

i andet kvartal 2023 (-0,1 procentpoint i forhold til året før)

Centrale arbejdsmarkedsindikatorer i EU-27 (% , kvartalsvis)

Kilde: Eurostat [lfsi_emp_q], [une_rt_q], [une_ltu_q] og [lfsi_neet_q]. Sæsonkorrigerede, ikke kalenderkorrigerede data.

Den betydelige mangel på arbejdskraft og færdigheder udgør en flaskehals for den økonomiske vækst og kan bremse den grønne og den digitale omstilling, hvis der ikke tages tilstrækkeligt hånd om den. Manglen på arbejdskraft er udbredt på tværs af erhverv og færdighedsniveauer. Trods en vis nedgang i de seneste kvartaler lå andelen af ledige stillinger på 2,7 % i andet kvartal 2023 i EU, hvilket er et godt stykke over gennemsnittet på 1,7 % i perioden 2013-19⁷. Der blev rapporteret om betydelige mangler i 2022 inden for sektorer som sundhedspleje, STEM (navnlig IKT), bygge- og anlægssektoren og visse serviceerhverv. Manglen på arbejdskraft i sektorer, der er afgørende for den grønne omstilling, er fordoblet siden 2015, mens uddannelsesstilbuddene i disse sektorer fortsat ligger under gennemsnittet. I 2021 havde mere end 60 % af de virksomheder i EU, der rekrutterede eller forsøgte at rekruttere IKT-specialister, vanskeligt ved at besætte sådanne ledige stillinger. Den udbredte mangel på arbejdskraft skyldes en stærk efterspørgsel efter arbejdskraft trods den seneste økonomiske afmatning. Faktorer, der begrænser udbuddet af arbejdskraft (f.eks. befolkningens aldring og en faldende tendens med hensyn til antallet af arbejdstimer pr. ansat), kan dog også have spillet en rolle. Samtidig skyldes manglen på arbejdskraft også i høj grad de nye job, der skabes af den grønne og den digitale omstilling, og manglen på arbejdsmarkedsrelevante færdigheder i arbejdsstyrken. Ifølge en nylig

⁷ Europa-Kommissionen, *Employment and Social Developments in Europe, Annual Review 2023*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023.

kortlægning af den konkurrencedygtige bæredygtighed på regionalt plan skete der ændringer i beskæftigelsen i retning af grønnere og mere produktive sektorer i perioden 2008-18 med markante forskelle mellem regionerne (hvor de mere udviklede regioner klarede sig bedre i omstillingen end de mindre udviklede regioner eller overgangsregioner)⁸. Endelig vedrører manglen i visse tilfælde og sektorer også dårlige arbejdsvilkår, navnlig i sektorer som f.eks. sundhedspleje, hjemmepleje og transport. Forbedring af adgangen til arbejdsmarkedet, navnlig ved at fremme arbejdsmarkedsintegrationen af underrepræsenterede grupper (kvinder, unge, ældre arbejdstagere og personer med indvandrerbaggrund), kan bidrage til at opveje de demografiske ændringers indvirkning på udbuddet af arbejdskraft. Hensigtsmæssige muligheder for opkvalificering og omskoling er afgørende ifølge den europæiske dagsorden for færdigheder. Bekæmpelse af kønsskævheder inden for uddannelse, navnlig med hensyn til gennemførelse af tertiæruddannelser og valg af studieområder, kan bidrage til at øge udbuddet af højt kvalificeret arbejdskraft. Flere medlemsstater er begyndt at udvikle deres nationale færdighedsstrategier, bl.a. under pagten for færdigheder, og har fastlagt nationale prioriteter og foranstaltninger til at modernisere og fremtidssikre erhvervsuddannelserne. En styrkelse af arbejdsvilkårene vil også bidrage til at tiltrække og fastholde arbejdstagere i visse sektorer og erhverv, hvor der er mangel på arbejdskraft. Foranstaltninger, som fremmer mobilitet inden for EU, tiltrækker kvalificerede arbejdstagere fra tredjelande, samtidig med at de sikrer respekt for og håndhævelse af arbejdstagerrettigheder og sociale beskyttelsesrettigheder, og kanalisere lovlig migration til erhverv, hvor der er mangel på arbejdskraft, med støtte fra EU's talentpulje, kan også bidrage til at afhjælpe manglen på arbejdskraft og færdigheder i fuld komplementaritet med indsatsen for at udnytte de talenter, der findes i EU.⁹

---

⁸ Se Anabela Santos, Javier Barbero, Simone Salotti, Olga Diukanova og Dimitrios Pontikakis, *On the road to regional "Competitive Environmental Sustainability": the role of the European structural funds*, Industry and Innovation, 2023 30:7, 801-823, DOI: [10.1080/13662716.2023.2236048](https://doi.org/10.1080/13662716.2023.2236048).

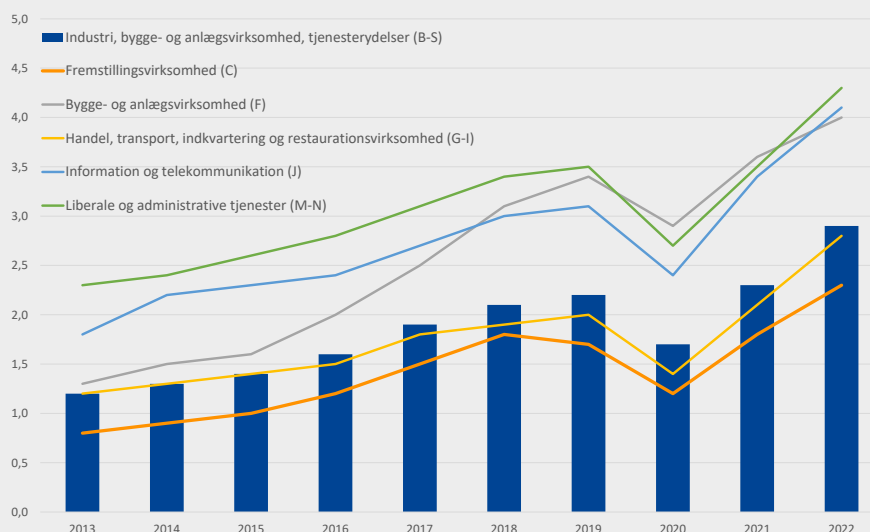
⁹ EU's talentpulje blev lanceret som led i pakken om færdigheder og talentmobilitet, som Kommissionen vedtog den 15. november 2023.

Betydelig mangel på arbejdskraft i EU

Andel af ledige stillinger i EU efter økonomisk aktivitet (% , årlige data)

Andel af ledige stillinger på eller over 4 % inden for liberale, videnskabelige og tekniske erhverv, information, kommunikation og byggeri i 2022

30 % større mangel på arbejdskraft i 2022 sammenlignet med 2019

Note: NACE 2-aktiviteter, B-S (industri, bygge- og anlægsvirksomhed og tjenesteydelser (undtagen private husholdninger med ansat medhjælp og ekstraterritoriale organisationer og organer), C (fremstillingsvirksomhed), F (bygge- og anlægsvirksomhed), G-I (engros- og detailhandel, transport, indkvartering og restaurationsvirksomhed), J (information og kommunikation), M-N (liberale, videnskabelige og tekniske tjenesteydelser).

Kilde: Eurostat [[jvs_a_rate_r2](#)]

På trods af nominelle lønstigninger faldt reallønnen i næsten alle medlemsstater i 2022 i forskellig grad, hvilket understreger betydningen af velafbalancerede lønfastsættelsesmekanismer. Stramme arbejdsmarkedsforhold og høj inflation har lagt et opadrettet pres på de nominelle lønninger. Væksten i de nominelle lønninger på 4,8 % i 2022 var imidlertid lavere end inflationen, og det medførte, at reallønnen faldt i næsten alle medlemsstater, og med 3,7 % i gennemsnit i EU¹⁰. På grund af kraftigere lønvækst og aftagende inflation blev faldet i reallønningerne imidlertid bremset i første halvår 2023. En gradvis genopretning af købekraften og afbødning af yderligere tab er afgørende for at dæmme op for de sociale virkninger af de høje leveomkostninger, navnlig for de lavest lønnede. Udviklingen i avancerne tyder på, at der er mulighed for yderligere lønstigninger i visse sektorer, som dog stadig skal være opmærksomme på anden runde-effekter på inflationen. I denne forbindelse er en stærk social dialog og effektive kollektive overenskomstforhandlinger i overensstemmelse med national praksis afgørende for at opnå en samlet lønvækst, der understøtter købekraften, navnlig for lav- og mellemindkomstgrupper, samtidig med at jobskabelse støttes, og konkurrenceevnen bevares.

Passende mindstelønninger kan bidrage til at beskytte lavtlønnede arbejdstagers købekraft og reducere antallet af fattige i beskæftigelse, samtidig med at incitamenterne til at arbejde øges. Fra januar 2022 til juli 2023 steg de lovbestemte mindstelønninger nominelt betydeligt i alle de medlemsstater, hvor de findes, og det kompenserede for den høje inflations indvirkning på mindstelønsmodtagernes købekraft i halvdelen af disse medlemsstater. Disse stigninger afspejlede automatiske indekseringsjusteringer, hvor sådanne

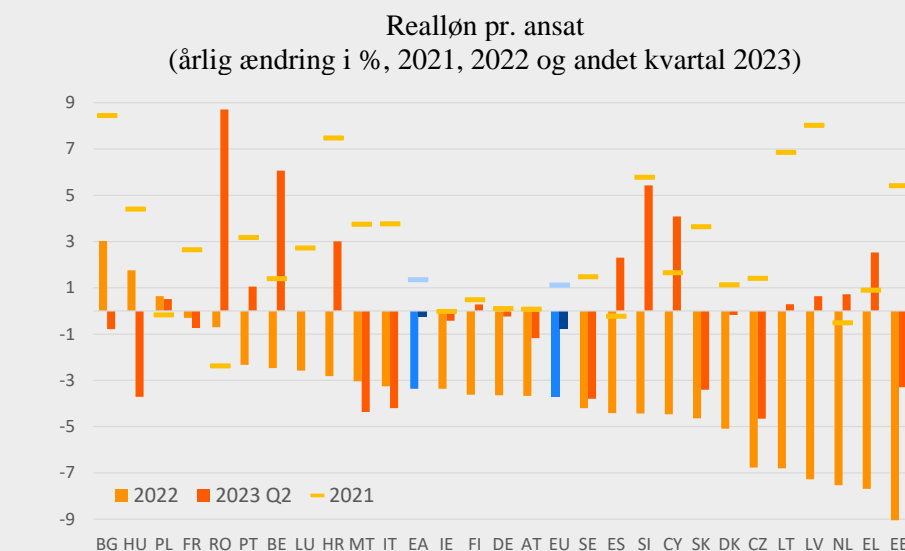
¹⁰ Oplysninger om den seneste lønudvikling kan findes i Europa-Kommissionen, *Labour market and wage developments in Europe: annual review 2023*, 2023 (endnu ikke offentliggjort).

mekanismer er indført, og skønsmæssige ajourføringer. I medlemsstater uden en lovbestemt mindsteløn blev der desuden konstateret en afdæmpet vækst i de kollektivt forhandlede lønninger for lavtlønserhverv, hvilket førte til betydelige tab i faste priser. Det er særligt vigtigt at afbøde virkningerne af den høje inflation for lavtlønnede, som er blevet ramt uforholdsmæssigt hårdt af de stadig høje energi- og fødevarerpriser. Gennemførelsen af direktivet om passende mindstelønninger¹¹ vil være afgørende for at bidrage til at beskytte lavtlønnedes købekraft og forhindre stigninger i antallet af fattige i beskæftigelse, samtidig med at incitamenterne til at arbejde styrkes, idet arbejdsmarkedets parter spiller en central rolle i gennemførelsen heraf. Direktivet indeholder også bestemmelser, der skal fremme kollektive overenskomstforhandlinger og styrke håndhævelses- og overvågningsmekanismerne i alle medlemsstater.

Reallønnen faldt i 2022 og falder fortsat, om end i et langsommere tempo

Den nominelle aflønning pr. ansat steg med 4,8 % i 2022 og med 6 % i andet kvartal 2023 i forhold til andet kvartal 2022

Reallønnen faldt med 3,7 % i 2022 og med 0,8 % i andet kvartal 2023 i forhold til andet kvartal 2022

Kilde: Europa-Kommissionen, AMECO-databasen, nominal bruttoløn pr. ansat [hwwdw], deflator: harmoniseret forbrugerprisindeks [zcpih]. For andet kvartal 2023: EMPL-beregninger baseret på data fra Eurostat, lønninger [namq_10_gdp], samlet beskæftigelse (indenlandsk opgørelse) [namq_10_a10_e] og harmoniseret indeks over forbrugerpriser [prc_hicp_midx].

Selv om der i forskellige kontraktlige ordninger også tages højde for forskellige individuelle præferencer og behov, så der opnås større fleksibilitet for både arbejdstagere og virksomheder, er segmenteringen af arbejdsmarkedet fortsat en af de mange årsager til ulighed. Dette er navnlig tilfældet, når tidsbegrænsede kontrakter ikke fungerer som springbræt til faste job. Sådanne kontrakter (og især kontrakter med meget kort varighed) er ofte forbundet med mindre gunstige arbejdsvilkår, færre incitament til at påbegynde eller investere i videreuddannelse og jobtræning og mangler i den sociale

¹¹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2022/2041 af 19. oktober 2022 om passende mindstelønninger i Den Europæiske Union (EUT L 275 af 25.10.2022, s. 33).

beskyttelse sammenlignet med fast beskæftigelse¹². I 2022 var andelen af beskæftigede med tidsbegrænsede kontrakter blandt alle ansatte stort set stabil i EU (12,9 %, hvor mere end halvdelen ufrivilligt var ansat på sådanne kontrakter), men der var betydelige forskelle mellem medlemsstaterne. Andelen var betydeligt højere blandt unge og migranter, og kvinder var også relativt oftere ansat i midlertidig beskæftigelse end mænd. Selvstændige uden ansatte er generelt også udsat for større risiko for usikkerhed. Beskæftigelse som selvstændig dækker i nogle tilfælde over afhængige ansættelsesforhold ("proformaselvstændige") og er også forbundet med vedvarende mangler huller i den sociale beskyttelse¹³. Mere generelt kan den udbredte anvendelse af atypiske beskæftigelsesformer også gøre sektorer og erhverv mindre attraktive for arbejdstagerne og dermed bidrage til at skabe mangel på arbejdskraft. Et bredt udvalg af kontraktlige ordninger skal gå hånd i hånd med passende adgang til social beskyttelse og til lærings- og udviklingsmuligheder for også at forberede arbejdstagerne på de kommende forandringer.

Store forskelle i anvendelsen af tidsbegrænsede kontrakter på tværs af medlemsstaterne med langt større forekomst blandt unge

12,9 %

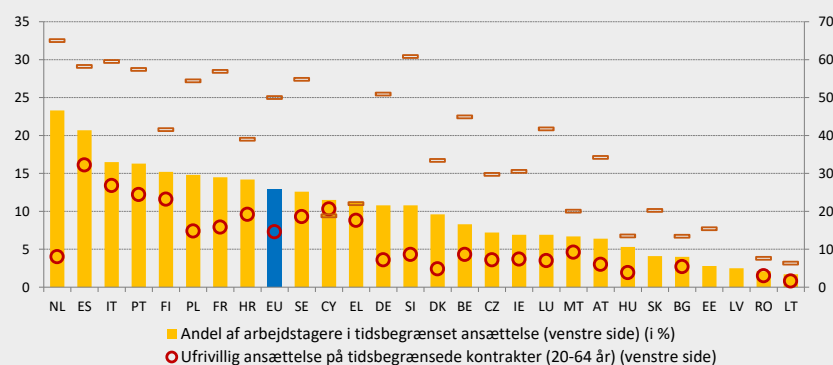
af arbejdstagere (20-64 år) på tidsbegrænsede kontrakter i 2022

50 %

af unge (15-24 år) på tidsbegrænsede kontrakter

7,3 % af alle ansatte (20-64 år) på ufrivillige tidsbegrænsede kontrakter

Midlertidigt ansatte i procent af det samlede antal ansatte efter alder (15-24 år) og køn (i %, 2022)

Kilde: Eurostat [lfsa_etpgan] og [lfsa_etgar], EU LFS.

Genopretningen af EU's arbejdsmarkeder efter pandemien har styrket platformsøkonomiens rolle, og det bidrager til at skabe muligheder på arbejdsmarkedet, samtidig med at det også udgør en udfordring for arbejdsvilkårene og den sociale beskyttelse. Ifølge undersøgelsesdata udførte 2,4 % af respondenterne arbejde via digitale onlineplatforme i EU i 2022, og 1,9 % gjorde det via digitale platforme på stedet, selv om der er store forskelle mellem medlemsstaterne. Algoritmisk styring kan bidrage til at øge effektiviteten og forbedre den overordnede servicekvalitet i platformsøkonomien. Algoritmer anvender data om arbejdstagernes placering, tilgængelighed, færdigheder og tidligere præstationer til at matche opgaver med de mest egnede arbejdstagere i realtid. Algoritmisk styring gør det også muligt at overvåge arbejdstagernes præstationer ved hjælp af

¹² Eurofound, *Labour market segmentation, Observatory*, 2019.

¹³ Rapport fra Kommissionen til Rådet om gennemførelsen af Rådets henstilling om adgang til social beskyttelse for arbejdstagere og selvstændige (COM(2023) 43 final).

forbrugervurderinger og andre parametre og give feedback i realtid med henblik på håndhævelse af platformsstandarder. Virksomhedernes anvendelse af algoritmisk styring kan dog samtidig føre til øget overvågning og vurdering af arbejdstagerne, hvilket kan begrænse deres autonomi og kontrol med arbejdsopgaverne. Anvendelsen af algoritmisk styring giver anledning til spørgsmål om gennemsigtighed, ansvarlighed og retfærdighed over for arbejdstagerne. Når algoritmisk styring integreres med kunstig intelligens, opstår der en risiko for, at eksisterende skævheder og diskriminerende praksis styrkes. Ud over de udfordringer, der er forbundet med uigennemskueligheden af systemerne til algoritmisk styring og deres indflydelse på opgavefordelingen og dermed indtjeningen for platformsarbejdere, er der risiko for fejklassificering af disse arbejdstagers beskæftigelsesstatus (som fejlagtigt kan blive betegnet som selvstændige og dermed ikke har ret til arbejdstagerrettigheder og -beskyttelse). Det foreslåede direktiv om forbedring af arbejdsvilkårene for platformsarbejde vil bidrage til at afbøde de potentielle farer, der er forbundet med algoritmer for enkeltpersoner, der arbejder via digitale arbejdsplatforme. Det fastsætter også kollektive informationsrettigheder for arbejdstagerrepræsentanter. Disse nye rettigheder vil ikke kun gøre de automatiserede systemer mere gennemsigtige for platformsarbejdere, men vil også kræve, at digitale arbejdsplatforme systematisk vurderer sådanne systemers indvirkning på arbejdsvilkårene. Disse rettigheder vil desuden sikre, at vigtige automatiske afgørelser underkastes menneskelig gennemgang i forbindelse med platformsarbejde.

Ifølge undersøgelser af kunstig intelligens (AI) har maskinlæring en potentielt stærk indvirkning på arbejdsmarkedene, som forventes at få større betydning for funktionærer og kreative erhverv sammenlignet med tidligere teknologisk udvikling. Ifølge OECD var 26,7 % af arbejdsstyrken i medlemslandene i job med høj risiko for automatisering i 2019¹⁴. Social dialog og kollektive overenskomstforhandlinger er afgørende i denne sammenhæng for at sikre en deltagerorienteret tilgang til at håndtere forandringer som følge af den teknologiske udvikling, imødegå potentielle problemer og samtidig fremme arbejdstagernes tilpasning (herunder gennem tilvejebringelse af færdigheder). Det er vigtigt, at sådanne ændringer ledsages af effektive aktive arbejdsmarkedspolitikker, herunder opkvalificerings- og omskolingssystemer og arbejdsformidlinger, og at der ydes effektiv støtte til jobskifte. For så vidt angår generativ kunstig intelligens anses brugen af maskinlæring ifølge Eurofound generelt for positiv af de adspurgte arbejdstagere, da det kan bidrage til at frigøre tid fra rutineopgaver og gøre det muligt at fokusere mere på opgaver med større merværdi¹⁵. Selv om modeller for kunstig intelligens og maskinlæring, navnlig de modeller, der er baseret på generative allerede uddannede transformere (f.eks. ChatGPT), giver store muligheder, kan de generelt have en stærk indvirkning på funktionærer i fremtiden¹⁶ og endda påvirke kreative erhverv¹⁷. De hurtige fremskridt inden for disse

---

¹⁴ OECD, *OECD Employment Outlook 2023: Artificial Intelligence and the Labour Market*, OECD Publishing, 2023, og Gmyrek, P., et al., *Generative AI and Jobs: A global analysis of potential effects on job quantity and quality*, ILO Working Paper 96, 2023.

¹⁵ Eurofound, *Ethical digitalisation at work: from theory to practice*, 2023, Eurofound, *Ethics in the digital workplace*, 2022, og Eurofound, *Digitisation in the workplace*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg, 2021.

¹⁶ Gmyrek, P., Berg, J., Bescond, D. 2023. *Generative AI and Jobs: A global analysis of potential effects on job quantity and quality*, ILO Working Paper 96 (Genève, ILO), <https://doi.org/10.54394/FHEM8239>.

¹⁷ Se f.eks. aftalen mellem Writers Guild of America og Alliance of Motion Picture and Television Producers om håndtering af eksisterende bekymringer vedrørende AI's indflydelse på filmindustrien. Den nye kontrakt indeholder bestemmelser om anvendelsen af kunstig intelligens i film- og TV-projekter, som blev indgået ved afslutningen af en af Hollywoods mest langvarige strejker.

teknologier kræver nøje tilsyn for at udnytte deres fordele og samtidig foregribe potentielle negative virkninger og udarbejde passende og rettidige politiske reaktioner, herunder vedrørende arbejdsmarkeder og tilstrækkelig deltagelse af arbejdstagerne i de produktivtetsgevinster, der genereres af kunstig intelligens. I denne forbindelse skaber kunstig intelligens udfordringer med hensyn til gennemsigtighed, ansvarlighed og indvirkning på arbejdstagernes rettigheder og indkomster. I den foreslåede retsakt om kunstig intelligens udpeges eksempelvis AI-systemer, der anvendes til rekruttering og forvaltning af arbejdstagere, som højrisikosystemer, og den indfører krav om gennemsigtighed, sikkerhed, nøjagtighed og menneskeligt tilsyn.

På trods af forbedringer står unge fortsat over for udfordringer med at blive integreret på arbejdsmarkedet i mange medlemsstater, og det kræver særlig opmærksomhed og skræddersyede politiske tiltag. Ungdomsarbejdsløsheden er faldet med 3,1 procentpoint siden 2020, men med 14,5 % i 2022 er den fortsat næsten tre gange højere end for den samlede befolkning i den erhvervsaktive alder i EU. Der er fortsat regionale forskelle, og der er registreret høje niveauer i eksempelvis regionerne i EU's yderste periferi. Tilsvarende er andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, faldet betydeligt til niveauet før pandemien, men ligger fortsat på 11,1 % i andet kvartal 2023 i EU og er særlig høj i nogle medlemsstater, ligesom der også er betydelige forskelle fra land til land. Der er en overvægt af kvinder og unge, der er født uden for EU, blandt unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse. En passende og rettidig integration af unge på arbejdsmarkedet eller i uddannelsessystemerne er afgørende for deres fremtidige karriereresultater. Perioder med arbejdsløshed tidligt i arbejdslivet kan skade en persons fremtidige karrieremuligheder og indtjeningssevne, fordi de kan have varige virkninger, herunder også potentielt større risiko for fattigdom og social udstødelse eller fysiske og mentale sundhedsproblemer i mere ekstreme tilfælde. De store forandringer, der venter forude i forbindelse med den grønne og den digitale omstilling af økonomien, øger behovet for at sikre, at de unge generationer er godt integreret på arbejdsmarkedet og i samfundet og kan favne og håndtere de forandringer, der opstår. På denne baggrund er der behov for en vedvarende indsats for at overvinde de strukturelle udfordringer, der holder unge tilbage på arbejdsmarkedet, navnlig i lyset af den udbredte mangel på arbejdskraft og færdigheder. Den styrkede ungdomsgaranti kan hjælpe med at målrette indsatsen over for unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, og tilbyde beskæftigelse af høj kvalitet, videreuddannelse, lærlingeuddannelser eller praktikophold, senest fire måneder efter at de er blevet arbejdsløse eller har forladt det formelle uddannelsessystem¹⁸. Som supplement hjælper initiativet Aim, Learn, Master, Achieve (ALMA) dårligt stillede unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, med at få erhvervserfaring i udlandet.

---

¹⁸Rådets henstilling af 30. oktober 2020 om en bro til job — styrkelse af ungdomsgarantien og erstatning af Rådets henstilling af 22. april 2013 om oprettelsen af en ungdomsgaranti 2020/C 372/01, EUT C 372 af 4.11.2020, s. 1.

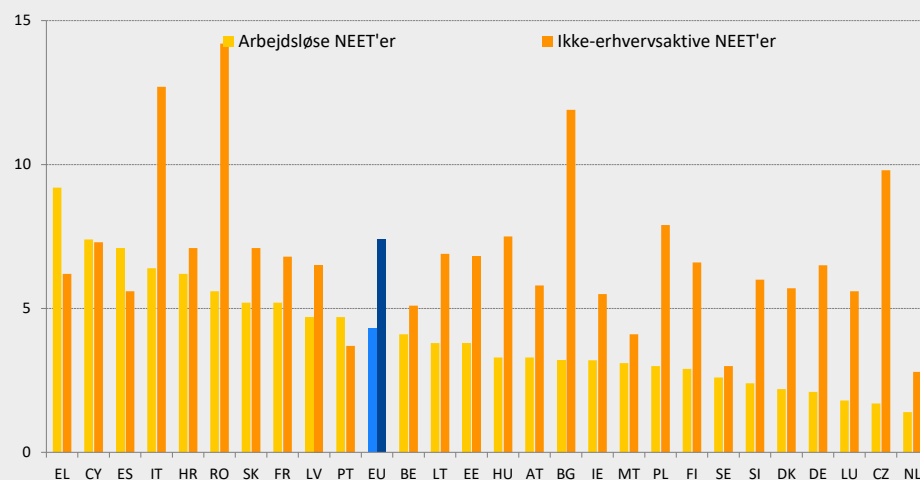

Erhvervsinaktivitet er mere udbredt blandt unge, som hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse, end arbejdsløshed (NEET'er)

I 2022 var
7,4 % af
NEET'erne i
EU uden for
arbejdsstyrken

4,3 % af
NEET'erne var
ikke i
beskæftigelse,
og mænd var
ofte
arbejdsløse
end kvinder

Unge, som hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET'er), efter arbejdsmarkedsstatus (15-29 år, i %) 2023

Note: Brud i serier for CZ og SK.

Kilde: Eurostat [edat_lfse_20], EU LFS.

Ældre arbejdstagere er mere aktive på arbejdsmarkedet end nogensinde før, men der er stadig plads til forbedringer, især for kvinder. EU's befolkning bliver hurtigt ældre, og medianalderen forventes at stige med mere end fire år fra 44,4 år i 2022 til slutningen af århundredet, mens befolkningen i den erhvervsaktive alder vil blive betydeligt mindre. Nogle medlemsstater og regioner er hårdere ramt af demografiske udfordringer end andre, og der er derfor risiko for, at de eksisterende forskelle øges i EU. Beskæftigelsen for ældre arbejdstagere (55-64 år) er steget markant i EU fra 44,7 % i 2010 til 62,3 % i 2022 som følge af en stigning i deres erhvervsfrekvens. Den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen for denne aldersgruppe var med 12,5 procentpoint ikke desto mindre større end for den samlede arbejdsstyrke, selv om den var blevet mindre siden 2010. Befolkningens aldring forventes at have en indvirkning på udbuddet af arbejdskraft, idet arbejdsstyrken vil blive mindre, og manglen på færdigheder og arbejdskraft i EU potentielt vil blive forværret. I denne sammenhæng spiller et længere arbejdsliv en vigtig rolle med hensyn til at støtte udbuddet af arbejdskraft og sikre de sociale beskyttelsessystemers finanspolitiske holdbarhed, samtidig med at social samhørighed, solidaritet og vidensoverførsel mellem generationerne sikres. Den demografiske værktøjskasse, som Kommissionen for nylig fremlagde, indeholder en samlet tilgang til demografiske ændringer. Medlemsstaterne opfordres til at støtte en sund og aktiv aldring, der sætter folk i stand til at bevare kontrollen over deres liv og fortsat bidrage til økonomien og samfundet¹⁹.

Der er fortsat udbredt ulighed mellem kønnene på arbejdsmarkedet, og det afspejles i både kønsbetingede forskelle i beskæftigelsesfrekvens og lønforskelle. Selv om forskellen i mænds og kvinders beskæftigelsesfrekvens faldt en smule i forhold til 2021, var den med 10,7 procentpoint i 2022 i EU fortsat stor, ligesom der var store forskelle mellem medlemsstaterne og regionerne. Forskellen var også betydeligt større, når den større andel af

¹⁹ Se meddelelse fra Kommissionen, *De demografiske ændringer i Europa: værktøjer til videre handling* (COM(2023) 577 final).

deltidsarbejde blandt kvinder medregnes, idet den så steg til 16 procentpoint i 2022 "i fuldtidsækvivalenter". Den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen var desuden meget større for personer med børn end for personer uden børn. De kønsbetingede lønforskelle var også store i de fleste lande (12,7 % i 2021 i EU) på trods af fremskridt i det seneste årti. Sidstnævnte kan delvis hænge sammen med i) overrepræsentationen af kvinder i relativt lavtlønnede job og i deltidsarbejde, ii) underrepræsentationen af kvinder i højere stillinger og iii) større vanskeligheder for kvinder med at forene arbejde med omsorgsforpligtelser. Størstedelen af den kønsbetingede lønforskel i EU er imidlertid ikke knyttet til den enkeltes objektive og målbare karakteristika, og det tyder på, at andre faktorer, herunder forskelsbehandling og uigennemsigtige lønstrukturer, sandsynligvis bidrager væsentligt hertil. Disse lønforskelle hæmmer kvinders økonomiske uafhængighed i løbet af arbejdslivet, påvirker deres deltagelse på arbejdsmarkedet negativt og bidrager også til kønsbetingede pensionsforskelle (26 % i EU i 2022), således at kvinder er udsat for en større fattigdomsrisiko, når de bliver ældre. Bekæmpelse af kønsbetinget lønmæssig forskelsbehandling og ulighed og forbedring af skattesystemernes funktion kan give flere kvinder større incitamentter til at blive erhvervsaktive, hvilket også er vigtigt i lyset af den betydelige mangel på arbejdskraft og færdigheder. For at øge kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet i overensstemmelse med den europæiske børnegaranti²⁰, de nye Barcelonamål, EU's strategi for ligestilling mellem kønnene 2020-25 og Rådets henstillinger om førskoleundervisning og børnepasning og om adgang til økonomisk overkommelig langtidspædagogik af høj kvalitet er det afgørende, at tilgængeligheden af økonomisk overkommelig førskoleundervisning og børnepasning og langtidspædagogik af høj kvalitet²¹ øges. Endelig er løngennemsnitlighedsforanstaltninger i overensstemmelse med direktivet om løngennemsnitlighed²² afgørende for at afdække kønsskævheder i lønstrukturer og -miljøer og sætte arbejdstagerne i stand til effektivt at udøve deres ret til lige løn for job af samme værdi.

---

²⁰ Rådets henstilling (EU) 2021/1004 af 14. juni 2021 om oprettelse af en europæisk børnegaranti (EUT L 223 af 22.6.2021, s. 14).

²¹ Se Rådets henstilling af 8. december 2022 om førskoleundervisning og børnepasning: Barcelonamålene for 2030 (2022/C 484/01), *Et EU med ligestilling: strategi for ligestilling mellem mænd og kvinder 2020-2025* og Rådets henstilling af 8. december 2022 om adgang til økonomisk overkommelig langtidspædagogik af høj kvalitet (2022/C 476/01).

²² Se Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om styrkelse af anvendelsen af princippet om lige løn til mænd og kvinder for samme arbejde eller arbejde af samme værdi ved hjælp af løngennemsnitlighed og håndhævelsesmekanismer.

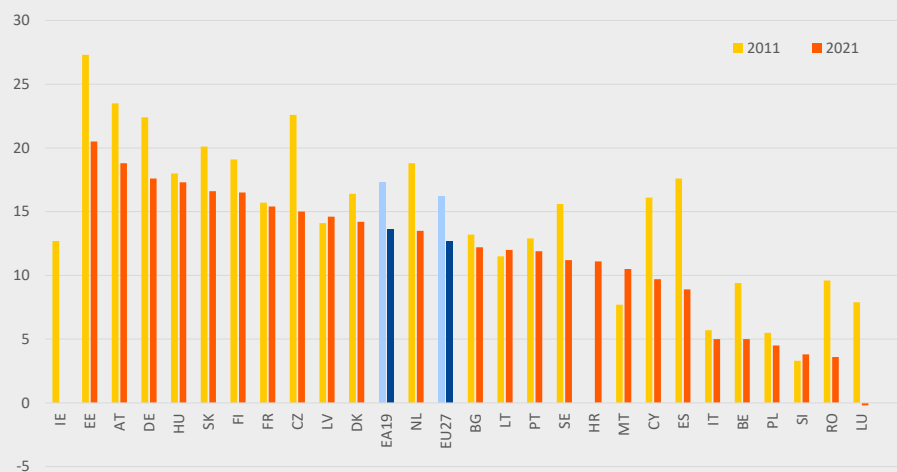
Lønforskellene mellem mænd og kvinder er fortsat store trods forbedringer

12,7 %
lønforskel
mellem mænd
og kvinder i
2021 i EU med
store forskelle
mellem
medlemsstaterne

10,7
procentpoint
kønsbetinget
forskel i
beskæftigelsesfr
ekvensen i 2022 i
EU

26 %
kønsbetinget
pensionsforskel i
2022 i EU

Forskel mellem mænds og kvinders gennemsnitlige bruttotimeløn i procent af førstnævnte (% , 2021 og 2011)

Note: Sorteret efter 2021-værdier. Der mangler data for EL for alle år, for HR i 2011 og for IE i 2021.

Kilde: Eurostat [earn_gr_gpgr2].

Trods de seneste forbedringer står personer med handicap stadig over for betydelige hindringer på arbejdsmarkedet. I 2022 lå forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap på 21,4 procentpoint i EU. Arbejdsløsheden for personer med handicap var desuden næsten dobbelt så høj som for personer uden handicap i 2020. Mange personer med handicap deltager endvidere ikke på arbejdsmarkedet, hvilket afspejles i en erhvervsfrekvens på 60,7 % (mod 83,4 % for personer uden handicap). I overensstemmelse med strategien for rettigheder for personer med handicap 2021-2030 er der behov for en yderligere politisk indsats og målrettede foranstaltninger som beskrevet i beskæftigelsespakken for personer med handicap²³ for at forbedre arbejdsmarkedssituationen for personer med handicap. Derfor er det afgørende, at beskæftigelses- og integrationstjenesternes kapacitet styrkes, ansættelsen fremmes, og stereotyper bekæmpes, samtidig med at der sikres rimelige tilpasninger på arbejdspladsen afhængigt af de pågældende personers behov.

Læsekompetencerne er blevet forringet i hele EU, og den socioøkonomiske status er fortsat en stærk indikator for dette, samtidig med at en betydelig mangel på lærere, der også hænger sammen med erhvervets ringe tiltrækningskraft, bringer udbuddet af kvalitetsuddannelse i fare. Ifølge Progress in International Reading Literacy Study 2021 (PIRLS) klarer næsten en fjerdedel af alle elever i fjerde klasse sig dårligt i læsning med en nedadgående tendens i praktisk taget alle deltagende medlemsstater i perioden 2016-21. I gennemsnit var forskellen i resultater mellem børn med en højere socioøkonomisk status sammenlignet med børn med lav socioøkonomisk status betydelig og svarer stort set til to

²³ Se [Beskæftigelsespakken for personer med handicap — bedre adgang til arbejdsmarkedet](#).

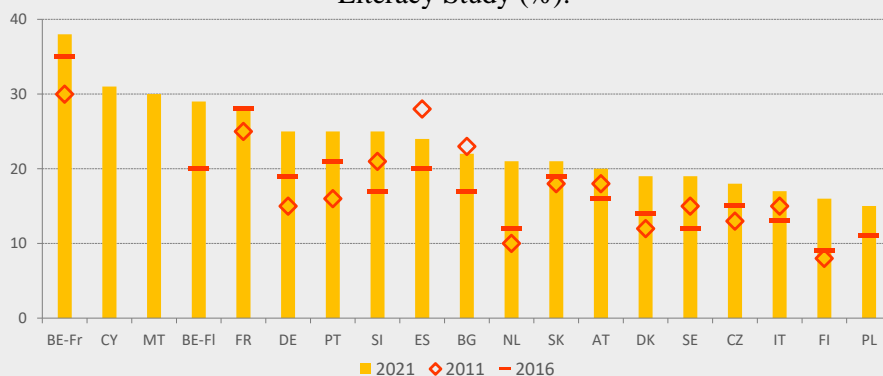
skoleår. Dette viser de udfordringer, som uddannelsessystemet står overfor med hensyn til at give alle elever de grundlæggende færdigheder, der er nødvendige for at trives i samfundet og på arbejdsmarkedet, og sikre lige muligheder. Selv om andelen af unge med højst en sekundæruddannelse på første trin, der forlod uddannelsessystemet for tidligt, faldt (lidt) yderligere i EU i 2022, var der fortsat betydelige forskelle mellem medlemsstaterne og efter køn, fødeland og bopæl. Dette skaber udfordringer med hensyn til beskæftigelsesegnethed samt lærings- og tilpasningsevne senere i livet. Samtidig har de fleste medlemsstater problemer med at besætte undervisningsstillinger inden for alle sektorer af den obligatoriske skolegang, navnlig inden for STEM-fagene, med at tiltrække et tilstrækkeligt antal lærerstuderende og med at fastholde nye lærere i erhvervet. I de fleste lande er lærerfaget ikke længere et attraktivt karrierevalg for unge. Lærerfagets tiltrækningskraft afhænger af en række faktorer, herunder løn og arbejdsvilkår. I 2018 følte kun én ud af fem lærere, at deres arbejde blev værdsat af samfundet, mens mange lærere rapporterede om arbejdsrelateret stress og en stor arbejdsbyrde²⁴. Det er afgørende, at lærerfaget gøres mere attraktivt, for at holde EU på sporet hen imod de uddannelsesmål, der er fastsat som led i det europæiske uddannelsesområde²⁵, og for at imødekomme den stigende efterspørgsel efter færdigheder, herunder på baggrund af den grønne og den digitale omstilling.

Læsefærdighederne er blevet ringere i hele EU

Andel af elever i fjerde klasse, der højst opnåede et lavt resultat i den internationale PIRLS-undersøgelse (Progress in International Reading Literacy Study (%)).

Næsten en fjerdedel af alle elever i fjerde klasse sig dårligt i læsning

Deres socioøkonomiske baggrund er stadig en stærk indikator for elevernes resultater

Note: BE-fr henviser til det franske fællesskab i Belgien, mens BE-Fl henviser til det flamske fællesskab. Kun uddannelsessystemer med dataindsamlinger i slutningen af fjerde klasse vises. Der foreligger ingen data for BE-Fl, Cypren, Malta og Polen i 2011 samt for Cypren og Malta i 2016.

Kilde: GD EAC's beregninger baseret på PIRLS 2021.

Størstedelen af arbejdstagerne i EU anvender i dag digitale værktøjer på arbejdspladsen, men der er behov for en betydelig yderligere indsats for at forbedre befolkningens digitale færdigheder, navnlig for lavtuddannede, ældre og tredjelandstatsborgere. I 2021 anvendte mellem 60 og 70 % af arbejdstagerne i EU digitale værktøjer på arbejdspladsen, der krævede grundlæggende eller moderate digitale

²⁴ OECD, *TALIS 2018 Results: Teachers and School Leaders as Lifelong Learners*, OECD Publishing, Paris, 2019.

²⁵ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget af 30.9.2020 om [etablering af det europæiske uddannelsesområde inden 2025](#).

færdigheder²⁶. Kun 53,9 % af den voksne befolkning i EU havde imidlertid som minimum grundlæggende digitale færdigheder. Niveauet af digitale færdigheder varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat, men også på tværs af befolkningsgrupper. I 2021 havde unge (16-29 år) mere end dobbelt så stor sandsynlighed som ældre (55-74 år) for at have som minimum grundlæggende digitale færdigheder. Andelen var særlig lav blandt lavtuddannede, arbejdsløse og ikke-erhvervsaktive. Desuden havde en betydeligt mindre andel af tredjelandsstatsborgere som minimum grundlæggende digitale færdigheder sammenlignet med EU-borgere. En undersøgelse fra 2023, der blev gennemført inden for rammerne af det europæiske år for færdigheder, viste, at for næsten halvdelen af alle SMV'er, der rapporterede, at mangel på færdigheder var en begrænsning af deres generelle forretningsaktiviteter, vedrørte udfordringen navnlig brugen af digitale teknologier. Lave niveauer af digitale færdigheder i store segmenter af befolkningen og markante forskelle i mulighederne for at udvikle sådanne færdigheder indebærer en risiko for, at der opstår store kløfter i de stadig mere digitaliserede økonomier og samfund (herunder med hensyn til adgang til uddannelse, offentlige arbejdsformidlinger og digitale tjenester mere generelt). For at lukke den digitale kløft er der behov for programmer vedrørende digitale færdigheder til befolkningen suppleret med målrettede programmer, der er skræddersyet til specifikke gruppers færdighedsprofiler og arbejdsmarkedssituation. I handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder og det digitale kompas for det digitale årti²⁷ blev der fastsat et mål om, at mindst 80 % af befolkningen skal have som minimum grundlæggende digitale færdigheder senest i 2030. Målet er også at øge antallet af IKT-specialister til 20 millioner inden 2030, samtidig med at kvinders adgang til dette område (18,9 % af specialisterne i 2022) fremmes, og antallet af IKT-dimittender øges, hvilket er afgørende for at opretholde Europas konkurrenceevne²⁸.

---

²⁶ Cedefop, *Setting Europe on course for a human digital transition: new evidence from Cedefop's second European skills and jobs survey*. Luxembourg, Publikationskontoret. Cedefop Reference Series, nr. 123, 2022.

²⁷ Se Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse (EU) 2022/2481 af 14. december 2022 om etablering af politikprogrammet for det digitale årti 2030.

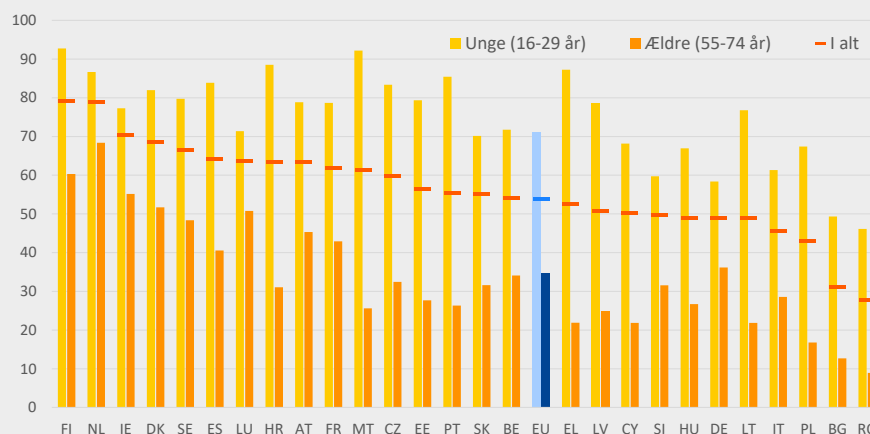
²⁸ Hvis de nuværende tendenser alligevel fortsætter, forventes kun 60 % af EU's befolkning i 2023 at have som minimum grundlæggende digitale færdigheder, og antallet af IKT-specialister forventes kun at stige til omkring 12 millioner. Se 2023 Report on the State of Digital Decade ([SWD \(2023\) 571 final](#)).

Unge har mere end dobbelt så stor sandsynlighed som ældre for at have som minimum grundlæggende digitale færdigheder

71 % af de unge (16-29 år) og **kun 34,6 % af de ældre** (55-74 år) har som **minimum grundlæggende digitale færdigheder**

Lavtuddannede, arbejdsløse og ikke-erhvervsaktive har mindre hyppigt som minimum **grundlæggende digitale færdigheder**

Andel af personer med som minimum grundlæggende generelle digitale færdigheder (2021, %)

Kilde: Eurostat [edat_lfse_02].

Der er behov for en vedvarende indsats for at videreudvikle arbejdsstyrkens færdigheder med henblik på at støtte konkurrenceevnen, fremme beskæftigelse af høj kvalitet og bevare EU's sociale model, herunder med henblik på den grønne og den digitale omstilling. I denne forbindelse og i lyset af den udbredte mangel på arbejdskraft og færdigheder er det afgørende, at der forefindes velfungerende og effektive uddannelsessystemer, som kan give unge arbejdsmarkedsrelevante færdigheder, ligesom en høj deltagelse i voksenuddannelse er afgørende for at sikre, at arbejdsstyrkens færdigheder hele tiden ajourføres. Ifølge det overordnede mål for voksenuddannelse skal mindst 60 % af alle voksne deltage i læring hvert år i EU senest i 2030 (sammenholdt med de seneste tilgængelige data for 2016, som peger i retning af en meget lavere gennemsnitlig deltagelse på 37,4 %). Da lavtuddannede voksne i alle medlemsstater deltager langt mindre i uddannelse end mellem- og højtuddannede, skal der fra politisk hold gøres en særlig indsats for at øge deres deltagelsesfrekvens i overensstemmelse med evalueringen af opkvalificeringsforløb²⁹. Voksne deltager også hyppigere i efteruddannelse i byerne end i landdistrikterne. På denne baggrund skitseres det i Rådets henstilling om individuelle læringskonti, hvordan medlemsstaterne kan kombinere finansiel (herunder ESF+-finansiering) og ikkefinansiel støtte på en effektiv måde for at sætte alle voksne i stand til at udvikle deres færdigheder gennem hele deres arbejdsliv³⁰. Mikroeksamensbeviser har desuden et stort potentiale til at tilbyde hurtig og målrettet opkvalificering og omskoling til arbejdstagere og jobsøgende på grundlag af den tilhørende henstilling fra Rådet³¹. Endelig har det europæiske år for færdigheder, der bygger på den europæiske dagsorden for færdigheder 2020, til formål at fremme en holdningsændring i retning af opkvalificering og omskoling gennem hele livet,

²⁹ [Evalueringsspakken om opkvalificeringsforløb](#) blev vedtaget i juli 2023 og evaluerede de foranstaltninger, der er truffet som reaktion på [Rådets henstilling om opkvalificeringsforløb](#).

³⁰ [Rådets henstilling af 16. juni 2022 om individuelle læringskonti \(2022/C 243/03\)](#).

³¹ [Rådets henstilling af 16. juni 2022 om en europæisk tilgang til mikroeksamensbeviser for livslang læring og beskæftigelsesegnethed \(2022/C 243/02\)](#).

hjælpe folk med at få de rette færdigheder til kvalitetsjob og udnytte de mange muligheder, som den grønne og den digitale omstilling giver³².

Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse (AROE) forblev stort set stabil i EU i 2022 takket være de afgørende politiske tiltag, der blev truffet under covid-19- og energikrisen. Omkring hver femte person i EU var dog fortsat i risiko for fattigdom eller social udstødelse i 2022, efter at det samlede antal personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse kun faldt med 279 000 og dermed fortsat lå tæt på 2019-tallet. Derfor og i lyset af et afdæmpet økonomisk miljø er der behov for en betydelig indsats for at nå 2030-målet om, at mindst 15 millioner færre mennesker er i risiko for fattigdom eller social udstødelse i forhold til 2019. Der var også store forskelle på tværs af medlemsstater og regioner samt befolkningsgrupper (med en større risiko for fattigdom for børn, personer på 65 år eller derover, personer med handicap, personer født uden for EU og romaer). Der er fortsat betydelige forskelle mellem EU-landene, også med hensyn til virkningen af sociale overførsler (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse. Samtidig faldt indkomstulighederne en smule i gennemsnit i 2022. Ifølge Eurostats foreløbige skøn forblev de også enten stabile eller faldt i indkomståret 2022, og det afspejler den hurtige politiske reaktion på EU- og medlemsstatsplan for at modvirke den negative indvirkning af inflationen, navnlig på lavindkomstusstande. Det registrerede gennemsnitlige fald skyldes udviklingen i den nederste ende af indkomstfordelingen. Systematiske vurderinger af de fordelingsmæssige konsekvenser af politiske foranstaltninger er særlig vigtige for at tage højde for deres indvirkning på indkomstulighed og støtte politikudformningen.

Risikoen for fattigdom eller social udstødelse er højere for børn end for den samlede befolkning i næsten alle medlemsstater. Dette berører i gennemsnit berører ca. hvert fjerde barn. Andelen af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse steg en smule i 2022 i EU, ligesom det samlede antal børn i en sådan situation er steget med ca. 900 000 siden 2019 (sammenholdt med det supplerende mål om at reducere deres antal med mindst 5 millioner inden 2030). Det kræver, at der ydes en betydelig indsats for at tackle udfordringen. Kun ved at løfte børn ud af fattigdom og social udstødelse, kan de hjælpes til at realisere deres fulde potentiale på arbejdsmarkedet og i samfundet og bryde den fattigdom, der går i arv fra generation til generation. Gennemførelsen af den europæiske børnegaranti³³ i alle medlemsstater er afgørende for at tackle denne udfordring.

---

³² Kommissionens meddelelse om [den europæiske dagsorden for færdigheder](#) med henblik på bæredygtig konkurrenceevne, social retfærdighed og modstandsdygtighed (COM(2020) 274 final) og forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om et europæisk år for færdigheder.

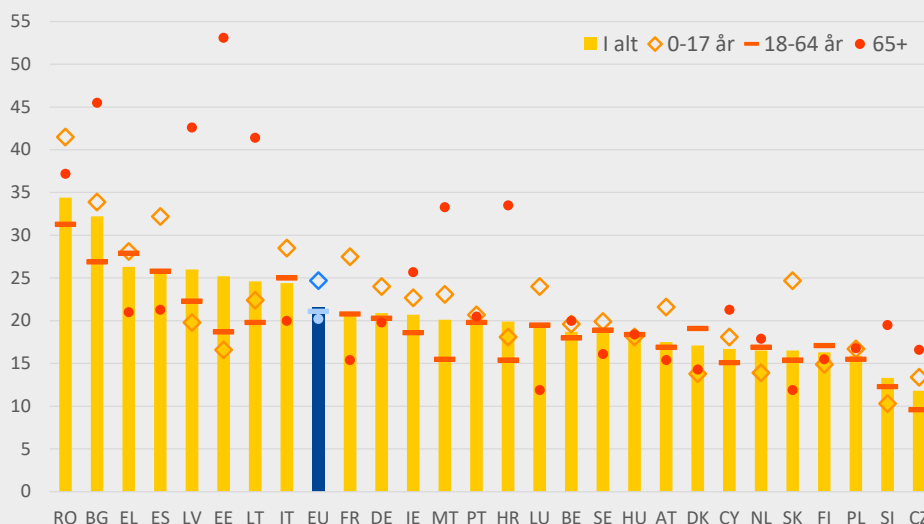
³³ [Rådets henstilling \(EU\) 2021/1004 af 14. juni 2021 om oprettelse af en europæisk børnegaranti](#) (EUT L 223 af 22.6.2021, s. 14).

Fattigdom og social udstødelse varierer betydeligt mellem aldersgrupper, idet børn og ældre ofte er mest udsatte

Hver femte person og hvert fjerde barn er i risiko for fattigdom eller social udstødelse i EU i 2022

For ældre er AROPE-tallet højere i mange medlemsstater

Andel af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse — i alt og efter aldersgruppe 0-17 år, 18-64 år, 65 år og derover (% , 2022)

Note: Brud i serier for FI, FR og LU.

Kilde: Eurostat [ilc_peps01n], EU-SILC.

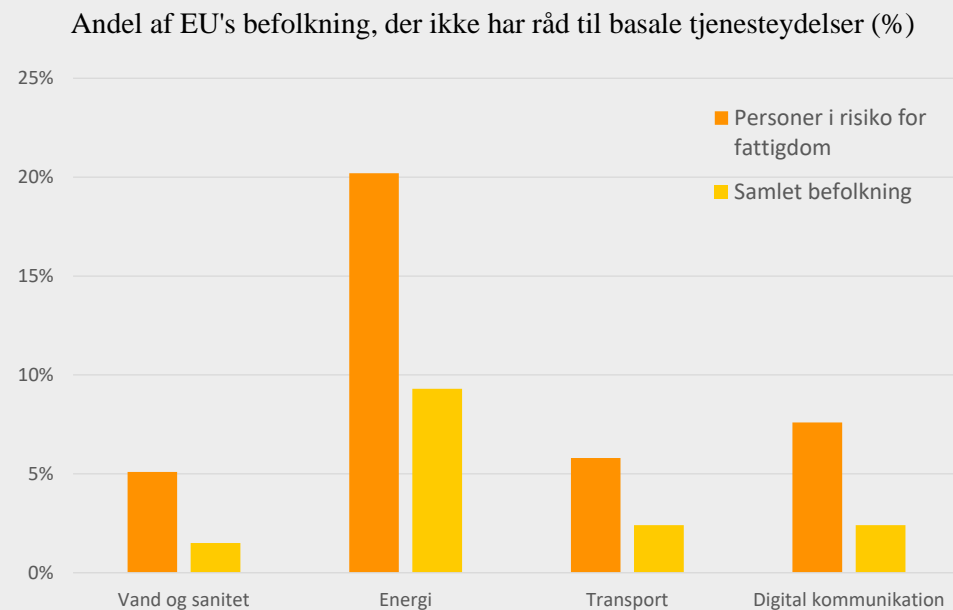
Mens størstedelen af EU's befolkning har adgang til basale tjenesteydelser, står personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse og de mest sårbare over for betydelige hindringer. I den forbindelse er 9,3 % af EU's befolkning ikke i stand til at holde deres hjem tilstrækkeligt varmt (en stigning på 2,4 procentpoint i forhold til det foregående år; tallet er dobbelt så højt for personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse), 2,4 % har ikke råd til en internetforbindelse til personlig brug i hjemmet, 2,4 % har ikke råd til regelmæssigt at bruge offentlig transport, og 1,5 % bor i husstande uden bad, brusebad eller skulletonilet, idet der er betydelige forskelle fra land til land³⁴. Husstande i risiko for fattigdom eller social udstødelse bruger en betydeligt større andel af deres budget på basale tjenesteydelser og er derfor mere sårbare over for prisstigninger. Som andre udfordringer end prisoverkommelighed kan nævnes tilgængelighed og adgangsmuligheder, som undertiden er knyttet til andre dimensioner, f.eks. mangel på færdigheder eller geografiske faktorer (kløften mellem by og land, regioner i den yderste periferi og andre afsidesliggende regioner og øregioner). I den europæiske søjle for sociale rettigheder fastslås det, at alle har ret til adgang til basale tjenesteydelser af høj kvalitet, og at hjælp til adgang til disse tjenesteydelser skal være tilgængelig for dem, der har behov for det, hvilket er vigtigt for at fremme fremskridt med hensyn til at nå EU's mål for fattigdomsbekæmpelse inden 2030.

³⁴ Commission Report on access to essential services in the EU (SWD(2023) 213 final/2).

Husstande i risiko for fattigdom eller social udstødelse har langt mere begrænset adgang til basale tjenesteydelser i EU

I 2022 steg andelen af personer, der ikke i stand til at holde deres hjem tilstrækkeligt varmt, steg til 9,3 % fra 6,9 % i 2019 i EU

Personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse står over for betydelige hindringer med hensyn til adgang til basale tjenesteydelser

Kilde: Eurostat, [ilc_mdcs01], [ILC_mddu07A], [ilc_mdho05], [ilc_mdcs13a], EU-SILC.

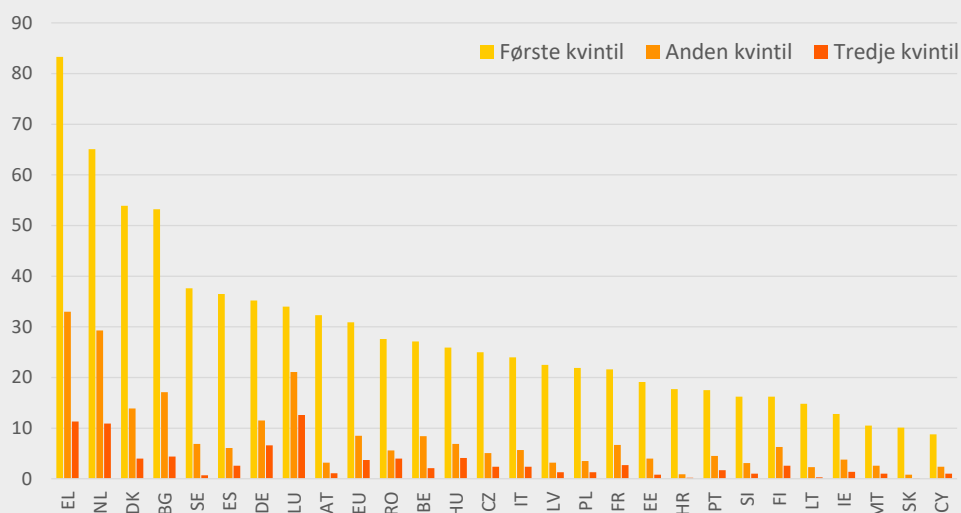
Overkommelige priser på boliger er en stadig større udfordring i EU. I 2022 boede næsten hver tiende person i EU i en husstand, hvor de samlede boligudgifter udgjorde mere end 40 % af den samlede disponible indkomst, hvilket er en betydelig stigning i forhold til 2020. Boligproblemerne er ofte alvorligere for familier med børn og husstande med enlige forsørgere. For personer i risiko for fattigdom var andelen mere end tre gange højere end for den samlede befolkning. I løbet af det seneste årti er der desuden kun gjort ringe fremskridt med hensyn til at nedbringe antallet af hjemløse i medlemsstaterne. EU's politikker kan have en positiv indvirkning på prisoverkommeligheden, tilgængeligheden og tilstrækkeligheden af boliger, navnlig for mennesker i nød. Selv om det primære ansvar for boliger og boligstøtte ligger hos medlemsstaterne, kan EU's finansiering og politikker støtte de nationale og subnationale offentlige myndigheders indsats for at tackle disse udfordringer, f.eks. inden for samhørighed og byudvikling, beskæftigelse og social beskyttelse samt industri- og energipolitik. EU-initiativer, f.eks. det nye europæiske Bauhaus og initiativet om økonomisk overkommelige boliger, kan bidrage til at øge boligernes bæredygtighed og inklusion. Investeringer i socialt boligbyggeri kan forbedre tilgængeligheden og prisoverkommeligheden af boliger for lavindkomstgrupper og sårbare grupper, herunder hjemløse. EU-fonde, f.eks. EFRU, ESF+, genopretnings- og resiliensfaciliteten og InvestEU, giver mulighed for yderligere investeringer i økonomisk overkommelige og sociale boliger og gennemførelse af offentlig-private partnerskaber for at samle ressourcer og udvikle bæredygtige interventionsordninger.

Uforholdsmæssigt høje boligudgifter rammer den dårligst stillede femtedel af befolkningen i alle medlemsstater

Boligudgifter som andel af den disponible indkomst i de laveste tre femtedele af befolkningen efter indkomst, 2022 (i %)

I 2022 var andelen af personer i EU med uforholdsmæssigt høje boligudgifter dobbelt så stor i den laveste femtedel af befolkningen som i den næstlaveste efter indkomst

Kilde: Eurostat [ilc_lvho07b]. Brud i serier for FR og LU i 2022.

De sociale beskyttelsessystemer spiller en central rolle i medlemsstaterne med hensyn til at sikre social samhørighed og indkomstsikkerhed i forbindelse med risici og makroøkonomisk stabilisering, og de skal som sådan gøres egnede til fremtidens udfordringer. Generelt har de sociale beskyttelsessystemer vist sig at være effektive med hensyn til at støtte socioøkonomisk modstandsdygtighed under covid-19-pandemien og den seneste energikrise. De sociale beskyttelsessystemers evne til at forblive tilstrækkelige og finansielt bæredygtige er dog under stigende pres på grund af befolkningens aldring, et arbejdsmarked i forandring og den grønne og den digitale omstilling. Denne udvikling vil få konsekvenser for udformningen og omfanget af de sociale beskyttelsessystemer og finansieringen heraf. I praksis indebærer dette, at der er behov for en højere deltagelse i kvalitetsjob på tværs af befolkningsgrupper, længere arbejdsliv, passende løsninger på fattigdom blandt personer i arbejde, social sikring af atypiske beskæftigelsesformer, bedre organiserede, tilgængelige og effektive sociale beskyttelsestjenester, herunder pleje, og tilpasning af de sociale beskyttelsessystemer til de nye realiteter, der er opstået som følge af tilpasningen til klimaændringer og til grønne og digitale teknologier. For at fremtidssikre de sociale beskyttelsessystemer er det særlig vigtigt, at velfærdspolitikker ses i et livscyklusperspektiv. Veludformede socialpolitikker på forskellige stadier af en persons livscyklus kan give "dobbelt udbytte", som reducerer de fremtidige offentlige udgifter til indkomstkompensation takket være gevinster på områderne for beskæftigelse, trivsel og sundhed, og som støtter inklusiv økonomisk vækst, samtidig med at skattegrundlaget udvides. Medlemsstaternes reformer og investeringer på disse områder støttes af en række EU-initiativer, der har til formål at fremtidssikre social beskyttelse, f.eks. Rådets henstillinger

om adgang til social beskyttelse³⁵ for arbejdstagere og selvstændige, om langtidspleje, om sikring af en retfærdig omstilling til klimaneutralitet og om en tilstrækkelig mindsteindkomst, som sikrer aktiv inklusion, samt direktivet om passende mindstelønninger.

Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling forblev i gennemsnit stort set stabile i EU, men der er store forskelle fra medlemsstat til medlemsstat. Der er stadig betydelige udfordringer med hensyn til adgang, prisoverkommelighed og kvalitet af langtidsplejeydelser. Personer i lavindkomststusstande har større sandsynlighed for at opleve uopfyldte behov for lægebehandling, men omfanget for hele befolkningen varierer fra medlemsstat til medlemsstat. Den demografiske udvikling, navnlig den længere forventede levetid, øger det potentielle behov for langtidspleje i fremtiden. Ifølge de seneste data (for 2019) havde 46,5 % af EU's befolkning på 65 år eller derover med alvorlige problemer med personlig pleje eller husholdningsaktiviteter et uopfyldt behov for hjælp i forbindelse med sådanne aktiviteter. Dette var betydeligt mere udtalt for personer i den laveste indkomstkvintil (51,2 %) end for personer i den højeste (39,9 %). Den største hindring for adgangen til langtidspleje er prisoverkommelighed. Selv efter at have modtaget ydelser i forbindelse med langtidspleje er egenbetalingen for pleje meget høj i nogle medlemsstater, navnlig for ældre med alvorlige plejebestov i hjemmet. Adgangsudfordringerne forværres af en betydelig mangel på arbejdskraft og færdigheder i plejesektoren, som også skyldes vanskelige arbejdsvilkår.

Arbejdsmarkedets parter spiller en central rolle i udformningen og gennemførelsen af nationale reformer og politikker til støtte for beskæftigelse, jobkvalitet, udvikling af færdigheder og social beskyttelse. En effektiv social dialog bidrager afgørende til en velfungerende europæisk social markedsøkonomi og sikrer bedre og mere bæredygtige politiske resultater og støtter også en retfærdig grøn og digital omstilling. I de medlemsstater, der har veletablerede traditioner for social dialog, blev der generelt opnået bedre resultater med hensyn til kvaliteten og intensiteten af inddragelsen af arbejdsmarkedets parter i den relevante politikudformning, herunder i forbindelse med høringer som led i det europæiske semester. Ifølge konklusionerne fra Beskæftigelsesudvalgets multilaterale overvågning er det fortsat af største betydning, at man undgår en rent formalistisk inddragelse af arbejdsmarkedets parter og sikrer en rettidig og meningsfuld høringsproces gennem hele den politiske beslutningsproces i alle medlemsstater³⁶. Mere end to år efter vedtagelsen af genopretnings- og resiliensfaciliteten gøres der fremskridt med processerne for social dialog omkring gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanerne i de fleste medlemsstater³⁷. I forbindelse med Rådets henstilling om styrkelse af den sociale dialog opfordres medlemsstaterne til at sikre et befordrende miljø for den sociale toparts- og trepartsdialog, herunder kollektive overenskomstforhandlinger, i den offentlige og private sektor på alle niveauer³⁸. På grundlag af eksisterende national praksis og nationale traditioner er det afgørende, at der gøres en aktiv indsats for at inddrage civilsamfundsorganisationer i relevant politikudformning, så der derved opnås værdifuld indsigt i eksisterende og nye udfordringer og i effektiviteten af politiske tiltag på stedet.

---

³⁵ Rådets henstilling af 8. november 2019 om adgang til social beskyttelse for arbejdstagere og selvstændige 2019/C 387/01 (EUT C 387 af 15.11.2019, s. 1).

³⁶ Udtalelse 9955/23 fra Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse.

³⁷ Europa-Kommissionen, *Rapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet — Evalueringsrapport om gennemførelsen af genopretnings- og resiliensfaciliteten* (COM(2022) 383 final), 2022.

³⁸ COM(2023) 40 final og Rådet 10542-2023.

Medlemsstaterne bør tage skridt til at tage fat på de beskæftigelsesmæssige, færdighedsmæssige og socialpolitiske udfordringer, der er konstateret i denne fælles beskæftigelsesrapport. I rapportens analyse fremhæves en række prioriterede områder for politiske tiltag. I overensstemmelse med beskæftigelsesretningslinjerne opfordres medlemsstaterne til at:

- forbedre opkvalificering og omskoling af voksne for at afhjælpe manglen på arbejdskraft og færdigheder, tilpasse sig den ændrede situation og fremtidsudsigterne på arbejdsmarkedet og fremme den grønne og den digitale omstilling — herunder ved at integrere brugen af værktøjer til viden om færdigheder, styrke udbuddet af individuelle uddannelsesrettigheder, f.eks. individuelle læringskonti, og fremme udviklingen, gennemførelsen og anerkendelsen af mikroeksamensbeviser — i overensstemmelse med Rådets henstillinger om individuelle læringskonti og om en europæisk tilgang til mikroeksamensbeviser
- styrke de aktive arbejdsmarkedspolitikker og de offentlige arbejdsformidlingers kapacitet og effektivitet — bl.a. ved at investere i digital infrastruktur, digitale tjenester, bedre karrierevejledning, rådgivningstjenester, viden om færdigheder og uddannelse af personale — med henblik på at støtte skabelse af kvalitetsjob og jobskifte
- overvåge og afbøde inflationspressets negative indvirkning på sårbare husstandes købekraft gennem målrettede støtteforanstaltninger, samtidig med at incitamenterne til at reducere energiforbruget, hvor det er relevant, opretholdes, og energieffektiviteten forbedres
- fremme en lønudvikling, der — i overensstemmelse med national praksis og med fuld respekt for arbejdsmarkedsparternes rolle — afbøder tabet af købekraft, navnlig for lavtlønnede, samtidig med at opadgående social konvergens fremmes i overensstemmelse med udviklingen i produktiviteten, beskæftigelsen og konkurrenceevnen bevares, og de fortsat er opmærksomme på anden runde-effekter på inflationen
- sikre tilgængeligheden af støtteordninger, der er udformet, så de bevarer og videreudvikler menneskelig kapital gennem tilknyttet opkvalificering og omskoling, med henblik på at støtte retfærdige omstrukturingsprocesser, hvor det er nødvendigt, lette jobskifter og bidrage til moderniseringen af økonomien
- yde støtte til de arbejdstagere og husstande, der er mest berørt af de økonomiske og sociale virkninger af tilpasningen til klimaændringer og nye grønne og digitale teknologier, navnlig til sårbare arbejdstagere og husstande, bl.a. gennem effektive arbejdsformidlinger og uddannelsesforanstaltninger, veludformede, målrettede og tidsbestemte beskæftigelsesprogrammer samt incitament til ansættelse og jobskifte, tilstrækkelig indkomstsikkerhed med en aktiv inklusionstilgang og fremme af iværksætter i overensstemmelse med Rådets henstilling om sikring af en retfærdig omstilling til klimaneutralitet
- fremme mobilitet inden for EU og tiltrække kvalificerede arbejdstagere fra tredjelande, samtidig med at der sikres respekt for og håndhævelse af arbejdstagerrettigheder og sociale beskyttelsesrettigheder, og lovlig migration kanaliseres til erhverv, hvor der er mangel på arbejdskraft, i fuld komplementaritet med indsatsen for at udnytte de talenter, der findes i EU
- tilpasse arbejdsmarkedsløvgivningen og skatte- og socialsikringssystemerne for at mindske og forebygge segmenteringen på arbejdsmarkedet og fremme jobskabelse af høj kvalitet, herunder mulige skattelempelser, især for lavtlønnede, uden at det hindrer

overgangen til højere betalte job, og et skift væk fra beskatning af arbejde til miljøskatter

- fremme sunde, sikre og tilpassede arbejdsmiljøer
- fremme kollektive overenskomstforhandlinger og social dialog samt rettidig og meningsfuld inddragelse af arbejdsmarkedets parter i relevant politikudformning på nationalt plan, herunder i forbindelse med gennemførelsen af medlemsstaternes genopretnings- og resiliensplaner og i forbindelse med det europæiske semester
- forbedre unges muligheder på arbejdsmarkedet bl.a. gennem inkluderende erhvervsuddannelse og tertiæruddannelse af høj kvalitet, målrettet støtte fra arbejdsformidlingerne (herunder mentorordninger, vejledning og rådgivning) og lærlinguddannelser og praktikophold af høj kvalitet i overensstemmelse med den styrkede ungdomsgaranti
- sikre ikkeforskelsbehandling, fremme ligestilling mellem kønnene, forbedre integrationen af kønsaspektet og styrke kvinders og ugunstigt stillede gruppers deltagelse på arbejdsmarkedet ved at fremme lige muligheder og karriereudvikling, sikre gennemsigtighed i lønstrukturer og fremme forening af arbejde, familieliv og privatliv — herunder gennem adgang til økonomisk overkommelig børnepasning af høj kvalitet (førskoleundervisning, børnepasning og langtidspleje), familierelateret orlov og fleksible arbejdsordninger for forældre og andre uformelle plejere i overensstemmelse med den europæiske plejestrategi
- fremme lige muligheder for børn for at tackle de høje niveauer af børnefattigdom og gøre bedst mulig brug af EU's og medlemsstaternes ressourcer fremskynde gennemførelsen af den europæiske børnegaranti, herunder ved at tilbyde økonomisk overkommelig førskoleundervisning og børnepasning af høj kvalitet og forbedre læringsresultaterne ved at afhjælpe skolefrafald og mangel på lærere støtte adgang til uddannelse for børn fra dårligt stillede grupper og fjerntliggende områder og fremme uddannelse på alle kvalifikationsniveauer
- styrke elevers og voksnes digitale kompetencer, uanset deres alder, og øge den digitale talentmasse på arbejdsmarkedet ved at udvikle digitale uddannelsesøkosystemer støttet af centrale katalysatorer, f.eks. højhastighedsforbindelser til skoler, udstyr og læreruddannelse, og støtte institutioner med knowhow om digitalisering med særligt fokus på inklusion og mindskelse af den digitale kløft
- sikre tilstrækkelig og bæredygtig social beskyttelse til alle i overensstemmelse med Rådets henstilling om adgang til social beskyttelse, forbedre beskyttelsen af personer, som ikke er tilstrækkeligt dækket, f.eks. arbejdstagere i atypiske ansættelsesforhold, platformsarbejdere og selvstændige, forbedre ydelsernes tilstrækkelighed, muligheden for at overføre rettigheder og adgangen til kvalitetstjenester, samtidig med at de offentlige finansers holdbarhed sikres, og effektivt støtte integrationen på arbejdsmarkedet af alle, der kan arbejde
- udvikle og styrke minimumsindkomstordninger, der yder tilstrækkelig støtte og forfølger en aktiv inklusionstilgang i overensstemmelse med Rådets henstilling om en tilstrækkelig minimumsindkomst, som sikrer aktiv inklusion og fremme adgangen til basale tjenesteydelser, herunder energi, navnlig for lavindkomsthusholdninger og sårbare husholdninger
- vurdere reformernes og investeringernes fordelingsmæssige indkomsteffekt for forskellige befolkningsgrupper i overensstemmelse med meddelelsen om bedre vurdering af den fordelingsmæssige virkning af medlemsstaternes politikker

- give alle børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse gratis og effektiv adgang til sundhedspleje, førskoleundervisning og børnepasning, uddannelse og skoleaktiviteter samt effektiv adgang til sund ernæring og ordentlige boligforhold i overensstemmelse med den europæiske børnegaranti og de tilhørende nationale handlingsplaner
- bekæmpe hjemløshed som den mest ekstreme form for fattigdom, fremme investeringer i renovering af almennyttige og sociale boliger, fremme integrerede socialydelser og støtte adgangen til økonomisk overkommelige boliger af høj kvalitet, sociale boliger eller boligstøtte, hvor det er relevant
- investere i sundhedssystemets kapacitet, herunder med hensyn til forebyggelse og primære sundhedsydelser samt folkesundhedskapacitet, koordinering af pleje, sundhedspersonale og e-sundhed, reducere egenbetaling, hvor det er relevant, forbedre sundhedsdækningen og fremme opkvalificering og omskoling af sundhedspersonale.
- øge udbuddet af økonomisk overkommelige og bæredygtige langtidsplejeydelser af høj kvalitet i overensstemmelse med den europæiske plejestrategi
- sikre inkluderende og bæredygtige pensionssystemer, der giver mulighed for en tilstrækkelig indkomst i alderdommen og retfærdighed mellem generationerne.

EU-finansieringen, herunder via Den Europæiske Socialfond Plus, Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Fonden for Retfærdig Omstilling og genopretnings- og resiliensfaciliteten for støtteberettigede investeringer og reformer, støtter medlemsstaterne i indsatsen for at intensivere de politiske tiltag på de nævnte områder.

KAPITEL 1. OVERSIGT OVER ARBEJDSMARKEDSTENDENSER OG SOCIALE TENDENSER, FREMSKRIDT MED HENSYN TIL 2030-MÅLENE OG CENTRALE HORIZONTALT RESULTATER VEDRØRENDE SOCIAL KONVERGENS

1.1 Centrale tendenser på arbejdsmarkedet

På baggrund af opsvinget efter covid-19-pandemien var beskæftigelsesvæksten i EU fortsat robust i 2023, om end med betydelige forskelle på tværs af sektorer. I andet kvartal 2023 nåede det samlede antal personer i beskæftigelse op på 216,1 millioner, hvilket er 6,2 millioner over toppunktet i fjerde kvartal 2019³⁹. I samme kvartal lå beskæftigelsen (20-64 år) på 75,4 %, dvs. 2,5 procentpoint over højdepunktet før pandemien (fra fjerde kvartal 2019). På årsbasis lå beskæftigelsen på 74,6 % i 2022 (1,9 procentpoint over 2019-værdien). Denne positive udvikling i beskæftigelsen blev ledsaget af en øget erhvervsfrekvens (15-64 år), som nåede op på 74,5 % i 2022, og en arbejdsløshed (15-74 år), der faldt til 6,2 % samme år. Der blev ikke desto mindre observeret forskelle mellem sektorerne med hensyn til beskæftigelsesvækst. Energikrisen lagde en dæmper på væksten i beskæftigelsen i de meget energiintensive sektorer⁴⁰. Derimod oplevede informations- og kommunikationsteknologisektoren (IKT) den højeste vækst i beskæftigelsen med en stigning på 16,9 % mellem fjerde kvartal 2019 og andet kvartal 2023, hvilket skabte mere end en million arbejdspladser. Beskæftigelsen i bygge- og anlægssektoren steg med 6,6 %, mens den i den energiintensive fremstillingssektor endnu ikke er nået op på niveauet før krisen. Beskæftigelsen i landbruget faldt med 4,3 % i overensstemmelse med den langsigtede tendens. Samlet set forventes den reale BNP-vækst at være 1 % i 2023 og 0,4 % i både 2024 og 2025⁴¹.

Det samlede antal arbejdstimer og fravær fra arbejdet nærmer sig igen deres langsigtede tendenser. Antallet af arbejdstimer i EU er steget støt fra den laveste værdi på 72,6 milliarder i andet kvartal 2020 til 86,7 mia. i andet kvartal 2023⁴². På baggrund af den højere beskæftigelse nærmer antallet af arbejdstimer pr. arbejdstager sig den langsigtede nedadgående tendens (se afsnit 2.1.1). Det kvartalsvise fravær er også tilbage til det langsigtede gennemsnit, idet 9,5 % af de ansatte var fraværende fra arbejdet i andet kvartal 2023. Tempoet i denne udvikling understreger den vigtige rolle, som nationale og EU-dækkende arbejdsmarkedsforanstaltninger spillede i forbindelse med covid-19-krisen, og som giver virksomhederne mulighed for at bevare menneskelig kapital og hjælper selvstændige med gradvist at genoptage deres aktiviteter efter ophævelsen af restriktionerne (se afsnit 2.1). Den sidste halvårige beretning om gennemførelsen af SURE viser, at sådanne EU-instrumenter støttede ca. 31,5 millioner personer og 2,5 millioner virksomheder, da de toppede i 2020⁴³.

³⁹ Eurostat-data anvendt i dette afsnit: [namq_10_a10_e], [lfsi_emp_q], [lfsi_emp_a], [une_rt_a] og [une_ltu_a].

⁴⁰ Europa-Kommissionen, Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual review 2023, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023 (under udarbejdelse).

⁴¹ Europa-Kommissionen, [European Economic Forecast, Autumn 2023](#), Institutional paper 258, 2023.

⁴² Eurostat-data anvendt i dette afsnit: [namq_10_a10_e] og [lfsi_abt_q].

⁴³ Europa-Kommissionen, [Beretning om det europæiske instrument for midlertidig støtte til mindselse af risiciene for arbejdsløshed i en nødsituation \(SURE\) som følge af covid-19-udbruddet, i henhold til artikel 14 i Rådets forordning \(EU\) 2020/672 SURE efter instrumentets udløb: sidste halvårige beretning](#) (COM(2023) 291 final).

Væksten i de nominelle lønninger i EU var robust i 2022, mens reallønningerne faldt i gennemsnit. Den nominelle aflønning pr. ansat steg i alle medlemsstater med en gennemsnitlig EU-vækstrate på 4,8 % sammenlignet med ca. 1,9 % i perioden før pandemien 2013-19. Disse nominelle stigninger er dog stort set blevet overhalet af inflationen, og det har resulteret i et betydeligt fald i reallønnen på 3,7 % i 2022. Det påvirker købekraften, navnlig for lavtlønnede, som generelt bruger en større del af deres indkomst på højinflationsvarer, f.eks. fødevarer (se afsnit 2.1)⁴⁴. De nominelle lønninger forventes at stige i 2023⁴⁵.

Manglen på arbejdskraft og færdigheder er fortsat høj på tværs af sektorer og færdighedsniveauer. Andelen af ledige stillinger inden for industri, byggeri og tjenesteydelser begyndte at falde meget langsomt fra det rekordhøje niveau på 3 % i EU i andet kvartal 2022 til 2,7 % i andet kvartal 2023, til dels på grund af aftagende økonomisk aktivitet. Den ligger dog fortsat et godt stykke over gennemsnittet før pandemien (1,7 %) i perioden 2013-19. Manglen på arbejdskraft er især markant inden for eksempelvis sundhedspleje, bygge- og anlægssektoren samt STEM-fagene (og navnlig IKT) og andre serviceerhverv (se afsnit 2.1 og 2.2)⁴⁶. Fremover kan manglen på arbejdskraft og færdigheder forventes at blive påvirket af skiftende behov på arbejdsmarkedet, også i forbindelse med den grønne og den digitale omstilling, og det forventede fald i befolkningen i den erhvervsaktive alder⁴⁷.

Selv om beskæftigelsen steg for både kvinder, unge og ældre, er den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen fortsat betydelig, og det samme gælder andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse. Erhvervsfrekvensen (15-64 år) for kvinder fortsatte sin vedvarende opadgående tendens på lang sigt (+10 procentpoint i løbet af de seneste to årtier) og nåede op på 70,3 % i andet kvartal 2023. Derved blev forskellen i erhvervsfrekvensen mellem mænd og kvinder gradvist reduceret til 9,5 procentpoint⁴⁸. Samtidig steg beskæftigelsen for kvinder (20-64 år) til 69,3 % i 2022, mere end 2 procentpoint over værdien i 2019 (se figur 1.1.1). Ikke desto mindre er den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen fortsat betydelig i EU, nemlig 10,3 procentpoint i andet kvartal 2023 (se afsnit 2.2). Hvad angår unge (15-24 år), nåede deres beskæftigelse op på 34,7 % i 2022 og oversteg dermed niveauet før pandemien (på 33,5 % i 2019) (se figur 1.1.1). På trods af fortsatte betydelige forbedringer var 11,1 % af de unge (15-29 år), dvs. ca. 8 millioner, hverken i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET) i andet kvartal af 2023. I den anden ende steg beskæftigelsen af ældre (55-64 år) med 3,7 % i 2022 og nåede op på 62,3 % (se figur 1.1.1). Der er registreret en kraftig vækst i erhvervsfrekvensen for ældre, som har overhalet alle andre aldersgrupper i løbet af de sidste to årtier (se afsnit 2.2)⁴⁹.

Mens beskæftigelsen steg for alle færdighedsniveauer i 2022, er kløften mellem lavtuddannede og højtuddannede fortsat stor i EU. Beskæftigelsen for personer i alderen 25-64 år oversteg det højeste niveau før pandemien i 2022 for alle uddannelsesniveauer⁵⁰.

⁴⁴ Eurofound, *Minimum wages in 2023: Annual review, Minimum wages in the EU series*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg, 2023 og Europa-Kommissionen, *Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual Review 2023*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023 (endnu ikke offentliggjort).

⁴⁵ Europa-Kommissionen, *European Economic Forecast, Autumn 2023*, Institutional paper 258, november 2023.

⁴⁶ Eurostat [[ei_lmju_q_r2](#)].

⁴⁷ Europa-Kommissionen, *Employment and social developments in Europe 2023*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023.

⁴⁸ Eurostat-data anvendt i dette afsnit: [[lfsq_argan](#)], [[lfsi_emp_q](#)], [[lfsi_neet_q](#)] og [[lfsi_emp_a](#)].

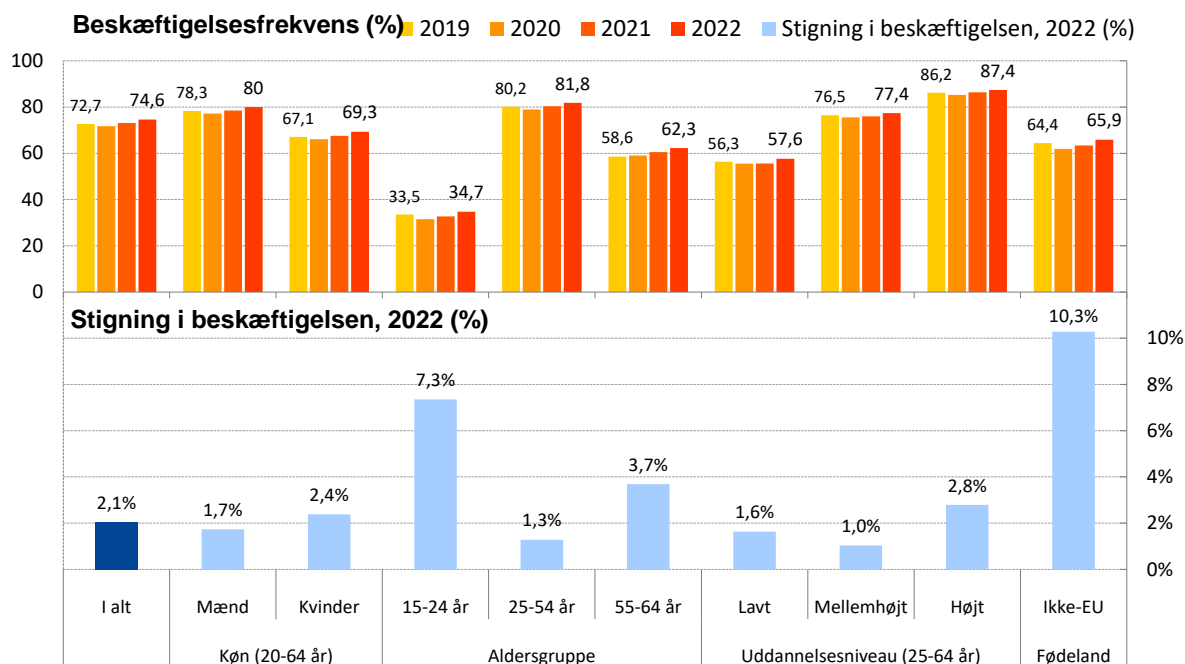
⁴⁹ *Drivers of rising labour force participation — the role of pension reforms*, ECB Economic Bulletin, 5/2020.

⁵⁰ Eurostat-data anvendt i dette afsnit: [[lfsa_ergaed](#)] og [[lfsq_ergaed](#)].

Med en årlig vækst i beskæftigelsen på 2,8 % oplevede de højtuddannede arbejdstagere ikke desto mindre den største stigning i 2022 og nåede op på 87,4 % (fra 86,2 % i 2019, se figur 1.1.1). Væksten i beskæftigelsen var betydeligt lavere for lavt- og mellemuddannede, nemlig 1,6 % og 1 %, og nåede op på en beskæftigelse på henholdsvis 57,6 % og 77,4 % i 2022. Samlet set forblev forskellen mellem beskæftigelsen for lav- og højtuddannede helt oppe på 29,8 procentpoint i 2022 (se afsnit 2.2).

Figur 1.1.1: Beskæftigelsen fortsatte med at stige med en stærkere dynamik blandt unge, kvinder og højtuddannede, men forskellene mellem grupperne er fortsat betydelige

Beskæftigelse i EU-27 efter køn, aldersgruppe, uddannelsesniveau og fødested (%)

Note: Sæsonkorrigerede data, ikke kalenderkorrigerede.

Kilde: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[lfsa_ergaed](#)] og [[lfsa_egaed](#)].

Trods forbedringer står personer, der er født uden for EU, stadig over for betydelige hindringer for integration på arbejdsmarkedet sammenlignet med personer født i EU.

Beskæftigelsen (20-64 år) for personer født uden for EU steg igen til 65,9 % i 2022 (på grund af en stigning i beskæftigelsen på 10,3 % i 2022), men er dog fortsat 9,8 procentpoint lavere end for personer født i EU⁵¹. For denne gruppe (15-74 år) er arbejdsløsheden faldet betydeligt i løbet af det seneste årti og lå på 11,4 % i 2022. De hindringer, de står overfor med hensyn til integration på arbejdsmarkedet, omfatter bl.a. manglende anerkendelse af formelle kvalifikationer og sproglige barrierer⁵². Sidstnævnte var den største hindring, også i det specifikke tilfælde med mennesker, der flygtede fra krigen i Ukraine⁵³. Ud af de ca. 4,2 millioner, der i øjeblikket er registreret i EU i henhold til direktivet om midlertidig beskyttelse indtil august 2023, var ca. 60 % i den erhvervsaktive alder (18-64 år), og omkring 33 % af dem skønnes at have fundet beskæftigelse indtil videre⁵⁴.

⁵¹ Eurostat-data anvendt i dette afsnit: [[lfsa_ergacob](#)], [[lfsa_argacob](#)] og [[lfsa_urgacob](#)].

⁵² Eurostat, Labour Force Survey, [Module 2021](#).

⁵³ Eurofound, [Barriers to employment of displaced Ukrainians](#), 2023.

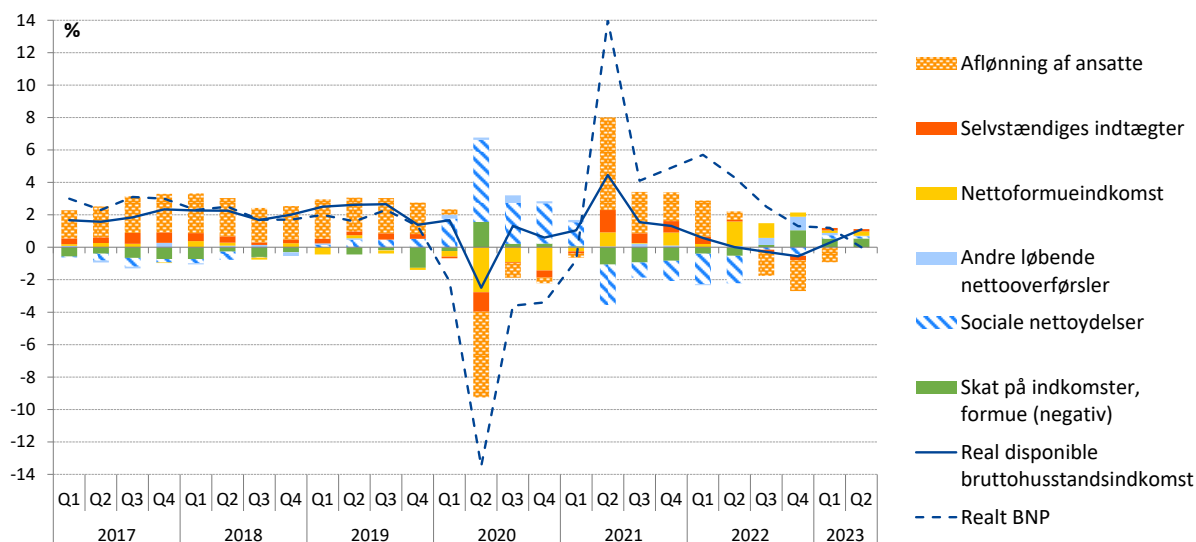
⁵⁴ Europa-Kommissionen, [European Economic Economic Forecast, Autumn 2023](#), Institutional Paper 258, november 2023.

1.2 Centrale sociale Tendenser

Efter et fald i 2022 steg den disponible realbruttohusstandsindkomst (GDHI) på EU-plan i første og andet kvartal 2023. De reale husstandsindkomster steg mest i EU mellem 2020 og 2021, men deres vækst blev dæmpet mellem andet kvartal 2021 og andet kvartal 2022 som følge af den gradvise udfasning af støtteforanstaltninger i forbindelse med covid-19. GDHI faldt i tredje og fjerde kvartal 2022, hovedsagelig på grund af inflationens negative indvirkning på reallønnen. Den gradvise stabilisering af lønninger og sociale overførsler gav sig udslag i en lille stigning i husstandsindkomsterne i første og andet kvartal 2023, hvor skatter også ydede et positivt bidrag. Disse gennemsnitlige stigninger i realindkomsterne skjuler betydelige forskelle på tværs af indkomstniveauer, idet den stadig høje (kerne-)inflation har en højere end gennemsnitlig effekt på lav- og mellemindkomsthusstande, som har forholdsmæssigt højere udgifter til fødevarer.

Figur 1.2.1: Vækst i husstandenes samlede realindkomst

Vækst i den reale disponible bruttohusstandsindkomst (GDHI) samt de vigtigste komponenter og vækst i realt BNP (EU-27, kvartalsvise vækstrater på i forhold til året før)

Noter: Beregninger fra GD EMPL. Den nominelle disponible bruttohusstandsindkomst blev deflateret med forbrugerprisinflationsindekset. Den reale vækst i den disponible bruttohusstandsindkomst i EU anslås som et vægtet gennemsnit af medlemsstaternes værdier, når der foreligger kvartalsdata baseret på ENS 2010 (samlet 95 % af den disponible bruttohusstandsindkomst i EU).

Kilde: Eurostat, nationalregnskaber [[nasq_10_nf_tr](#)] og [[namq_10_gdp](#)]. Ikke sæsonkorrigeret.

Indkomstuligheden faldt i EU på trods af covid-19-pandemien og de høje leveomkostninger. I 2022 (i forhold til indkomsterne i 2021) faldt indkomstkvintilsatsen (S80/S20) til 4,74 fra 4,99 i 2021 (baseret på 2020-indkomster), og den forventes at forblive stabil næste år (baseret på 2022-indkomster)⁵⁵. Dette er et resultat af de afgørende politiske tiltag, der er truffet på EU- og medlemsstatsplan for at håndtere og forebygge de negative sociale konsekvenser af pandemien og også senere for at beskytte indkomsterne mod den kraftige stigning i energipriserne og det efterfølgende generelle inflationspres. Inflationen har en typisk regressiv indvirkning på indkomsterne, fordi lavindkomsthusstande bruger relativt mere på nødvendighedsvarer, f.eks. energi og fødevarer, og derfor bidrog indkomststøtteforanstaltninger og tilpasninger af sociale ydelser og skatter i medlemsstaterne,

⁵⁵ Eurostat [[tessi180](#)] og [Flash estimates experimental results](#) baseret på indkomståret 2022.

når de var rettet mod sårbare grupper, til at modvirke stigende indkomstuligheder (samt fattigdomsrisici).

Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse i EU var stort set stabil. I 2022 lå andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse på 21,6 % i EU (i forhold til 21,7 % i 2021 og 21,6 % i 2020). Denne brede stabilitet i de seneste tre år, som har været præget af covid-19-pandemien, Ruslands angrebskrig mod Ukraine samt de høje energipriser og høje leveomkostninger, kommer efter et generelt fald i antallet af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse i løbet af det seneste årti. Denne nylige stabilitet er bemærkelsesværdig i forhold til den kraftige stigning efter den økonomiske og finansielle krise i 2008-09⁵⁶. Som en spejling af denne generelle stabilitet i antallet af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse viste de tre delkomponenter også bred stabilitet på aggregeret niveau i 2022⁵⁷. Fattigdomsrisikosatsen (AROP) faldt med 0,3 procentpoint og lå på 16,5 % (baseret på 2021-indkomster). Desuden viser Eurostats foreløbige skøn, der er baseret på 2022-indkomster i EU, fortsat en generel stabilitet i fattigdomsrisikosatsen. Andelen af personer, der oplever alvorlige materielle og sociale afsavn, steg derimod med 0,4 procentpoint i 2022 og lå på 6,7 %. Som følge af den positive udvikling på arbejdsmarkedet faldt andelen af personer, der lever i (delvis) arbejdsløse husstande, med 0,7 procentpoint til 8,3 % i 2022 (baseret på aktivitet i 2021) (se afsnit 2.4).

Andelen af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse steg en smule i EU i 2022 og var højere end i den samlede befolkning. I 2022 steg andelen med 0,3 procentpoint til 24,7 % (mod 21,6 % for den samlede befolkning)⁵⁸. Selv om andelen af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse stadig ligger under 2015-niveauet (27,4 %), er der registreret marginale, men konstante stigninger i EU siden 2020. Fattigdomsrisikosatsen lå stort set stabilt (-0,2 procentpoint) i 2022 (baseret på indkomsttal fra 2021) på 19,3 %, mens andelen af børn med alvorlige materielle og sociale afsavn steg med 0,9 procentpoint og nåede op på 8,4 %. Endelig faldt den andel, der lever i (delvis) arbejdsløse husstande med 0,7 procentpoint til 7,6 % i 2022 (baseret på aktivitet i 2021).

Fattigdom blandt personer i arbejde begyndte igen at falde efter en lille stigning i 2021, men er fortsat en udfordring. Andelen af personer i beskæftigelse, der er truet af fattigdom i EU, faldt med 0,4 procentpoint til 8,5 % i 2022 (baseret på indkomsttal fra 2021), hvilket er lidt lavere end for ti år siden (8,9 % i 2012)⁵⁹. Specifikke grupper af arbejdstagere er fortsat mere udsatte end andre. Det gælder navnlig lavtuddannede (18,4 %), deltidsansatte (13,5 %), personer på tidsbegrænsede kontrakter (12,2 %), personer født uden for EU (20 %) og tredjelandsstatsborgere (24,3 %).

Andelen af ældre (65 år eller derover) i risiko for fattigdom eller social udstødelse i EU var stort set stabil siden 2015. Med en stigning på 0,7 procentpoint siden 2021 lå denne andel på 20,2 % i EU i 2022⁶⁰. Selv om fattigdomsrisikosatsen er stabil for den ældre befolkning (baseret på indkomsttal fra 2021), steg den en smule til 17,3 % i 2022. Andelen af ældre, der lider alvorlige materielle og sociale afsavn, lå imidlertid stort set stabilt på 5,5 % i 2022.

---

⁵⁶ Eurostat [[ilc_pecs01](#)]. Med henblik på at overvåge udviklingen i EU over en længere periode, herunder med henblik på overvågning af EU's 2030-mål for fattigdomsbekæmpelse, udarbejdede Eurostat en brudfri serie for at tage højde for det store brud i DE-dataene i 2020. Den brudfrie serie omfatter anslåede værdier for 2019 for DE og EU-27 og offentliggøres særskilt (se link ovenfor).

⁵⁷ Eurostat-data anvendt i dette afsnit: [[tessi010](#)], [[tepsr_lm420](#)] og [[tepsr_lm430](#)].

⁵⁸ Eurostat-data anvendt i dette afsnit: [[tepsr_lm412](#)], [[tepsr_spi110](#)], [[tepsr_spi120](#)] og [[tepsr_spi130](#)].

⁵⁹ Eurostat-data anvendt i dette afsnit: [[tesov110](#)], [[ilc_iw04](#)], [[ilc_iw07](#)], [[ilc_iw05](#)], [[ilc_iw16](#)] og [[ilc_iw15](#)].

⁶⁰ Eurostat-data anvendt i dette afsnit: [[tepsr_lm411](#)], [[ilc_li02](#)] og [[ilc_md11](#)].

Sårbare befolkningsgrupper er ofte udsat for en betydeligt større risiko for fattigdom og social udstødelse end befolkningen som helhed. Trods et lille fald i 2022 var der fortsat meget stor risiko for fattigdom eller social udstødelse for personer med handicap (28,8 %) og personer født uden for EU (39,8 %) sammenlignet med den samlede befolkning (21,6 %)⁶¹. Også romaer er ofte udsat for en langt højere fattigdomsrisiko⁶² (se afsnit 2.4).

1.3 Fremskridt med hensyn til EU's overordnede og nationale mål for 2030

Målene for beskæftigelse, færdigheder og fattigdomsbekæmpelse er drivkraften bag politiske tiltag på tværs af de relevante politikområder på EU-plan og i medlemsstaterne. EU's tre overordnede mål frem til 2030 er: i) en beskæftigelse på mindst 78 % af befolkningen i den erhvervsaktive alder, ii) en deltagelse i voksendannelse på mindst 60 % hvert år og iii) en reduktion på mindst 15 millioner i antallet af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse sammenlignet med 2019, heraf mindst fem millioner børn⁶³. Disse overordnede EU-mål blev fremlagt af Europa-Kommissionen i marts 2021 som led i søjlehandlingsplanen. Medlemsstaterne hilste dem velkommen på det sociale topmøde i Porto i maj 2021, og det samme gjorde Det Europæiske Råd i sine konklusioner fra juni 2021⁶⁴. Efter bilaterale drøftelser med Kommissionens tjenestegrene og multilaterale drøftelser i Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse fremlagde alle medlemsstaterne deres nationale mål på de tre områder. De blev drøftet af EPSCO-Rådet i juni 2022 (se bilag 1). Søjlehandlingsplanen indeholdt også supplerende mål på EU-plan om at mindske den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen, øge udbuddet af formel førskoleundervisning og børnepasning, reducere antallet af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, øge andelen af voksne med som minimum grundlæggende digitale færdigheder og mindske skolefrafald. De fleste medlemsstater fastsætter yderligere supplerende nationale mål på disse områder og/eller yderligere mål, som skønnes nødvendige for at sikre fremskridt med hensyn til de tre overordnede mål i betragtning af de landespecifikke forhold. I dette afsnit overvåges de hidtidige fremskridt hen imod EU's tre overordnede og nationale mål senest i 2030.

En solid gennemsnitlig vækst i beskæftigelsen i de seneste to år har bragt EU godt på vej mod sit overordnede mål for beskæftigelsen i 2030. Efter en stigning til 74,6 % i 2022 skal beskæftigelsen i EU stige med yderligere 3,4 procentpoint frem til 2030 for at nå målet på 78 %. Dette svarer til en gennemsnitlig årlig vækst i beskæftigelsen på 0,5 %, som også tager højde for Eurostats demografiske fremskrivninger (se figur 1.3.1), og kan sammenlignes med den gennemsnitlige årlige vækstrate på 1,1 %, der blev registreret i perioden før i perioden før covid-19-pandemien 2013-19. Selv efter at der er taget højde for, at langsommere vækstrater kan slå igennem på et højere startniveau, tyder dette på, at EU er godt på vej mod sit mål for beskæftigelsen i 2030.

Frem til 2022 gjorde alle medlemsstater fremskridt hen imod deres nationale beskæftigelsesmål på baggrund af genopretningen efter covid-19 og den gode udvikling på arbejdsmarkedet. Figur 1.3.2 viser, at beskæftigelsen lå over 2020-niveauet for alle EU-

⁶¹ Eurostat-data anvendt i dette afsnit: [hlth_dpe010], [ilc_peps06n] og [ilc_peps01n].

⁶² FRA [Roma survey 2021](#).

⁶³ Se: Europa-Kommissionen, [Handlingsplan for den europæiske søjle for sociale rettigheder](#), Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2021.

⁶⁴ Se [Portoerklæringen](#) og [Rådets konklusioner](#) fra 24.-25. juni 2021 online.

lande i 2022, og det viser, at de gør fremskridt hen imod deres fastsatte nationale mål⁶⁵. For langt de fleste medlemsstater er der behov for en yderligere indsats frem til 2030 for at slå bro over de resterende huller i forhold til de nationale mål, som det fremgår af figur 1.3.2. For fem landes vedkommende er beskæftigelsen i 2022 derimod allerede højere end det respektive nationale mål for 2030. Det drejer sig om Estland (+0,6 procentpoint i forhold til landets nationale mål), Nederlandene (+0,4 procentpoint), Slovakiet og Sverige (begge +0,2 procentpoint) og Danmark (+0,1 procentpoint), mens Irland netop har nået sit 2030-mål. For alle disse lande, bortset fra Slovakiet, ligger beskæftigelsen over — og i nogle tilfælde (Nederlandene, Sverige og Estland) betydeligt over (ca. 4 procentpoint eller mere) målet på EU-plan på 78 % i 2030. Blandt de øvrige lande, hvor der i 2022 fortsat er en forskel i forhold til deres nationale mål for 2030, sigter Italien (med 8,2 procentpoint i forhold til 2030-målet) mod den største stigning efterfulgt af Belgien (8,1 procentpoint), Spanien (6,5 procentpoint) og Rumænien (6,2 procentpoint). Samlet set opnåede størstedelen af medlemsstaterne i 2022 en beskæftigelsesvækst, der var højere end den gennemsnitlige beskæftigelse før pandemien (i perioden 2013-19)⁶⁶. For ni af dem (Slovakiet, Portugal, Tjekkiet, Ungarn, Malta, Kroatien, Polen, Slovenien og Luxembourg) faldt beskæftigelsesvæksten i 2022 imidlertid til under den tilsvarende gennemsnitlige vækst før krisen (se graf 1.3.3). For Italien, Belgien og Frankrig er den anslåede årlige vækst i beskæftigelsen, der som minimum er nødvendig for, at de kan nå deres nationale mål for 2030, desuden højere end den tilsvarende vækst før krisen⁶⁷. I et betydeligt antal medlemsstater rummer beskæftigelsen for lavtuddannede de største muligheder for forbedring, herunder navnlig gennem opkvalificering og omskoling samt uddannelsesforanstaltninger, der imødekommer arbejdsmarkedets behov⁶⁸. Der er også rigelig plads til forbedringer med hensyn til beskæftigelsen for ældre kvinder (55-64 år) og unge (20-29 år) i en lang række medlemsstater.

---

⁶⁵ I oktober 2022 nåede Beskæftigelsesudvalgets gruppe vedrørende indikatorer til enighed om en metodologisk tilgang til overvågning af fremskridtene hen imod de nationale beskæftigelsesmål inden for rammerne af det europæiske semester. Dette afsnit er udarbejdet på grundlag af den aftalte metode. Se Beskæftigelsesudvalgets [årsrapport om beskæftigelsen 2023](#) og [overvågning af beskæftigelsen 2023](#).

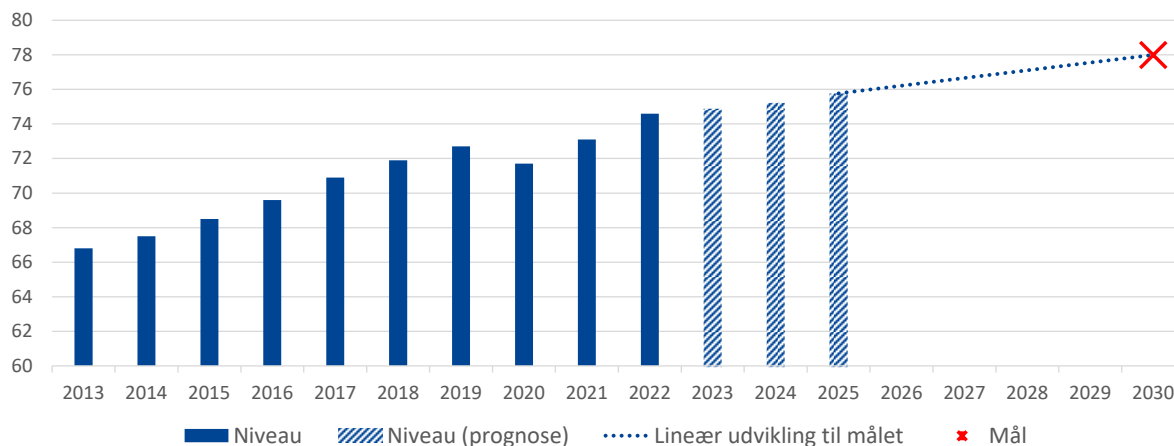
⁶⁶ På grund af befolkningsnedgang har de fleste medlemsstater brug for lavere årlig minimumsvækst i beskæftigelsen end i perioden før krisen for at nå deres nationale mål. Se Beskæftigelsesudvalgets [årsrapport om beskæftigelsen 2023](#).

⁶⁷ For nogle medlemsstater er den krævede minimumsvækst i beskæftigelsen negativ som følge af et forventet fald i befolkningen i den erhvervsaktive alder og/eller det forhold, at deres nationale mål allerede er nået.

⁶⁸ I december 2022 nåede Beskæftigelsesudvalgets gruppe vedrørende indikatorer til enighed om en metodologisk tilgang til at vise potentialet i specifikke befolkningsgrupper i forbindelse med overvågningen af fremskridtene hen imod beskæftigelsesmålet for 2030. Denne del af rapporten afspejler den aftalte metode. Se Beskæftigelsesudvalgets [årsrapport om beskæftigelsen 2023](#) og [overvågning af beskæftigelsen 2023](#).

Figur 1.3.1: Beskæftigelsen i EU steg markant efter covid-19-krisen

Beskæftigelse i EU-27 og det dermed forbundne overordnede EU-mål for 2030 (20-64 år, % af befolkningen)

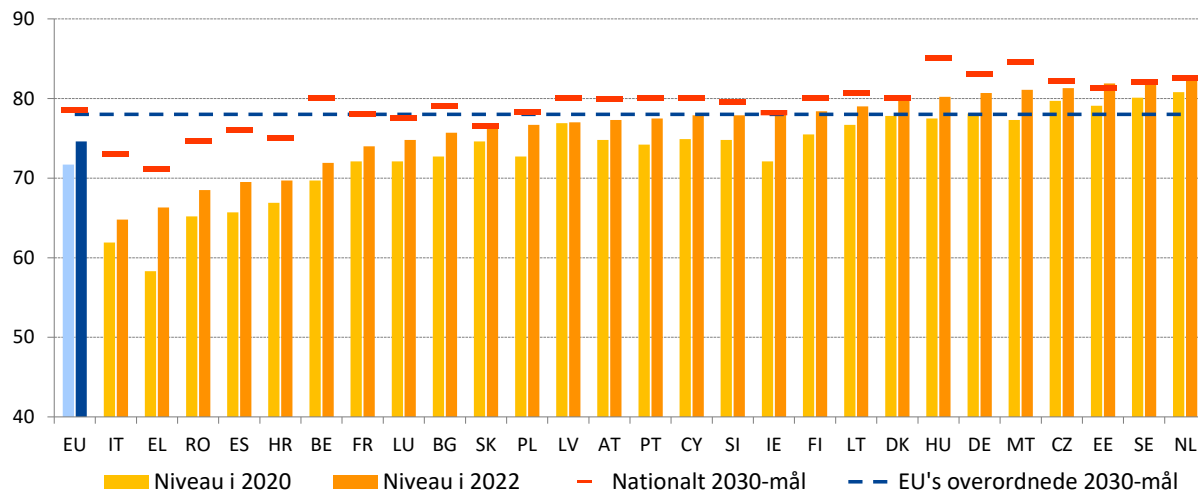

Note: Værdierne for 2023, 2024 og 2025 er baseret på Kommissionens prognoser for vækst i beskæftigelsen fra efteråret 2023 samt den forventede befolkningstilvækst og befolkningstilvækst i den erhvervsaktive alder fra Eurostats befolkningsfremskrivninger fra 2023.

Kilde: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], prognose for vækst i beskæftigelsen, Kommissionens efterårsprognose 2023 og [Eurostats befolkningsfremskrivninger, Europop 2023](#).

Figur 1.3.2: Beskæftigelsen steg i medlemsstaterne i 2022, og det markerer fremskridt hen imod deres nationale mål

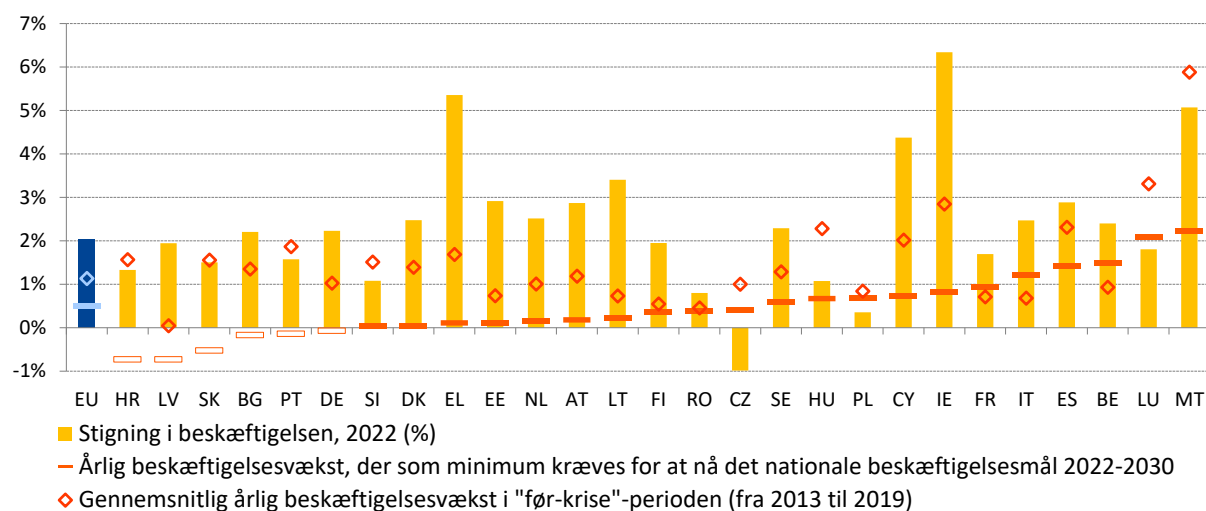
Beskæftigelsen (2020 og 2022, 20-64 år, % af befolkningen) og medlemsstaternes tilsvarende nationale 2030-mål

Kilde: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)] og tabel over nationale mål for 2030 (bilag 1).

Figur 1.3.3: I næsten alle medlemsstater var beskæftigelsesvæksten i 2022 højere end den årlige ændring, der som minimum kræves for at nå det nationale mål for 2030

Beskæftigelsesvækst i 2022 i forhold til den gennemsnitlige årlige vækst i beskæftigelsen i perioden 2013-19 og den årlige vækst i beskæftigelsen, der som minimum kræves for at nå det nationale beskæftigelsesmål for 2030

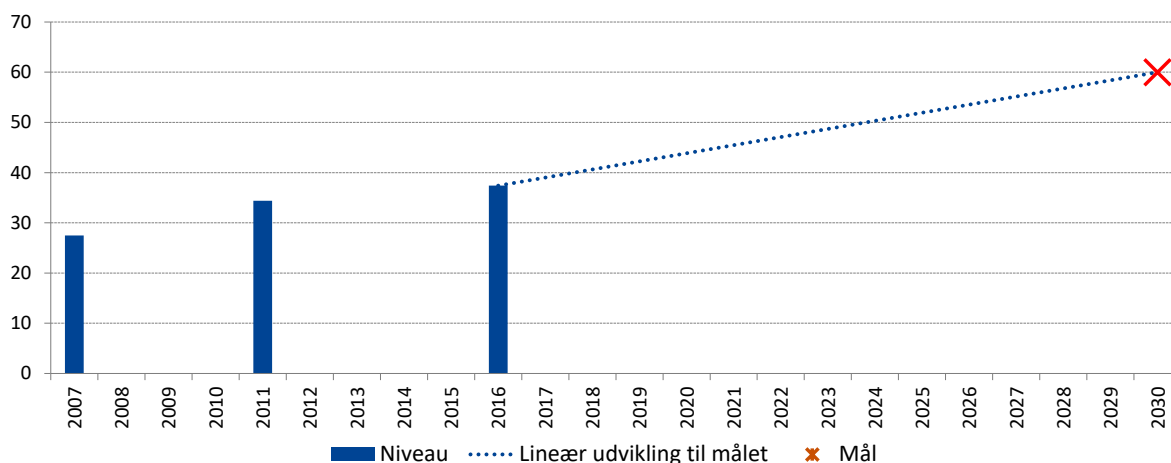
Kilde: [Årsrapport om beskæftigelsen 2023](#).

EU's overordnede mål for voksenuddannelse for 2030 er drivkraften bag en politisk indsats for at styrke arbejdstagerne og tilpasse arbejdsstyrken til ændrede færdighedsbehov, også i lyset af den dobbelte omstilling og den betydelige mangel på arbejdskraft og færdigheder i Unionen. EU's overordnede mål for 2030 måles som voksnes deltagelse i læring i løbet af de seneste 12 måneder, som forventes at foreligge i arbejdsstyrkeundersøgelsen hvert andet år fra 2023 og fremefter⁶⁹. Tidligere data baseret på voksenuddannelsesundersøgelsen (AES) viste en stigende tendens i deltagelsesfrekvensen i EU fra 2007 til 2016 (det seneste tilgængelige datapunkt, se figur 1.3.4). Der skal gøres yderligere betydelige fremskridt på EU-plan for at nå 2030-målet for færdigheder i overensstemmelse med den ambition, der er nødvendig for, at Europa kan forblive konkurrencedygtigt, innovativt og inklusivt og blomstrende i lyset af de store forandringer, der venter forude. Medlemsstaterne fastsætter deres nationale 2030-mål for voksenuddannelse på forskellige ambitionsniveauer i overensstemmelse med behovet for at bidrage til EU's overordnede mål, samtidig med at der tages hensyn til forskellige udgangspositioner (se figur 1.3.5). Drøftelserne om den metodiske tilgang til overvågning af færdighedsmålet vil blive indledt i Beskæftigelsesudvalget, så snart de nye data fra arbejdsstyrkeundersøgelsen foreligger.

⁶⁹ Indikatorværdierne for 2007, 2011 og 2016 blev indsamlet gennem voksenuddannelsesundersøgelsen (Adult Education Survey — AES). Fra 2023 og frem (med indikatorværdier for 2022) vil data blive tilgængelige gennem EU's arbejdsstyrkeundersøgelse (LFS). Denne nye datakilde vil gøre det muligt at sikre en høj grad af overensstemmelse med arbejdsmarkedsindikatorer samt data med højere hyppighed. Kommissionen foretager sammen med Eurostat en grundig analyse af dataene fra de to undersøgelseskilder, idet dataene blev gjort tilgængelige for at håndtere eventuelle problemer og sikre datakvalitet og sammenlignelighed.

Figur 1.3.4: Voksnes deltagelse i læring har tidligere været stigende i EU, og der er behov for en yderligere betydelig indsats for at nå EU's overordnede mål for 2030

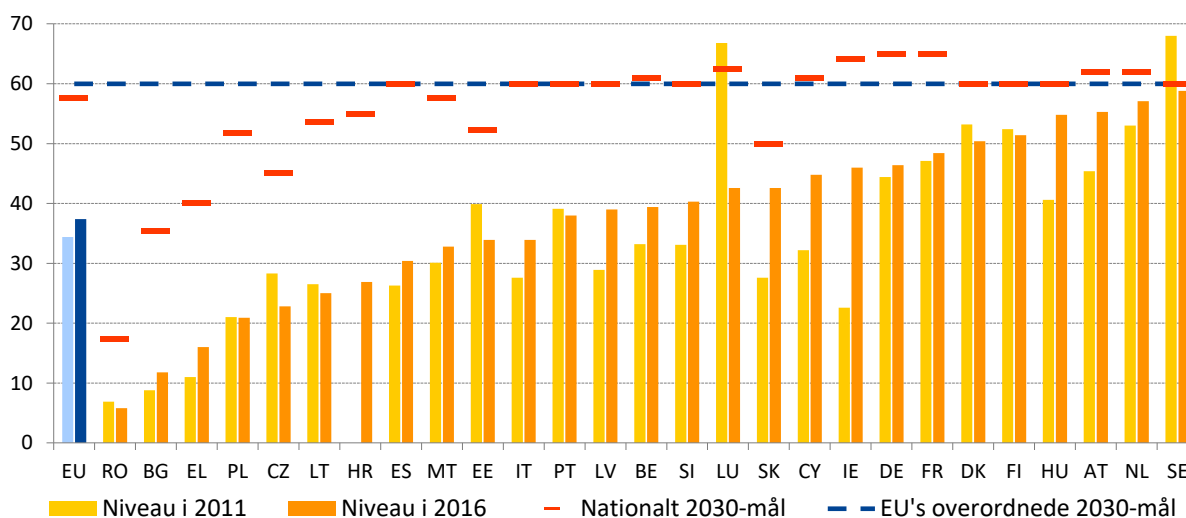
Voksnes deltagelse i læring i de seneste 12 måneder i EU-27 og EU's overordnede mål for 2030 (25-64 år, %)

Kilde: Eurostats [særudtræk over voksnes deltagelse i læring i de seneste 12 måneder, vejledning i jobtræning ikke medregnet, fra voksenuddannelsesundersøgelsen](#).

Figur 1.3.5: Der er generelt behov for en betydelig indsats på medlemsstatsniveau for at nå de fastsatte nationale mål for voksenuddannelse

Voksnes deltagelse i læring i de seneste 12 måneder (2011 og 2016, 25-64 år, %) og nationale 2030-mål for medlemsstaterne

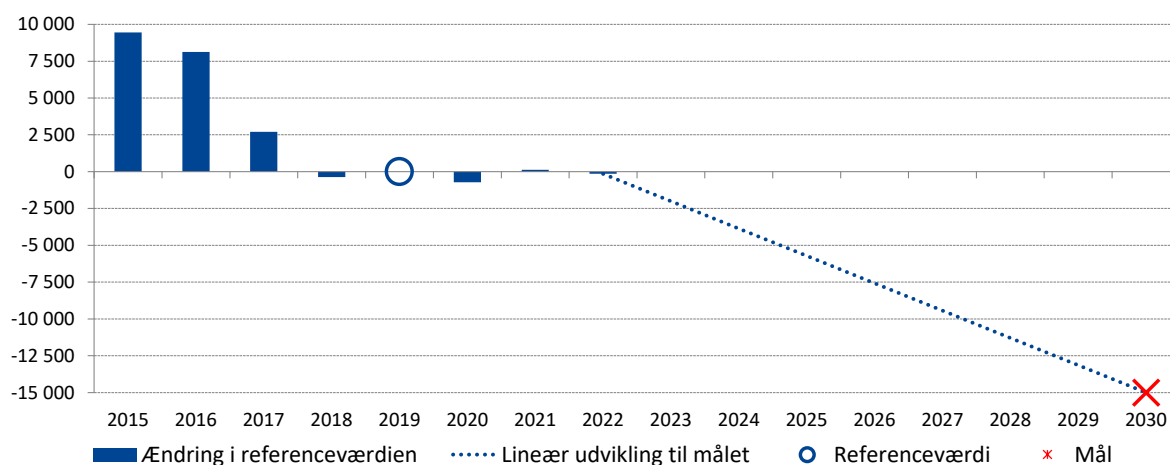
Kilde: Eurostats [særudtræk over voksnes deltagelse i læring i de seneste 12 måneder, vejledning i jobtræning ikke medregnet, fra voksenuddannelsesundersøgelsen](#) og tabellen over de nationale mål for 2030 i bilag 1.

På trods af den udfordrende socioøkonomiske kontekst i de seneste tre år har antallet af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse været stort set stabilt i EU efter et betydeligt fald i det seneste årti. I 2022 faldt det samlede antal personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse med kun 279 000 og forblev tæt på referenceværdien 2019 (se Figur 1.3.6). De fleste medlemsstater opnåede visse fremskridt hen imod deres nationale mål (navnlig Grækenland, Polen og Kroatien, som alle faldt med 11 %), men en række medlemsstater (Frankrig, Tyskland, Spanien, Østrig, Finland, Nederlandene, Slovakiet, Sverige, Irland, Estland, Danmark og Luxembourg) bevægede sig i den modsatte retning (se

figur 1.3.7). Kun Cypern nåede sit nationale mål i 2022⁷⁰. Samtidig steg antallet af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse med 899 000 i EU i 2022 sammenlignet med 2019. I kun halvdelen af de 19 medlemsstater, der har fastsat et sådant relateret supplerende mål (dvs. i Belgien, Bulgarien, Estland, Irland, Grækenland, Kroatien, Portugal, Slovenien og Sverige), var udviklingen gunstig⁷¹. Der er behov for en betydelig yderligere indsats og løbende overvågning for at sikre, at de mål, der er fastsat på nationalt plan, opfyldes med henblik på at nå EU's overordnede mål senest i 2030.

Figur 1.3.6: AROPE-tallet har stort set været stabilt i de seneste år. Det kræver, at der gøres en indsats for at bringe det på en nedadgående kurs for at nå EU's 2030-mål

Ændring i AROPE-tallet i EU-27 og det tilhørende overordnede EU-mål for 2030 (samlet befolkning, tusind personer)

Note: Beregninger baseret på brudfrie serier med en anslået værdi for 2019 (se fodnote 29 i afsnit 1.2).

Kilde: Eurostat [[ilc_pecs01](#)].

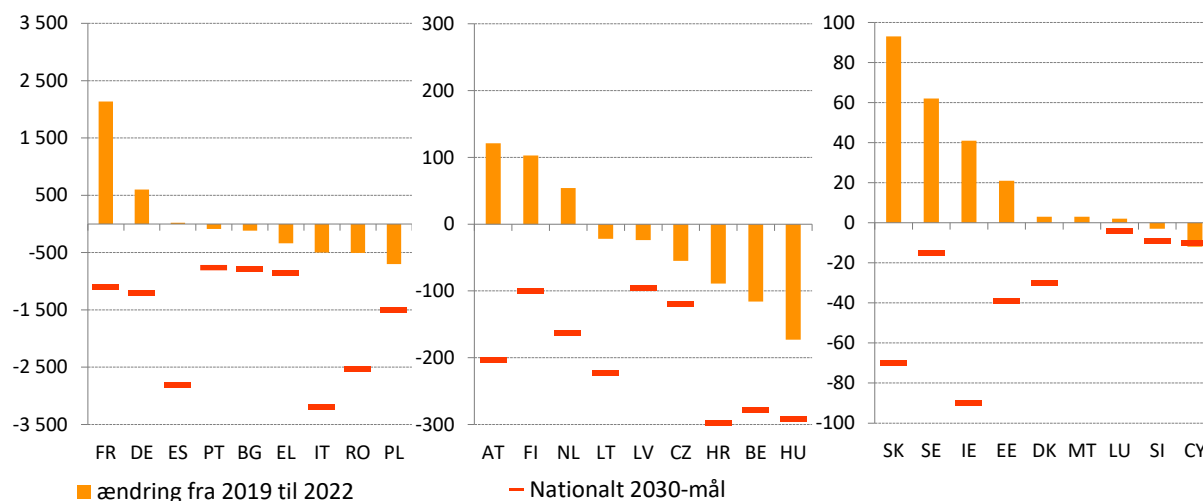
⁷⁰ Årsberetning 2023 fra Udvalget for Social Beskyttelse.

⁷¹ Belgien, Bulgarien, Tjekkiet, Estland, Irland, Grækenland, Spanien, Frankrig, Kroatien, Cypern, Luxembourg, Malta, Østrig, Polen, Portugal, Slovenien, Slovakiet, Finland og Sverige har fastsat et mål for bekæmpelse af børnefattigdom.

Figur 1.3.7: De fleste medlemsstater gjorde visse fremskridt hen imod deres nationale mål, men der er behov for en større indsats

Ændringer i AROPE-tallet i perioden 2019-22 og nationale mål for 2030 (samlet befolkning, tusind personer)

Note: Brud i serier i 2020 for FR, IE, DK og LU, i 2021 for LU og i 2022 for FR og LU. DK og DE opgør deres nationale mål som en reduktion af antallet af personer, der lever i husstande med meget lav arbejdsintensitet (VLWI), på henholdsvis 30 000 og 1,2 millioner. MT opgør det nationale mål som en reduktion af andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse på 3,1 procentpoint. HU opgør sit nationale mål som en reduktion af andelen af familier med børn, der lider materielle og sociale afsavn, til 13 % og dermed en reduktion af antallet af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse på 292 000. DE opgør udtrykker sit nationale mål med 2020 som referenceår.

Kilde: Eurostat [[ilc_pecs01](#)] og tabel over nationale mål for 2030 (bilag 1).

1.4 Status over den sociale resultattavle

Den sociale resultattavle understøtter overvågningen af den europæiske søjle for sociale rettigheder og bidrager til at vurdere de centrale udfordringer vedrørende beskæftigelse, færdigheder og sociale forhold i medlemsstaterne. Den nuværende udgave af den sociale resultattavle blev foreslået af Kommissionen som led i søjlehandlingsplanen fra marts 2021 og efterfølgende drøftet med Beskæftigelsesudvalget (EMCO) og Udvalget for Social Beskyttelse (SPC). Dens nøgleindikatorer blev godkendt af Rådet for Beskæftigelse, Socialpolitik, Sundhed og Forbrugerpolitik (EPSCO-Rådet) den 14. juni 2021. Den sociale resultattavle er det vigtigste kvantitative redskab til at overvåge fremskridtene med gennemførelsen af søjlens principper inden for rammerne af det europæiske semester (se bilag 2 for tekniske detaljer om de overordnede indikatorer)⁷². Den sociale resultattavle er således også grundlaget for den første fase af landeanalysen i overensstemmelse med principperne i rammen for social konvergens (se afsnit 1.5).

⁷² Data kan findes på Eurostats websted på [nationalt](#) og [regionalt](#) plan. Med hensyn til sidstnævnte dækker de regionale oplysninger de fleste medlemsstater og udvalgte indikatorer. Den sociale resultattavle dækker i øjeblikket 18 ud af søjlens 20 principper, hvilket er fire mere end i den tidligere udgave, selv om der i øjeblikket ikke findes nylige data for indikatoren for voksenuddannelse. De to principper, der endnu ikke er omfattet, er 7 og 8, dvs. "Oplysninger om ansættelsesvilkår og beskyttelse i tilfælde af opsigelser" og "Social dialog og inddragelse af arbejdstagerne". Der er strenge kvalitetskrav til nøgleindikatorer, som også skal have en klar normativ fortolkning (selv om der ikke er en streng sammenhæng mellem resultattavlens indikatorer og søjleprincipper). Indtil videre har det ikke været muligt at finde sådanne indikatorer for disse principper, men Kommissionen vil arbejde videre med dette.

Nøgleindikatorerne på den sociale resultattavle giver et indtryk af de centrale udfordringer i EU's medlemsstater på de tre områder vedrørende "lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet", "rimelige arbejdsvilkår" samt "social beskyttelse og inklusion". De overordnede indikatorer for de fleste medlemsstater, der i øjeblikket befinder sig i "kritiske" situationer eller situationer, der "bør holdes øje med", er andelen af børn under tre år i formel børnepasning, forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap, virkningen af sociale overførsler (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse⁷³ og andelen af voksne med som minimum grundlæggende digitale færdigheder (12 medlemsstater for den første, 11 for de næste to og 9 for den sidste, se tabel 1.4.1). Mens det samlede antal "kritiske situationer" på tværs af nøgleindikatorerne svarer til sidste år, steg antallet af medlemsstater i situationer, der "bør holdes øje med", betydeligt i 2022 (60 mod 49 i 2021). Kapitel 3 indeholder den første fase af landeanalysen. I det næste afsnit forklares og sammenfattes af de vigtigste horisontale resultater.

---

⁷³ Der er et brud i serierne for denne indikator i 2022 for næsten alle medlemsstater som følge af en metodeændring (dette blev tidligere gennemført for EE, FI og SE), men (ikke-offentliggjorte) indikatorværdier beregnet af Eurostat på grundlag af den gamle metode giver stort set den samme samlede vurdering som de offentliggjorte værdier.

Tabel 1.4.1: Den sociale resultattavle: oversigt over udfordringer på tværs af medlemsstaterne efter nøgleindikator

		De, der præsterer bedst	Bedre end gennemsnittet	God, men bør overvåges	Gennemsnitlig	Svag, men i bedring	Bør holdes øje med	Situationen er kritisk	
Lige muligheder	Unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (% af befolkningen i alderen 18-24 år)	2022	HR, IE, LT, PL	BE, CY, CZ, LU, NL, PT	EL, SI	AT, FI, FR, LV, SE, SK	BG, IT	DK, EE, MT	DE, ES, HU, RO
	Andel af personer med grundlæggende eller højere end grundlæggende generelle digitale færdigheder (% af befolkningen i alderen 16-74 år)	2021	DK, FI, IE, NL	AT, ES, HR, LU, SE		BE, CZ, EE, EL, FR, LV, MT, PT, SK		CY, DE, HU, IT, LT, SI	BG, PL, RO
	Andel af unge, som hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET) (% af befolkningen i aldersgruppen 15-29 år)	2022	MT, SE	AT, DE, DK, IE, LU, PL, PT	NL, SI	BE, EE, FR, HU, LT, LV, SK	BG, IT	CZ, ES, FI, HR	CY, EL, RO
	Kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvens (procentpoint)	2022	EE, FI, LT, LV	DK, FR, LU, PT	SE	AT, BE, BG, DE, ES, HR, HU, NL, SI, SK	MT, RO	CY, IE, PL	CZ, EL, IT
	Indkomstkventilsats (S80/S20)	2022	BE, CZ, SI, SK	DE, DK, FI, HU, IE, NL, PL, PT		AT, CY, FR, HR, LU, MT	EL, ES, RO	EE, IT, SE	BG, LT, LV
Retfærdige og rimelige arbejdsvilkår	Beskæftigelsesfrekvens (% af befolkningen i aldersgruppen 20-64 år)	2022	CZ, EE, NL, SE	BG, DE, DK, HU, IE, LT, MT		AT, CY, FI, FR, LU, LV, PL, PT, SI, SK	EL	BE	ES, HR, IT, RO
	Arbejdsløshed (% af den erhvervsaktive befolkning i aldersgruppen 15-74 år)	2022	CZ, DE, MT, PL	AT, BG, DK, HU, IE, NL, SI		BE, CY, EE, FI, HR, LT, LU, LV, PT, RO, SK	EL, ES, IT	FR, SE	
	Langtidsløshed (% af den erhvervsaktive befolkning i aldersgruppen 15-74 år)	2022	DK	AT, CZ, DE, EE, HU, IE, LU, NL, PL	MT	BE, BG, CY, FI, FR, HR, LT, LV, PT, SE, SI	EL, ES, IT	RO	SK
	Vækst i den disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger (2008=100)	2022	HU, MT, PL	HR	EE, LT	DE, DK, FI, FR, LU, LV, NL, PT, SE, SI, SK	AT	BE, CY, CZ	EL, ES, IT
Social beskyttelse og inklusion	Andel af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse (AROPE) (% af den samlede befolkning)	2022	CZ, SI	AT, CY, DK, LU, NL, PL, PT, SK	FI	BE, DE, HR, HU, IE, MT	EL, ES	EE, FR, IT, LT, SE	BG, LV, RO
	Andel af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse (% af befolkningen i aldersgruppen 0-17 år)	2022	CZ, DK, FI, NL, SI	CY, EE, HR, HU, LU, PL		AT, BE, DE, IE, LT, LV, MT, PT, SE	EL	FR, IT, SK	BG, ES, RO
	Virkningen af sociale overførsler (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse (% reduktion af fattigdomsrisikosatsen)	2022	BE, DK, IE	AT, CZ, DE, FR, PL, SE	FI	CY, LT, LU, NL	LV, PT	BG, EE, ES, HU, IT, MT, SI, SK	EL, HR, RO
	Forskel i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap (procentpoint)	2022	DK, ES, IT, LU, PT	DE, FI, SI		AT, CY, CZ, EL, FR, LV, NL, SK		BG, EE, MT, PL, RO, SE	BE, HR, HU, IE, LT
	Uforholdsmæssigt høje boligudgifter (% af den samlede befolkning)	2022	CY, SK	EE, HR, IE, LT, MT, PT, SI		AT, BE, CZ, ES, FI, IT, LV, NL, PL, RO, SE	EL	DE, HU	BG, DK, LU
	Børn under tre år i formelle børnepasningsordninger (% af befolkningen i aldersgruppen under tre år)	2022	DK, FR, NL, SE	BE, EE, MT, PT, SI	ES, LU	EL, FI, IT, LV		AT, BG, CY, DE, HR, IE, LT, PL	CZ, HU, RO, SK
	Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling (aldersgruppen 16 år og ældre)	2022	CY	AT, BE, BG, CZ, DE, ES, HR, LU, MT, NL, SI		DK, FR, HU, IE, IT, LT, PL, PT, SE, SK		RO	EE, EL, FI, LV

Note: status pr. oktober 2023. På grund af væsentlige ændringer i 2021 af definitionen af indikatoren for andelen af personer med grundlæggende eller højere end grundlæggende generelle digitale færdigheder foreligger der

ikke en sammenlignelig værdi for 2019. Analysen af denne indikator bygger derfor undtagelsesvis kun på 2021-niveauerne (idet der antages "ingen ændring" for alle medlemsstater og også for EU-gennemsnittet). Der foreligger ingen data for væksten i den disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger for Irland, Bulgarien og Rumænien. Brud i serier og andre statistiske bemærkninger fremgår af bilag 3 og 4.

1.5 Centrale horisontale resultater vedrørende konvergens fra første fase af landeanalysen

Den første fase af landeanalysen omhandler arbejdsmarkedsudviklingen, færdighederne og den sociale udvikling i de enkelte medlemsstater for at afdække potentielle risici for opadgående social konvergens, som kræver yderligere analyse i anden fase. Efter drøftelser i EPSCO-Rådet i juni 2023 om en ramme for social konvergens som udarbejdet af EMCO og SPC⁷⁴ på grundlag af det arbejde, der er udført af den fælles EMCO-SPC-arbejdsgruppe fra oktober 2022 til maj 2023, er der et stærkere landefokus i denne 2024-udgave af Kommissionens forslag til en fælles beskæftigelsesrapport. Den landespecifikke analyse styrker overvågningen af områderne for beskæftigelse, færdigheder og socialpolitik i det europæiske semester i overensstemmelse med artikel 148 i TEUF. Den lever op til de tilsagn, der gives i søjlehandlingsplanen, og som blev givet på det sociale topmøde i Porto med hensyn til en stærkere gennemførelse af principperne i den europæiske søjle for sociale rettigheder. Principperne i rammen for social konvergens omfatter en analyse i to faser, som har til formål at vurdere udfordringerne for opadgående social konvergens i medlemsstaterne. Den første fase er hovedsagelig baseret på nøgleindikatorerne på den sociale resultattavle og identificerer *potentielle risici* for opadgående social konvergens. For at fastslå, om der er tale om *reelle udfordringer* for opadgående social konvergens i anden fase, og de vigtigste faktorer, der ligger til grund for udfordringerne, baseres en yderligere analyse i anden fase på mere omfattende kvantitativ og kvalitativ dokumentation, herunder om fremskridtene hen imod de nationale mål for 2030 (se metodeboksen sidst i dette afsnit for en mere detaljeret redegørelse for metoden). Den yderligere analyse vil også beskrive de foranstaltninger, som medlemsstaterne har truffet for at tackle disse udfordringer. Dette afsnit indeholder et sammendrag af de vigtigste horisontale resultater fra første fase af landeanalysen af rammen for social konvergens. De lande, hvor der er behov for yderligere analyse i anden fase, angives. De vigtigste resultater er baseret på den første fase af landeanalysen i rapportens kapitel 3.

Samlet set viser den sociale resultattavle i den første fase af landeanalysen, at arbejdsmarkederne klarer sig godt i medlemsstaterne, selv om de er kendetegnet ved vedvarende udfordringer for specifikke befolkningsgrupper samt en række risici på de kompetence- og socialpolitiske områder, der bør undersøges nærmere. Hvis trafiklysmetoden for den fælles beskæftigelsesrapport anvendes på nøgleindikatorerne på den sociale resultattavle, er det muligt at identificere udfordringer af særlig relevans for gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder (se afsnit 1.4). Ved at aggregere signaler fra indikatorerne på den sociale resultattavle for hvert enkelt land i overensstemmelse med den aftalte metode (se boksen sidst i dette afsnit) kan der foretages en samlet evaluering af de potentielle risici for opadgående social konvergens, som medlemsstaterne står overfor. Nedenfor gives en horisontal sammenfatning af de vigtigste horisontale resultater (se også tabel 1.4.1 og figur 1.5.1):

- De medlemsstater, der indledningsvis havde en ringere situation på arbejdsmarkedet med hensyn til beskæftigelse og arbejdsløshed samt dens

⁷⁴ Se [rapporten fra EMCO-SPC-arbejdsgruppen om indførelse af en ramme for social konvergens i det europæiske semester](#) og dens [nøglebudskaber](#).

langsigtede komponent, opnåede mere markante forbedringer i 2022 end andre, hvilket tyder på konvergens på disse områder (se afsnit 2.1.1, figur 2.1.1 og 2.1.5). Det er dog ikke alle befolkningsgrupper, der klarer sig lige godt. Der er identificeret et stort antal situationer i kategorien "kritisk" (røde) og "bør holdes øje med" (orange) på tværs af medlemsstaterne (baseret på den aftalte metode for den fælles beskæftigelsesrapport) i forhold til forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap (for 11 medlemsstater) og den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen (for seks medlemsstater) uden en tilsyneladende opadgående konvergenstendens (se tal i afsnit 2.2.1, figur 2.2.15 og 2.2.11) på trods af en positiv tendens på EU-plan (se figur 1.5.1). Omvendt viser andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, en generel forbedring og en konvergenstendens blandt EU-landene (se tal i afsnit 2.2.1, figur 2.2.9), selv om den stadig høje andel fortsat giver anledning til bekymring ("situationen er kritisk" eller "bør holdes øje med" er indberettet for syv medlemsstater for denne indikator). Samtidig er stigningen i den reale disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger standset i 2022 for første gang siden 2013. Det afspejler effekten af den høje inflation, som har overhalet lønvæksten i mange lande, og det har bevirket, at seks medlemsstater befinder sig i situationer i kategorien "kritisk" eller "bør holdes øje med" for denne indikator.

- **På trods af den seneste positive udvikling er der fortsat risici for opadgående social konvergens med hensyn til færdigheder, og det kan forværre udfordringerne med hensyn til beskæftigelsesegnethed og uligheder, medmindre de politiske tiltag intensiveres betydeligt.** Dette er endnu mere presserende i lyset af den betydelige mangel på færdigheder og arbejdskraft i EU, som udgør flaskehalse for innovation og vækst, herunder i lyset af den grønne og den digitale omstilling. Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, er faldende i de fleste medlemsstater, men der er plads til yderligere forbedringer, da syv medlemsstater stadig befinder sig i situationer i kategorien "kritisk" eller "bør holdes øje med", og der er ingen tydelige tegn på opadgående konvergens (se tal i afsnit 2.2.1, figur 2.2.2). Nedbringelse af antallet af unge, der forlader skolen tidligt, er fortsat afgørende for at opbygge en arbejdsstyrke, der har alle de færdigheder, der er nødvendige for fortsat at kunne tilpasse sig og være åben for yderligere læring i hele livscyklussen, i betragtning af den dobbelte omstilling og relevansen for konkurrenceevne og vækst. Andelen af voksne med som minimum grundlæggende digitale færdigheder er lav, og i alt ni medlemsstater befinder sig i situationer i kategorien "kritisk" eller "bør holdes øje med". I øjeblikket har kun lidt over halvdelen af EU's voksne befolkning som minimum grundlæggende digitale færdigheder, som allerede er nødvendige for næsten 90 % af jobbene. Dette viser den betydelige udfordring, der skal overvindes fra tidlig uddannelse til livslang læring for at sikre, at EU's arbejdsstyrke er i stand til at tilpasse sig arbejdsmarkedets skiftende færdighedsbehov. I mellemtiden oplevede de fleste medlemsstater endda et fald i andelen af børn under tre år, der deltager i formel børnepasning, og forskellene mellem landene er fortsat betydelige. 12 medlemsstater befinder sig stadig i situationer i kategorien "kritisk" eller "bør holdes øje med" med hensyn til dette område, og der er ingen tydelige tegn på opadgående konvergens (se tal i afsnit 2.2.1, figur 2.2.12).
- **De sociale resultater er generelt stabile på trods af de mange kriser. Den sociale situation skal imidlertid overvåges nøje i lyset af de høje leveomkostninger og de dermed forbundne risici for opadgående social konvergens, herunder med hensyn til de sociale beskyttelsessystemers effektivitet.** Nationale foranstaltninger

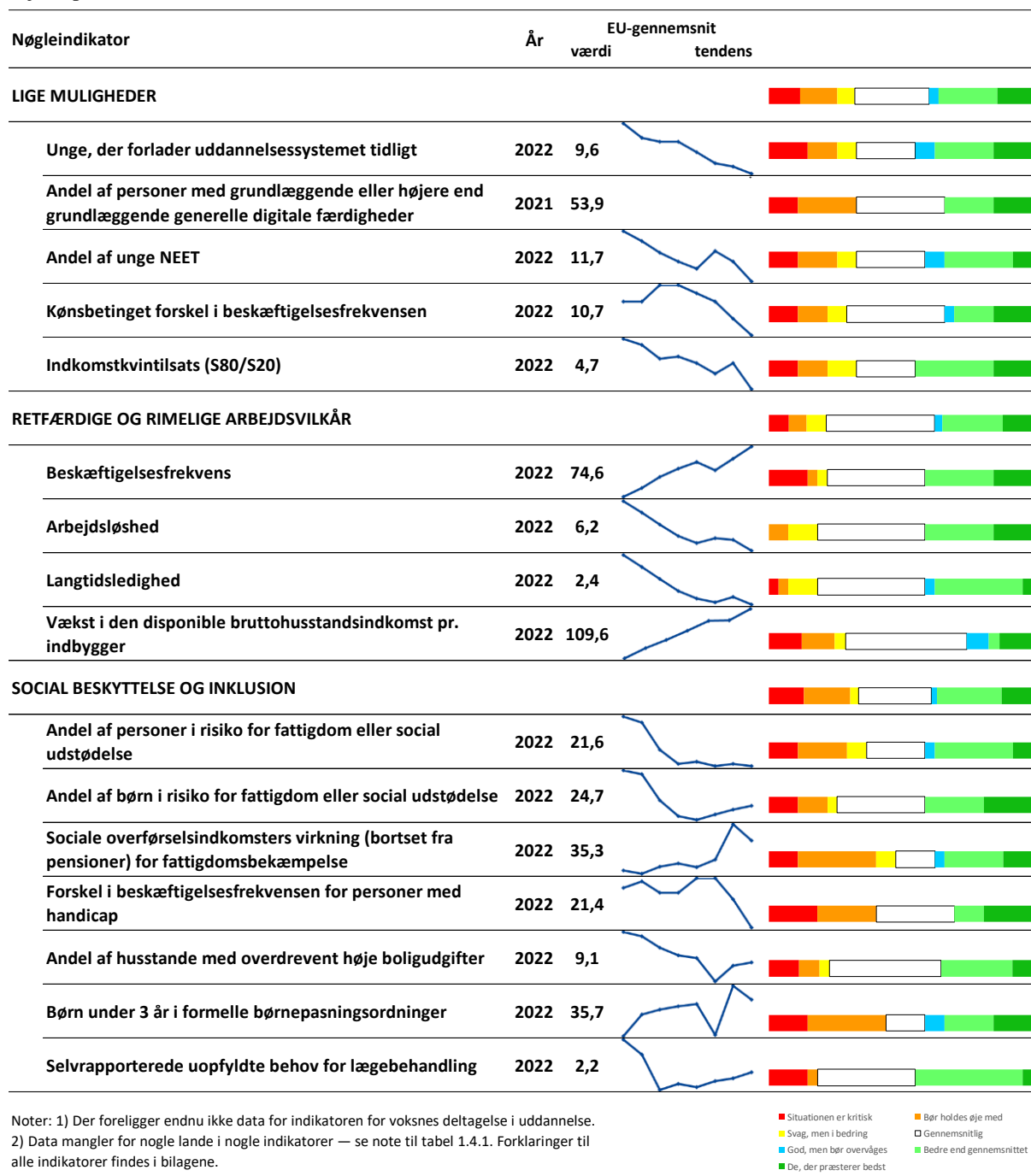
og EU-foranstaltninger til beskyttelse af arbejdspladser og indkomster har stort set været effektive med hensyn til at holde andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse forholdsvis stabil under covid-19-krisen. På samme måde blev der observeret generel stabilitet under de seneste stigninger i leveomkostningerne, idet otte medlemsstater havde en andel af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse i kategorien "kritisk" eller "bør holdes øje med" i 2022, på trods af visse tegn på opadgående konvergens (se tal i afsnit 2.4.1, figur 2.4.2). Der blev derimod ikke konstateret klare tegn på opadgående konvergens for andelen af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse, et område, hvor seks lande befandt sig i en situation i kategorien "kritisk" eller "bør holdes øje med" i 2022 (se tal i afsnit 2.4.1, figur 2.4.4), hvilket på længere sigt kan have en negativ indvirkning på de socioøkonomiske resultater i EU. Virkningen af sociale overførsler på fattigdomsbekæmpelse er faldet i 2022 (baseret på indkomsttal fra 2021) i de fleste medlemsstater, hvilket har ført til et meget stort antal (11) situationer i kategorien "kritisk" eller "bør holdes øje med", delvis som følge af udfasningen af de ekstraordinære støtteforanstaltninger, der blev indført for at imødegå de sociale konsekvenser af covid-19-pandemien. Uforholdsmæssigt høje boligudgifter og selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling er desuden steget for nylig, idet fem medlemsstater befandt sig i en situation i kategorien "kritisk" eller "bør holdes øje med" i 2022 for begge indikatorer, og der var stærke tegn på divergens mellem EU-landene (se tal i afsnit 2.4.1, figur 2.4.11 og 2.4.13).

Ifølge denne rapport's kapitel 3 har syv medlemsstater behov for en dybere analyse i anden fase som følge af de udfordringer, der er angivet i nøgleindikatorerne på den sociale resultattavle. For disse medlemsstater er der potentielt risiko for opadgående social konvergens i henhold til den metode, der er blevet drøftet med EMCO og SPC (se boksen sidst i dette afsnit). Det drejer sig om Bulgarien, Estland, Ungarn, Italien, Litauen, Rumænien og Spanien. For alle disse lande blev der identificeret potentielle risici for opadgående social konvergens i forbindelse med udfordrende situationer, der blev fremhævet på et relativt stort antal politikområder, mens forværringer over tid også spillede en central rolle for et mindre antal politikområder (og blev også taget i betragtning i denne analyse). De fleste risici for opadgående social konvergens i ovennævnte lande skyldes indikatorer som f.eks. andelen af befolkningen med som minimum grundlæggende digitale færdigheder, forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap, virkningen af sociale overførsler (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse og andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse efterfulgt af andelen af børn under tre år i formel børnepasning, andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, indkomstkventilsatsen og andelen af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse.

For disse syv medlemsstater vil Kommissionens tjenestegrene foretage en dybere analyse i anden fase.

Figur 1.5.1: Oversigt over udfordringer vedrørende beskæftigelse, færdigheder og sociale forhold efter nøgleindikatorer på den sociale resultattavle

EU-gennemsnittet, tendenserne og fordelingen af medlemsstater med en specifik kategorisering i forhold til de øvrige medlemsstater ifølge den fælles beskæftigelsesrapport for hver nøgleindikator, også aggregeret for de tre søjlekapitler

Metodologisk tilgang til identifikation af potentielle risici for opadgående social konvergens i første fase af landeanalysen af social konvergens

Analysen bygger på eksisterende værktøjer, der er blevet udviklet i samarbejde med medlemsstaterne i de seneste år, og som navnlig er baseret på den sociale resultattavle og trafiklysmetoden for den fælles beskæftigelsesrapport. Dette har under ét til formål at identificere potentielle risici for opadgående social konvergens i medlemsstaterne⁷⁵.

Den første fase af landeanalysen er baseret på hele sættet af nøgleindikatorer på den sociale resultattavle. Hver af indikatorerne undersøges på grundlag af trafiklysmetoden, som afgør medlemsstaternes relative status. Denne relative værdi udtrykkes i standardafvigelser fra gennemsnittet af både indikatorværdiens absolutte niveau og ændringen heraf i forhold til året før (se bilag 4 for yderligere tekniske detaljer). Resultaterne er sammenfattet i en af syv mulige kategorier for hver indikator for det pågældende land ("de, der præsterer bedst", "bedre end gennemsnittet", "god, men bør overvåges", "gennemsnitlig", "svag, men i bedring", "bør holdes øje med" og "situationen er kritisk"). Dette svarer til farveskalaen fra grøn til rød.

Hver af indikatorerne under den sociale resultattavle vurderes efter den metode, der er beskrevet ovenfor, med henblik på at fastslå, om de medfører potentielle risici for opadgående social konvergens, og om der derfor er behov for yderligere analyse i anden fase. Betegnelsen "kritisk situation" henviser til medlemsstater, der klarer sig meget dårligere end EU-gennemsnittet for en specifik indikator, og hvor situationen forværres eller ikke forbedres tilstrækkeligt i forhold til året før. En situation markeres som "bør holdes øje med" i to tilfælde: a) når medlemsstaten klarer sig dårligere end EU-gennemsnittet for en specifik indikator, og situationen i landet forværres eller ikke forbedres tilstrækkeligt hurtigt, og b) når resultatet er på linje med EU-gennemsnittet, men situationen forværres meget hurtigere end EU-gennemsnittet.

Yderligere analyse i anden fase anses for at være berettiget for medlemsstater, hvor seks eller flere nøgleindikatorer på den sociale resultattavle er markeret med rødt ("kritisk situation") eller orange ("bør holdes øje med"). Det vurderes også, at situationen kræver yderligere analyse, når en indikator, der er markeret med rødt eller orange, påviser to *på hinanden følgende* forringelser i den fælles beskæftigelsesrapport. Det er eksempelvis tilfældet, hvis der sker en ændring fra "gennemsnitlig" til "svag, men i bedring" i 2023-udgaven af den fælles beskæftigelsesrapport, efterfulgt af en yderligere forværring til "kritisk situation" i 2024-udgaven. Dette vil blive betragtet som et yderligere "flag" i forhold til minimumstærsklen på seks flag i alt. Hvis et land f.eks. i et givet år n har fem nøgleindikatorer på den sociale resultattavle, der er markeret med rødt eller orange, og en af dem forværres i to på hinanden følgende år (år n og $n-1$), anses landet for at have i alt seks flag i det pågældende år n (fem røde/orange signaler fra indikatorerne i det pågældende år og ét signal fra to på hinanden følgende forringelser). Som følge heraf underkastes landet yderligere analyse i anden fase. Eventuelle brud i serier og problemer vedrørende datakvalitet og -fortolkning tages i betragtning ved vurderingen af det samlede antal flag hen imod tærsklen.

Nøgleindikatorerne på den sociale resultattavle og evalueringen heraf bygger på de seneste tilgængelige data. Hvis der mangler relevante data i forbindelse med trafiklysvurderingen under den fælles beskæftigelsesrapport for et land, anvendes den

⁷⁵ Se rapporten fra EMCO-SPC-arbejdsgruppen om indførelse af en ramme for social konvergens ([doc. 9481/23](#)) og de nøglebudskaber, som EMCO-SPC har godkendt baseret på rapporten i [doc. 9481/23](#).

tilsvarende kategorisering fra den tidligere udgave af den fælles beskæftigelsesrapport (hvis den foreligger) til at udfylde de manglende oplysninger. Hvis indikatoren mangler værdier for den seneste udgave af den fælles beskæftigelsesrapport og den foregående, medregnes disse kategoriseringer ikke i den vejledende tærskel på seks flag i forbindelse med analysen i anden fase.

KAPITEL 2. BESKÆFTIGELSESMÆSSIGE OG SOCIALPOLITISKE REFORMER — MEDLEMSSTATERNES RESULTATER OG INDSATS

2.1 Retningslinje 5: Skabe øget efterspørgsel efter arbejdskraft

I dette afsnit gennemgås gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinje 5, hvori medlemsstaterne anbefales til at skabe gunstige betingelser for at fremme efterspørgslen efter arbejdskraft og jobskabelsen i overensstemmelse med søjleprincip 4 (aktiv beskæftigelsesstøtte) og 6 (lønninger). Afsnit 2.1.1 omhandler centrale tendenser på arbejdsmarkedet og afspejler virkningerne af covid-19-krisen og Ruslands aggressionskrig mod Ukraine. I afsnit 2.1.2 redegøres der for de foranstaltninger, som medlemsstaterne har gennemført på disse områder, med særligt fokus på foranstaltninger, hvor målet er at bevare beskæftigelsen og støtte jobskabelsen.

2.1.1 Nøgleindikatorer

EU's arbejdsmarked forblev modstandsdygtigt i 2022 på trods af den usikkerhed, som Ruslands angrebskrig mod Ukraine forårsagede, og virkningerne af den høje inflation.

På årsbasis blev beskæftigelsen for EU forbedret (aldersgruppen 20-64 år) med 1,5 procentpoint til 74,6 % i 2022. Derved kom EU's overordnede mål om, at mindst 78 % af befolkningen i aldersgruppen 20-64 år skal være i beskæftigelse senest i 2030, inden for rækkevidde. Beskæftigelsen steg i alle medlemsstater og især kraftigt i Grækenland, Irland, Estland, Bulgarien, Slovakiet og Italien (se figur 2.1.1). Der blev registreret beskedne forbedringer i Luxembourg og Frankrig. Ifølge metoden på den sociale resultattavle befinder Italien, Rumænien, Spanien og Kroatien sig stadig i "kritiske situationer", idet de fortsat ligger på et relativt lavt niveau på under 70 % på trods af stigninger i beskæftigelsen omkring eller lidt over EU-gennemsnittet (Spanien og Italien). Situationen i Belgien "bør holdes øje med" efter en forbedring under gennemsnittet fra et relativt lavt niveau. På den anden side er Nederlandene, Sverige, Estland og Tjekkiet i kategorien "de, der præsterer bedst" (med en beskæftigelse på over 80 % i 2022). Generelt kan der konstateres konvergens i beskæftigelsen på tværs af medlemsstaterne. På kvartalsbasis fortsatte beskæftigelsen med at stige i første halvår 2023 og steg med 0,6 procentpoint trods afmatningen i den økonomiske aktivitet i andet halvår 2022. I de fleste medlemsstater kan der konstateres betydelige regionale forskelle i beskæftigelsen (se figur 5 i bilag 5).

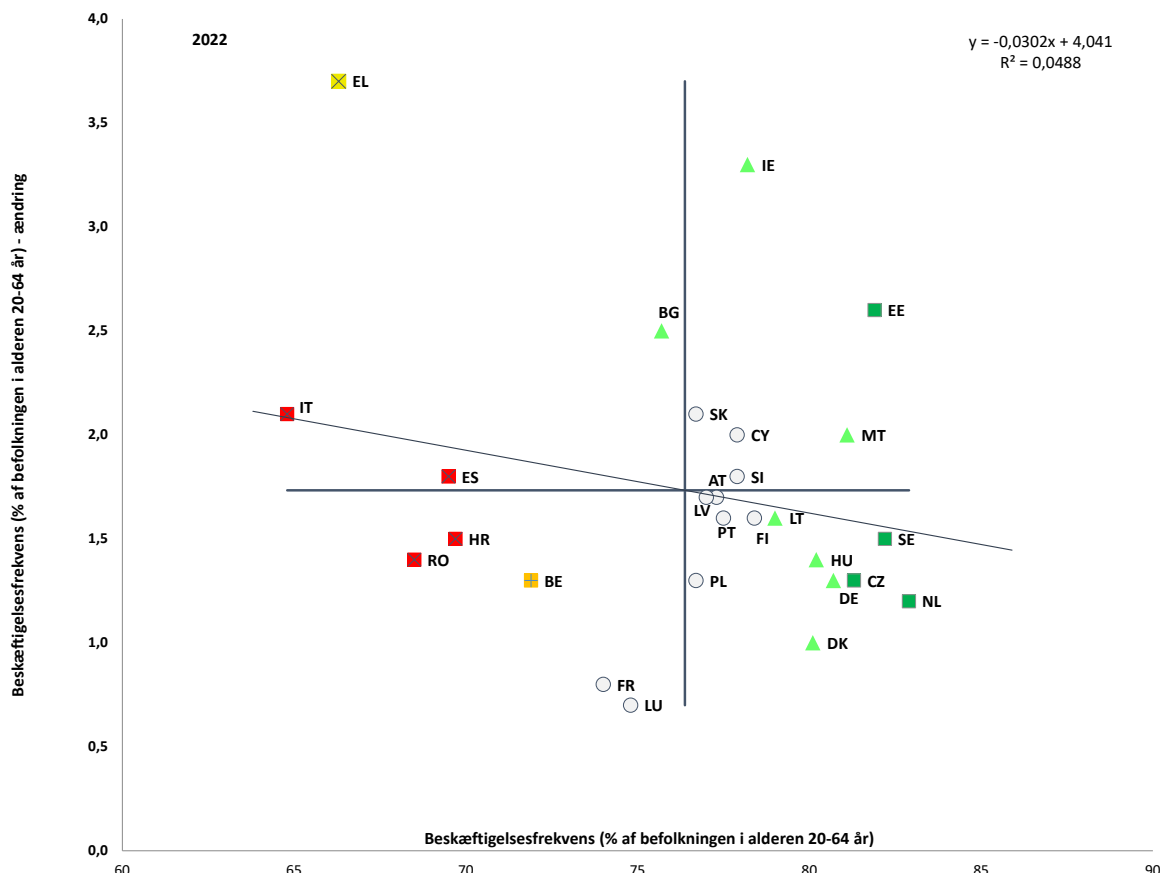
Væksten i beskæftigelsen var koncentreret inden for tjenesteydelser og økonomiens mindre energiintensive sektorer. Jobskabelsen var særlig stærk inden for de aktiviteter, der var blevet negativt påvirket af pandemien. Ophævelsen af restriktionerne medførte en kraftig stigning i efterspørgslen og bidrog til en solid vækst i beskæftigelsen i kontaktintensive tjenester, hvor antallet af beskæftigede (baseret på nationalregnskaber) steg med 1,9 % i 2022 og for første gang oversteg niveauet før pandemien⁷⁶. Der blev også registreret store stigninger i beskæftigelsen inden for liberale erhverv og IKT-tjenester. Derimod stagnerede jobskabelsen i fremstillingssektoren på grund af forstyrrelser i de globale forsyningskæder under genopretningen og de efterfølgende stigninger i energiomkostningerne efter Ruslands militære invasion af Ukraine. Enerkiprischokket bidrog til at holde efterspørgslen efter arbejdskraft i energiintensive industrier afdæmpet, idet beskæftigelsen stadig lå 3,5 % under niveauet før pandemien. Sektorer med lav energiintensitet ydede et forholdsvis større bidrag

⁷⁶ Kontaktintensive tjenester omfatter engros- og detailhandel, transport, hotel- og restaurationsvirksomhed samt kunst og underholdning.

til den samlede vækst i beskæftigelsen, idet beskæftigelsen i sådanne sektorer lå 7 % over niveauet før pandemien⁷⁷.

Figur 2.1.1: Beskæftigelsen steg i næsten alle medlemsstater i 2022

Beskæftigelse (aldersgruppen 20-64 år), niveau for 2022 og ændring i forhold til året før (%), nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Definitionen er forskellig for ES og FR.

Kilde: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)] og EU LFS.

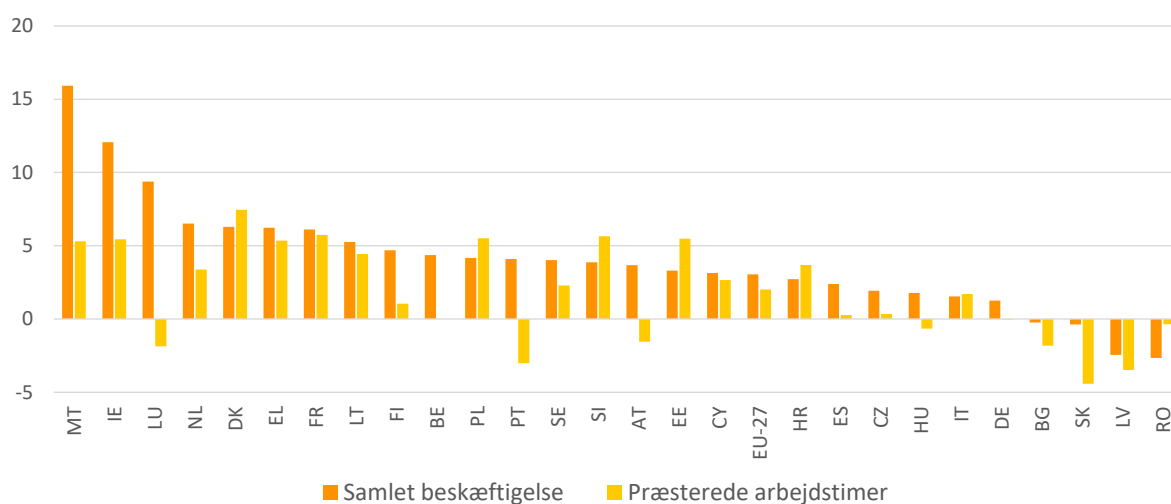
I de fleste medlemsstater oversteg væksten i beskæftigelsen væksten i det samlede antal arbejdstimer, og det førte til et fald i det gennemsnitlige antal arbejdstimer pr. ansat i forhold til 2019. Beskæftigelsen steg hurtigt efter pandemien og lå i andet kvartal 2023 over niveauet før pandemien i alle medlemsstater undtagen Letland, Rumænien, Slovakiet og Bulgarien, og der var således yderligere 6,4 millioner arbejdstagere i EU som helhed (se figur 2.1.2). Efter det store fald under pandemien som følge af den udbredte anvendelse af jobfastholdelsesordninger steg det samlede antal arbejdstimer også igen, om end mindre kraftigt end beskæftigelsen i de fleste medlemsstater. I andet kvartal 2023 lå dette antal stadig under niveauet før pandemien i Tyskland, Portugal, Østrig, Letland, Slovakiet, Luxembourg, Bulgarien, Ungarn og Rumænien. Den afdæmpede vækst i det samlede antal arbejdstimer i forhold til beskæftigelsen betyder, at det gennemsnitlige antal arbejdstimer pr. arbejdstager faldt i forhold til 2019 og vendte tilbage til en langvarig nedadgående tendens. Dette kan delvis forklares med den kraftigere vækst i beskæftigelsen inden for tjenesteydelser og sektorer, der er kendetegnet ved et lavere antal arbejdstimer pr. arbejdstager end

⁷⁷ Se Europa-Kommissionen, *Labour market and wage developments in Europe: annual review 2023*, 2023 (endnu ikke offentliggjort).

gennemsnittet. Det kan også afspejle virkningen af den fremskyndede digitalisering i kølvandet på pandemien. "Hamstring af arbejdskraft" kan også have spillet en rolle: I en situation med fortsat stramme arbejdsmarkedsforhold og mangel på kvalificeret arbejdskraft har virksomhederne generelt stærkere incitament til at fastholde det eksisterende personale og samtidig midlertidigt reducere arbejdstiden⁷⁸.

Figur 2.1.2 Antallet af arbejdstimer pr. arbejdstager er faldet i de fleste medlemsstater

Ændring i den samlede beskæftigelse og antal arbejdstimer mellem fjerde kvartal 2019 og andet kvartal 2023 (%)

Note: Sæsonkorrigerede og kalenderkorrigerede data. Data om den samlede beskæftigelse er kun sæsonkorrigeret for CZ, EL, FR, MT, PL og PT. Data om arbejdstimer er kun sæsonkorrigeret for MT og ikke tilgængelige for BE.

Kilde: Eurostat [[namq_10_a10_e](#)], nationalregnskaber.

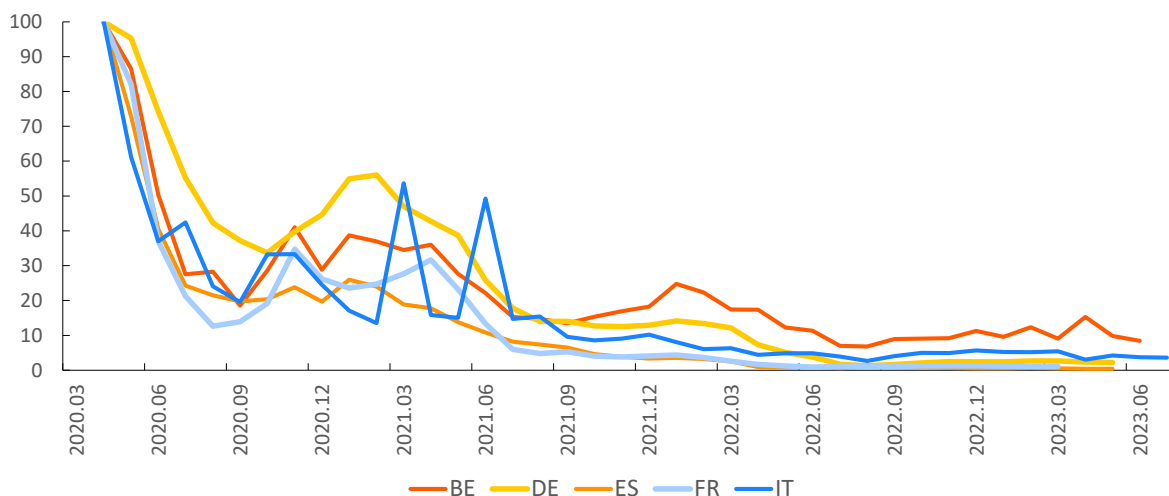
Arbejdsfordelingsordninger betragtes i stigende grad som et effektivt politisk redskab til at håndtere midlertidige eksterne forstyrrelser i økonomien. Veludformede arbejdsfordelingsordninger og lignende jobfastholdelsesordninger viste sig at være effektive med hensyn til at bevare arbejdspladser og indkomster under covid-19-krisen. Den finansielle støtte, der blev ydet inden for rammerne af det europæiske instrument for midlertidig støtte til mindskelse af risiciene for arbejdsløshed i en nødsituation (SURE), tilskyndede også medlemsstaterne til at føre effektive jobbevarelsespolitikker ved at indføre nye ordninger eller udvide eksisterende ordninger. I pandemiens tidlige faser nåede anvendelsen af arbejdsfordelingsordninger op på et hidtil uset niveau⁷⁹. Dette blev efterfulgt af et kraftigt fald i forbindelse med opsvinget i 2021, hvor restriktionerne for de økonomiske aktiviteter blev lempet. En række medlemsstater, herunder Belgien og Italien, benyttede igen arbejdsfordelingsordninger til at afbøde de økonomiske konsekvenser af Ruslands angrebskrig mod Ukraine og det deraf følgende energiprischok. Anvendelsen af arbejdsfordelingsordninger var dog fortsat temmelig begrænset og førte ikke til en væsentlig stigning samlet set (se figur 2.1.3).

⁷⁸ Se Arce et al., *More jobs but fewer working hours*, ECB Blog, juni 2023.

⁷⁹ Af de samlede offentlige udgifter på 122 mia. EUR til støtteberettigede foranstaltninger i hele SURE's løbetid blev 49 % brugt på arbejdsfordelingsordninger, 31 % på "lignende foranstaltninger" for selvstændige og 9 % på løntilskudsordninger. Langt de fleste midler blev brugt i pandemiens mest akutte fase. Kilde: [SURE efter instrumentets udløb: sidste halvårslige beretning \(COM\(2023\) 291 final\)](#).

Figur 2.1.3: Arbejdsfordelingsordninger blev genindført eller forlænget i nogle medlemsstater for at afbøde virkningerne af de pludselige og kraftige stigninger i energipriserne

Anvendelse af arbejdsfordelingsordninger i forbindelse med covid-19-pandemien (2020/04 = 100)

Note: GD EMPL's beregninger baseret på månedlige administrative data (antal arbejdstagere med nedsat arbejdstid, antal timer for IT), der foreligger for fem medlemsstater med allerede eksisterende arbejdsfordelingsordninger. For FR foreligger der kun data for første kvartal 2023.

Kilde: Office national de l'emploi (ONEM), Statistik der Bundesagentur für Arbeit, Seguridad Social: Estadísticas, Ministère du Travail — Direction de l'Animation de la Recherche, des Études et des Statistiques (Dares) og Istituto Nazionale della Previdenza Sociale (INPS).

Selvstændig erhvervsvirksomhed følger fortsat en nedadgående tendens med visse forskelle mellem lande og sektorer. Andelen af selvstændige ud af det samlede antal beskæftigede er faldet fra 14,8 % i 2010 til 13,1 % i 2022⁸⁰. I denne periode skete det største fald i antallet af selvstændige inden for landbrug og handel, mens de største stigninger blev konstateret i den offentlige og halvoftentlige sektor (offentlig forvaltning, uddannelse og sundhed) og IKT. Færdighedsstrukturen hos selvstændige erhvervsdrivende ændrede sig også, idet 38 % af dem havde en tertiæruddannelse i 2022 sammenlignet med kun 27 % i 2010. Under pandemien faldt selvstændige erhvervsdrivendes gennemsnitlige arbejdstid kraftigere end ansattes (med 7 % sammenlignet med 1,9 %), delvis på grund af deres overrepræsentation i de hårdest ramte sektorer⁸¹. Andelen af personer i risiko for fattigdom steg også mere for selvstændige end for ansatte mellem 2019 og 2021. Sådanne forskelle kan også delvis tilskrives forskelle i socialsikringsdækningen og det lavere niveau af indkomststøtte til selvstændige⁸². I 2022 varierede andelen af selvstændige ud af den samlede arbejdsstyrke dog betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat med andele tæt på eller over 20 % i Italien og Grækenland og ca. 7 % i Tyskland og Danmark. Selvstændige uden ansatte udgjorde den største andel af selvstændige i EU (ca. 70 %) og i de fleste medlemsstater i 2022.

Efterspørgslen efter arbejdskraft var fortsat robust over for den økonomiske afmatning ved udgangen af 2022, hvilket bidrog til vedvarende stramhed på arbejdsmarkedet. Ved

⁸⁰ Data i dette afsnit er hentet fra Eurostat [lfsa_egaps], [lfsa_esgan2], [lfsa_esgaed] og EU LFS.

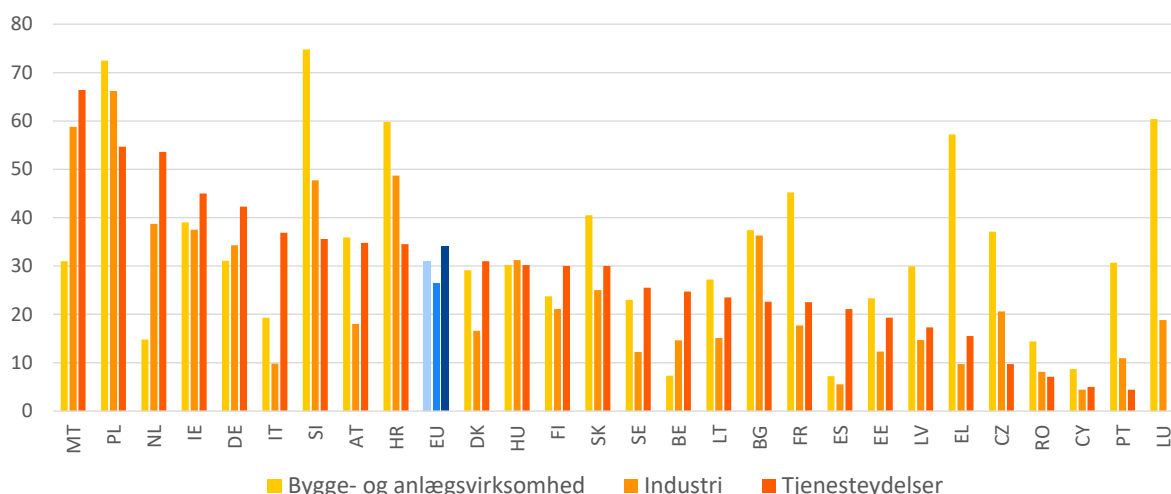
⁸¹ Oplysninger om de seneste tendenser inden for arbejdstid og de faktorer, der ligger til grund herfor, kan findes i Europa-Kommissionen, *Labour market and wage developments in Europe: annual review 2023*, 2023 (endnu ikke offentliggjort).

⁸² Eurofound, *Social protection for self-employed: Lessons from the pandemic*, 2024 (endnu ikke offentliggjort).

årets udgang og på trods af et mindre fald nåede andelen af ledige stillinger op på 2,8 %, hvilket er et godt stykke over gennemsnittet før pandemien på 1,7 % i perioden 2013-2019⁸³. I andet kvartal 2023 oplevede ca. 34 % af virksomhederne inden for tjenesteydelser, 31 % i bygge- og anlægssektoren og 26 % i fremstillingssektoren mangel på arbejdskraft som en produktionsbegrænsende faktor (se figur 2.1.4⁸⁴). I samme kvartal blev der rapporteret om mangel på arbejdskraft i industrien tæt på eller over 50 % for Polen, Malta, Kroatien og Slovenien. Med hensyn til tjenesteydelser var den rapporterede mangel størst i Malta, Polen og Nederlandene. Selv om der er visse foreløbige tegn på en lempelse af forholdene på arbejdsmarkedet, forventes den fortsatte omstilling til en digital og kulstofneutral økonomi at blive ledsaget af et misforhold mellem udbudte og efterspurgte færdigheder og mangel på tilstrækkelig politisk støtte. Manglen på arbejdskraft i sektorer, der er afgørende for den grønne omstilling, er fordoblet siden 2015, mens uddannelsesstilbuddene i disse sektorer fortsat ligger under gennemsnittet⁸⁵. Effektive politikker til at hjælpe arbejdstagerne med at udvikle og styrke deres arbejdsmarkedsrelevante færdigheder er fortsat særlig vigtige for at afhjælpe den vedvarende mangel på arbejdskraft og færdigheder og støtte en retfærdig dobbelt omstilling.

Figur 2.1.4: De fleste medlemsstater indberetter stadig signifikante mangler på arbejdskraft

Andelen af arbejdsgivere, der indberetter, at tilgængeligheden af arbejdskraft er en faktor, der begrænser produktionen, sorteret efter værdi, servicefag (% , andet kvartal 2023)

Kilde: Den europæiske erhvervs- og forbrugerundersøgelse (EU-BCS, Eurostat).

Arbejdsløsheden faldt til et rekordlavt niveau i mange medlemsstater i 2022. Den gennemsnitlige arbejdsløshedsprocent i EU (15-74 år) faldt til 6,2 % (fra 7,1 % i 2021) og nåede det laveste niveau for de år, hvor der foreligger et samlet tal for EU. Faldet i arbejdsløsheden var større i lande med relativt høje arbejdsløshedsniveauer, og det førte til konvergens i arbejdsløsheden mellem medlemsstaterne (se figur 2.1.5). I 2022 registrerede

⁸³ Eurostat [jvs_q_nace2]. Andelen af ledige stillinger beregnes ud fra det samlede antal ledige stillinger (dvs. lønnede stillinger, der er nyoprettede, ubesatte eller snart bliver ledige) som en procentdel af besatte og ledige stillinger.

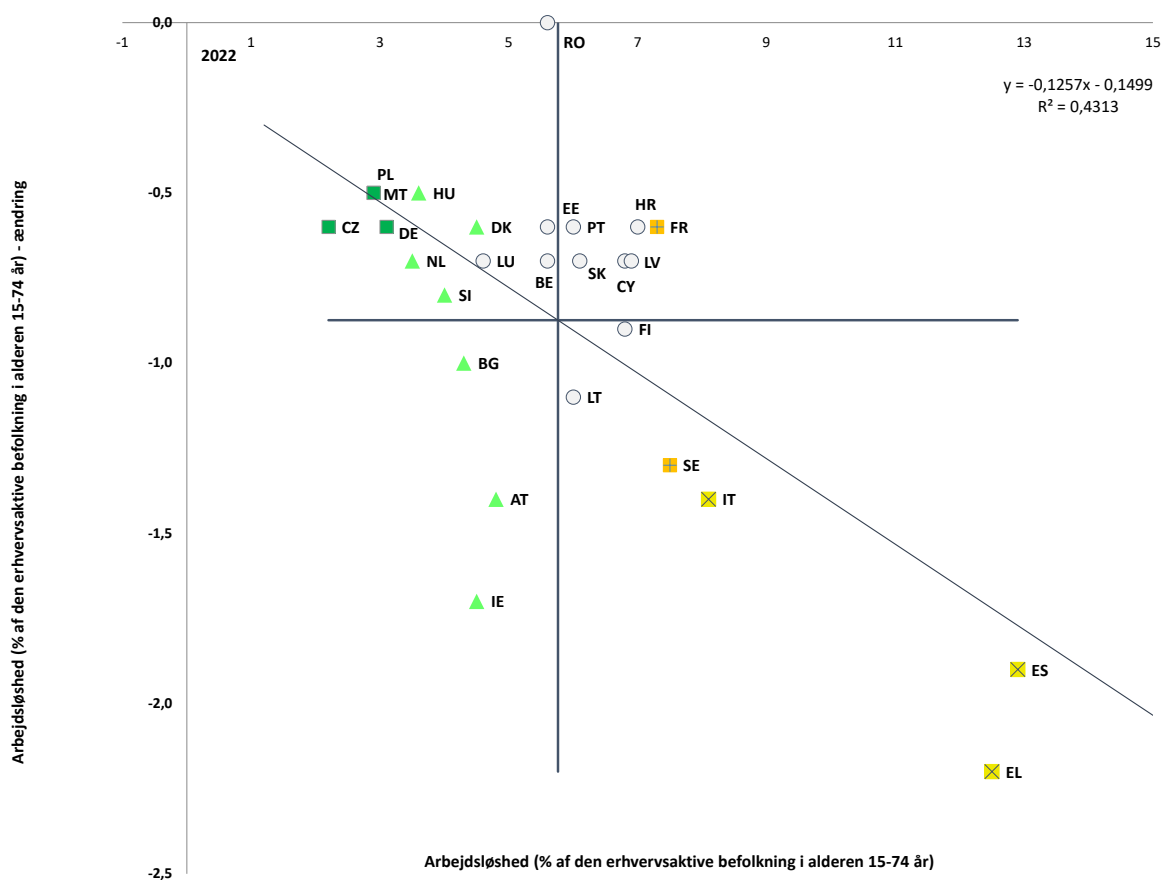
⁸⁴ For fjerde kvartal 2022 lå de på henholdsvis 30,8 %, 32,7 % og 26 % for andelen af virksomheder i EU, og det viser, at arbejdskraftmangel er en produktionsbegrænsende faktor, som målt i den europæiske erhvervs- og forbrugerundersøgelse (EU-BCS).

⁸⁵ Det drejer sig om bygge- og anlægssektoren, energi, affaldshåndtering, transport og fremstillingsvirksomhed som klassificeret under NACE-rammen.

Grækenland og Spanien de største fald på henholdsvis 2,2 procentpoint og 1,9 procentpoint, mens situationen forblev uændret i Rumænien og i mindre grad forbedredes i Ungarn, Polen og Malta (med 0,5 procentpoint). Ifølge metoden på den sociale resultattavle er situationen i Grækenland, Spanien og Italien nu "svag, men i bedring", fordi deres resultater lå over gennemsnittet. Samtidig er situationen markeret med "bør holdes øje med" i Frankrig og Sverige på trods af forbedringer omkring eller over EU-gennemsnittet på grund af deres relativt høje arbejdsløshed. I de fleste medlemsstater kan der konstateres betydelige regionale forskelle i arbejdsløsheden (se figur 6 i bilag 5).

Figur 2.1.5: Arbejdsløsheden faldt til et rekordlavt niveau i mange medlemsstater i 2022

Arbejdsløshed (aldersgruppen 15-74 år), niveau for 2022 og ændring i forhold til året før (% , nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Definitionen er forskellig for ES og FR.

Kilde: Eurostat [une_rt_a] og EU LFS.

Den grønne omstilling kan potentielt skabe kvalitetsjob og vil medføre en betydelig omfordeling af arbejdskraften som følge af en differentieret indvirkning på tværs af sektorer og regioner. Med støtte fra de rette beskæftigelses- og uddannelsespolitikker kan nettonulpolitikker skabe op til en million yderligere job i EU inden 2030. Dette vil fremme jobskabelsen i de sektorer, der sandsynligvis vil opleve stigende efterspørgsel i forbindelse med den grønne omstilling, samt i andre indirekte berørte sektorer⁸⁶. I 2020 nåede

⁸⁶ Se Europa-Kommissionen, *Stepping up Europe's 2030 climate ambition Investing in a climate-neutral future for the benefit of our people* (SWD(2020) 176 final). Fremskrivninger baseret på EQUEST baseret på et scenarie med lavere beskatning af lavt kvalificeret arbejdskraft.

beskæftigelsen i sektoren for miljøvarer og -tjenester op på 2,5 % af den samlede beskæftigelse i EU (sammenlignet med 2,2 % i 2015), dog med store forskelle fra medlemsstat til medlemsstat. Nylige politiske initiativer, der omhandler de nye muligheder i grønne industrier, f.eks. industriplanen for den grønne pagt og forordningen om nettonulindustri, kan skabe et behov for 450 000-550 000 yderligere job til udvikling, fremstilling og udbredelse af strategiske nettonulteknologier⁸⁷. De sektorer, der forventes at opleve vækst i beskæftigelsen, omfatter byggeri, vedvarende energi og elektricitet, fremstilling af elektriske produkter, affaldshåndtering og landbrug. Ikke desto mindre kan mangel på arbejdskraft og færdigheder og utilstrækkelige investeringer i forhold til det nødvendige omfang hindre beskæftigelsesgevinster. Effektive politikker til fremme af opkvalificering og omskoling, ansættelsesincitamenter, passende arbejdsvilkår og overgange på arbejdsmarkedet er afgørende for at sikre, at alle arbejdstagere kan drage fordel af de jobmuligheder, som den grønne omstilling giver (se søjleboks 2 om fremme af færdigheder og kompetencer med henblik på en retfærdig omstilling til klimaneutralitet).

Væksten i de nominelle lønninger begyndte at tage fart i 2022 på baggrund af høj inflation og stramme arbejdsmarkedsforhold. Væksten i den nominelle aflønning pr. ansat nåede op på 4,8 % i EU i 2022, hvilket er et godt stykke over gennemsnittet på ca. 1,9 % i perioden 2013-2019. Den steg til 5,5 % på årsbasis i første kvartal 2023 (se figur 2.1.6). Denne udvikling afspejler høj inflation (som toppede med 11,5 % på årsbasis i oktober 2022) og fortsat stramme arbejdsmarkedsforhold. I andet halvår 2022 og begyndelsen af 2023 registrerede de fleste medlemsstater den højeste nominelle lønvækst siden 2000. I andet kvartal 2023 steg de nominelle lønninger med mere end 10 % på årsbasis i Rumænien, Ungarn, Polen, Slovenien, Letland, Litauen og Kroatien, men med mindre end 2 % i Malta. Væksten i de nominelle lønninger forventes at tage yderligere fart i 2023, inden den gradvis aftager i 2024 og 2025⁸⁸ trods den økonomiske afmatning, da inflationen og manglen på arbejdskraft fortsat er høj, og lønningerne har tendens til at have en forsinket reaktion på grund af overenskomstforhandlingernes spredte karakter⁸⁹.

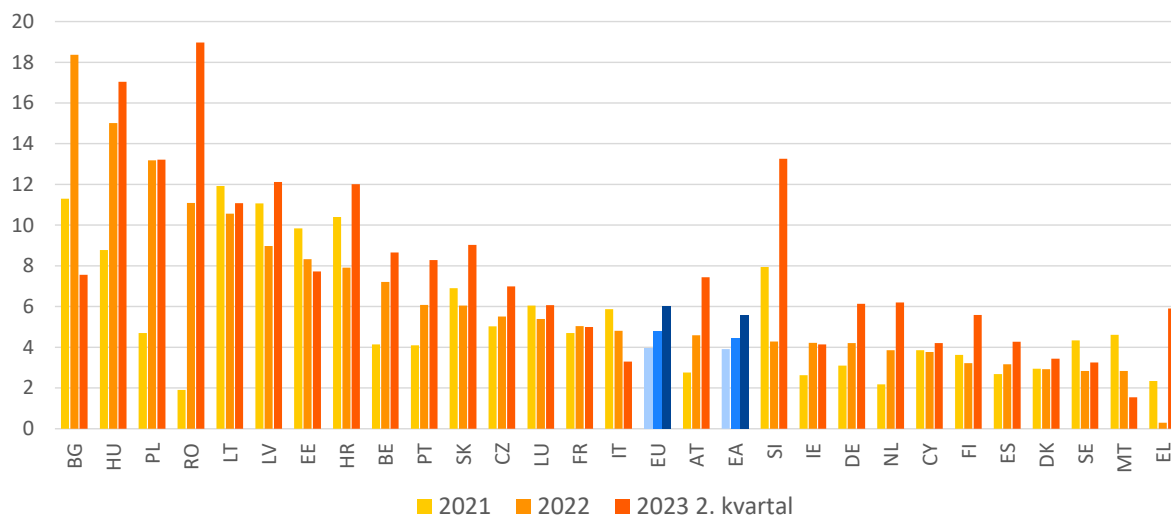
⁸⁷ Se Europa-Kommissionen, *Employment and social developments in Europe 2023*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023.

⁸⁸ Se Europa-Kommissionen, *European Economic Forecast Autumn 2023*, Institutional Paper 258, november 2023.

⁸⁹ Overenskomstforhandlingerne er spredte i den forstand, at genforhandlingerne finder sted på forskellige tidspunkter, mens de dertil knyttede lønbeslutninger gælder i en vis periode. I EU finder genforhandlingerne for de fleste virksomheder kun sted én gang om året eller mindre hyppigt. Se Fabiani, S., Kwapil, C., Rööm, T., Galuscak, K. og Lamo, A., *Wage rigidities and labor market adjustment in Europe*, Journal of the European Economic Association, Vol. 8, No. 2-3, s. 497, 2010.

Figur 2.1.6: De nominelle lønninger fortsatte med at stige i 2022 på baggrund af høj inflation og stramme arbejdsmarkedsforhold

Nominel aflønning pr. ansat (årlig ændring i %, 2021, 2022 og andet kvartal 2023)

Note: (1) Lønninger måles ved indikatoren "nominel aflønning pr. ansat", der beregnes som den samlede aflønning af alle ansatte divideret med det samlede antal ansatte. Den samlede aflønning af ansatte defineres som de samlede ydelser i kontanter og naturalier, som arbejdsgiverne betaler de ansatte for det arbejde, de har leveret i regnskabsperioden, og den består af to dele: i) løn i kontanter eller naturalier og ii) sociale bidrag, der betales af arbejdsgiverne. (2) Alle de anvendte data er nationalregnskabsdata. Indikatorerne er baseret på nationale valutakurser. (3) Landene er opført i faldende orden efter reallønsvæksten i 2022.

Kilde: Europa-Kommissionen, AMECO-databasen, nominel aflønning pr. ansat [hwcdw]. For første og andet kvartal 2023: EMPL-beregninger baseret på data fra Eurostat, aflønning af ansatte [namq_10_gdp] og samlet beskæftigelse (indenlandsk opgørelse) [namq_10_a10_e], nationalregnskaber.

Væksten i de overenskomstmæssige lønninger i euroområdet tiltog i 2022 og fortsatte med et rekordhøjt niveau i første halvår 2023. I modsætning til udviklingen i aflønning pr. ansat afspejler indikatoren for overenskomstmæssige lønninger resultatet af de kollektive overenskomstforhandlinger i euroområdet og påvirkes ikke direkte af de store udsving i antallet af arbejdstimer i de seneste år som følge af pandemien. I nogle sektorer udgør den en mindsteløn. De overenskomstmæssige lønninger steg med 4,3 % (på årsbasis) i første og andet kvartal 2023, hvilket er betydeligt over vækstraterne i de foregående kvartaler (mellem 2,6 % og 3,1 % i forhold til 2022)⁹⁰. Disse satser var de højeste siden 2009 i en situation, hvor der blev opfordret til kompensation for tab af købekraft i forbindelse med lønforhandlinger. I mange af de seneste lønftaler blev permanente lønstigninger kombineret med engangsydelser og engangsbetalinger, som hovedsagelig kom lavtlønnede til gode.

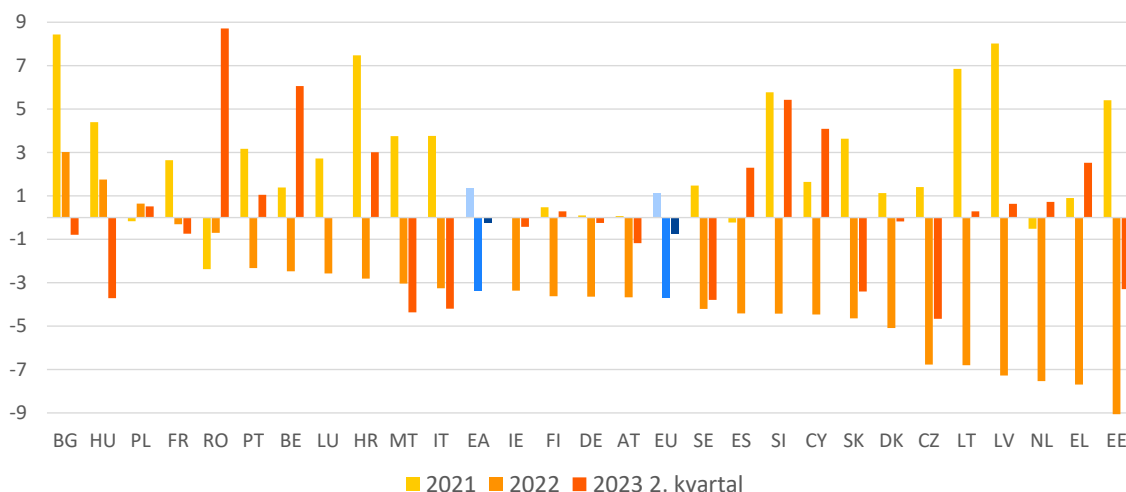
Trods nominelle stigninger faldt reallønningerne i næsten alle medlemsstater i 2022 og med 3,7 % i gennemsnit i EU, og faldet fortsatte i første halvår 2023, om end i et langsommere tempo (se figur 2.1.7). Væksten i de nominelle lønninger haltede bagefter inflationen, og det bevirkede, at reallønnen faldt i alle medlemsstater undtagen Bulgarien, Ungarn og Polen i 2022. De største nedgange (7 % eller mere) blev konstateret i Estland, Grækenland, Nederlandene og Letland. På grund af kraftigere lønvækst og aftagende inflation er faldet i reallønningerne imidlertid blevet bremset. I andet kvartal 2023 faldt reallønningerne stadig i gennemsnit i EU (med 0,8 % på årsbasis), men steg i næsten

⁹⁰ ECB's indikator for overenskomstmæssige lønninger for euroområdet er et vægtet gennemsnit af de nationale vækstrater fra år til år for de kollektivt forhandlede lønninger i de fleste eurolandene. Kilde: [ECB Statistical Warehouse](#).

halvdelen af medlemsstaterne. En gradvis genopretning af købekraften og afbødning af yderligere tab er afgørende for at dæmme op for de sociale virkninger af de høje leveomkostninger, navnlig for de lavest lønnede. Udviklingen i avancerne tyder på, at der er mulighed for yderligere lønstigninger i visse sektorer, som dog stadig skal være opmærksomme på anden runde-effekter på inflationen⁹¹. I denne forbindelse er effektive kollektive overenskomstforhandlinger i overensstemmelse med national praksis afgørende for at opnå en samlet lønvækst, der understøtter købekraften, navnlig for lav- og mellemindkomstgrupper, samtidig med at jobskabelse støttes, og konkurrenceevnen bevares.

Figur 2.1.7: Reallønnen faldt i 2022 og falder fortsat, om end i et langsommere tempo

Realbruttoløn pr. ansat (årlig ændring i %, 2021, 2022 og andet kvartal 2023)

Kilde: Europa-Kommissionen, AMECO-databasen, nominel bruttoløn pr. ansat [hwwdw], deflator: harmoniseret forbrugerprisindeks [zcpih]. For andet kvartal 2023: EMPL-beregninger baseret på data fra Eurostat, lønninger [namq_10_gdp], samlet beskæftigelse (indenlandsk opgørelse) [namq_10_a10_e] og harmoniseret indeks over forbrugerpriser [prc_hicp_midx].

Fra januar 2022 til juli 2023 steg de lovbestemte mindstelønninger nominelt betydeligt, og det kompenserede for den høje inflations indvirkning på mindstelønsmodtagernes købekraft i halvdelen af de medlemsstater, der har lovbestemte mindstelønninger.

Mellem januar 2022 og januar 2023 steg de lovbestemte mindstelønninger nominelt med mere end 5 % i alle de medlemsstater, hvor de findes, og med mere end 10 % i de fleste af disse lande (se figur 2.1.8). Denne udvikling skyldtes både betydelige stigninger i løbet af 2022 og ajourføringerne i januar 2023 i en situation, hvor lavtlønnede er blevet særlig hårdt ramt af de høje leveomkostninger. Stigningen i 2022 afspejlede både automatiske indeksreguleringer, hvor sådanne mekanismer findes (f.eks. Belgien, Frankrig og Luxembourg), og skønsmæssige ajourføringer (f.eks. Tyskland, Grækenland og Nederlandene)⁹². Mellem januar 2022 og juli 2023 havde mindstelønsmodtagere kun fordel af betydelige stigninger i faste priser (med 2 % eller mere) i Tyskland, Belgien, Grækenland, Luxembourg, Nederlandene og Bulgarien. I Polen, Rumænien, Letland, Spanien og Frankrig forblev de lovbestemte mindstelønninger stort set konstante i faste priser, hvilket stadig sikrede købekraften. De faldt dog med mere end 3 % (i faste priser) i ti medlemsstater,

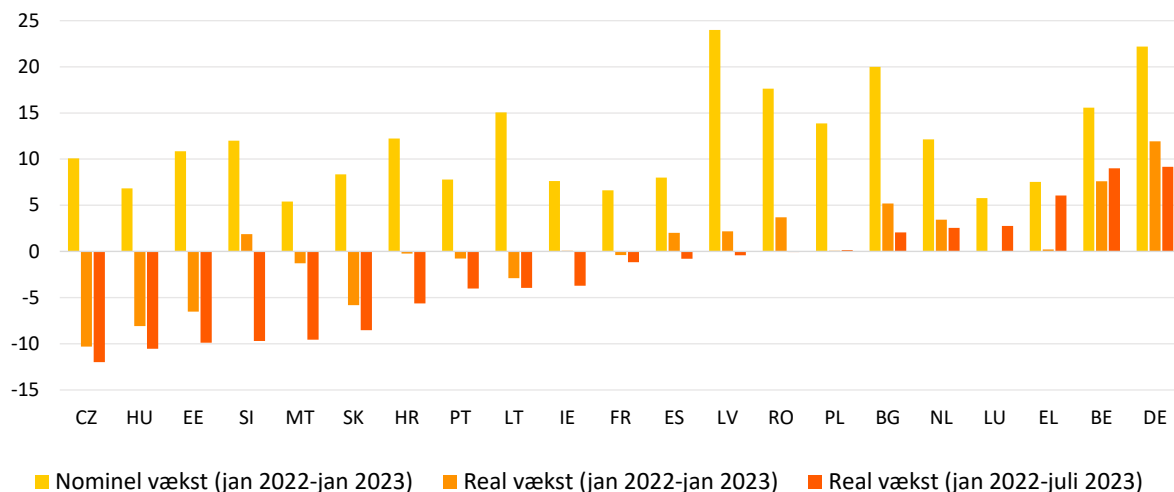
⁹¹ Se Europa-Kommissionen, *Labour market and wage developments in Europe: annual review 2023*, 2023 (endnu ikke offentliggjort).

⁹² Yderligere oplysninger findes i Europa-Kommissionen, Generaldirektoratet for Beskæftigelse, Sociale Anliggender, Arbejdsmarkedsforhold og Inklusion, *Labour Market and Wage Developments in Europe — Annual review 2022*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg, 2022.

herunder med mere end 10 % i Tjekkiet og Ungarn og med ca. 10 % i Estland, Malta og Slovenien⁹³. I medlemsstater uden en lovbestemt mindsteløn blev der desuden konstateret en afdæmpet vækst i de kollektivt forhandlede lønninger, hvilket førte til betydelige tab i faste priser.

Figur 2.1.8: Ajourføringer af de lovbestemte mindstelønninger har kompenseret for virkningen af den høje inflation i halvdelen af medlemsstaterne

Ændring i lovbestemte mindstelønninger i faste og løbende priser (vækstrate, %)

Note: Medlemsstaterne er opstillet i faldende orden efter stigning i de lovbestemte mindstelønninger i faste priser i 2023.

Kilde: Beregninger fra Network of Eurofound Correspondents og GD EMPL baseret på data fra Eurostat, [earn_mw_cur] og [prc_hicp_midx].

Selv om man har et job sikrer, er det ikke en garanti mod fattigdom. Andelen af personer, der er i beskæftigelse og i risiko for fattigdom i EU, lå på 8,5 % i 2022 (baseret på indkomsttal fra 2021) og var lavere end for ti år siden, men den faldt i mindre end halvdelen af medlemsstaterne i denne periode⁹⁴. Rumænien og Grækenland oplevede de største fald (4,5 procentpoint hver), men lå stadig over EU-gennemsnittet i 2022 (henholdsvis 14,5 % og 10,6 %). Luxembourg, Spanien, Italien, Estland, Portugal, Bulgarien og Polen ligger også over EU-gennemsnittet og har (bortset fra Polen) oplevet en stigning i de seneste ti år. På trods af det pres, som covid-19-krisen lagde på mange arbejdstagere, har fattigdom blandt personer i arbejde stort set været stabil siden 2019 (baseret på 2018-indkomster) i de fleste medlemsstater. Mellem 2019 og 2022 oplevede kun Slovakiet, Cypern og Irland store stigninger (med henholdsvis 2,7 procentpoint, 1,2 procentpoint og 1 procentpoint), mens Ungarn, Belgien, Rumænien og Spanien registrerede fald på 1 procentpoint eller mere. Ifølge Eurostats tidlige skøn vedrørende indkomståret 2022 forventes fattigdommen blandt personer i arbejde at falde i gennemsnit i EU, navnlig i Kroatien, Østrig, Estland og Italien, i overensstemmelse med de anslåede højere stigninger i beskæftigelsesindkomsterne for lavtlønnede arbejdstagere⁹⁵. Som i de foregående år er fattigdom blandt personer i arbejde i EU højere blandt lavtuddannede arbejdstagere (18,4 %), deltidsbeskæftigede (13,5 %), personer med tidsbegrænsede kontrakter (12,2 %) og især personer født uden for EU (19,9 %) og tredjelandsstatsborgere (24,3 %).

⁹³ Eftersom de nominelle satser typisk fastsættes hver januar og ikke revideres i løbet af året i de fleste lande, er der kun sket ajourføringer i nogle få medlemsstater efter januar 2023.

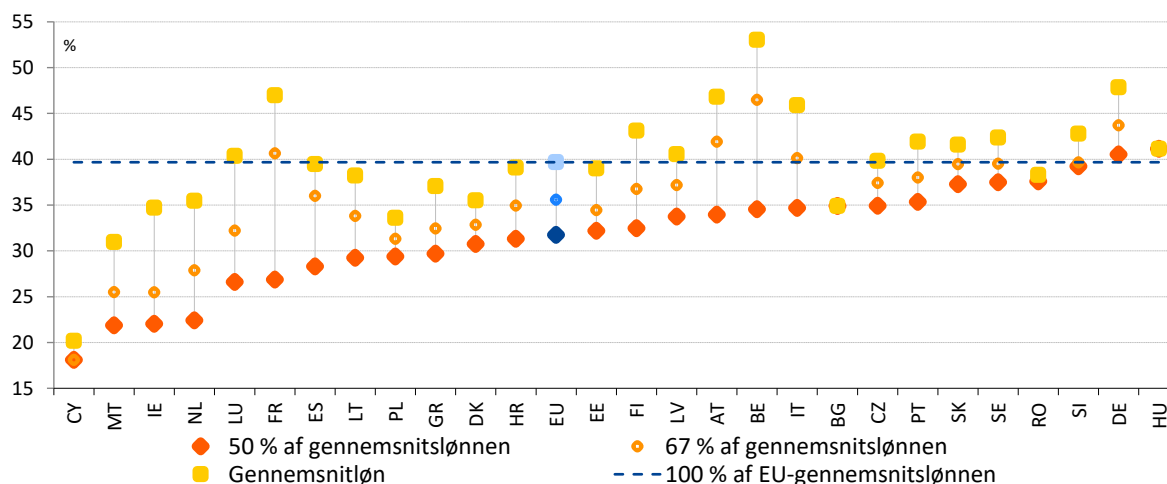
⁹⁴ Eurostat [ilc_iw01], EU-SILC.

⁹⁵ Se [Early estimates of income inequalities](#).

Arbejds- og ansættelsesincitamer kan påvirkes af beskatning af arbejde. Skattekilen for en enkelt person med en gennemsnitsløn er faldet med 2,2 procentpoint i EU siden 2012 og nåede op på 39,7 % i 2022⁹⁶. I samme periode registrerede fjorten medlemsstater betydelige fald (med mere end 1 procentpoint) i deres skattekil på dette lønniveau. De største fald blev konstateret i Ungarn (8,7 procentpoint), Rumænien (6,2 procentpoint), Grækenland (5,7 procentpoint), Letland (3,7 procentpoint), Nederlandene og Frankrig (3,1 procentpoint). Omvendt var der i samme periode betydelige stigninger i seks lande, herunder Portugal (4,3 procentpoint), Luxembourg (3,3 procentpoint) og Malta (2,4 procentpoint). Det skal bemærkes, at skattekil for en enkelt person med lav løn (50 % af gennemsnitslønnen) er faldet med 3,3 procentpoint i EU siden 2016 og med 0,4 procentpoint siden 2021. Den varierede imidlertid meget fra medlemsstat til medlemsstat i 2022 — fra 18 % i Cypern til 41 % i Ungarn og Tyskland (se figur 2.1.9). Virkningen af beskatning af arbejde afhænger ikke kun af den gennemsnitlige skattekil, men også af udformningen af det system, der bestemmer fordelingen af skattebyrden mellem arbejdsgivere og arbejdstagere.

Figur 2.1.9: Skattekil er mindre for lavtlønnede

Skattebyrden for enlige lavtlønnede (50 % og 67 % af gennemsnitslønnen) sammenlignet med gennemsnitslønnen i 2022

Kilde: Europa-Kommissionen, GD ECFIN, skatte- og socialsikringsdatabasen, baseret på OECD's skatte- og socialsikringsmodel (ajourført marts 2023).

Noter: Medlemsstaterne er opstillet i stigende rækkefølge efter niveauet for skattekil for en enlig lavtlønnet person (50 % af gennemsnitslønnen).

Systemer med personlige indkomstskatter er ofte progressive med mindre skattekil for dem, der tjener mindre. I Frankrig, Belgien og Luxembourg er dette meget udtalt i modsætning til Bulgarien og Ungarn, hvor der findes et system med fast beskatning (se figur 2.1.9). Lavere skattebyrder for lavtlønnede har en mindre forvriddende indvirkning på efterspørgslen efter og udbuddet af arbejdskraft og mindsker hindringerne for ansættelse af lavtuddannede arbejdstagere, der generelt står over for større vanskeligheder på arbejdsmarkedet. Foranstaltningerne bør dog udformes på en måde, der ikke hindrer overgangen til job med højere løn. Inflation kan også forårsage forvriddinger i skattesystemerne, herunder med hensyn til progressivitet og skattemæssig retfærdighed. Forvriddinger i skattesystemerne kan opstå som følge af nominelt definerede tærskler, f.eks. skattetrin, skattegodtgørelser, fradrag eller fritagelser. Generelt vil inflationen medføre en overgang til et andet skattetrin i progressive skattesystemer, når tærsklerne er fastsat

⁹⁶ Skattekil måler forskellen mellem arbejdsgivernes lønomkostninger og arbejdstagernes nettoløn.

nominelt⁹⁷. Som følge heraf kan en større andel af skatteyderne ende på højere skattetrin. En højere skattebyrde kombineret med en udhuling af skattegodtgørelser og -fordele har potentiale til at øge fattigdomsrisikoen, hvis der ikke foretages (automatiske) justeringer for inflation eller andre politiske indgreb.

Hvis skattebyrden flyttes fra arbejde til miljøbeskatningsgrundlag, kan det resultere i forbedrede arbejdsmarkedsincitament og større retfærdighed, samtidig med at det bidrager til klimamålene ved at internalisere de miljømæssige produktionsomkostninger⁹⁸. I REPowerEU-planen opfordres medlemsstaterne til at overveje beskatningsforanstaltninger, der tilskynder til energibesparelser og reducerer forbruget af fossile brændstoffer⁹⁹. Dette kan omfatte skatte- og afgiftsforanstaltninger, f.eks. lempelser og fritagelser for køretøjsafgifter for både køb og brug af el- og brintkøretøjer, skattefradrag i forbindelse med energibesparelser og udfasning af miljøskadelige subsidier. De foreslåede ændringer af energibeskatningsdirektivet bidrager også til dette mål, idet de fastsætter prissignaler, der reducerer forbruget af fossile brændstoffer og fremmer energibesparelser. Ifølge Rådets henstilling om sikring af en retfærdig omstilling til klimaneutralitet bør der også ske en omlægning af skattebyrden væk fra arbejde, herunder ved at reducere skattebeløbet for lav- og mellemindkomstgrupper, til andre kilder, der bidrager til klima- og miljømålene¹⁰⁰. Sådanne skatteomlægninger kan gennemføres på en måde, der forhindrer regressive virkninger og sikrer finanspolitisk holdbarhed, herunder finansiering af passende social beskyttelse¹⁰¹. Støtteforanstaltninger, der sikrer energi til overkommelige priser rettet mod sårbare grupper, navnlig i forbindelse med de usædvanligt høje energipriser i 2022, er i overensstemmelse med disse mål.

Søjleboks 1: Kønsbetingede lønforskelle og relevante politiske tiltag

Udligning af uberettigede kønsbetingede lønforskelle er afgørende for at opnå ligestilling mellem kønnene og støtte inklusiv og bæredygtig vækst. Lønforskelle bidrager til uligheder mellem kønnene på arbejdsmarkedet og i samfundet gennem hele livet. For det første hæmmer kvinders lavere indkomst, som ikke er begrundet i forskellige personlige eller jobmæssige karakteristika, deres økonomiske uafhængighed i løbet af arbejdslivet. De har også en negativ indvirkning på kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet, og det indebærer økonomiske og sociale tab på grund af mindre end fuld udnyttelse af arbejdsmarkedspotentialet. For det andet resulterer lønforskelle mellem kønnene i kønsbetingede pensionsforskelle (i gennemsnit 26 % i EU i 2022) med større fattigdomsrisiko for kvinder, når de bliver ældre. Bekæmpelse af kønsbetinget lønmæssig forskelsbehandling og ulighed og forbedring af skattesystemernes funktion¹⁰² kan give flere kvinder større incitament til at blive erhvervsaktive. Dette er afgørende for at afhjælpe den betydelige

⁹⁷ Overgang til et andet skattetrin sker, når husstandenes skattebyrde stiger, fordi den nominelle løn (eller den nominelle indkomst generelt) stiger som følge af inflation (f.eks. på grund af indeksregulering af lønninger eller andre indkomster). Højere nominelle indkomster kan skubbe skatteyderne op på højere indkomstskattetrin, og det resulterer i højere marginale og gennemsnitlige skattesatser, selv om lønningerne (indkomsterne) i faste priser forbliver konstante.

⁹⁸ Se kapitel 4 i *Annual Report on Taxation 2023*, Europa-Kommissionen.

⁹⁹ Se Europa-Kommissionen, *REPowerEU-planen* (COM(2022) 230 final).

¹⁰⁰ Se *Rådets henstilling af 16. juni 2022 om sikring af en retfærdig omstilling til klimaneutralitet* (2022/C 243/04).

¹⁰¹ *Commission Staff Working Document Accompanying the Proposal for a Council Recommendation on ensuring a fair transition towards climate neutrality* (SWD(2021) 452 final.)

¹⁰² Se afsnit 2.2.1.

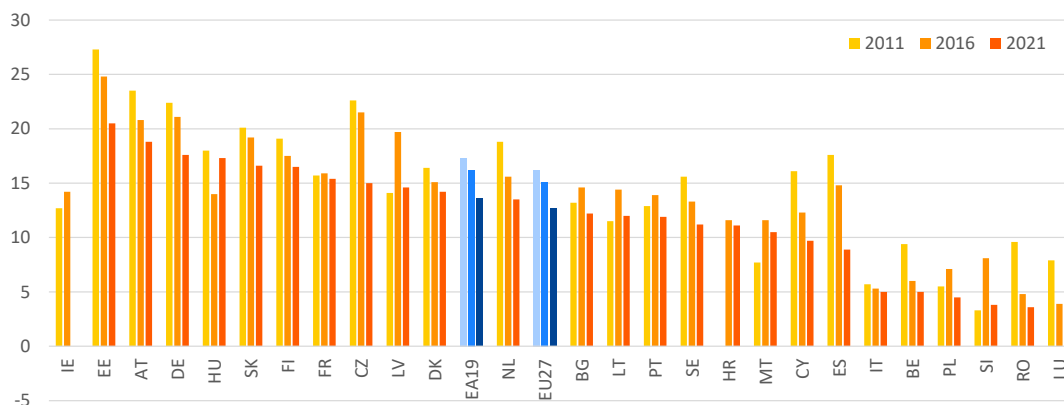

mangel på arbejdskraft og færdigheder i EU og for at sikre de sociale beskyttelsessystemers tilstrækkelighed og bæredygtighed i lyset af befolkningens aldring. Udligning af uberettigede kønsbetingede lønforskelle vil også bidrage til gennemførelsen af princip 2 i den europæiske søjle for sociale rettigheder (om ligestilling mellem kønnene) og navnlig retten til lige løn for arbejde af samme værdi i overensstemmelse med artikel 157 i TEUF.

Vedvarende kønsbetingede lønforskelle afspejler strukturelle faktorer og påvirkes af lønmæssig forskelsbehandling og systemiske skævheder i lønstrukturerne. Selv om der er gjort fremskridt i de senere år, tjener kvinder fortsat mindre end mænd på trods af deres generelt højere uddannelsesmæssige resultater. Den kønsbetingede lønforskel¹⁰³ lå på 12,7 % i EU i 2021. Der er store forskelle fra land til land, og den varierer således fra -0,2 % i Luxembourg til 20,5 % i Estland. I de fleste medlemsstater er forskellen faldet i det seneste årti, men i et relativt langsomt tempo, efterhånden som de langvarige forskelle mellem kønnene med hensyn til deltagelse på arbejdsmarkedet og i de videregående uddannelser indsnævres blandt kvinder. Årsagerne til disse kønsbetingede lønforskelle er komplekse og indbyrdes forbundne. De kan delvis hænge sammen med i) overrepræsentationen af kvinder i relativt lavtlønnede job og i deltidsarbejde, ii) underrepræsentationen af kvinder i højere stillinger og iii) større vanskeligheder for kvinder med at forene arbejde med omsorgsforpligtelser (som også fører til karriereafbrydelser). Størstedelen af den kønsbetingede lønforskel i EU er imidlertid ikke knyttet til den enkeltes objektive og målbare karakteristika¹⁰⁴. Det tyder på, at andre faktorer, herunder forskelsbehandling og uigennemsigtige lønstrukturer, sandsynligvis bidrager væsentligt til de eksisterende kønsbetingede lønforskelle.

Lønforskelle mellem mænd og kvinder i ujusteret form er fortsat store trods forbedringer

Forskel mellem mandlige og kvindelige arbejdstageres gennemsnitlige bruttotimeløn i procent af den gennemsnitlige bruttotimeløn for mænd (% , 2021, 2016 og 2011)

Note: Sorteret efter 2021-værdier. Der mangler data for EL for alle år, for HR i 2011 og for IE i 2021.

Kilde: Eurostat [[earn_gr_gpgr2](#)]

Løngennemsnigtighedsforanstaltninger er afgørende for at afdække kønsskævheder i lønstrukturer og -miljøer og sætte arbejdstagerne i stand til effektivt at udøve deres ret til lige job af samme værdi. Direktivet om løngennemsnigtighed (vedtaget den 10. maj 2023) har til formål at bekæmpe lønmæssig forskelsbehandling og bidrage til at mindske den

¹⁰³ Eurostats definition (se figur) tager ikke hensyn til andre faktorer, der bestemmer lønnen, f.eks. jobniveau, anciennitet, uddannelse, erfaring og resultater.

¹⁰⁴ Eurostat, Statistical Working Papers, *Gender pay gaps in the European Union — A statistical analysis*, 2021.

kønsbetingede lønforskel i EU ved at gøre lønsystemerne mere gennemsigtige og øge bevidstheden om kønsforskelle i lønniveauer for personer, der udfører samme arbejde eller arbejde af samme værdi. Medlemsstaterne har tre år til at gennemføre direktivet i national ret. Lønredegørelse kan bruges til at skabe gruppepres, som kan forstærkes af lønvurderinger i virksomheder med mindst 100 arbejdstagere, hvor der er rimelig tvivl om overholdelsen af ligelønsretten, og det forventes at afhjælpe den systemiske undervurdering af kvinders arbejde på arbejdsgiverniveau. I direktivet fastsættes der klare rammer og kriterier for gennemførelsen af begrebet "arbejde af samme værdi". Det forbedrer i væsentlig grad adgangen til klage og domstolsprøvelse og begrænser proceduremæssige hindringer, som ofre for forskelsbehandling møder. Direktivet om passende mindstelønninger i EU forventes desuden også at bidrage til at mindske den kønsbetingede lønforskel i betragtning af, at kvinder er overrepræsenterede i lavtlønnede job.

I de seneste år har flere medlemsstater indført eller bebudet foranstaltninger, herunder som led i deres genopretnings- og resiliensplaner, der kan forbedre løngennemsigtigheden og rapporteringen om kønsbetingede lønforskelle. I Tjekkiet godkendte regeringen i december 2022 handlingsplanen for lige løn for kvinder og mænd 2023-26, som omfatter foranstaltninger til fremme af en bredere anvendelse af værktøjer til analyse af aflønningssystemer og rapportering om lønforskelle. I juli 2021 ajourførte **Irland** loven om oplysninger om kønsbetingede lønforskelle, som kræver, at organisationer med over 250 arbejdstagere skal rapportere om kønsbetingede lønforskelle, herunder bonusser. Som led i gennemførelsen af velfærdsplanen 2023-30 og landets genopretnings- og resiliensplan bebudede **Estland**, at det vil udrulle det digitale værktøj "Pay Mirror", som kan hjælpe arbejdsgivere med at analysere og indberette kønsbetingede lønforskelle i deres organisationer. I **Spanien** har regeringen og arbejdsmarkedets parter som led i gennemførelsen af bestemmelserne om ligestillingsplaner, gennemsigtighed og ligeløn, der blev vedtaget i 2020 i henhold til genopretnings- og resiliensplanen, udarbejdet en række værktøjer og vejledninger for virksomheder og enkeltpersoner, der er involveret i forhandlingerne om ligestillingsplaner og jobevaluering, som letter gennemførelsen af princippet om lige løn for arbejde af samme værdi.

2.1.2 Foranstaltninger truffet af medlemsstaterne

Flere medlemsstater indførte ansættelsesincitamenter og tilskud til jobskabelse. I 2022 indførte **Kroatien** tilskud til beskæftigelse, selvstændig virksomhed og praktikophold for registrerede jobsøgende i grønne og digitale sektorer som led i sin genopretnings- og resiliensplan. **Litauen** indførte et løntilskud til ukrainske flygtninge, som dækker 75 % af lønomkostningerne i en periode på højst 36 måneder. Som led i en bred reform af ansættelsesincitamenter under genopretnings- og resiliensplanen vedtog **Spanien** i januar 2023 en lov om tilskud til socialsikring for specifikke grupper med lav beskæftigelsesegnethed, f.eks. langtidsløse og unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse. Med den nye lov rettes der særligt fokus på at skabe fast beskæftigelse med en kontraktvarighed på mindst på tre år, og der fastsættes en generel regel om, at summen af tilskud til socialsikring og andre ansættelsesincitamenter ikke må overstige 60 % af lønomkostningerne ved kontrakten. I juni 2023 indførte **Italien** midlertidige incitamenter på 60 % af bruttomånedslønnen i en periode på 12 måneder til permanent ansættelse af personer med handicap og unge, der ikke deltager i uddannelsesprogrammer. I juli 2023 indførte **Portugal** et nyt program ("*Avançar*"), som yder finansiel støtte til arbejdsgivere, som tilbyder tidsbegrænsede ansættelseskontrakter med lønninger på over 1 330 EUR til arbejdsløse unge akademikere. Som led i en bredere reform indførte regeringen i **Finland** et løntilskud til ansættelse af arbejdsløse jobsøgende, som dækker 50 % af lønomkostningerne (70 % for

beskæftigelse af personer med handicap). I **Slovenien** blev beskæftigelsesordningen, der skal sikre unge hurtig adgang til arbejdsmarkedet, lanceret som led i genopretnings- og resiliensplanen. Under denne ordning ydes der støtte til tidsubegrænset beskæftigelse for 4 000 unge under 26 år i 18 måneder, og har et samlet budget på 27,36 mio. EUR. Som et pilotprojekt blev der også lanceret en incitamentsordning for grøn beskæftigelse for at få omkring 300 arbejdsløse ind i grønne job. Under ordningen ydes der et månedligt tilskud på 340 EUR til arbejdsgivere i to år.

På det seneste er jobfastholdelsesordninger blevet anvendt til at håndtere ekstreme miljøforholds konsekvenser for lokale virksomheder og arbejdsmarkedet. I 2023 traf en række medlemsstater nødforanstaltninger som direkte reaktion på miljøkatastrofer, f.eks. brande, ekstreme hedeølger og oversvømmelser. **Grækenland** indførte en tremåneders orlovsordning i juli og september 2023 for virksomheder, der var berørt af henholdsvis skovbrande og oversvømmelser. **Slovenien** indførte en nødkompensation til virksomheder, der blev ramt af oversvømmelser, i august 2023. **Italien** overvejer en kompensationsordning til virksomheder i bygge- og landbrugssektoren for at bekæmpe virkningerne af ekstreme hedeølger.

Nogle medlemsstater udvidede arbejdsfordelingsordningerne i første halvår 2023. I **Tyskland** forlængede forbundsregeringen de lempede regler for anvendelsen af arbejdsfordelingsordningen, som var i kraft indtil udgangen af juni 2023. Arbejdstagere med nedsat arbejdstid modtager økonomisk støtte fra det lokale arbejdsformidlingskontor i højst 12 måneder til dækning af indkomsttab som følge af nedsat arbejdstid. Virksomhederne skal ikke betale deres løn, og arbejdstagerne modtager 60 % af deres nettoindkomst (67 %, hvis de har børn) for de timer, hvor de ikke har arbejdet. Socialsikringsbidrag, som normalt betales af arbejdsgiverne, refunderes desuden fuldt ud af forbundskontoret for beskæftigelse. I **Italien** har regeringen godkendt en 40-ugers arbejdsfordelingsordning for virksomheder af national strategisk betydning med mere end 1 000 arbejdstagere, som ikke har gennemført de planlagte programmer for komplekse omorganiseringsplaner, der gennemføres i forbindelse med specifikke tiltag vedrørende virksomhedsomstrukturering og omfattende investeringer. I **Slovenien** blev der indført en tilskudsordning i forbindelse med arbejdsfordelingsordninger for at modvirke den forsinkede virkning af energiprischocket mellem januar og marts 2023 samt en 30-dages orlovsordning i første halvår 2023. Der forhandles desuden aktuelt om en permanent gennemførelse af tilskud til nørdordninger for arbejdsfordeling.

Flere medlemsstater forhøjede deres lovbestemte mindstelønninger betydeligt for at beskytte lavindkomstarbejdstageres købekraft i en situation med høje leveomkostninger. Mellem januar 2022 og januar 2023 blev de største stigninger registreret i **Letland** (24 %) efterfulgt af **Tyskland** (22,2 %), **Bulgarien** (20 %), **Rumænien** (17,6 %), **Ungarn** (16 %), **Belgien** (15,6 %) og **Litauen** (15,1 %). **Tjekkiet, Estland, Slovenien, Nederlandene, Kroatien og Polen** registrerede også betydelige stigninger på mellem 10 % og 15 %. I nogle af landene blev forhøjelserne indført i form af skønsmæssige ajourføringer uden for de generelle forhandlinger eller indekseringsmekanismer. Andre medlemsstater bebudede eller gennemførte også stigninger i mindstelønnen i løbet af 2023. **Grækenland** og **Frankrig** ajourførte eksempelvis deres lovbestemte mindstelønninger i april og maj 2023, hvilket resulterede i stigninger på henholdsvis 9,4 % og 2,2 %. I **Rumænien** vil mindstelønnen blive hævet med yderligere 10 % i oktober.

Enkelte medlemsstater har for nylig indført reformer af deres mindstelønsordninger. Fra januar 2023 indførte **Cypern** en lovbestemt mindsteløn, som udgør 885 EUR pr. måned ved ansættelse og stiger til 940 EUR efter seks måneders uafbrudt beskæftigelse. **Bulgarien** ændrede sin arbejdsmarkedslov for at indføre en ny mekanisme til fastsættelse af den

lovbestemte mindsteløn til 50 % af den gennemsnitlige bruttoløn, idet der henvises til en af de vejledende referenceværdier, der er nævnt i direktivet om passende mindstelønninger i EU¹⁰⁵. I **Estland** indgik man ligeledes aftale om gradvist at forhøje mindstelønnen til 50 % af gennemsnitslønnen senest i 2027. Vejledende referenceværdier overvejes i drøftelserne om mulige reformer i Belgien, Irland, Spanien og Slovakiet.

Flere medlemsstater ændrede andre aspekter af deres lønfastsættelsessystemer, navnlig i forbindelse med kollektive overenskomstforhandlinger. Ved udgangen af 2022 vedtog **Rumænien** som led i genopretnings- og resiliensplanen en lov om social dialog, der har til formål at styrke kollektive overenskomstforhandlinger og kollektive overenskomsters dækning ved at give fagforeningerne større beføjelser og indføre en lettere procedure for repræsentation af arbejdstagerne. I november 2022 indgik man i **Belgien** aftale om at opretholde det nuværende system med automatisk inflationsbaseret indeksregulering af lønninger kombineret med en begrænsning af eventuelle yderligere muligheder for lønstigninger i forhold til lønudviklingen i nabolandene. Ikke desto mindre fik arbejdsmarkedets parter bemyndigelse til at forhandle om en engangsydelse pr. arbejdstager på op til 500 EUR eller 750 EUR. **Cypern** ajourførte sin leveomkostningsgodtgørelse, der blev anvendt som grundlag for lønregulering, og forhøjede betalingen til 66,7 % af inflationen i det foregående år (fra de 50 %, der blev indført i 2022). I 2023 vedtog **Spanien** "V-aftalen" om beskæftigelse og kollektive overenskomstforhandlinger, som ud over at foreslå lønstigninger også indeholder officielle anbefalinger til lavere forhandlingsenheder i en række beskæftigelsesrelaterede spørgsmål, herunder ansættelseskontrakter, uddannelse og færdigheder eller pensionering. I maj 2023 indførte **Portugal** en række reformer af rammerne for kollektive overenskomstforhandlinger i forbindelse med overenskomsternes dækning, voldgiftsmekanisme og fornyelser.

Flere medlemsstater vedtog også forskellige foranstaltninger vedrørende lønninger i den offentlige sektor. **Spanien** forhøjede lønningerne til offentligt ansatte med 1,5 % med tilbagevirkende kraft fra januar 2022 ud over en stigning på 2 %, der blev godkendt for 2022. Lønningerne til offentligt ansatte steg med 3,5 % i **Frankrig** efter vedtagelsen af ekstraordinære lovgivningsmæssige foranstaltninger. **Kroatien** er i færd med at ændre sit lønsystem i den offentlige sektor som led i genopretnings- og resiliensplanen ved at indføre et fælles grundlag for koefficienter for lønninger og jobkompleksitet baseret på mere ensartede jobbeskrivelser og kompetencerammer. Dette forventes at harmonisere lønningerne i den offentlige forvaltning. Lønningerne i den offentlige sektor i **Slovenien** steg med næsten 9 % (i to trin) for de fleste offentligt ansatte, og der forventes yderligere reformer ved udgangen af 2023.

I overensstemmelse med handlingsplanen for den sociale økonomi har nogle medlemsstater bebudet eller udviklet specifikke retlige rammer for socialøkonomiske enheder. I **Spanien** godkendte ministerrådet i april 2023 et udkast til en omfattende lov om socialøkonomien, som har til formål at i) forbedre det eksisterende retlige økosystem med ændringer af loven om kooperativer, loven om selskabsbeskatning og loven om socialøkonomi, ii) udvide definitionen af sårbarhed og social udstødelse og iii) præcisere omfanget af den sociale økonomi, som nu omfatter nye enheder som f.eks. sociale virksomheder. I **Malta** forventes loven om sociale virksomheder, der blev vedtaget i 2022, at oprette et register for sociale virksomheder og indføre en ny form for "socialt selskab". **Sverige** vedtog i 2022 en lov om registrering af formålsdrevne organisationer, der giver disse

---

¹⁰⁵ Europa-Parlamentets og Rådets [direktiv 2022/2041 af 19. oktober 2022 om passende mindstelønninger i Den Europæiske Union](#) (EUT L 275 af 25.10.2022, s. 33).

registrerede enheder mulighed for at udføre offentligt finansierede aktiviteter og modtage præferencebehandling i forbindelse med offentlige udbudsprocedurer. Siden vedtagelsen af **Polens** lov om socialøkonomi i august 2022 som fastsat i genopretnings- og resiliensplanen er mere end 420 enheder blevet registreret som sociale virksomheder.

Omfattende strategier for den sociale økonomi er også vigtige for udviklingen af gunstige rammebetingelser. I september 2023 vedtog **Tyskland** sin nationale strategi for sociale innovationer og virksomheder efter en offentlig høring af interessenter, hvor indsatsområder blev udpeget. I 2023 foreslog **Grækenland** en handlingsplan for den sociale økonomi og social innovation for at styrke det socialøkonomiske økosystem ved at investere i fem søjler (udvikling af den institutionelle ramme, udvikling af finansielle instrumenter, kapacitetsopbygning, styrkelse af partnerskaber og bevidstgørelse). **Spanien** vedtog sin nye strategi for socialøkonomien 2023-27 i april 2023 og udpegede en særlig kommissær, som har til opgave at koordinere projekterne under den strategiske investeringsplan for social- og plejeøkonomien. Forslaget til Rådets henstilling om udvikling af rammebetingelser for den sociale økonomi, der blev vedtaget i juni 2023, forventes at skabe yderligere bevidsthed og tilskynde medlemsstaterne til at engagere sig i udviklingen af politiske og lovgivningsmæssige rammer og dermed stimulere væksten i den sociale økonomi¹⁰⁶.

En række medlemsstater har truffet foranstaltninger til at forbedre retfærdigheden i deres skattesystemer og fremme arbejdsmarkedsdeltagelsen. **Litauen** hævdede bundfradraget til fra 540 EUR til 625 EUR fra januar 2023 og øgede nettoindkomsten primært for de arbejdstagere på mindsteløn. Fra 1. februar 2023 trådte en ny foranstaltning i kraft i **Tjekkiet**, som reducerer arbejdsgivernes socialsikringsbidrag til 19,8 % (fra standardsatsen på 24,8 %) for udvalgte grupper af deltidsansatte arbejdstagere. Skattelettelsen har til formål at øge beskæftigelsen for personer, der er mere sårbare, står over for tidlig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet eller oplever vanskeligheder med at forene arbejdsliv og familieliv. I **Portugal** er der med den mellemlangsigtede aftale om forbedring af indkomst, lønninger og konkurrenceevne, som er undertegnet af regeringen og arbejdsmarkedets parter, blevet indført et yderligere fradrag på 50 % af alle beskæftigelsesudgifter i forbindelse med lønstigninger som følge af kollektive overenskomstforhandlinger. Dette gælder kun for arbejdstagere, hvis løn er steget med mindst 5,1 % i 2023 i forhold til det foregående år og ligger over den månedlige mindsteløn. I **Italien** omfattede den finanslov, der blev godkendt i december 2022, en nedsættelse af arbejdstagernes socialsikringsbidrag med 3 procentpoint for bruttoindkomst på op til 25 000 EUR (og 2 procentpoint for bruttoindkomst på op til 35 000 EUR). Med godkendelsen af arbejdsdekretet den 1. maj 2023 blev disse skattnedsættelser for arbejdstagere midlertidigt forhøjet med yderligere 4 procentpoint indtil årets udgang. Nogle medlemsstater har også tilpasset deres skattesystemer specifikt for at tage højde for virkningen af inflationen. I **Tyskland** godkendte regeringen loven om inflationskompensation, som justerede indkomstskatteskalaerne og personfradraget for 2023 og 2024 for at afbøde virkningerne af ændrede skattettrin. Som led i foranstaltningerne i budgettet for 2023 har **Irland** hævet den normale indkomstskattesats med 3 200 EUR til 40 000 EUR for en enlige og til 49 000 EUR for gifte par med én indtægt.

---

¹⁰⁶ Forslag til Rådets henstilling om udvikling af rammebetingelser for den sociale økonomi, som blev vedtaget 13. juni 2023.

2.2. Retningslinje 6 — Styrke udbuddet af arbejdskraft og forbedre adgangen til beskæftigelse, færdigheder og kompetencer

I dette afsnit gennemgås gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinje 6, ifølge hvilken medlemsstaterne anbefales at skabe betingelser for at fremme udbuddet af arbejdskraft, færdigheder og kompetencer i overensstemmelse med princip 1 (uddannelse og livslang læring), princip 2 (ligestilling mellem kønnene), princip 3 (lige muligheder), princip 4 (aktiv beskæftigelsesstøtte), princip 9 (balance mellem arbejdsliv og privatliv), princip 11 (børnepasning og hjælp til børn) og princip 17 (inklusion af personer med handicap) i den europæiske søjle for sociale rettigheder. I afsnit 2.2.1 beskrives den vigtigste udvikling inden for uddannelse¹⁰⁷ og færdigheder og i forbindelse med arbejdsmarkedssituationen, især for sårbare og underrepræsenterede grupper. I afsnit 2.2.2 præsenteres medlemsstaternes tiltag inden for disse politikområder.

2.2.1 Nøgleindikatorer

Deltagelsen i førskoleundervisning og børnepasning er stagnerende. I 2021 deltog 92,5 % af alle børn mellem tre år og den skolepligtige alder i førskoleundervisning og børnepasning i EU, hvilket er 0,5 procentpoint lavere end året før efter konstant stigning i perioden 2018-20. I de seneste år har de fleste medlemsstater nærmet sig eller stagneret omkring en deltagelsesfrekvens på over 90 % (se figur 2.2.1). Seks medlemsstater (Frankrig, Belgien, Danmark, Irland, Spanien og Sverige) har allerede nået EU-målet for 2030 på 96 %¹⁰⁸. Samtidig ligger deltagelsesfrekvensen under 80 % i fire andre lande (Bulgarien, Kroatien, Slovakiet og Rumænien). Flere og flere lande indfører obligatorisk førskoleundervisning og en juridisk ret til en plads i førskoleundervisning og børnepasning forud for den obligatoriske grundskolegang, men adgangen er fortsat en udfordring primært for mindre børn og børn med dårligt stillede socioøkonomiske baggrunde. Eksempelvis var procenten for romabørns deltagelse i førskoleundervisning og børnepasning ca. halvdelen af EU-gennemsnittet (42-44 %) for alle børn i 2021 (mod et 2030-mål på mindst 70 % i EU's nye strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse)¹⁰⁹. Adgangen til førskoleundervisning og børnepasning af høj kvalitet hindres af kapacitetsbegrænsninger i visse geografiske områder, og det forværres af mangel på kvalificeret personale¹¹⁰ og i nogle tilfælde udfordringer med prisoverkommelighed.

---

¹⁰⁷ Se Europa-Kommissionen, Education and Training Monitor 2023 (endnu ikke offentliggjort).

¹⁰⁸ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget af 30.9.2020 om [etablering af det europæiske uddannelsesområde inden 2025](#).

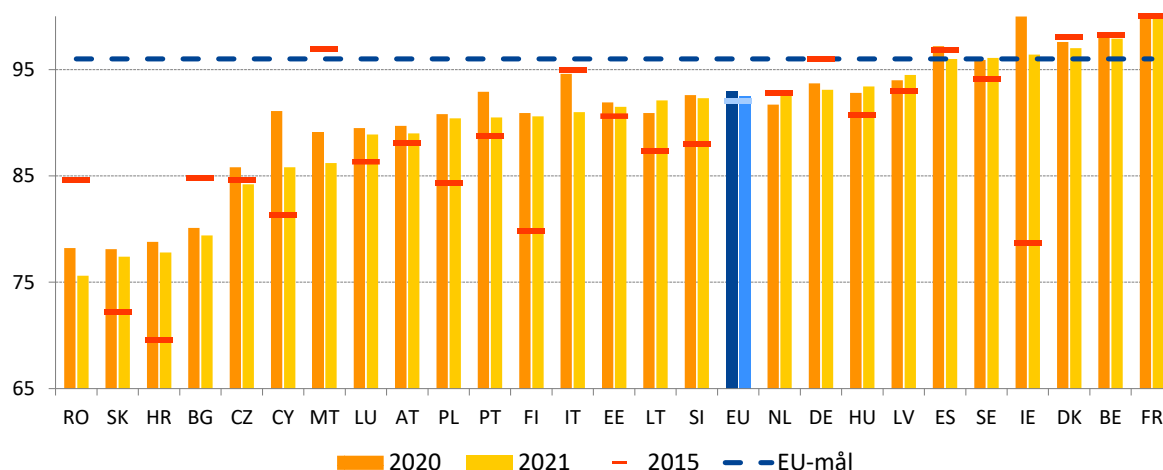
¹⁰⁹ Baseret på resultaterne fra den nyeste [undersøgelse om romaer fra Agenturet for Grundlæggende Rettigheder \(FRA\) 2021](#), offentliggjort i 2022. Se [EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse 2020-2030](#) for yderligere oplysninger.

¹¹⁰ De fleste lande kræver en kvalifikation på bachelorniveau for lærere i førskoleundervisning og børnepasning (for aldersgruppen over tre år), men de tjener i gennemsnit 22 % mindre end andre personer med en tertiæruddannelse. Se OECD's database: [Teachers' and school heads' actual salaries](#).

Figur 2.2.1: Deltagelsen i førskoleundervisning og børnepasning er generelt stagnerende

Deltagelse i førskoleundervisning og børnepasning for børn mellem tre år og den skolepligtige alder (%)

Note: 2015: definitionen er forskellig for BE, EL og PT. 2020: definitionen er forskellig for PT. 2021: definitionen er forskellig for PT og EU. Foreløbige data for FR i 2020 og 2021. Ingen data for EL.

Kilde: Eurostat, [educ_uoe_enra21].

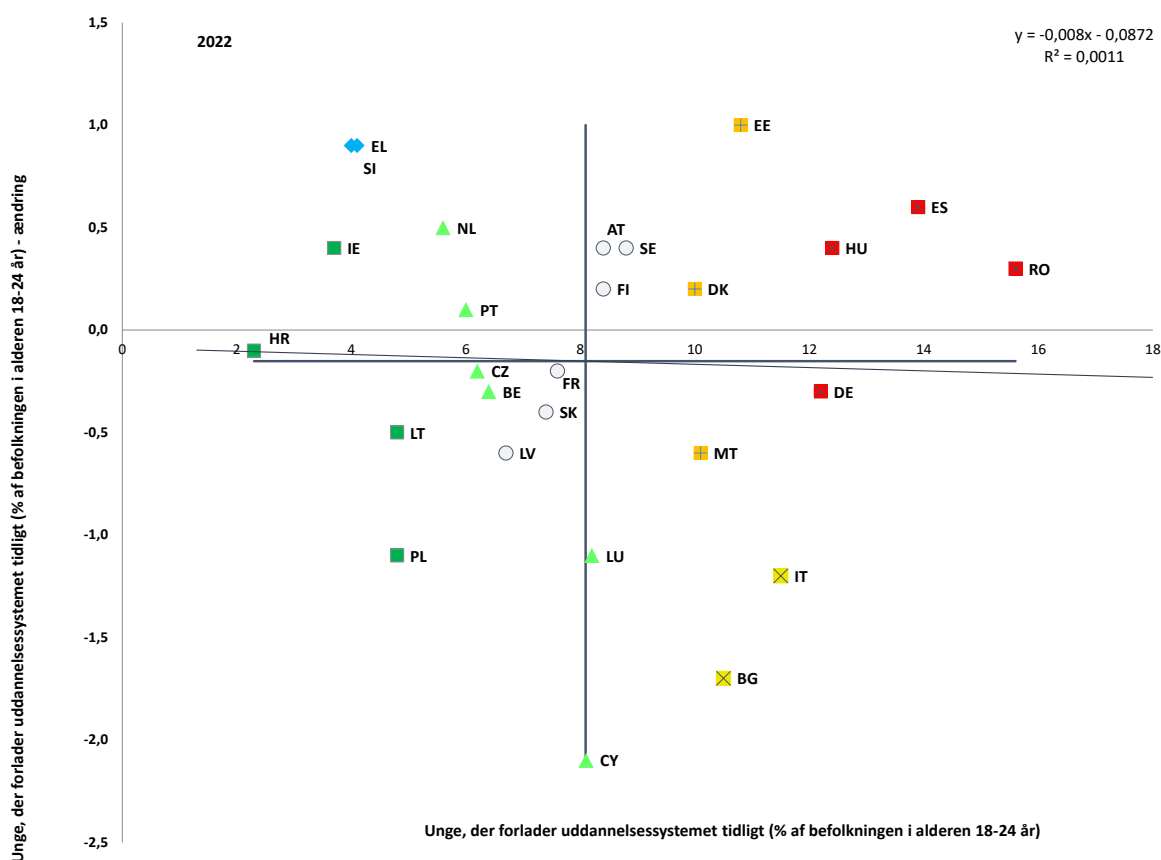
Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, falder fortsat langsomt, men ujævnt på tværs af medlemsstaterne, og der er stadig udfordringer med hensyn til beskæftigelsesegnethed og lærings- og tilpasningsevne senere i livet. I 2022 havde 9,6 % af alle 18-24-årige i EU højst en sekundæruddannelse på første trin og havde forladt uddannelsessystemet for tidligt, hvilket er 0,2 procentpoint mindre end i 2021 (og 5,1 procentpoint mindre end i 2007). I 2022 var skolefrafaldet under 9 % (dvs. målet for det europæiske uddannelsesområde 2030) i 18 medlemsstater. I Rumænien, Spanien, Ungarn og Tyskland forblev raten imidlertid over 12 % (også en stigning i forhold til sidste år for de tre sidstnævnte) og udgjorde en "kritisk situation" (se figur 2.2.2). I Estland, Danmark og Malta lå andelen på over 10 % og faldt kun marginalt for Malta, mens den endda steg i Estland og Danmark, og situationen markeres derfor med "bør holdes øje med". Derimod var Kroatien (2,3 %), Irland (3,6 %), Polen og Litauen (4,8 %) i kategorien "de, der præsterer bedst". På trods af den generelt positive tendens er der ingen klare tegn på opadgående konvergens mellem medlemsstaterne, og der er fortsat betydelige forskelle efter køn, fødeland og bopæl (f.eks. byområder i forhold til landdistrikter). Unge mænd forlader langt oftere uddannelse eller erhvervsuddannelse tidligt end unge kvinder, og det samme gælder personer med handicap sammenlignet med personer uden handicap¹¹¹. Unge, der er født uden for EU, har næsten tre gange større sandsynlighed for at forlade uddannelsessystemet tidligt end deres jævnaldrende født i landet (21,6 % mod 8,3 %), mens 71 % af de unge romaer (i alderen 18-24 år) forlod uddannelsessystemet, før de nåede gymnasieniveau i EU (ifølge FRA's undersøgelse fra 2020-21). I 2022 var der desuden 8,6 % af de unge, der gik tidligt ud af skolen i byerne i EU mod 10,6 % i mindre byer og forstæder og 10 % i landdistrikter¹¹². I nogle medlemsstater, f.eks. Bulgarien, Ungarn og Spanien, rapporteres der om betydelige regionale forskelle i andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (se figur 1 i bilag 5).

¹¹¹ Se EDE, *European comparative data on persons with disabilities*, 2021. Den højere andel af personer med handicap, der forlader skolen tidligt, kan bl.a. skyldes problemer med tilgængelighed (f.eks. fysiske og arkitektoniske barrierer) og manglen på tilpassede programmer.

¹¹² Eurostat [edat_lfse_30].

Figur 2.2.2: Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, falder fortsat langsomt med betydelige forskelle fra medlemsstat til medlemsstat

Unge (18-24 år), der forlader uddannelsessystemet tidligt, 2022-niveauer og ændring i forhold til året før (% , nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Brud i serier for SK. Lav pålidelighed for SK. Kilde: Eurostat [edat_lfse_14], EU LFS.

Læsekompetencen er blevet forringet i hele EU, og den socioøkonomiske status er fortsat en stærk indikator for elevernes resultater. Ifølge PIRLS-undersøgelsen (Progress in International Reading Literacy Study) 2021¹¹³ er tendensen for læsefærdighederne hos elever i fjerde klasse nedadgående i perioden 2016-21 i alle medlemsstater undtagen Frankrig, hvor den forblev stabil (se figur 2.2.3). Næsten en fjerdedel af alle elever klarer sig dårligt på PIRLS-skalaen¹¹⁴, og andelen er særlig høj i det franske fællesskab i Belgien (38 %), Cypern (31 %) og Malta (30 %). Sammenlignet med 2016 var stigningen i andelen af elever med ringe færdigheder i de fleste lande ledsaget af et fald i andelen af elever med topresultater, hvilket tyder på en forværring på systemisk plan. Undersøgelsen har også bekræftet, at den socioøkonomiske baggrund har en stærk indvirkning på uddannelsesresultaterne. I gennemsnit var forskellen i resultater mellem børn med en højere socioøkonomisk status sammenlignet de øvrige betydelig (80 point), hvilket stort set svarer til to skoleår.

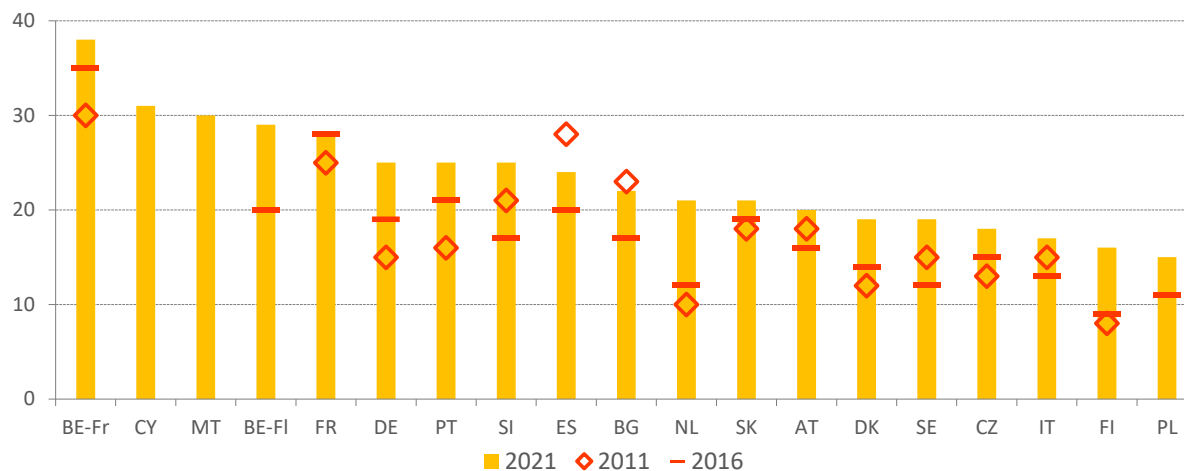
¹¹³ Se Mullis, I. V. S., von Davier, M., Foy, P., Fishbein, B., Reynolds, K. A. og Wry, E., *PIRLS 2021 International Results in Reading*. Boston College, TIMSS & PIRLS International Study Center, 2023.

¹¹⁴ I PIRLS opdeles læsekompetencer på fire niveauer, der betegnes "internationale benchmarks": lav, mellemhøj, høj og avanceret. I det følgende betegnes elever, der højst når det lave internationale benchmark, som "svage læsere".

Figur 2.2.32: Læsefærdighederne er blevet ringere i EU

Andel af elever i fjerde klasse, der højst opnåede et lavt resultat i den internationale PIRLS-undersøgelse (% , 2021).

Note: BE-fr henviser til det franske fællesskab i Belgien, mens BE-FI henviser til det flamske fællesskab. Kun uddannelsessystemer med dataindsamlinger i slutningen af fjerde klasse vises. Der foreligger ingen data for det flamske fællesskab i Belgien, Cypern, Malta og Polen i 2011 samt for Cypern og Malta i 2016.

Kilde: GD EAC's beregninger baseret på PIRLS 2021.

I den forbindelse bringer manglen på lærere yderligere uddannelse af høj kvalitet i fare, idet rekrutteringen, arbejdsvilkårene, karrieremulighederne og lærernes grunduddannelse varierer meget i EU. De fleste medlemsstater har problemer med at besætte undervisningsstillinger inden for alle sektorer af den obligatoriske skolegang, med at tiltrække et tilstrækkeligt antal lærerstuderende og med at fastholde nye lærere i erhvervet. Manglen på lærere varierer også mellem specifikke fagområder, men er særlig bemærkelsesværdig inden for naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik (STEM)¹¹⁵. Manglen på lærere skyldes til dels den demografiske udvikling, idet ca. en fjerdedel af Europas lærere (24,5 % ved ISCED 1-3) er over 55 år og nærmer sig pensionsalderen. I Estland, Letland, Litauen og Italien er andelen af lærere over 55 år endda over 35 %. I mange medlemsstater er lærerfaget ikke et attraktivt karrierevalg for unge. Lærerlønnen på det første trin af sekundæruddannelsen er i gennemsnit 11 % lavere end for lærere med en tertiæruddannelse¹¹⁶. Denne lønforskel er endnu større for lærere, der arbejder inden for førskoleundervisning og børnepasning og i grundskolen. Kun én ud af fem lærere i de medlemsstater, der deltager i TALIS-undersøgelsen, føler, at deres arbejde værdsættes af samfundet, mens mange lærere rapporterer om arbejdsrelateret stress og en stor arbejdsbyrde¹¹⁷. På trods af medlemsstaternes bestræbelser på at tiltrække flere studerende til læreruddannelsesprogrammer er antallet af nye studerende til læreruddannelsesprogrammer faldende i flere lande, og mange nye lærere forlader erhvervet inden for de første fem år.

Færdiguddannede fra erhvervsuddannelser har ofte relativt gode beskæftigelsesudsigter, navnlig når de har deltaget i arbejdsbaseret læring. Blandt elever og studerende på mellemniveau¹¹⁸ var mere end halvdelen (52,1 %) indskrevet i

¹¹⁵ Se Europa-Kommissionen, Education and Training Monitor 2023 (endnu ikke offentliggjort).

¹¹⁶ OECD's database: Teachers' and school heads; actual salaries. Gennemsnittet henviser til gennemsnittet for de EU-medlemsstater, der er medlemmer af OECD.

¹¹⁷ OECD, *TALIS 2018 Results: Teachers and School Leaders as Lifelong Learners*, OECD Publishing, Paris, 2019.

¹¹⁸ Sekundæruddannelse på andet trin (ISCED-niveau 3) eller forberedelse til tertiæruddannelse (ISCED-niveau 4).

erhvervsrettede programmer 2021 (dvs. undervisning i færdigheder og viden vedrørende et bestemt erhverv eller fag). De nationale uddannelsessystemer i EU varierer betydeligt, og derfor varierer denne andel også fra 17,6 % i Cypern til 70 % i Slovenien¹¹⁹. I 2022 havde 60,1 % af de nyuddannede fra erhvervsuddannelserne i EU deltaget i arbejdsbaseret læring under deres uddannelse. Der er dog stadig store forskelle mellem medlemsstaterne fra over 90 % i Spanien, Tyskland og Nederlandene til mindre end 20 % i Rumænien, Tjekkiet og Polen. Nyuddannede fra erhvervsuddannelser, som havde deltaget i arbejdsbaseret læring, var markant oftere i beskæftigelse (82,5 % i 2022 i EU) end dem, der ikke havde deltaget i arbejdsbaseret læring (71,6 %). Selv om beskæftigelsesfrekvensen for nyuddannede fra erhvervsuddannelser i EU generelt har udviklet sig positivt i løbet af det seneste år og nåede op på 79,7 % i 2022, er der store forskelle fra medlemsstat til medlemsstat, idet den varierede fra 93,9 % i Luxembourg til 57,7 % i Rumænien.

Selv om gennemførelsen af tertiæruddannelser er støt stigende, er der fortsat forskelle, herunder på tværs af køn og regioner. I 2022 havde 42 % af de 25-34-årige en tertiæruddannelse, hvilket er en stigning fra 41,2 % i 2021 og 36,8 % i 2016. Hvis den positive tendens i det seneste årti fortsætter, kan målet for det europæiske uddannelsesområde på 45 % nås inden 2030¹²⁰. På trods af de betydelige fremskridt på EU-plan ligger gennemførelsesgraden for tertiæruddannelser fortsat under 40 % i otte EU-lande. Andelen var under 30 % i Rumænien og Italien, men den var over 60 % i Irland og Luxembourg i 2022 (se figur 2.2.4). Der er desuden lavere sandsynlighed for, at mænd har en uddannelse på tertiært niveau end kvinder (36,5 % mod 47,6 %). Kønsskævhederne varierer fra 4,6 procentpoint til 23,8 procentpoint på tværs af EU. I 2021 lå kløften med hensyn til videregående uddannelser mellem personer med og uden handicap (i alderen 30-34 år) på 11,3 procentpoint, og kun omkring en tredjedel af personer med handicap havde afsluttet en tertiæruddannelse eller tilsvarende¹²¹. Der er desuden fortsat store regionale forskelle. Der er risiko for, at regioner, hvor andelen af personer med en tertiæruddannelse ligger under EU-gennemsnittet, vil sakke bagud i forhold til mere dynamiske regioner, efterhånden som talentforskellene og de økonomiske forskelle øges¹²².

---

¹¹⁹ Data i dette afsnit er hentet fra Eurostat [[educ_uoe_enra16](#)], [[tps00215](#)] og [[edat_lfse_24](#)].

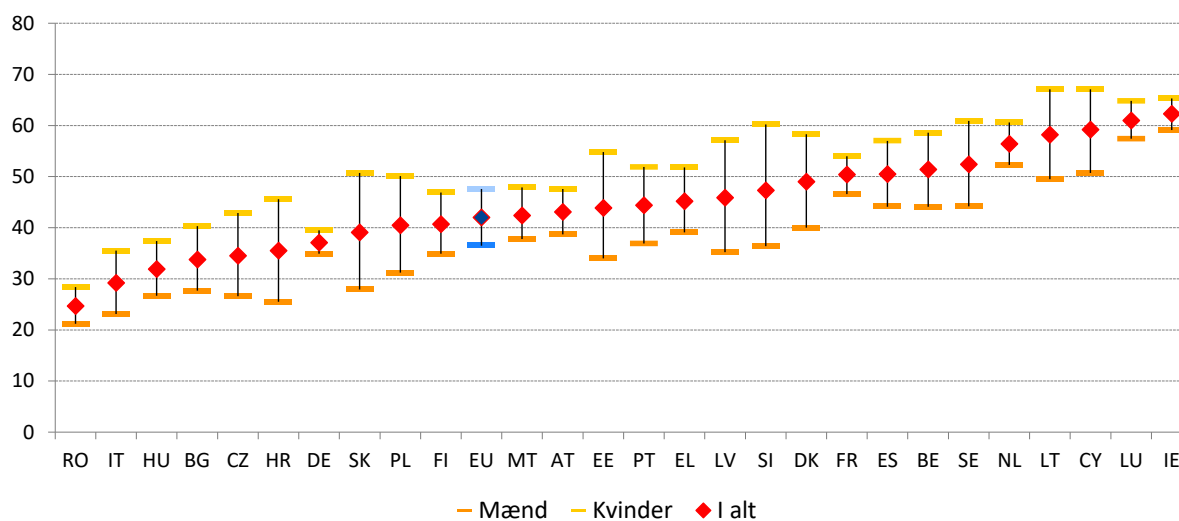
¹²⁰ Se Europa-Kommissionen, Education and Training Monitor 2023 (endnu ikke offentliggjort).

¹²¹ EDE, European comparative data on persons with disabilities, data 2021.

¹²² Se [Meddelelse fra Kommissionen: Udnyttelse af talent i Europas regioner \(COM\(2023\) 32 final\)](#).

Figur 2.2.4: Kønsskævheder i andelen af personer, der gennemfører tertiæruddannelser, er betydelige

Andel af personer i alderen 25-34 år, der er registreret i arbejdsstyrkeundersøgelsen, og hvis højeste uddannelsesniveau er tertiæruddannelse (ISCED 5-8,%, 2022).

Note: Landene er opstillet i aftagende orden efter gennemførelsesprocenten for tertiæruddannelse.

Kilde: Eurostat [ledat_lfse_03], EU LFS.

En stigende andel af personer med en tertiæruddannelse er mobile eller bor i udlandet, og nogle medlemsstater er oftest på den udsendende side¹²³. Der er betydelige forskelle mellem medlemsstaterne mellem antallet af dimittender med bopæl i udlandet og antallet af dimittender fra et andet EU-land, der flytter til landet. Gennemsnittet for uddannelsesmobil dimittender, dvs. studerende, der har afsluttet en gymnasial uddannelse et andet sted end den EU-medlemsstat, hvor de studerede, steg fra 4,4 % til 4,8 % mellem 2017 og 2021 i EU-27, mens andelen af dimittender med bopæl i udlandet, udtrykt i procent af dimittender i udsenderlandet, steg fra 3,4 % i 2007 til 5,3 % i 2022¹²⁴. Ti EU-lande var nettoudsendere i 2022, mens ni andre medlemsstater var nettomodtagere. Den største negative nettosaldo i relative tal for de lande, hvor der forelå data, blev registreret for Kroatien, Litauen, Estland, Ungarn og Portugal, mens Østrig, Irland og Belgien havde de største positive nettobalancer.

For at støtte konkurrenceevnen, fremme beskæftigelse af høj kvalitet og bevare EU's sociale model er der behov for at videreudvikle arbejdsstyrkens færdigheder, herunder med henblik på den grønne og den digitale omstilling. På denne baggrund er det afgørende, at der forefindes velfungerende og effektive uddannelsessystemer, som kan give unge arbejdsmarkedsrelevante færdigheder, ligesom en høj deltagelse i voksenuddannelse er afgørende for at sikre, at arbejdsstyrkens færdigheder hele tiden ajourføres. I henhold til EU's overordnede mål for voksenuddannelse skal mindst 60 % af alle voksne i EU deltage i læringsaktiviteter hvert år senest i 2030. EU-målet og de tilhørende nationale mål er defineret som deltagelse i læring i løbet af de seneste 12 måneder (oplæring på arbejdspladsen ikke medregnet) for bedre at afspejle de virkelige forhold inden for efter- og videreuddannelse, der i vid udstrækning tilbydes som korte, målrettede kurser. De seneste data fra voksenuddannelsesundersøgelsen peger på en gennemsnitlig deltagelsesfrekvens på 37,4 % af den voksne befolkning i EU (i 2016), hvilket er betydeligt under 2030-målet (se afsnit 1.3). I

¹²³ Eurofound, *The role of human capital inequalities in cohesion and convergence*, 2024 (endnu ikke offentliggjort).

¹²⁴ Data foreligger ikke for BG, CY, LU, LV, MT, PL, RO og SK.

denne henseende skitseres det i Rådets henstilling fra juni 2022 om individuelle læringskonti, hvordan medlemsstaterne kan kombinere finansiel og ikkefinansiel støtte på en effektiv måde for at sætte alle voksne i stand til at udvikle deres færdigheder gennem hele deres arbejdsliv¹²⁵. Mikroeksamensbeviser har desuden et stort potentiale til at tilbyde hurtig og målrettet opkvalificering og omskoling til arbejdstagere og jobsøgende, også i lyset af manglen på færdigheder (se Rådets henstilling fra juni 2022 om en europæisk tilgang til mikroeksamensbeviser)¹²⁶. Det europæiske år for færdigheder, der bygger på den europæiske dagsorden for færdigheder 2020, har til formål at fremme en holdningsændring i retning af opkvalificering og omskoling gennem hele livet, hjælpe folk med at få de rette færdigheder til kvalitetsjob og udnytte de mange muligheder, som den grønne og den digitale omstilling giver¹²⁷.

Manglen på arbejdskraft er udbredt på tværs af erhverv og færdighedsniveauer og skyldes en stærk efterspørgsel efter arbejdskraft, men også af nogle mere strukturelle faktorer som f.eks. den demografiske udvikling. Den udbredte mangel på arbejdskraft skyldes en stærk efterspørgsel efter arbejdskraft trods den seneste økonomiske afmatning, men det forhold, at arbejdsstyrken bliver mindre og mindre som følge af den demografiske udvikling, kan også have spillet en rolle. Mens virkningen af befolkningens aldring hidtil har været opvejet af øget arbejdsmarkedsdeltagelse, forventes EU's arbejdsstyrke at blive mindre i de kommende årtier. Samtidig hænger manglen på arbejdskraft i visse sektorer og erhverv også sammen med de nye job, der skabes i forbindelse med den grønne og den digitale omstilling, og manglen på færdigheder og den manglende overensstemmelse mellem udbudte og efterspurgte færdigheder, der gør sig gældende i arbejdsstyrken, også i lyset af de nye krav til færdigheder. Endelig vedrører manglen i visse tilfælde også dårlige arbejdsvilkår, navnlig i sektorer som f.eks. sundhedspleje, hjemmepleje og transport¹²⁸. Fremme af en vellykket integration på arbejdsmarkedet af underrepræsenterede grupper (f.eks. kvinder, unge, ældre arbejdstagere, personer med migrantbaggrund eller romaer) kan bidrage til at opveje den demografiske udviklings indvirkning på udbuddet af arbejdskraft¹²⁹. Det er afgørende, at disse grupper støttes i at udvikle og effektivt anvende arbejdsmarkedsrelevante færdigheder og kompetencer gennem passende opkvalificerings- og omskolingsmuligheder, så deres potentiale kan udnyttes effektivt. Inden for STEM- og sundhedssektoren kan manglerne forklares ved det begrænsede udbud af jobspecifikke færdigheder¹³⁰. En styrkelse af arbejdsvilkårene vil bidrage til at tiltrække og fastholde arbejdstagere i visse sektorer og erhverv, hvor der er mangel på arbejdskraft. Foranstaltninger, som fremmer mobilitet inden for EU og tiltrækker kvalificerede arbejdstagere fra tredjelande, samtidig med at de sikrer respekt for og håndhævelse af arbejdstagerrettigheder og sociale beskyttelsesrettigheder, og kanaliserer lovlig migration til erhverv, hvor der er mangel på arbejdskraft, i fuld

---

¹²⁵ Se nærmere i: Rådets henstilling af 16. juni 2022 om individuelle læringskonti (2022/C 243/03).

¹²⁶ Se nærmere i: Rådets henstilling af 16. juni 2022 om en europæisk tilgang til mikroeksamensbeviser for livslang læring og beskæftigelsesegnethed (2022/C 243/02).

¹²⁷ Kommissionens meddelelse om den europæiske dagsorden for færdigheder med henblik på bæredygtig konkurrenceevne, social retfærdighed og modstandsdygtighed (COM(2020) 274 final) og forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om et europæisk år for færdigheder.

¹²⁸ Europa-Kommissionen, *Addressing labour shortages and skills gaps in the EU, Employment and Social Developments in Europe (ESDE)*, Annual Review. Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023.

¹²⁹ Se meddelelse fra Kommissionen, *De demografiske ændringer i Europa: værktøjer til videre handling* (COM(2023) 577 final).

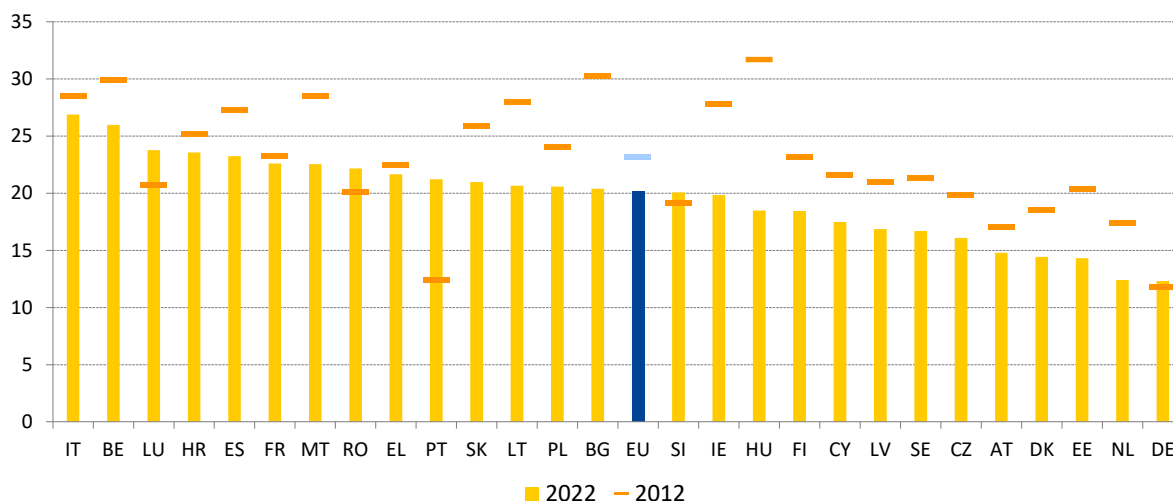
¹³⁰ Europa-Kommissionen, *Employment and social developments in Europe 2023*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023.

komplementaritet med indsatsen for at udnytte de talenter, der findes i EU, kan bidrage til at afhjælpe manglen på arbejdskraft og færdigheder.¹³¹

Det makroøkonomiske misforhold mellem udbudte og efterspurgte færdigheder har været faldende i EU i det seneste årti¹³². De har været faldende siden 2012 i de fleste EU-medlemsstater (se figur 2.2.5). Dette fald skyldes i vid udstrækning de stigende uddannelsesmæssige resultater på tværs af medlemsstaterne, mens andelen af job, der som minimum kræver en uddannelse på sekundærtrinnet, har været stigende i de fleste medlemsstater. I mindre omfang afspejler det også en indsnævring af forskellen mellem beskæftigelsesresultaterne for befolkningsgrupper med lave, mellemløje og høje kvalifikationer. Der er dog fortsat et relativt stort makroøkonomisk misforhold mellem udbudte og efterspurgte færdigheder i Italien, Belgien, Luxembourg, Kroatien og Spanien. En styrkelse af voksenuddannelsen kan bidrage til at mindske misforholdet mellem udbudte og efterspurgte færdigheder gennem bedre tilpasning af udbudte og efterspurgte færdigheder.

Figur 2.2.5: Det makroøkonomiske misforhold mellem udbudte og efterspurgte færdigheder er faldet i løbet af det seneste årti

Relativ spredning i beskæftigelsen for arbejdstagere med forskellige uddannelsesniveauer vægtet med hver gruppes andel af den samlede befolkning i den erhvervsaktive alder (20-64 år)

Note: Denne indikator afspejler, at det er relativt vanskeligere for lav- og mellemuddannede at komme ind på arbejdsmarkedet sammenlignet med højtuddannede.

Kilde: Beregninger fra DG EMPL baseret på data fra Eurostat [[lfsq_egaed](#), [lfsq_pgaed](#), [lfsq_agaed](#)], EU LFS.

Mangel på færdigheder kan udgøre en flaskehals for den økonomiske vækst og kan bremse den grønne og den digitale omstilling, hvis der ikke tages tilstrækkeligt hånd om den. I 2021 havde mere end 60 % af de virksomheder i EU, der rekrutterede eller forsøgte at rekruttere IKT-specialister, vanskeligt ved at besætte sådanne ledige stillinger¹³³. Manglen på ansøgere med relevant uddannelse eller erhvervs erfaring blev ofte nævnt blandt de største vanskeligheder. En undersøgelse fra 2023, der blev gennemført inden for rammerne af det europæiske år for færdigheder, understregede den udbredte mangel på kvalificeret arbejdskraft i SMV'er, idet 78 % af dem fandt det meget vanskeligt (52 %) eller moderat

¹³¹ Navnlig via EU's talentpulje, der blev lanceret som led i pakken om færdigheder og talentmobilitet, som Kommissionen vedtog den 15. november 2023.

¹³² Makroøkonomisk misforhold mellem udbudte og efterspurgte færdigheder opstår, når fordelingen af færdigheder varierer mellem de tilgængelige arbejdstagere og de arbejdstagere, der ansættes.

¹³³ Eurostat [[isoc_ske_itrcrs](#)].

vanskeligt (26 %) at finde arbejdstagere med de rette færdigheder¹³⁴. Omkring to tredjedele af SMV'erne (63 %) og i syv medlemsstater endda ca. tre fjerdedele af dem mente, at manglen på kvalificeret arbejdskraft begrænsede deres generelle forretningsaktiviteter. For næsten halvdelen (45 %) vedrørte dette især brugen af digitale teknologier, mens begrænsninger i den grønne omstilling af deres aktiviteter var et problem for 39 %. Til gengæld anførte 63 % af de voksne arbejdstagere, at de var nødt til at udvikle deres viden og færdigheder yderligere for at kunne udføre deres arbejde bedre, og 52 % erkendte, at der er behov for at forbedre deres digitale færdigheder¹³⁵.

Søjleboks 2: Fremme af færdigheder og kompetencer med henblik på en retfærdig omstilling til klimaneutralitet

Videreudvikling af de færdigheder og kompetencer, der er nødvendige for en grøn omstilling, bidrager til større innovationskapacitet, konkurrenceevne og bæredygtig og inklusiv vækst. Dette støtter gennemførelsen af princip 1 (om uddannelse og livslang læring), 3 (lige muligheder) og 4 (aktiv beskæftigelsesstøtte) i den europæiske søjle for sociale rettigheder. Omstillingen til en klimaneutral økonomi med henblik på at bekæmpe klimaændringer og udnytte de muligheder, som grønne teknologier og den industrielle udvikling giver, vil udløse en grundlæggende omstilling på tværs af en lang række sektorer. Der vil blive skabt nye job, nogle job vil blive erstattet, og andre vil blive omdefineret. Den grønne omstilling af EU's økonomi inden for rammerne af den europæiske grønne pagt giver betydelige muligheder for beskæftigelse af høj kvalitet og kan skabe omkring en million arbejdspladser inden 2030 og mangle flere inden 2050, men det kræver tilstrækkelig støtte og de rette ledsagende politikker¹³⁶. I [industriplanen for den grønne pagt](#) udpeges færdigheder som en af søjlerne for en konkurrencedygtig nettonulindustri og en katalysator for en hurtig omstilling til klimaneutralitet. Forordningen om nettonulindustri vil desuden forbedre færdighederne inden for nettonul teknologi ved at oprette særlige uddannelsesprogrammer gennem akademier for nettonul teknologi. Med udgangspunkt i [den europæiske dagsorden for færdigheder](#) har [pagten for færdigheder](#) til formål at bringe offentlige og private organisationer sammen og opfordrer dem til at give konkrete tilsagn om opkvalificering og omskoling af voksne. [Det europæiske år for færdigheder](#) giver ny fremdrift til opkvalificering og omskoling og har til formål at matche folks ønsker og færdigheder med jobmuligheder, navnlig med henblik på den grønne og den digitale omstilling. Hver enkelt person skal — for at videreudvikle sine faglige grønne færdigheder — desuden udvikle bæredygtighedskompetencer til at tænke, planlægge og handle med miljømæssig bæredygtighed for øje, så samfundet som helhed kan støtte den grønne omstilling. I den forbindelse kan uddannelsesprogrammer bygge på den europæiske kompetenceramme for bæredygtighed, GreenComp, som består af tolv bæredygtighedskompetencer.

Efterhånden som dekarboniseringsindsatsen øges, er der i stigende grad behov for færdigheder til den grønne omstilling på tværs af sektorer og job. Ifølge ESCO (europæiske færdigheder, kompetencer, kvalifikationer og erhverv) kræver næsten 300

¹³⁴ Eurobarometer 529 *Skills shortages, recruitment and retention strategies in small and medium-sized enterprises*, 2023.

¹³⁵ Cedefops [anden europæiske undersøgelse af kvalifikationer og job](#), 2021.

¹³⁶ Se Europa-Kommissionen, Murauskaite-Bull, I., Scapolo, F., Muench, S., et al., *The future of jobs is green*, 2021.

erhvervsprofiler i EU mindst én færdighed, der er mærket som grøn¹³⁷. I 2022 oplevede alle EU's medlemsstater mangel på erhverv, der krævede færdigheder til den grønne omstilling, selv om der var betydelige forskelle på tværs af landene (fra 108 til 3 erhverv med mangel på arbejdskraft i henholdsvis Nederlandene og Grækenland)¹³⁸. Bygge- og anlægssektoren, som spiller en central rolle i den grønne omstilling, rapporterede om omfattende mangler. I mere end to tredjedele af medlemsstaterne er der konstateret mangel på murere, tømrere og snedkere eller blikkenslagere og montører. Der er også betydelige mangler inden for andre erhverv i forbindelse med værdikæder for vedvarende energi, udbredelse eller logistik, f.eks. lastbilchauffører (i 17 medlemsstater) eller elektroteknikere (i 12 medlemsstater). Det er afgørende, at denne mangel på arbejdskraft og færdigheder afhjælpes, for at kunne opfylde målene om klimaneutralitet og miljømæssig bæredygtighed¹³⁹.

Medlemsstaterne har truffet foranstaltninger på tværs af forskellige politikområder for at fremme de færdigheder og kompetencer, der er nødvendige for den grønne omstilling. Nogle medlemsstater, f.eks. **Finland** og **Danmark**, ajourfører aktuelt deres nationale strategier for færdigheder og finansiering, så de i højere grad prioriterer de færdigheder, der kræves i den grønne økonomi. **Frankrig** har bebudet foranstaltninger, der gør udviklingen af bæredygtighedskompetencer til en "tværgående prioritet" på tværs af alle undervisningsfag i den obligatoriske undervisning, herunder en ramme for måling og udvikling af bæredygtighedskompetencer baseret på GreenComp. I **Slovakiet** ajourføres læseplanerne for uddannelse og erhvervsuddannelse i henhold til genopretnings- og resiliensplanen med henblik på også at fremme arbejdsmarkedsrelevante grønne færdigheder. I **Rumænien** vil erhvervsskoler modtage støtte til at modernisere deres læseplaner, og mere end ti af erhvervsstandarderne på listen over erhvervsfaglige beskæftigelser vil blive ajourført. Dette indebærer også fortsat faglig udvikling af lærere og undervisere samt opgradering af infrastrukturen i klasseværelser, uddannelsescentre og arbejdsbaserede læringsmiljøer som led i genopretnings- og resiliensplanen. **Spanien** og **Danmark** har bl.a. tilpasset deres aktive arbejdsmarkedspolitikker for bedre at forbinde jobsøgende med muligheder i den grønne økonomi. Flere lande, f.eks. **Frankrig**, **Malta** og **Sverige**, i gang med at udvikle eller opgradere deres systemer for viden om færdigheder for at identificere eller foregribe specifikke færdigheder, der er nødvendige for den grønne omstilling. Dette indebærer typisk et tæt samarbejde med industrien, arbejdsmarkedets parter og offentlige arbejdsformidlinger, herunder på regionalt eller lokalt plan.

På denne baggrund er der behov for en betydelig yderligere indsats for at forbedre befolkningens digitale færdigheder, navnlig blandt lavtuddannede, ældre og tredjelandstatsborgere. I 2021 anvendte mellem 60 og 70 % af arbejdstagerne i EU digitale værktøjer på arbejdspladsen, der krævede grundlæggende eller moderate digitale færdigheder¹⁴⁰. Alligevel havde kun 53,9 % af de europæiske voksne (16-74 år) som minimum grundlæggende digitale færdigheder, og det efterlader en betydelig forskel i forhold til målet på 80 % inden 2030 som defineret i handlingsplanen for den europæiske søjle for

¹³⁷ Det europæiske klassifikationssystem for færdigheder, kompetencer, kvalifikationer og erhverv (ESCO), Cedefop, 2012.

¹³⁸ Baseret på Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndigheds Euresrapport fra 2023 om [mangel på og overskud af arbejdskraft 2022](#).

¹³⁹ Se: Europa-Kommissionen, *Employment and Social developments in Europe 2023*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023.

¹⁴⁰ Cedefop, *Setting Europe on course for a human digital transition: new evidence from Cedefop's second European skills and jobs survey*. Luxembourg, Publikationskontoret. Cedefop Reference Series, nr. 123, 2022.

sociale rettigheder og det digitale kompas for det digitale årti¹⁴¹. I Rumænien og Bulgarien havde under en tredjedel af den voksne befolkning som minimum grundlæggende digitale færdigheder i 2021, hvor de to lande sammen med Polen befandt sig i en "kritisk" situation på dette område (se figur 2.2.6). Der "bør holdes øje med" situationen i Italien, Tyskland, Litauen, Ungarn, Slovenien og Cypern på grund af niveauer, der lå et godt stykke under EU-gennemsnittet. Samtidig har Nederlandene, Finland, Irland og Danmark som "de, der præsterer bedst", allerede nået et niveau, der ligger tæt på 80 % af den voksne befolkning med som minimum grundlæggende digitale færdigheder. Der er også betydelige forskelle mellem befolkningsgrupperne. 71 % af de unge (16-29 år) havde som minimum grundlæggende digitale færdigheder i EU, mens det kun var tilfældet for 34,6 % af de ældre (55-74 år). Med en andel på henholdsvis 45 % og 33 % haltede de arbejdsløse og de ikke-erhvervsaktive også mere bagud med hensyn til grundlæggende digitale færdigheder end resten af befolkningen. Endelig havde en betydeligt mindre andel af tredjelandsstatsborgere (41,8 %) som minimum grundlæggende digitale færdigheder samme år.

Figur 2.2.6: Der er store forskelle på tværs af lande med hensyn til voksnes digitale færdigheder

Andel af befolkningen med grundlæggende eller højere digitale færdigheder (aldersgruppen 16-74 år), andel for 2021 (%), nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Forklaringen findes i bilaget. På grund af væsentlige ændringer i definitionen af indikatoren i 2021 bygger denne indikator undtagelsesvis kun på niveauer, idet der antages "ingen ændring" for alle medlemsstater og også for EU-gennemsnittet).

Kilde: Eurostat, [tepsr_sp410].

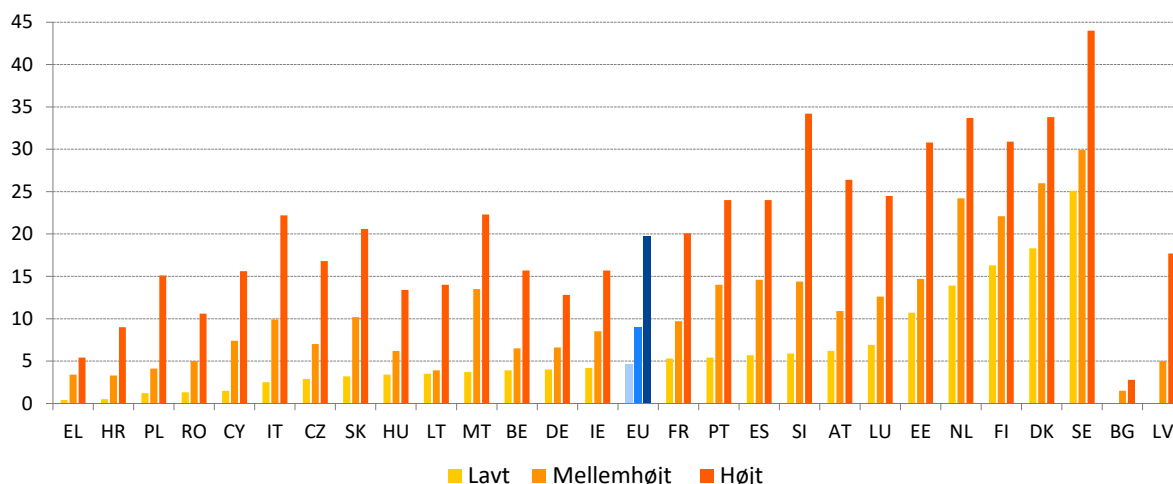
I forbindelse med politiske tiltag, der tager sigte på at øge deltagelsen i voksenuddannelse, bør opmærksomheden især rettes mod personer med et lavt uddannelsesniveau. Personer, som højst har afsluttet en sekundæruddannelse på første trin, udgør 20,5 % af de 25-64-årige i EU og en stor andel (15,1 %) af de unge (25-34 år). I 2022 var voksnes deltagelse i læring i løbet af de sidste fire uger mere end fire gange højere og næsten dobbelt så høj blandt højtuddannede (19,8 %) og mellemuddannede (9 %) end blandt lavtuddannede (4,7 %) (se figur 2.2.7). Denne forskel varierer ikke desto mindre fra land til land, fra mindre end dobbelt så høj i lande som Sverige, Danmark og Finland til mere end ti gange så høj stor i lande som Grækenland, Kroatien og Polen. Det er afgørende, at deltagelsen i voksenuddannelse forbedres i hele befolkningen, navnlig blandt lavtuddannede, når der er udbredt mangel på arbejdskraft og færdigheder, og med henblik på at støtte inklusiv og bæredygtig vækst. I evalueringsspakken om opkvalificeringsforløb, der for nylig blev vedtaget som led i det europæiske år for færdigheder, understreges behovet for at give lavtuddannede voksne flere muligheder for at udvikle grundlæggende færdigheder eller et bredere sæt færdigheder, alt efter hvad der er relevant for aktiv deltagelse i samfundet og på arbejdsmarkedet¹⁴².

¹⁴¹ Det digitale årti er Europa-Kommissionens fremadskuende strategiske vision for udviklingen af den digitale økonomi og omstillingen af erhvervslivet i Europa inden 2030. Planen blev fremlagt af Europa-Kommissionen i marts 2021. Ud over målet om digitale færdigheder fastsattes også et mål om at have 20 millioner IKT-fagfolk inden 2030 (en stigning fra ca. 9 millioner i 2021).

¹⁴² [Evalueringsspakken om opkvalificeringsforløb](#) blev vedtaget i juli 2023 og evaluerede de foranstaltninger, der er truffet som reaktion på [Rådets henstilling om opkvalificeringsforløb](#).

Figur 2.2.7: Deltagelse i voksenuddannelse er stærkt påvirket af uddannelsesniveaut

Voksnes (25-64 år) deltagelse i læring inden for de sidste fire uger i 2022 efter uddannelsesniveaut (lavt, mellemhøjt eller højt)

Noter: Der foreligger ingen data for BG og LV for lavtuddannede. Data med lav pålidelighed for LU. Brud i serier for SK.

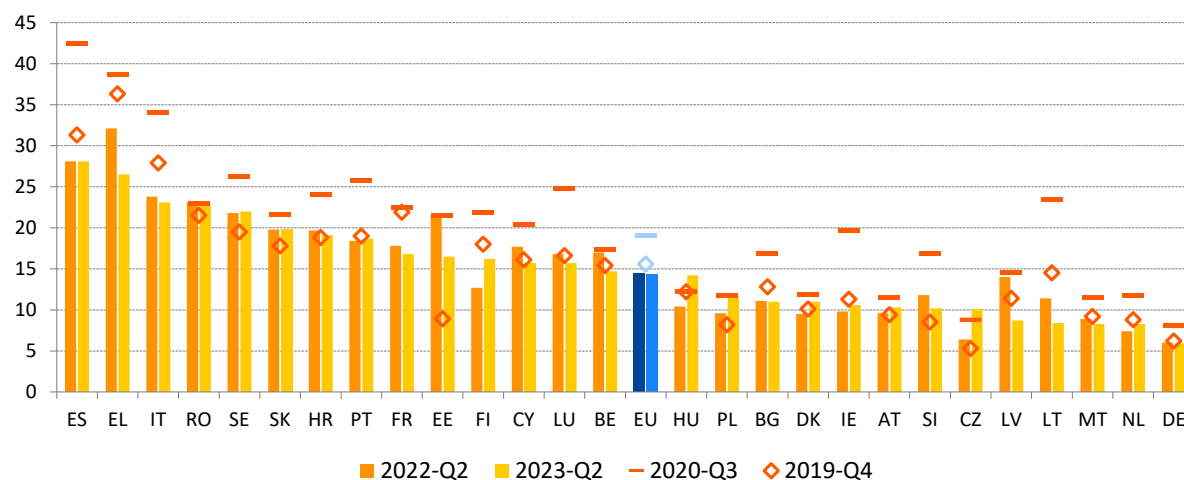
Kilde: Eurostat [trng_lfse_03], EU LFS.

Voksenuddannelse finder primært sted i ikkeformelle sammenhænge. I 2022 gjorde tre ud af fire voksne, der deltog i læring inden for de sidste fire uger i EU, dette på en ikkeformel måde, dvs. struktureret læring uden for de formelle traditionelle uddannelsesinstitutioner, som oftest består af korte kurser, der udbydes i virksomheden eller af specialiserede centre. I 20 medlemsstater lå andelen af ikkeformel læring på over 80 %, mens den var på to tredjedele eller derunder i fem andre medlemsstater. Kun i Bulgarien og Grækenland udgjorde andelen af ikkeformel læring mindre end halvdelen af de samlede læringsaktiviteter.

Efter forbedringerne under den økonomiske genopretning efter covid-19 har ungdomsarbejdsløsheden stabiliseret sig under tidligere observerede niveauer, men er fortsat forholdsvis høj i mange medlemsstater. Efter at have nået niveauet før krisen på 14,4 % i andet kvartal 2022, forblev ungdomsarbejdsløsheden (dvs. for de 15-24-årige), som toppede med 19,1 % i tredje kvartal 2020, stort set på dette niveau i EU i andet kvartal 2023 (se figur 2.2.8). Satsen faldt i 15 medlemsstater i forhold til andet kvartal 2022 og navnlig med mere end 5 procentpoint i Grækenland, Estland og Letland, mens den steg markant i Ungarn (3,8 procentpoint), Tjekkiet (3,7 procentpoint) og Finland (3,5 procentpoint). Ungdomsarbejdsløsheden er fortsat næsten tre gange så høj som for den samlede befolkning i den erhvervsaktive alder i EU. Den varierer fra over 20 % i Spanien, Grækenland, Italien, Rumænien og Sverige til den laveste andel (5,9 %) i Tyskland. Der er behov for en vedvarende indsats for at overvinde de strukturelle udfordringer, der holder unge tilbage på arbejdsmarkedet, navnlig i en situation med udbredt mangel på arbejdskraft og færdigheder, samt for at imødegå eventuelle langvarige negative virkninger for deres karrieremuligheder.

Figur 2.2.8: Ungdomsarbejdsløsheden er forbedret i takt med et stærkt økonomisk opsving, men situationen er fortsat vanskelig i nogle medlemsstater

Ungdomsarbejdsløshed (aldersgruppen 15-24 år, % af den erhvervsaktive befolkning) for fjerde kvartal 2019 (før krisen), tredje kvartal 2020 (krisens højdepunkt) og andet kvartal 2022 (efter krisen), andet kvartal 2023

Noter: Sæsonkorrigerede data. Lav pålidelighed for EE, HR, LU, MT og SI i fjerde kvartal 2019 og tredje kvartal 2020 og for LU, MT og SI i andet kvartal 2022 og andet kvartal 2023. Definitionen er forskellig for FR og ES i andet kvartal 2022 og andet kvartal 2023.

Kilde: Eurostat [une_rt_q], EU LFS.

Efter covid-19-krisen faldt andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET'er), betydeligt til under niveauet før pandemien, men der er fortsat udfordringer. Efter en betydelig stigning under covid-19-krisen på 13,9 % i 2020 fortsatte andelen af unge (15-29 år), der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, i EU med at falde fra 13,1 % i 2021 til 11,7 % i 2022. I Rumænien (som har den højeste andel på 19,8 %), Grækenland og Cypern er situationen for unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, ikke desto mindre "kritisk" på grund af vedvarende høje niveauer og ikke tilstrækkeligt høje forbedringer for nogle (se figur 2.2.9). Kroatien, Spanien, Tjekkiet og Finland befinder sig i en situation i kategorien "bør holdes øje med". "De, der præsterer bedst" i EU var Malta og Sverige med både lave niveauer og stadig betydelige forbedringer. I de fleste medlemsstater kan der konstateres betydelige regionale forskelle med hensyn til andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse (se figur 2 i bilag 5). Selv om andelen af arbejdsløse unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, forbedredes betydeligt og faldt med 0,7 procentpoint fra 2021 til 4,3 % i 2022 og nu ligger et godt stykke under niveauet før krisen (4,9 % i 2019)¹⁴³, befinder en stor andel af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, sig fortsat uden for arbejdsstyrken (7,4 % i 2022, et fald fra 7,8 % i 2019), som nærmere beskrevet i den dedikerede søjleboks 3¹⁴⁴. For at nå den ambition om en andel af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, på 9 % senest i 2030, der er fastsat i handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder, er der behov for en løbende indsats, der bygger videre på de seneste forbedringer.

¹⁴³ Eurostat [edat_lfse_20].

¹⁴⁴ Se Europa-Kommissionen, *Employment and social developments in Europe 2022*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022.

Figur 2.2.9: Andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, er faldet betydeligt, men der er stadig udfordringer

Andel af unge (15-29 år), der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, niveauer for 2022 og ændring i forhold til året før (% , nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Definitionen er forskellig for ES og FR.

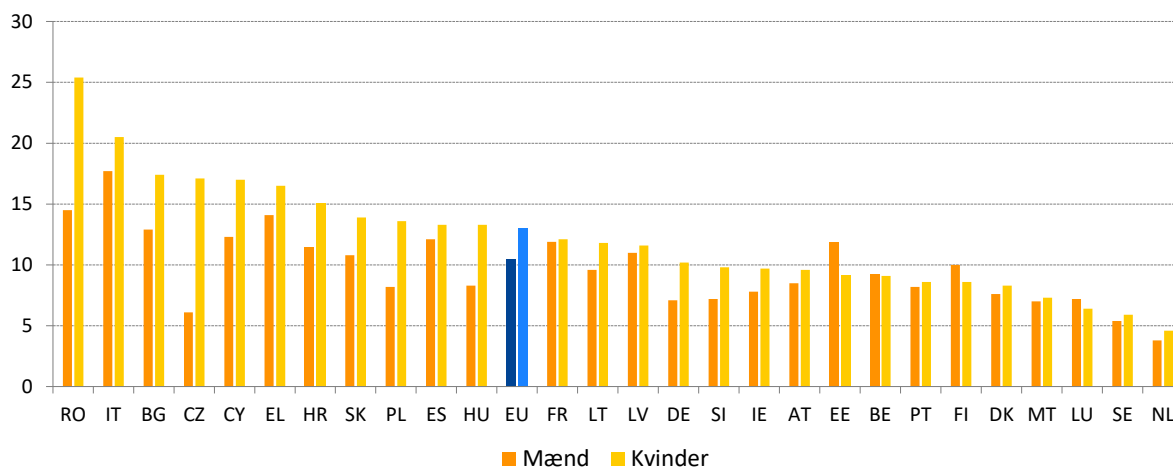
Kilde: Eurostat [lfsi_neet_a], EU LFS.

Kvinder og personer med migrantbaggrund indtager en mere fremtrædende plads blandt unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse. Selv om andelen af kvinder, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse i EU (13 %), steg fra 2021 til 2022, var den stadig 2,5 procentpoint højere end for mænd (10,5 %) (se figur 2.2.10). Forskellen var på over 10 procentpoint i Tjekkiet og Rumænien. Kun i Estland, Finland, Luxembourg og Belgien var denne andel højere for mænd end for kvinder. Mens gruppen af ikke-erhvervsaktive mænd blandt de unge mænd, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, kun var lidt større end gruppen af arbejdsløse unge mænd (5,7 % mod 4,8 %), var en betydelig større andel af kvinderne, som ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, ikke-erhvervsaktive (9,2 % mod 3,8 %). I 2022 var en markant højere andel af unge født uden for EU i ikke beskæftigelse eller under uddannelse sammenlignet med deres jævnaldrende født i landet, navnlig blandt kvinder. Den styrkede ungdomsgaranti kan hjælpe unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, ved at tilbyde beskæftigelse af høj kvalitet, videreuddannelse, lærlingepladser eller praktikophold senest fire måneder, efter at de er

blevet arbejdsløse eller har forladt det formelle uddannelsessystem¹⁴⁵. Som supplement hertil hjælper initiativet Aim, Learn, Master, Achieve (ALMA) dårligt stillede unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, med at opnå erhvervs erfaring i udlandet. Det omfatter også intensiv skræddersyet uddannelse i deres hjemland i forberedelsesfasen og fortsat støtte til at opnå beskæftigelse eller videreuddannelse i deres hjemland i opfølgingsfasen¹⁴⁶.

Figur 2.2.10: Selv om den kønsbetingede forskel blandt unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, generelt forbedres, er den fortsat betydelig.

Andel af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, kvinder og mænd (15-29 år, %, 2022)

Note: Definitionen er forskellig for ES og FR.

Kilde: Eurostat [[lfsi_neet_a](#)], EU LFS.

Søjleboks 3: Lukning af kløften mellem muligheder for unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse

Unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, udgør en uudnyttet kilde til talent og innovation, som kan bidrage til den grønne og den digitale omstilling og øge den økonomiske og samfundsmæssige dynamik, hvis den udnyttes. En passende og rettidig integration af unge på arbejdsmarkedet eller i uddannelsessystemerne er afgørende for at undgå negative virkninger på lang sigt. Denne situation kan skade fremtidige karrieremuligheder og indtjeningssevne med potentielt større risiko for fattigdom og social udstødelse og endda fysiske og mentale sundhedsproblemer i de mere ekstreme tilfælde¹⁴⁷. De store forandringer, der venter forude i forbindelse med den grønne og den digitale omstilling af økonomien, øger behovet for at sikre, at de unge generationer er godt integreret på arbejdsmarkedet og i samfundet og kan favne og håndtere de forandringer, der opstår. Selv om en hurtig politisk indsats på EU- og medlemsstatsplan bidrog til at nedbringe andelen af unge (15-29-årige), der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, fra det højeste niveau

¹⁴⁵ Rådets henstilling af 30. oktober 2020 om en bro til job — styrkelse af ungdomsgarantien og erstatning af Rådets henstilling af 22. april 2013 om oprettelsen af en ungdomsgaranti 2020/C 372/01 (EUT C 372 af 4.11.2020, s. 1).

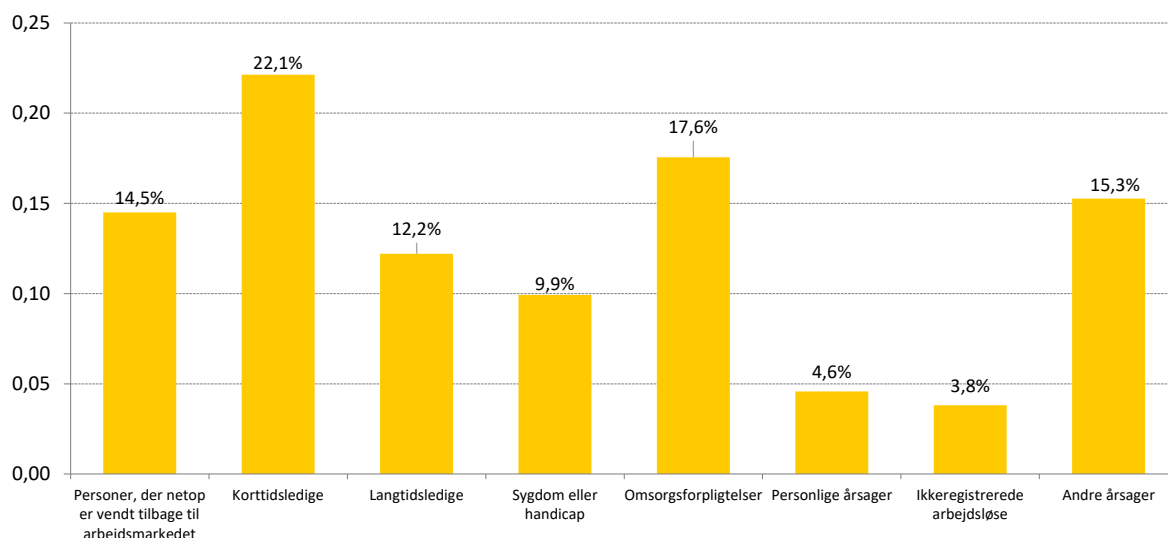
¹⁴⁶ Yderligere oplysninger findes på [ALMA \(Aim, Learn, Master, Achieve\) — Beskæftigelse, sociale anliggender, arbejdsmarkedsforhold og inklusion — Europa-Kommissionen \(europa.eu\)](#).

¹⁴⁷ Europa-Kommissionen, *Addressing labour shortages and skills gaps in the EU, Employment and Social Developments in Europe (ESDE)*, Annual Review. Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023.

på 16,4 % i EU i 2013 til 12,8 % i 2019¹⁴⁸ og derefter til et rekordlavt niveau på 11,7 % i 2022, er de 8,3 millioner unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, fortsat en betydelig udfordring for EU. Dette skal håndteres i overensstemmelse med princip 4 i den europæiske søjle for sociale rettigheder (om aktiv støtte til beskæftigelse), som fremhæver unges ret til videreuddannelse og omgående tilbud om lærepladser, praktikophold eller job¹⁴⁹.

Den forskelligartede situation for unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, i EU kræver en kombination af forskellige politiske tilgange

Kategorisering af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, efter årsag for manglende deltagelse i beskæftigelse eller uddannelse

Kilde: Eurofound's beregninger baseret på arbejdsstyrkeundersøgelsens mikrodata.

Unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, udgør en meget heterogen befolkning, hvilket kræver skræddersyede politiske tilgange. I 2022 lå andelen af arbejdsløse unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, i EU på 4,3 %, mens andelen af ikke-erhvervsaktive unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, var betydeligt højere, nemlig 7,4 %. Rumænien (14,2 %), Italien (12,7 %) og Bulgarien (11,9 %) registrerede den højeste andel af ikke-erhvervsaktive unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, i EU. Rumænien havde også en betydelig kønsskævhed i denne statistik, idet andelen for kvinder var 13,3 procentpoint højere end for mænd efterfulgt af Bulgarien (5,9 procentpoint) og Italien (3,8 procentpoint). Ifølge Eurofound's undersøgelser er unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, ikke-erhvervsaktive på grund af f.eks. familiemæssige forpligtelser, sygdom eller handicap (se figur). Andre kan blive afskrækket, fordi de ikke er i stand til at finde et passende job, samtidig med at de står over for yderligere hindringer, efterhånden som tiden går. For at udforme målrettede politiske tiltag, der spænder fra beskæftigelsesforanstaltninger til pleje og social bistand, er det nødvendigt at forstå årsagerne til de unges manglende deltagelse på arbejdsmarkedet i det enkelte land¹⁵⁰. Det er

¹⁴⁸ [Ungdomsbeskæftigelsesinitiativet](#) blev lanceret i 2013 for at yde støtte til unge, der bor i regioner, hvor ungdomsarbejdsløsheden oversteg 25 %.

¹⁴⁹ I [handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder](#) blev der foreslået et mål for reduktion af andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, på 78 % senest i 2030, hvilket er parallelt med EU's beskæftigelsesmål.

¹⁵⁰ Kilder: Eurofound, [Impact of COVID-19 on young people in the EU](#), og Eurofound (2016), [Exploring the diversity of NEETs](#), Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2021. Beregningerne er baseret på [mikrodata](#)

endnu vigtigere at hjælpe disse unge med at komme ind på arbejdsmarkedet i lyset af den betydelige mangel på arbejdskraft og færdigheder, som EU står over for.

Selv om der ikke findes en universalløsning, er opsøgende foranstaltninger og aktiveringsforanstaltninger, udvikling af færdigheder og økonomisk overkommelig pleje og sociale tjenester af høj kvalitet generelt vigtige for at tackle udfordringen med unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse. "Pathways to Work Strategy 2021-2025", som **Irland** har vedtaget, omfatter aktiverings-, opkvalificerings- og omskolingsprogrammer på arbejdsmarkedet samt arbejdsgivertilskud for at tilskynde unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, til at deltage på arbejdsmarkedet. I **Rumænien** fokuserer "STONE-projektet" på at styrke disse unges færdigheder. Andre medlemsstater støtter unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, i digital opkvalificering. Det gælder Italien ("Crescere in Digitale"), Spanien ("Empleando Digital") og Belgien ("BeCode" og "MolenGeek").

Ældre er mere aktive på arbejdsmarkedet end nogensinde før, men der er stadig plads til forbedringer, især for ældre kvinder. I 2022 var halvdelen af EU's befolkning over 44,4 år, og medianalderen forventes at stige med 4,4 år og nå op på 48,8 år i 2100¹⁵¹. Beskæftigelsen for ældre arbejdstagere (55-64 år) er steget markant fra 44,7 % i 2010 til 62,3 % i 2020 som følge af en stigning i deres erhvervsfrekvens fra 48 % til 65,4 %. I 2022 var beskæftigelsen for ældre kvinder med 56,2 % ikke desto mindre 12,5 procentpoint lavere end mændenes, nemlig 68,7 %, selv om den var faldet (med 3,5 procentpoint) siden 2010. Sammenlignet med andre aldersgrupper har ældre arbejdstagere ofte højere jobstabilitet, hvilket også afspejles i deres relativt lave arbejdsløshed. I 2022 var arbejdsløsheden blandt ældre arbejdstagere (55-74 år) med 4,6 % 1,6 procentpoint lavere end den samlede arbejdsløshedsprocent på 6,2 %. Tab af job kan, når det sker, imidlertid være mere skadeligt for ældre, også fordi ældre arbejdstagere ofte har større vanskeligheder med at holde deres færdigheder ajour. I 2022 havde 51,1 % af de arbejdsløse mellem 55 og 64 år søgt arbejde i over et år (sammenlignet med 35,3 % for den samlede befolkning). I en situation med udbredt mangel på arbejdskraft og færdigheder i hele EU og den negative demografiske udvikling spiller et længere arbejdsliv en vigtig rolle med hensyn til at støtte udbuddet af arbejdskraft og sikre de sociale beskyttelsessystemers finanspolitiske holdbarhed, samtidig med at social samhørighed, solidaritet og vidensoverførsel mellem generationerne sikres. Da ældre arbejdstagere potentielt kan være mere udsatte for risikoen for forældelse af færdigheder, er politikker for uddannelse og livslang læring, herunder for at sikre tilstrækkelige digitale færdigheder, særlig vigtige med henblik på at bevare de ældres beskæftigelsesegnethed og fremme aktiv aldring.

Ulighederne mellem kønnene på arbejdsmarkedet er fortsat udbredte med store forskelle mellem medlemsstaterne og ingen tegn på opadgående konvergens. I 2022 lå beskæftigelsen for mænd på 80 % i EU, mens den lå på 69,3 % for kvinder. Det resulterede i en kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvensen på 10,7 procentpoint. Denne forskel er indsnævret en smule i de seneste år (fra 11,1 procentpoint i 2020 og 10,9 procentpoint i 2021). De største kønsbetingede forskelle i beskæftigelsen blev konstateret i Grækenland og Italien, hvor lidt over halvdelen af kvinderne var i beskæftigelse (henholdsvis 55,9 % og 55 %) sammenlignet med ca. tre fjerdedele af mændene (henholdsvis 76,9 % og 74,7 %). Det betyder, at der er tale om en "kritisk situation" (se figur 2.2.11). Dette er også tilfældet for

---

fra [arbejdsstyrkeundersøgelsen](#). "Personer, der netop er vendt tilbage til arbejdsmarkedet" omfatter arbejdstagere på orlov og personer, der lige er ansat eller indskrevet i uddannelse.

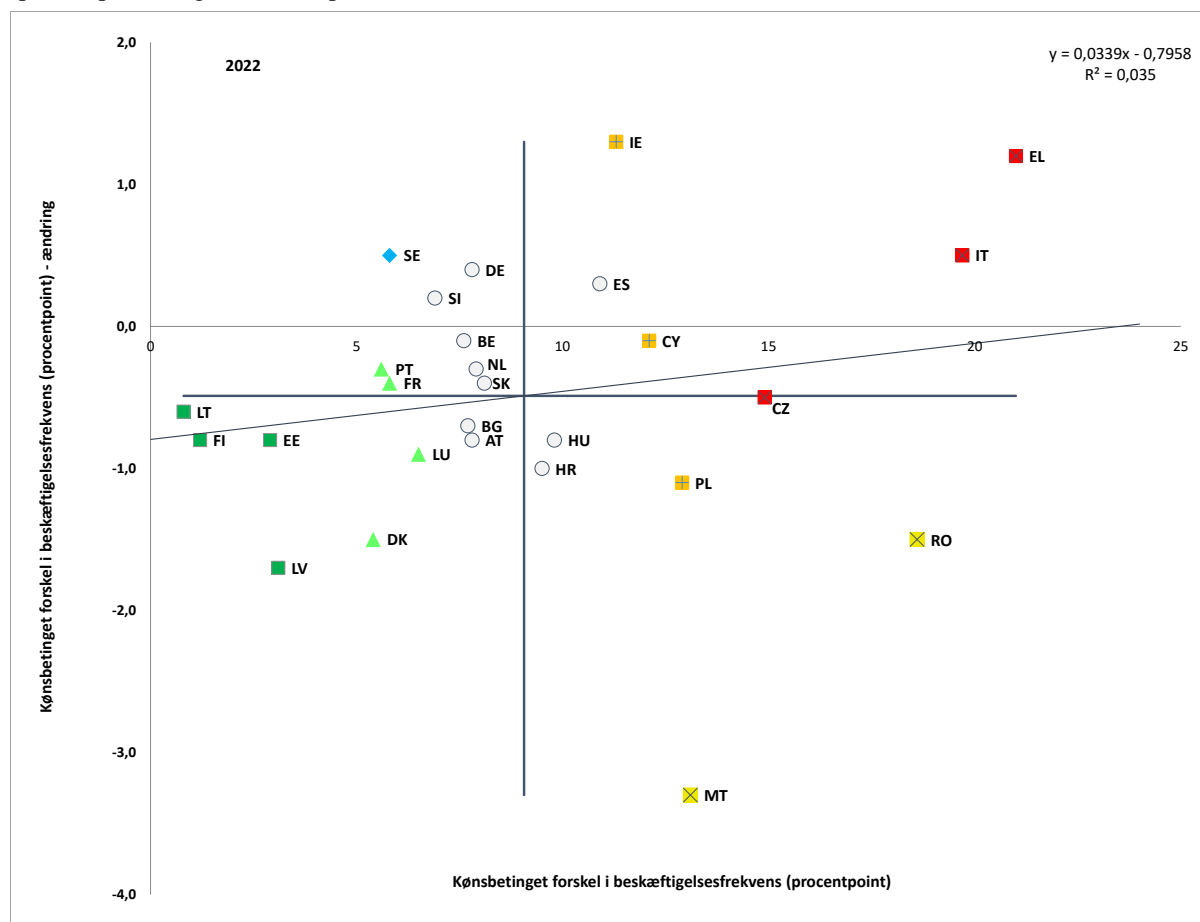
¹⁵¹ Se Eurostat, [Population structure and ageing](#), Statistics explained, 2023.

Tjekket, hvor forskellen er blevet udlignet en smule, men stadig er stor, nemlig på 14,9 procentpoint. Medlemsstater, der "bør holdes øje med", er Polen, Cypern og Irland, idet sidstnævnte har oplevet en yderligere stigning. De mindste kønsbetingede forskelle i beskæftigelsen i 2022 blev registreret i Litauen (0,8 procentpoint), Finland (1,2 procentpoint), Estland (2,9 procentpoint) og Letland (3,1 procentpoint), som alle ligger kategorien "de, der præsterer bedst". Der kan observeres betydelige forskelle i beskæftigelsen mellem regionerne i nogle medlemsstater, f.eks. Østrig, Tyskland og Spanien (se figur 3 i bilag 5). For at nå det 2030-mål for beskæftigelsen, der er fastsat i handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder, bestræber medlemsstaterne sig på mindst at halvere den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen senest i 2030. For at opnå dette er der behov for yderligere politiske tiltag for at tackle hindringerne for kvinders deltagelse og integration på arbejdsmarkedet i overensstemmelse med EU's strategi for ligestilling mellem kønnene 2020-25¹⁵².

Figur 2.2.11: Den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen er blevet mindre i de fleste lande, men er fortsat betydelig uden tegn på opadgående konvergens mellem medlemsstaterne

Kønsbestemt forskel i beskæftigelsesfrekvensen (20-64 år), niveau for 2022 og forskel i forhold til året før, (procentpoint, nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Definitionen er forskellig for ES og FR.

Kilde: Eurostat [tesem060], EU LFS.

¹⁵² Yderligere oplysninger findes i Europa-Kommissionens *rapport fra 2023 om ligestilling mellem kønnene i EU*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023.

Forskellen i mænds og kvinders beskæftigelsesfrekvens er større, når man ser på fuldtidsbeskæftigelse (fuldtidsækvivalenter), da kvinder oftere arbejder på deltid. I 2022 var andelen af deltidsarbejde for kvinder betydeligt højere end for mænd (28,4 % mod 8,2 %), selv om den kønsbetingede forskel i deltidsbeskæftigelse er blevet mindre i de seneste år (fra 21,1 procentpoint i 2020 til 20,2 procentpoint i 2022). Når man ser på fuldtidsbeskæftigelse, lå den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen i aldersgruppen 20-64 år på 16 procentpoint i 2022 i EU, hvilket er betydeligt over forskellen på 10,7 procentpoint, når der ikke tages hensyn til fuldtidsækvivalenter¹⁵³. Forældreskab havde en modsat indvirkning på fædres og mødres beskæftigelse. Mens beskæftigelsesfrekvensen for kvinder i alderen 25-54 år med børn i EU i 2022 var 5 procentpoint lavere end for deres jævnaldrende uden børn, var andelen for mænd med børn 8,5 procentpoint højere end for kvinder uden børn¹⁵⁴. Den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen nåede op på 17,3 procentpoint for personer med børn, mens den lå på 3,8 procentpoint for personer uden børn. Blandt kvinder med børn nåede andelen af deltidsbeskæftigelse op på 31,5 % sammenlignet med 4,9 % for mænd. I de fleste lande afspejles virkningen af forældreskab i lavere beskæftigelsesfrekvens og højere andele af deltidsbeskæftigelse for kvinder — dette er især tilfældet i lande som Tyskland, Østrig og Irland. Lønforskellene mellem kønnene er blevet mindre i løbet af det seneste årti, men er også stadig store i de fleste lande, som beskrevet i den dedikerede søjleboks 1¹⁵⁵.

Forbedring af udbuddet af og adgangen til økonomisk overkommelig førskoleundervisning og børnepasning af høj kvalitet er afgørende for at øge kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet og børns udvikling. Alligevel er deltagelsen i førskoleundervisning og børnepasning faldende¹⁵⁶. Efter at have nået 37,9 % i 2021 i EU faldt deltagelsen af børn under tre år i formel førskoleundervisning og børnepasning betydeligt i 2022 (med 2,2 procentpoint) til 35,7 %, og der er fortsat store forskelle mellem medlemsstaterne. Kun ni medlemsstater har nået det reviderede Barcelonamål på 45 % i 2030, mens de fleste medlemsstater stadig ligger under det gamle mål på 33 % af alle børn under tre år i formel førskoleundervisning og børnepasning¹⁵⁷. I 2022 var deltagelsesfrekvensen endda under 15 % i Slovakiet, Tjekkiet, Rumænien og Ungarn, hvilket udgør en "kritisk situation" (se figur 2.2.12). I Polen, Bulgarien, Irland, Litauen, Østrig, Tyskland, Cypern og Kroatien deltog kun mellem 15 og 28 % af børn under tre år i førskoleundervisning og børnepasning. Dette er en situation, der "bør holdes øje med". "De,

¹⁵³ Beskæftigelsesfrekvensen i fuldtidsækvivalenter sammenligner forskellene mellem grupperne med hensyn til antal arbejdstimer. Beskæftigelsen i fuldtidsækvivalenter beregnes ved at dividere det samlede antal arbejdstimer i økonomien (første job, andet job osv.) med det gennemsnitlige antal timer i fuldtidsarbejdsuge (ca. 40) og med antallet af personer i alderen 20-64 år. Kilde: Den fælles evalueringsramme, beregning baseret på data fra Eurostat.

¹⁵⁴ Eurostat [[lfst_hheredy](#)].

¹⁵⁵ Eurostat [[tesem189](#)].

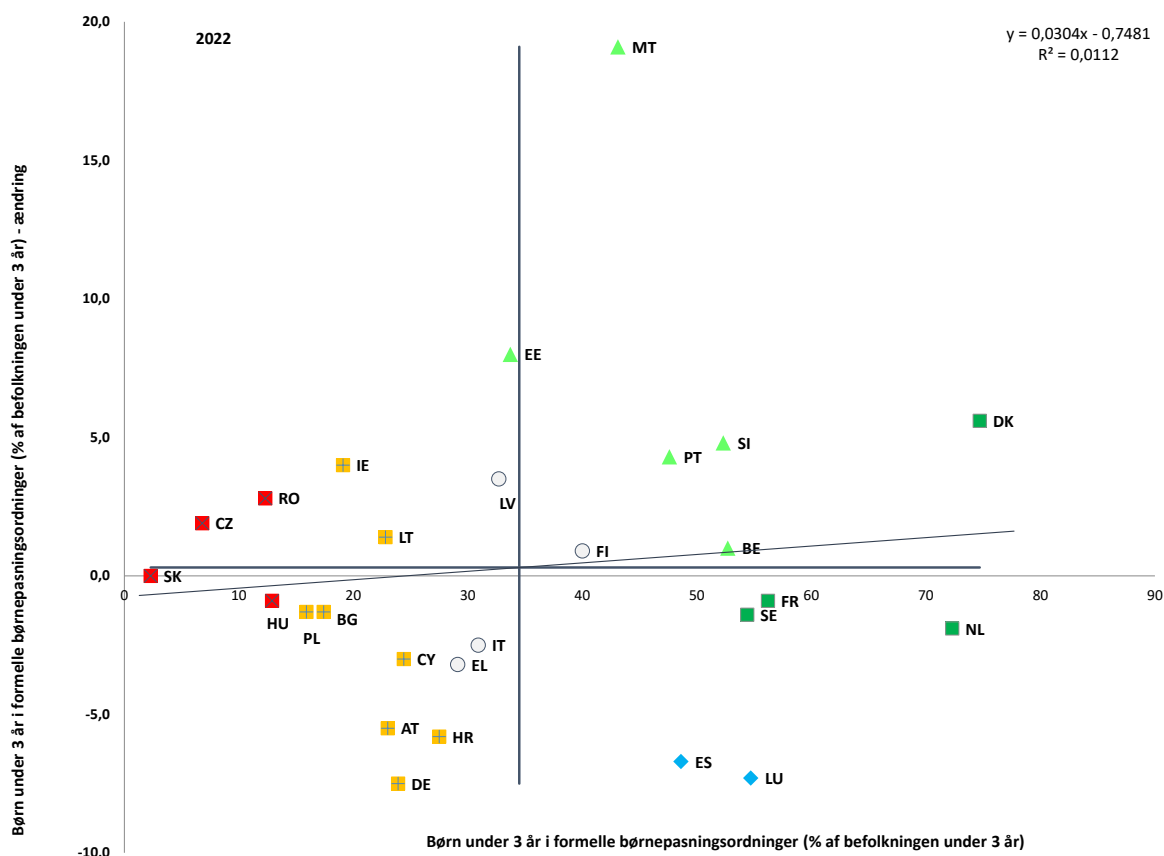
¹⁵⁶ Se Europa-Kommissionen, *Employment and social developments in Europe 2023*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023.

¹⁵⁷ I 2002 fastsatte Det Europæiske Råd i Barcelona mål for børnepasning, som skal nås senest i 2010: Der skal tilbydes førskoleundervisning og børnepasning til mindst 33 % af alle børn under tre år og til mindst 90 % for børn mellem tre år og den skolepligtige alder. Da disse mål blev nået, blev de revideret i [Rådets henstilling om førskoleundervisning og børnepasning](#) fra november 2022 efter Europa-Kommissionens forslag til en europæisk plejestrategi i september 2022. I henstillingen fastsættes der nye mål for førskoleundervisning og børnepasning, som afspejler de mål, der er fastsat i initiativet om det europæiske uddannelsesområde. Senest i 2030 bør mindst 45 % af alle børn under tre år og 96 % af alle børn mellem tre år og den skolepligtige alder deltage i førskoleundervisning og børnepasning. De medlemsstater, hvis gennemsnitlige deltagelse i perioden 2017-21 var under 20 %, skal hæve den med 90 %, mens de medlemsstater, hvis gennemsnitlige deltagelse var på 20-33 %, skal hæve den med 45 % med en grænse på 45 %.

der præsterer bedst" i EU var Danmark, Nederlandene, Frankrig og Sverige, hvor mere end 50 % af børnene deltog. I Danmark og Nederlandene deltog endda over 70 % af børnene. Finansielle, kulturelle og sproglige barrierer samt regionale uligheder kan udgøre hindringer for deltagelse i formel førskoleundervisning og børnepasning, og dette kræver passende politiske løsninger¹⁵⁸. Generelt synes der at være behov for yderligere politiske tiltag i overensstemmelse med den europæiske børnegaranti, den europæiske plejestrategi og Rådets henstilling om førskoleundervisning og børnepasning.

Figur 2.2.12: Deltagelsen i førskoleundervisning og børnepasning faldt i de fleste medlemsstater

Børn under tre år i formelle børnepasningsordninger og årlig ændring, niveau for 2022 og ændring i forhold til året før (% , nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Brud i serier for FR og LU.

Kilde: Eurostat [tepsr_sp210], EU-SILC.

Pleje af personer med behov for langtidspleje er en anden faktor, der påvirker kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet. Mens andelen af kvinder og mænd, der yder langtidspleje, var næsten den samme i 2022 (22 % af kvinderne og 21 % af mændene), reducerede 17 % af kvinderne deres arbejdstid på grund af omsorgsforpligtelser, herunder uformel pleje, eller pasning af egne eller andres børn sammenlignet med 12 % af mændene. En mulig forklaring er den højere intensitet i omsorgsarbejdet for kvinder. Mens 73 % af de mænd, der leverer uformel langtidspleje, støttes af andre plejetjenester, der anvendes af deres omsorgsmottager,

¹⁵⁸ Europa-Kommissionen, *Employment and Social Developments in Europe, Annual Review 2022*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022.

er denne andel kun 61 % for kvinder¹⁵⁹. I Rådets henstilling om adgang til økonomisk overkommelig langtidspleje af høj kvalitet understreges behovet for at støtte uformelle omsorgspersoner gennem uddannelse, rådgivning, psykologisk støtte, aflastning, foranstaltninger til opnåelse af balance mellem arbejdsliv og privatliv, adgang til social beskyttelse og/eller passende finansiel støtte. Desuden understreges behovet for, at medlemsstaterne tilpasser udbuddet af langtidsplejetjenester til plejehovene, samtidig med at der tilvejebringes en afbalanceret blanding af muligheder, i henstillingen. Med passende social beskyttelse af langtidspleje bør det endvidere sikres, at tjenesterne er rettidige, omfattende og økonomisk overkommelige¹⁶⁰.

Skattesystemets udformning kan fremme større ligestilling mellem kønnene på arbejdsmarkedet, herunder ved at afskaffe sambeskatning, da 78 % af de sekundære forsørgere i EU er kvinder. Systemer med progressiv sambeskatning kan have en negativ indvirkning på de sekundære forsørgeres indtræden i beskæftigelse og antallet af arbejdstimer, hvis de skaber en høj marginal skattebyrde.¹⁶¹ Omfanget af sambeskatningen af et pars samlede indkomst (herunder overførbare skattegodtgørelser) og udformningen af socialsikringssystemerne (f.eks. bortfald af indtægtsbestemte ydelser) påvirker incitamenterne til at deltage på arbejdsmarkedet og kan skabe inaktivitetsfælder for sekundære forsørgere. Ifølge skøn fra 2015 udgjorde kvinders indkomst i gennemsnit kun ca. en tredjedel af et pars fælles indkomst¹⁶². Indkomsten for par nyder godt af lavere skatter gennem fælles indberetning af skatter (obligatorisk eller frivillig), men det øger også sekundære forsørgeres marginalsattesatser, og det kan afholde mange fra at arbejde¹⁶³¹⁶⁴. Nylige undersøgelser viser netop, at afskaffelsen af alle elementer af sambeskatning vil øge kvinders deltagelse i arbejdsstyrken betydeligt¹⁶⁵. Inaktivitetsfælden for sekundære forsørgere er størst i Danmark, Litauen, Slovenien, Belgien og Tyskland, og i de fleste medlemsstater bidrog skattesystemet betydeligt hertil (se figur 2.2.13). Hvis en ikke-erhvervsaktiv ægtefælle med to børn f.eks. tager et job til 67 % af gennemsnitslønnen i Danmark, opsluges over 65 % af vedkommendes indkomst af yderligere skatter og bortfald af sociale ydelser. I modsætning hertil er inaktivitetsfælden mindre end 25 % i Sverige, Spanien, Grækenland og Estland og mindre end 20 % i Cypern. Skattebidraget er mest udtalt i Belgien, Tyskland og Rumænien, idet det bidrager med over 40 % af det potentielle indtægtstab for en sekundær forsørger, der tjener 67 % af gennemsnitslønnen, når vedkommende får lønnet beskæftigelse.

---

¹⁵⁹ Det Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder (EIGE), *Gender gaps in the use of time: impacts on care and work-life balance* (under udarbejdelse).

¹⁶⁰ Se også Rådets henstilling 8. december 2022 om adgang til økonomisk overkommelig langtidspleje af høj kvalitet (2022/C 476/01).

¹⁶¹ Nærmere oplysninger om beskatning af arbejde findes i Europa-Kommissionen, *Annual Report on Taxation 2023*, afsnit 2.1.3.

¹⁶² Europa-Kommissionen, Generaldirektoratet for Retlige Anliggender og Forbrugere, Rastrigina, O., Verashchagina, A., *Secondary earners and fiscal policies in Europe*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2015.

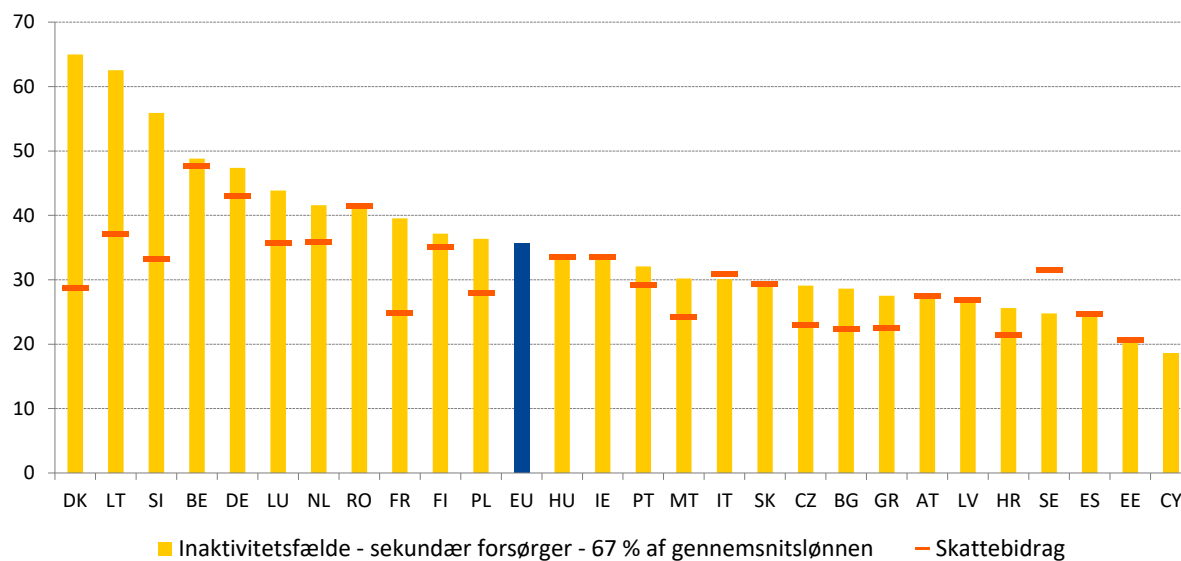
¹⁶³ Fælles indberetning kan mindske den samlede skattebyrde for par med én eller to indkomster sammenlignet med separat indberetning, når indtjeningen er ujevnt fordelt mellem partnerne. I nogle medlemsstater, hvor denne ordning findes, kan par fravælge fælles indberetning.

¹⁶⁴ Se også: Chen, Q. et al., *The Role of Structural Fiscal Policy on Female Labor Force Participation*, IMF Working Papers 23/186, Washington D.C., Den Internationale Valutafond, 2023.

¹⁶⁵ Se Bick, Alexander og Nicola Fuchs-Schündeln, *Quantifying the Disincentive Effects of Joint Taxation on Married Women's Labor Supply*. American Economic Review, 107 (5): 100-104., 2017, og Bachmann, Ronald, Jäger, Philipp og Jessen, Robin. *A Split Decision: Welche Auswirkungen hätte die Abschaffung des Ehegattensplittings auf das Arbeitsangebot und die Einkommensverteilung?* Zeitschrift für Wirtschaftspolitik, vol. 70, no. 2, s. 105-131, 2021.

Figur 2.2.13: Beskatning kan være en stærk hindring for lønnet arbejde for sekundære forsørgere

Inaktivitetsfælde for sekundære forsørgere, (% , 2022)

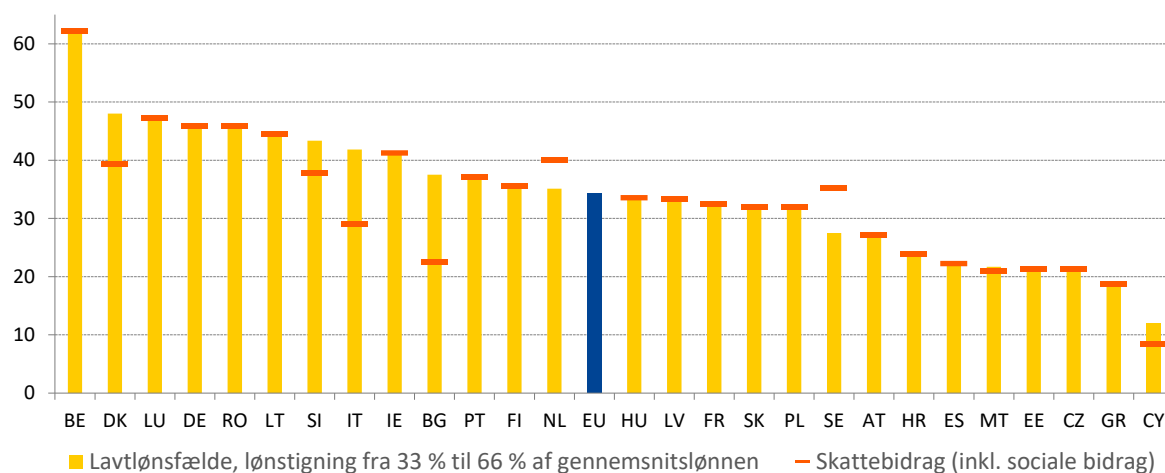
Note: Dataene vedrører en sekundær forsørger, der tjener 67 % af gennemsnitslønnen, i en familie med to forsørgere og to børn; den primære forsørger tjener gennemsnitslønnen. "Skattebidrag (inkl. socialsikringsbidrag)" er den procentdel af yderligere bruttoindkomst, der skal betales i skat (andre elementer, der bidrager til lavtlønsfælden, er ophørt arbejdsløshedsydelse, social bistand og boligydelse).

Kilde: Europa-Kommissionen, GD ECFIN, skatte- og socialsikringsdatabasen, baseret på OECD's skatte- og socialsikringsmodel (ajourført marts 2023).

"Lavtlønsfælden" kan påvirke kvinder uforholdsmæssigt hårdt, hvis skatterne øges, og ydelserne trækkes tilbage for hurtigt, når indtjeningen stiger. For sekundære forsørgere spiller beskatning en central rolle med hensyn til at bestemme betydningen af denne lavtlønsfælde i de fleste medlemsstater. Figur 2.2.14 viser den procentdel af den ekstra indkomst, der bliver opslugt af skatter, når en sekundær forsørger øger sin indkomst fra en tredjedel til to tredjedele af gennemsnitslønnen ved at øge arbejdstiden. I gennemsnit mister sekundære forsørgere omkring en tredjedel (34,2 %) af deres gradvist stigende indkomst i hele EU. Skattens virkning for fælden er højest i Belgien (over 60 %) efterfulgt af Luxembourg. Som beskrevet ovenfor kan tilgængeligheden af økonomisk overkommelige pasningsordninger af god kvalitet samt en bred vifte af veludformede politikker for balance mellem arbejdsliv og privatliv yderligere påvirke folks beslutninger om, hvorvidt de skal arbejde længere.

Figur 2.2.14: I mange medlemsstater afholder beskatningen lavtlønnede fra at arbejde flere timer

Lavtlønsfælde for sekundære forsørgere (% , 2022)

Note: Lavtlønsfælden, når den sekundære forsørgeres løn stiger fra 33 % til 66 %, og hovedforsørgeren tjener 100 % af gennemsnitslønnen, i en familie med to børn.

Kilde: Europa-Kommissionen, GD ECFIN, skatte- og socialsikringsdatabasen, baseret på OECD's skatte- og socialsikringsmodel.

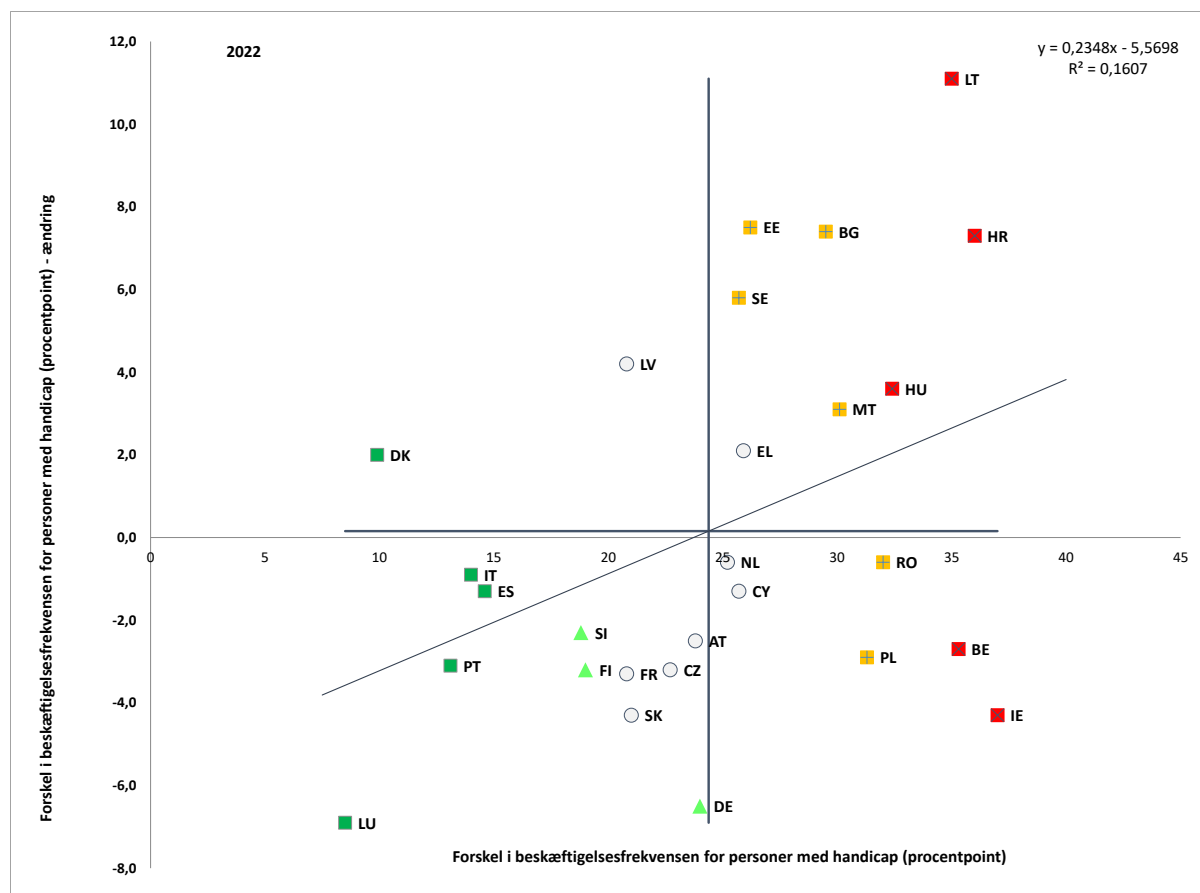
Trods de seneste forbedringer har personer med handicap en lavere beskæftigelse uden tegn på opadgående konvergens på tværs af medlemsstaterne. I 2022 lå forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap på 21,4 procentpoint i EU efter et fald på 1,7 procentpoint siden 2021. Nøgleindikatoren på den sociale resultattavle viser, at situationen i medlemsstaterne varierer bredt (se figur 2.2.15 og også den dedikerede søjleboks 4). Kløften er størst i Irland, Kroatien, Belgien og Litauen (omkring eller over 35 procentpoint) og Ungarn (32,4 procentpoint) og afspejler dermed en "kritisk situation". I Bulgarien, Estland, Sverige, Malta, Polen og Rumænien er der tale om en situation, som "bør holdes øje med", på grund af store stigninger eller forskelle, der er relativt højere end gennemsnittet. Den var lavest i Luxembourg, Danmark, Portugal, Italien og Spanien (under 15 procentpoint), som er "de, der præsterer bedst" i EU. I overensstemmelse med strategien for rettigheder for personer med handicap 2021-2030 er der behov for en yderligere politisk indsats og målrettede foranstaltninger som beskrevet i beskæftigelsespakken for personer med handicap¹⁶⁶ for at forbedre arbejdsmarkedssituationen for personer med handicap.

¹⁶⁶ Se [Beskæftigelsespakken for personer med handicap — bedre adgang til arbejdsmarkedet — Beskæftigelse, Sociale Anliggender, Arbejdsmarkedsforhold og Inklusion](#) — Europa-Kommissionen (europa.eu).

Figur 2.2.15: Forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap er fortsat stor med betydelig divergens mellem medlemsstater

Forskel i beskæftigelsesfrekvens mellem personer med og uden handicap (aldersgruppen 20-64 år), niveau for 2022 og ændring i forhold til året før (% , nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Brud i serier for LU.

Kilde: Eurostat [tepsr_sp200], EU-SILC.

Søjleboks 4. Styrkelse af integrationen af personer med handicap på arbejdsmarkedet

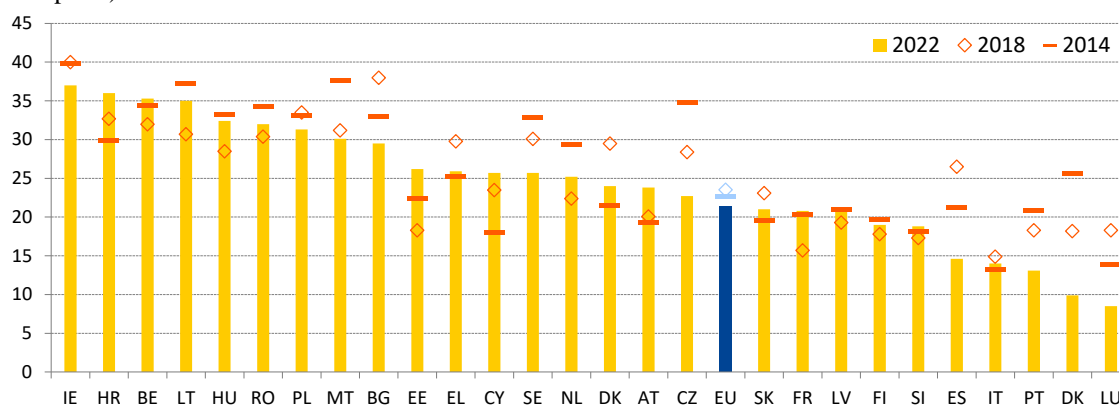
Forbedring af arbejdsmarkedsresultaterne for personer med handicap er afgørende for at øge ligestillingen og kan også bidrage til at afhjælpe manglen på arbejdskraft i overensstemmelse med princip 3 (om lige muligheder) og 17 (om inklusion af personer med handicap) i den europæiske søjle for sociale rettigheder. Beskæftigelsespakken for personer med handicap, som Europa-Kommissionen bebudede i september 2022, er et af de syv centrale initiativer i strategien for rettigheder for personer med handicap 2021-2030. Den har til formål at styrke beskæftigelsesmulighederne for personer med handicap ved at yde vejledning til medlemsstater, arbejdsgivere og myndigheder, der dækker alle faser af beskæftigelsen, fra rekruttering til fastholdelse af medarbejdere til tilbagevenden til arbejdet. For at styrke integrationen på arbejdsmarkedet af personer med handicap er det afgørende at styrke beskæftigelses- og integrationstjenesternes kapacitet, fremme ansættelse og bekæmpe stereotyper, samtidig med at der sikres rimelige tilpasninger på arbejdspladsen afhængigt af de pågældende personers behov for at sikre, at de kan deltage i beskæftigelse.

Trods medlemsstaternes fortsatte bestræbelser i løbet af det seneste årti står personer med handicap stadig over for betydelige hindringer på arbejdsmarkedet. I 2022 oplyste

ca. 47 millioner mennesker (ca. 17 %) af befolkningen i den erhvervsaktive alder, at de havde et handicap, i EU. Deres arbejdsmarkedsresultater har tendens til at være betydeligt lavere end for resten af befolkningen. Mens beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap steg fra 48,7 % i 2014 (i EU-28) til 50,7 % i 2020 (i EU-27, heraf en tredjedel på fuld tid), var forskellen mellem personer med og uden handicap fortsat stor på 21,4 procentpoint i 2022 efter kun at være blevet reduceret med 1,3 procentpoint i løbet af årtiet¹⁶⁷. I nogle medlemsstater indsnævredes forskellen, mens den steg yderligere i andre (se figuren). I 2020 var arbejdsløsheden for personer med handicap desuden meget høj (17,1 % mod 9,7 % for personer uden handicap). Mange personer med handicap deltager endvidere ikke på arbejdsmarkedet, hvilket afspejles i en erhvervsfrekvens på 60,7 % (mod 83,4 % for personer uden handicap). I nogle tilfælde er personer med handicap ansat i segregerede miljøer, f.eks. beskyttede værksteder, hvilket måske ikke altid sikrer passende arbejdsvilkår og arbejdsrelaterede rettigheder eller fremmer overgangen til det åbne arbejdsmarked.

Stor forskel i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap med store forskelle fra medlemsstat til medlemsstat

Forskel mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap og personer uden handicap (20-64 år, procentpoint)

Note: Data for EU-27. Brud i serier for LU og foreløbige data for FR i 2022.

Kilde: Eurostat [hlth_dlm200], EU-SILC.

Alle medlemsstater yder en vis støtte for at lette ansættelsen af personer med handicap.

Disse omfatter skattelettelser, nedsættelse af socialsikringsbidrag eller obligatoriske sygesikringsydelse, løntilskud eller andre tilskud, bevidstgørelse og oplysning, uddannelse eller rådgivning. I 2022 begyndte **Irland** f.eks. at indføre en tilgang til tidlig inddragelse med henblik på at forbedre den arbejdsformidling, som de offentlige arbejdsformidlinger tilbyder jobsøgende med handicap, ved aktivt at tilbyde og levere arbejdsformidlinger og støtte ved førstkommande lejlighed. I **Litauen** udvider en reform i 2023 anvendelsen af aktive arbejdsmarkedspolitikker og sociale tjenester til personer med handicap for at lette deres adgang til det åbne arbejdsmarked og fjerner støtten til sociale virksomheder, der skaber segregerede arbejdspladser. I 2022 indførte **Nederlandene** en række foranstaltninger for at forbedre beskæftigelsesmulighederne for personer med handicap. Begrebet "*proefplaats*" blev indført. Det tilbyder bl.a. personer med handicap en prøveperiode på to måneder, som er

¹⁶⁷ Dataene i dette afsnit er baseret på EU-SILC-undersøgelsen, som anvender en selvdefineret beskæftigelsesstatus og siden 2009 har givet en beskæftigelsesfrekvens, der ligger 1,5 procentpoint under LFS-indikatoren (baseret på ILO's definition), som dog er tæt forbundet med den. Se Europa-Kommissionen: *European Comparative data on Europe 2020*, 2021, og European Disability Expertise (EDE), *The Employment of Persons with Disabilities*, 2023 (endnu ikke offentliggjort).

ulønnet, men som bevarer retten til arbejdsløshedsunderstøttelse og omfatter forskellige støttetjenester.

Beskæftigelsesfrekvensen for EU-borgere, der bor i en anden medlemsstat, er højere end for landets egne statsborgere, men de er ofte overrepræsenteret i erhverv med manuelt arbejde. Efter et betydeligt fald i forbindelse med covid-19-pandemien vendte beskæftigelsesfrekvensen for EU-borgere i den erhvervsaktive alder, som bor i en anden medlemsstat, tilbage til 77,1 % i 2022¹⁶⁸, dvs. 1,7 procentpoint højere end den gennemsnitlige beskæftigelsesfrekvens for statsborgere (75,4 %) og 15,2 procentpoint højere end for tredjelandsstatsborgere. Både EU-borgere, der bor i en anden medlemsstat, og tredjelandsstatsborgere var overrepræsenteret i forhold til statsborgere i erhverv med manuelt arbejde, f.eks. service- og salgsarbejdere, samt inden for håndværk og dertil knyttede erhverv¹⁶⁹. Kortvarige mobile arbejdstagere som f.eks. sæsonarbejdere er ofte særligt sårbare over for dårlige arbejdsvilkår og udnyttelse, da den omstændighed, at bopælslandet og arbejdslandet er forskelligt, gør det vanskeligt at håndhæve lige rettigheder¹⁷⁰. Generelt er integrationen på arbejdsmarkedet af personer, der er født uden for EU, også blevet forbedret, men der er øjensynligt behov for en yderligere indsats. Beskæftigelsesfrekvensen for personer født uden for EU (20-64 år) steg fra 63,4 % i 2021 til 65,9 % i 2022, og forskellen mellem deres beskæftigelsesfrekvens og beskæftigelsesfrekvensen for personer født i EU faldt fra 10,7 procentpoint i 2021 til 9,7 procentpoint i 2022. Forskellen var størst i Bulgarien (mere end 20 procentpoint), Nederlandene, Sverige, Belgien og Tyskland (mere end 16 procentpoint), mens den endda var negativ i Rumænien, Tjekkiet, Polen, Malta og Slovakiet.

Arbejdsmarkedssituationen for personer, der er født i udlandet, varierer afhængigt af deres uddannelsesniveau og fødeland. I gennemsnit i EU var 77 % af de personer, der var født i et andet EU-land, i beskæftigelse mod 75,6 % af de personer, der var født i det pågældende EU-land. Blandt personer med en sekundæruddannelse på første trin eller derunder lå beskæftigelsesfrekvensen for personer født uden for EU på 57,3 %, dvs. 1 procentpoint højere end for personer, der er født i bopælslandet, mens lavtuddannede, der er født i et andet EU-land, havde en beskæftigelsesfrekvens på 68,3 %, dvs. 11 procentpoint højere end personer født i landet. Blandt personer med en tertiæruddannelse havde den befolkning, der er født i bopælslandet, den højeste beskæftigelsesfrekvens i 2022, nemlig 87,3 %, sammenlignet med 85,7 % blandt dem, der er født i et andet EU-land, og 74,5 % blandt dem, der er født uden for EU. Misforholdet mellem kvalifikations- og beskæftigelsesniveauet er betydeligt højere for tredjelandsstatsborgere, hvilket resulterer i en overkvalifikation på 39,4 % i 2022 mod 21,1 % for EU-borgere¹⁷¹.

2.2.2 Foranstaltninger truffet af medlemsstaterne

Medlemsstaterne fortsætter med at forbedre adgangen til førskoleundervisning og børnepasning, navnlig med fokus på dårligt stillede børn, i overensstemmelse med den europæiske børnegaranti. Med støtte fra genopretnings- og resiliensfaciliteten forpligtede 15 medlemsstater sig til større reformer og investeringer på dette politikområde til en værdi af næsten 8 mia. EUR. Fra skoleåret 2023-24 har **Bulgarien** indført tre års obligatorisk førskoleundervisning fra det fyldte fjerde år med en gradvis gennemførelse i henhold til

¹⁶⁸ Ingen tilgængelige data i 2022 for BG, PL og RO. Se Eurostat [[lfsa_ergaedn](#)], LFS.

¹⁶⁹ Europa-Kommissionen, *Annual report on intra-EU labour mobility*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023 (endnu ikke offentliggjort).

¹⁷⁰ Europa-Kommissionen, *Report on seasonal workers and intra-EU labour mobility*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023.

¹⁷¹ Kilde: Eurostat [[lfsa_eoqgan](#)].

strategirammen for udvikling af almen uddannelse, erhvervsuddannelse og læring 2021-30. I **Slovakiet** blev der med en lovændring indført en juridisk ret til en plads i børnehave for 4-årige fra september 2024 og for 3-årige fra september 2025. Siden januar 2023 har familier, der benytter formel førskoleundervisning og børnepasning i **Irland**, været berettiget til at modtage et forhøjet timetilskud gennem den nationale børnepasningsordning. I **Sverige** skal kommunerne tilbyde førskoleundervisning og børnepasning til børn, der har boet i Sverige i kort tid, selv om deres forældre eller værger ikke har ansøgt herom. I **Slovakiet** støtter ESF+ målrettede foranstaltninger for at øge deltagelsen af børn fra dårligt stillede miljøer, herunder børn med handicap og romaer. **Portugal** udvider den gratis adgang til førskoleundervisning og børnepasning til gradvist at omfatte alle børn fra to år, og i **Kroatien** revideres finansieringsordningerne mellem staten og kommunerne for at forbedre den nye infrastrukturens bæredygtighed og sikre lige muligheder. I **Østrig** omfatter en ny ændring af finansieringen af børnehaver i alt 200 mio. EUR om året i tilskud til særlige formål til delstaterne for årene 2022-23 til 2026-27 for at fremme udvidelsen af førskoleuddannelse og børnepasning ud over foranstaltninger til forbedring af adgangen hertil i landets genopretnings- og resiliensplan. I **Belgien** planlægger regionen Vallonien at benytte finansiering fra genopretnings- og resiliensfaciliteten til at etablere og renovere af infrastruktur til tidlig børnepasning med henblik på at forbedre dækningen. Der vil blive fokuseret på steder med lav børnepasningsdækning kombineret med lav beskæftigelsesfrekvens for kvinder, en høj andel af enlige forældre og lav indkomst pr. indbygger. Ved at udnytte midlerne fra genopretnings- og resiliensfaciliteten og samhørighedspolitikken planlægger **Ungarn** at oprette nye førskoleundervisnings- og børnepasningspladser for børn under tre år med henblik på at nå op på 60 000 pladser inden udgangen af 2026, og der vil blive foretaget en behovsvurdering i 2026. Det er hensigten at opføre nye pladser i især dårligt stillede områder, hvor der ikke tidligere har været vuggestuer. I **Rumænien** bliver førskoleundervisning fra 3-årsalderen obligatorisk fra skoleåret 2030-2031, og som led i genopretnings- og resiliensplanen investeres der i opførelse, indretning og igangsætning af 110 vuggestuer og 412 supplerende tjenester til dårligt stillede grupper.

Der er et øget politisk fokus på at udvikle kvaliteten af førskoleundervisnings- og børnepasningstjenester, også i lyset af manglen på kvalificeret personale. I slutningen af 2022 hævdede **Irland** med støtte fra ESF+ lønnen for over 70 % af arbejdstagerne i førskoleundervisning og børnepasning. Dette gav næsten ca. 27 000 ansatte og støttede professionaliseringen af personer, der arbejder med børnepasning. I **Danmark** træder en lov om minimumsstandarder for antallet af børn pr. voksen i kraft i begyndelsen af 2024. **Tyskland** støtter fortsat delstaterne i at øge udbuddet af kvalitetstjenester, bl.a. med hensyn til antallet af børn pr. medarbejder, rekruttering og fastholdelse af kvalificeret personale, ledelse og sprogundervisning. **Estland** sigter mod at udvikle et integreret førskoleundervisnings- og børnepasningssystem med fælles kvalitetsstandarder, herunder en fælles læseplan. I **Litauen** blev der vedtaget nye retningslinjer for indholdet af førskoleuddannelsesprogrammer som planlagt i genopretnings- og resiliensplanen. I **Grækenland** er den fortsatte faglige udvikling af personalet inden for førskoleundervisning og børnepasning blevet styrket. Med EU-støtte under instrumentet for teknisk støtte (TSI) er **Tjekkiet** i gang med at udvikle et overvågnings- og evalueringssystem for kvaliteten af førskoleundervisning og børnepasning, som vil være retningsgivende for og støtte den aktuelle udvidelse af sektoren, der finansieres gennem genopretnings- og resiliensfaciliteten og fondene under samhørighedspolitikken. I **Belgien** vil den flamske region investere yderligere 270 mio. EUR i førskoleundervisning og børnepasning for at skabe yderligere 5 000 pladser og reducere antallet af børn pr. medarbejder.

Der er mulighed for at styrke indsatsen for at gøre lærerfaget mere attraktivt, navnlig ved at forbedre arbejdsvilkårene i lyset af mangler. Der er blevet gennemført en bred vifte af foranstaltninger i de seneste år, men i de fleste lande er virkningerne endnu ikke synlige. Efter store lønstigninger siden 2016 (hvorefter startlønnen er blevet mere end fordoblet) er antallet af studerende i bachelorprogrammer steget med 24,5 % i **Bulgarien**. Samtidig er antallet af studerende i relevante masterprogrammer steget med 40 % mellem 2018 og 2022. **Nederlandene** og **Estland** har for nylig vedtaget handlingsplaner for lærere, som bl.a. omhandler lærerlønninger, arbejdsvilkår, karriere- og uddannelsesmuligheder, alternative muligheder for at komme ind i erhvervet samt et stærkere samarbejde mellem forskellige interessenter og skoler. I nogle lande med særligt lave lærerlønninger hæves lønnen markant, og der fastsættes mål i forhold til den nationale gennemsnitsløn. Dette er f.eks. tilfældet for **Litauen**, **Tjekkiet**, **Bulgarien** og **Estland**. I juni 2023 besluttede **Rumænien** at forhøje lærerlønnen med gennemsnitligt 25 %. Ud over generelle lønstigninger er der også indført yderligere finansielle incitamenter. **Nederlandene** har f.eks. indført en såkaldt "arbejdsmarkedsydelse" (*arbeidsmarkttoelage*) for lærere, der underviser i dårligt stillede skoler. I **Sverige** kan skoler tildeles ekstra tilskud, hvis de opnår særligt gode resultater eller underviser dårligt stillede børn. I nogle lande fokuseres der på arbejdsvilkår og karrieremuligheder. **Grækenland** har udviklet en national karriereramme og indført evaluering af lærere. **Sverige** og **Nederlandene** har ansat yderligere undervisningsassistenter for at mindske den administrative byrde for lærere. **Belgien**, **Tjekkiet**, **Rumænien** og **Slovakiet** er i gang med at udvikle mentorordninger med særligt fokus på nyuddannede lærere.

Medlemsstaterne sigter mod at tiltrække flere kandidater til lærerfaget gennem strukturelle indgreb, samtidig med at der træffes omgående foranstaltninger for at afhjælpe manglen. For at afhjælpe den akutte mangel på lærere er mange medlemsstater i stigende grad afhængige af alternative eller ikkekvalificerede lærere, og det kan have konsekvenser for uddannelsens kvalitet. I **Slovenien** giver en ny lovgivning mulighed for midlertidig ansættelse af personer uden kvalifikationer til undervisningsopgaver, samtidig med at ansættelsesproceduren forenkles. **Belgien** har i skoleåret 2022-23 afprøvet platforme for og puljer af lærervikarer for at bekæmpe manglen på lærere. I **Irland** er der bebudet en pilotordning for deling af lærere mellem skoler. På samme måde giver den nye lov om føruniversitetsuddannelse i **Rumænien** mulighed for at dele ressourcer, herunder lærere. I **Nederlandene** gav undervisningsministeriet skolerne i de fem største byer mulighed for at eksperimentere med ugentlige planer. Skolerne kan tilrettelægge undervisningen forskelligt én dag om ugen, f.eks. ved at invitere eksterne fagfolk til at undervise i en lille del af læseplanen. Alt i alt har omkring to tredjedele af landene allerede indført alternative muligheder for at blive lærer. Senest har **Letland** indført nye hasteinitiativer til erhvervelse af undervisningskvalifikationer for unge fagfolk, navnlig fra STEM-områder, og har skabt mulighed for, at lærere kan udvide deres kvalifikationer inden for andre fagområder. Der afprøves en ny kortere supplerende pædagogisk uddannelse i **Sverige** for at give hurtigere adgang til lærerfaget. I **Østrig** kan lærere fuldføre deres mastergrad, mens de allerede arbejder som lærere. I **Tjekkiet** kan færdiguddannede med en mastergrad svarende til skolefag undervise som lærer i en periode på højst tre år, hvor de skal opnå de krævede kvalifikationer. I **Litauen** blev kvalifikationskravene til lærere gjort mere fleksible for at tilskynde flere til at blive lærer. **Belgien** anerkender ti års anciennitet for personer, der kommer fra den private sektor, for at tiltrække flere kandidater til undervisning (der er for nylig fremsat forslag om at udvide perioden til 15 år i Flandern, som afventer parlamentarisk godkendelse). Der er ved at blive oprettet yderligere studiepladser på læreruddannelsen i **Estland**, **Finland**, **Irland** og **Luxembourg**, mens der er indført stipendier i **Bulgarien**, **Kroatien**, **Estland**, **Litauen** og **Slovenien** for at tilskynde unge til at læse til lærer.

Medlemsstaterne fortsætter med at gennemføre foranstaltninger til at mindske skolefrafald og tackle uligheder på uddannelsesområdet. I 2022 lancerede **Rumænien** f.eks. et nationalt program for reduktion af skolefrafald med stor finansiel støtte fra genopretnings- og resiliensfaciliteten og ESF+ (fra 2024). Siden har 37 % af skolerne på primærtrin og på første trin af sekundæruddannelsen modtaget tilskud til at reducere og forebygge frafald, herunder gennem yderligere pædagogisk støtte, sociale støtteforanstaltninger og fritidsaktiviteter. Under den nye uddannelseslov fortsættes disse bestræbelser gennem flere nationale programmer. I **Spanien** har programmet for uddannelsesvejledning, udvikling og etablering af centre for specialpædagogik (PROA+) 2021-23, der finansieres via ESF+ og genopretnings- og resiliensfaciliteten, til formål at forbedre skolernes succes ved at yde målrettet støtte til elever. Centrene befinder sig i områder med en høj andel af dårligt stillede og sårbare unge, unge med indlæringsvanskeligheder eller andre forhold, der kan hæmme en vellykket uddannelse. I **Luxembourg** blev den skolepligtige periode hævet fra 16 til 18 år i juli 2023 for at mindske skolefrafaldet og ungdomsarbejdsløsheden. Loven træder i kraft pr. skoleåret 2026-27. I 2023 blev der i **Slovakiet** oprettet et netværk bestående af ca. 160 rådgivnings- og forebyggelsescentre, som vil samarbejde med skoleinklusionsteamene. Disse vil hjælpe lærere og andet personale med at yde specialiseret støtte til bl.a. børn med autisme eller handicap. På samme måde har **Polen** etableret 23 centre for inkluderende undervisning og ansat flere inklusionsteams i skolerne, hvilket også vil støtte inklusionen af elever med handicap. Fra april 2023 har **Sverige** øget den økonomiske støtte til speciallærere og sundhedstjenester for studerende. I 2023 offentliggjorde **Malta** en revideret strategi for tidligt skolefrafald baseret på forebyggelse, indgriben og kompensation. I september 2023 udvidede **Irland** sit program til støtte for skoler i ugunstigt stillede områder (DEIS) til yderligere 322 skoler og reducerede antallet af elever pr. lærer i disse skoler.

Det er fortsat en nøgleprioritet at styrke tilegnelsen af grundlæggende færdigheder og bevæge sig i retning af kompetencebaseret undervisning og læring. Flere medlemsstater har gennemført omfattende reformer af læseplanerne i de seneste år, og det kan bidrage til at vende den forværrede tendens i læringsresultaterne. For at fremme tilegnelsen af nøglekompetencer har **Slovakiet** iværksat en omfattende reform af læseplanerne for grundskoler, der støttes under landets genopretnings- og resiliensplan. Reformen fokuserer på at fremme digitale færdigheder, kritisk tænkning og kreativitet for lærende, styrke inklusiviteten i uddannelse og forbedre mentorordninger for lærere. Fra september 2022 støtter **Nederlandene** ca. 2 200 skoler og 650 000 elever fra førskoleundervisning til sekundæruddannelse og erhvervsuddannelse i henhold til "masterplanen for grundlæggende færdigheder". Planen fremmer elevernes læse- og skrivefærdigheder og matematikfærdigheder og omfatter også undervisning i medborgerkundskab og digitale færdigheder. I skoleåret 2023-24 indfører **Frankrig** en ugentlig time med differentieret undervisning i fransk og matematik for alle elever, udvider en støtteordning til alle skoler ("*Devoirs faits*") og yder pædagogisk vejledning til lærere. Efter reformer af læseplanerne på sekundærtrinnet offentliggjorde **Irland** i marts 2023 en ny ramme for grundskolernes læseplaner, som lægger større vægt på STEM-områder, trivsel og undervisning i fremmedsprog på primærtrinnet. I november 2022 iværksatte **Slovenien** en indkaldelse af projektforslag under genopretnings- og resiliensplanen med henblik på at gennemføre omfattende uddannelse af undervisere i digitale færdigheder, kompetencer inden for miljømæssig bæredygtighed og finansiel forståelse med henblik på at uddanne op til 20 000 lærere og undervisere inden juni 2026. I september 2023 vedtog **Litauen** en specifik plan for at forbedre uddannelsesresultaterne inden for STEM-fag. Denne plan støtter også STEM-uddannelser inden for naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik gennem nyoprettede centre, der er udstyret med laboratorier. **Kroatien** forbereder sig på at afprøve

reformen af heldagsskolen i 2023, som vil øge antallet af undervisningstimer for alle grundlæggende færdigheder.

Den digitale omstilling af uddannelsessystemerne er blevet fremskyndet. Efter pandemien fik reformer og investeringer til fremme af digital uddannelse et stort skub fra genopretnings- og resiliensfaciliteten med en samlet tildeling på 29 mia. EUR i investeringer i menneskelig kapital og digitalisering. I en række medlemsstater håndteres den digitale omstilling af uddannelsesområdet gennem forskellige strategier for digitalisering af uddannelse og digitale færdigheder. **Frankrig** har f.eks. vedtaget en ny strategi for digital uddannelse (2023-27), som har til formål at styrke samarbejdet mellem nationale og lokale aktører, udvikle elevernes digitale færdigheder og tilbyde lærerne digitale ressourcer og løbende faglig udvikling. **Østrig** har vedtaget en strategisk ramme for den digitale omstilling af universiteter inden 2030, som fastlægger et sæt principper for universiteter og en række foranstaltninger til fremme af digitaliseringen af de videregående uddannelser. Det flamske fællesskab i **Belgien** har etableret en fond for videregående uddannelse med støtte fra genopretnings- og resiliensfaciliteten, som har til formål at fremtidssikre og digitalisere videregående uddannelser og styrke livslang læring på videregående uddannelsesinstitutioner. Alle tre belgiske fællesskaber har desuden planer om at benytte genopretnings- og resiliensfaciliteten til at stille digitalt udstyr og IT-infrastruktur til rådighed for skolerne. I **Rumænien** er den lovgivningsmæssige ramme for digitalisering af uddannelsesprocesser og -indhold, som også fastsætter profilen for digitale kompetencer for lærere, blevet godkendt. I **Litauen** har EdTech-projektet til formål at udstyre uddannelsesinstitutioner på alle niveauer med digitale værktøjer og teste innovative digitale læringsløsninger og onlinekurser i digitale færdigheder, der er udformet i overensstemmelse med EU's digitale rammer. Senest i 2024 skal mindst 3 000 lærere og akademiske medarbejdere gennemføre kurset i IT-kompetencer, og mindst 500 lærere skal have erhvervet en mastergrad i IKT som fastsat i genopretnings- og resiliensplanen.

Medlemsstaterne træffer foranstaltninger med henblik på at styrke de videregående uddannelsers bidrag til arbejdsmarkedsrelevante færdigheder og fremme innovation.

De fleste medlemsstater har iværksat specifikke programmer for at forny deres uddannelsesstilbud og forbedre deres arbejdsmarkedsrelevans. Mange af disse har fokus på den digitale omstilling af videregående uddannelser og på indførelse af mikroeksamensbeviser. Andre medlemsstater gennemfører omfattende reformer, herunder større ændringer i forvaltningsordninger, akkreditering og kvalitetssikringsmekanismer, styrkelse af forskning og fremme af internationalisering. **Bulgarien** gennemfører f.eks. aktuelt et omfattende program til modernisering af det videregående uddannelsessystem med medfinansiering fra ESF. Formålet er at indføre en kompetencemodel, støtte udviklingen af fælles universitetsprogrammer, lette udviklingen af tværfaglige færdigheder og forbedre undervisernes kompetencer. Læseplanerne vil også blive ajourført med støtte fra ESF+ for at styrke fokus på kompetencer i forbindelse med den grønne omstilling. Inden for rammerne af den nationale plan for udvikling af uddannelsessystemet 2021-27, der blev vedtaget i marts 2023, er **Kroatien** i gang med at reformere sit videregående uddannelsessystem for at fremme topkvalitet, forbedre arbejdsmarkedsrelevansen og internationaliseringen. Dette sker også til dels inden for rammerne af genopretnings- og resiliensplanen. Kroatien har indført resultataftaler og reviderede metoder til intern kvalitetssikring og eksternt evaluering af videregående uddannelsesinstitutioner samt akkrediteringsprocedurer for videregående uddannelsesinstitutioner og nye studieprogrammer. **Rumænien** har indgået 61 tilskudsftaler med universiteterne med henblik på at finansiere integrerede foranstaltninger, der har til formål at forbedre den digitale infrastruktur og udvikle de studerendes digitale kompetencer samt udvikle undervisnings- og forskningspersonalets digitale færdigheder gennem deltagelse

i forskningsprojekter og praktiske projekter. De seneste reformer i **Grækenland** omfatter større autonomi for videregående uddannelsesinstitutioner, forbedring af deres funktion, indførelse af mål og resultatkræterier i forbindelse med finansiering og opgradering af kvaliteten. **Slovenien** har inden for rammerne af genopretnings- og resiliensplanen investeret 56,5 mio. EUR i 38 pilotprojekter med test af løsninger til integration af digitale og bæredygtige udviklingskompetencer i læseplanerne for videregående uddannelser med henblik på at forbedre arbejdsmarkedsresultaterne.

Tilpasning af erhvervsuddannelsessystemerne til nye færdighedsbehov indtager en fremtrædende plads på medlemsstaternes politiske dagsorden. Det franske samfund i **Belgien** har gennemført en reform for at gøre erhvervsuddannelserne mere relevante for arbejdsmarkedet. Det nye system finder anvendelse fra 2024. I **Bulgarien** er lovgivningen om erhvervsuddannelse ved at blive ændret som led i genopretnings- og resiliensplanen for at støtte tilpasningen af erhvervsuddannelserne til arbejdsmarkedets behov. Som led i sin genopretnings- og resiliensplan investerer Estland i ajourføring og udvikling af nye faglige standarder, der specificerer læringsresultaterne i forbindelse med grønne færdigheder og identificerer specifikke områder og færdigheder med det største potentiale for den grønne omstilling. Foranstaltningen blev vedtaget i juni 2022 og har til formål at tilskynde til indførelse af grønne teknologier gennem vidensoverførsel, modernisering af indholdet i og tilrettelæggelsen af faglige uddannelsesprogrammer inden for videregående uddannelse og erhvervsuddannelse samt tilbud om opkvalificering og omskoling. I løbet af 2023 arbejder **Spanien** inden for rammerne af sin genopretnings- og resiliensplan på den digitale omstilling, innovation og internationalisering af erhvervsuddannelserne ved at investere i digital og grøn uddannelse af lærere på erhvervsuddannelser, konvertere klasseværelser i overensstemmelse med de teknologiske behov og skabe et netværk af 50 ekspertisecentre, der stimulerer forskning og innovation. Dette arbejde vil blive færdiggjort i 2024. Inden for rammerne af de foranstaltninger, der blev vedtaget i april 2023, fokuserer **Cypern** på personer, der er beskæftiget i erhverv eller sektorer, der er knyttet til den grønne økonomi, og arbejdsløse, som ønsker at arbejde i sådanne erhverv, for at give dem mulighed for at deltage i omskoling og opkvalificering på erhvervsuddannelsescentre. Cypern har også investeret i uddannelsesprogrammer for erhvervsuddannelsescentre med fokus på undervisning i digitale færdigheder. På grundlag af sin genopretnings- og resiliensplan vil **Slovakiet** ajourføre uddannelsesprogrammer for at afspejle de aktuelle behov på arbejdsmarkedet, der også er knyttet til den grønne omstilling. Dette omfatter også udarbejdelse af nye læseplaner for erhvervsuddannelserne, uddannelse af undervisere, nyt erhvervsuddannelsesudstyr og uddannelse af medarbejdere.

Flere medlemsstater fremmer arbejdsbaseret læring og lærlingeuddannelser gennem nye politiske foranstaltninger, herunder inden for videregående erhvervsuddannelse. I **Belgien** indførte Flandern et tosporet læringssystem inden for voksenuddannelse i september 2022 og yder finansiel støtte til virksomheder og elever, der er involveret i arbejdsbaseret læring, fra september 2023. I **Litauen** blev der under genopretnings- og resiliensplanen oprettet et system til støtte for lærlingeuddannelser med særligt fokus på små og mellemstore virksomheder efter vedtagelsen af lærlingeordningen i september 2022. Programmet, der modtager EU-støtte, omfatter godtgørelse af arbejdsgivernes omkostninger og medfinansiering af lønninger til lærlingeuddannelser. Siden september 2022 har **Østrig** udrullet sit "tosporede akademi" og tilbudt arbejdsbaseret læring kombineret med uddannelse på en erhvervsskole og en obligatorisk mobilitetsperiode i udlandet, som fører til en videregående erhvervsuddannelse. I september 2022 udvidede **Rumænien** det tosporede system inden for videregående (teknisk) uddannelse under genopretnings- og resiliensplanen, som vil blive operationel i skoleåret 2024-25. Som følge heraf vil der være en fuld dobbeltvej

fra ungdomsuddannelserne til de videregående uddannelser. **Tyskland** har desuden ajourført initiativet "Excellence for VET" i efteråret/vinteren 2022. Dette er en af komponenterne i strategien for kvalificeret arbejdskraft. Foranstaltningerne falder ind under tre indsatsområder: 1) fremme af talentmuligheder inden for erhvervsuddannelse, 2) etablering af et attraktivt og innovativt erhvervsuddannelseslandskab og 3) udvidelse af den internationale orientering inden for erhvervsuddannelse. De nye elementer omfatter: forbedrede økonomiske støttemuligheder for dygtige praktikanter, udvidelse af erhvervsorienteringen til digitale formater, en kampagne for at øge erhvervsuddannelsernes synlighed, udvikling og afprøvning af yderligere innovative koncepter for kvalifikationstilbud, udvidelse af den nationale strategi for efter- og videreuddannelse, omdannelse af virksomheders erhvervsuddannelsescentre (ÜBS) til ekspertisecentre, udvikling af en ny portal, der vil give lærere og undervisere gennemskuelig adgang til tilbud om kvalifikationer, og incitamenter for praktikanter og unge arbejdstagere til at rejse til udlandet med henblik på erhvervsuddannelse og læring.

Medlemsstaterne indfører nye systemer og modeller med henblik på at foregribe fremtidige behov for færdigheder og uddannelse. Efter en ændring af loven om arbejdsformidlinger i december 2022 vil **Slovakiet** anvende midler fra ESF+ til at styrke samarbejdet med sektorrådene om foregribelse af efterspørgslen efter viden og færdigheder. Inden for alliancen af sektorråd vil disse organer have til opgave at tilpasse systemet for livslang læring til specifikke behov på arbejdsmarkedet. I 2023 er der som led i genopretnings- og resiliensplanen ved at blive udviklet et prognosesystem for arbejdskraft- og kompetencebehov i **Finland**. Modellen vil omfatte prognoser for efterspørgslen efter arbejdskraft, uddannelse og kvalifikationer på mellemlang sigt. Dette omfatter forudsigelse af antallet af kvalifikationer, der er fuldført på forskellige uddannelsesniveauer, vurdering af overgange fra erhvervsuddannelser samt arbejdspotentialer for arbejdsløse og personer uden for arbejdsstyrken.

Foranstaltninger til styrkelse af den voksne befolknings digitale færdigheder er blevet indført i mange lande for at støtte den fremskyndede digitale omstilling. I **Belgien** vedtog Vallonien en ramme for udbud af grundlæggende digitale færdigheder i henhold til en vallonsk lov om grundlæggende digital uddannelse i august 2022. Fra februar 2023 har **Tjekkiet** indført godtgørelse for digital uddannelse som et nyt aktivt beskæftigelsespolitisk instrument, der dækker 82 % af omkostningerne til kurser i erhvervsuddannelse af digitale færdigheder som led i landets genopretnings- og resiliensplan. **Estland** har arbejdet på en reform af den digitale omstilling af virksomheder inden for rammerne af genopretnings- og resiliensplanen med fokus på at styrke deres kapacitet på ledelsesniveau til at styre og fremme den digitale omstilling og med fokus på at sikre, at der er et tilstrækkeligt antal IKT-fagfolk til rådighed. Reformen, der blev vedtaget i 2022 og løber frem til 2026, har også til formål at tilbyde nye karrieremuligheder og øge kvinders deltagelse i IKT-uddannelse og -erhverv. I 2023 investerede **Cypern** i en webportal med et digitalt borgerakademi, som omfatter et værktøj, der hjælper folk med at vurdere deres digitale færdigheder og behov, udarbejder planer for deres udvikling og tilbyder gratis kurser. **Letland** har i sin genopretnings- og resiliensplan indført flere foranstaltninger vedrørende styrkelse af de digitale færdigheder. Dette omfatter støtte til identifikation og planlægning af uddannelsesbehov på grundlag af en fælles vurdering af grundlæggende digitale færdigheder. Mange af disse foranstaltninger er i overensstemmelse med bestemmelserne i den europæiske ramme for digitale kompetencer. I februar 2023 fremlagde **Polen** et nyt program for udvikling af digitale kompetencer for at øge niveauet af digitale kompetencer hos den brede befolkning og IKT-specialister. For at afhjælpe manglen på digitale færdigheder vedtog **Slovakiet** i december 2022 en national strategi for digitale færdigheder og en handlingsplan,

som omfatter en række foranstaltninger rettet mod IKT-specialister, kvinder i IKT, lærere på alle uddannelsesniveauer, ansatte, jobsøgende og dårligt stillede grupper samt ældre.

Flere medlemsstater har indført foranstaltninger til at styrke udviklingen af færdigheder gennem mikroeksamensbeviser. I **Ungarn** blev der med en ændring af loven om voksenuddannelse i 2023 indført en juridisk definition af centrale begreber og procedurer for udbud af korte (hovedsagelig online) kurser og deres certificering. I sommeren 2023 blev der iværksat et TSI-projekt i **Ungarn** til støtte for etableringen af en overordnet retlig ramme og en database for mikroeksamensbeviser, der dækker alle uddannelsesniveauer. Når denne ramme er på plads, vil midlerne fra genopretnings- og resiliensfaciliteten og ESF+ blive anvendt til at tilskynde til udvikling og anvendelse af mikroeksamensbeviser. I **Estland** ændres loven om voksenuddannelse for at indarbejde kvalitetssikringselementer i tilvejebringelsen af mikro kvalifikationer. Gennemførelsen vil blive støttet af EU-finansiering (ESF+, genopretnings- og resiliensfaciliteten og Fonden for Retfærdig Omstilling). I **Irland** kan mikroeksamensbeviser, der anvendes til at fremme livslang læring og støtte anerkendelse af tidligere læring, findes i strategien for 2020-24 fra SOLAS, det irske nationale agentur med ansvar for videreuddannelse. SOLAS har til hensigt at anvende innovationsfondens projekter til at afprøve tre tilgange sammen med det nationale agentur, Quality and Qualifications Ireland (QQI), som gør det muligt at validere nye kvalifikationer til særlige formål, herunder certificerede moduler, som kan udbygges, og som tilbydes af private udbydere af videreuddannelse og erhvervsuddannelse. I **Spanien** vil et nyt nationalt katalog over kompetenceniveauer som led i genopretnings- og resiliensplanen erstatte det nuværende nationale katalog over erhvervsmæssige kvalifikationer og muliggøre mikrouddannelse og mikroeksamensbeviser i overensstemmelse med den organiske lov om erhvervsuddannelse fra 2022. Spanien fremmer også universiteternes mikroeksamensbeviser gennem en særlig handlingsplan, hvorunder der vil blive etableret omkring 1 000 nye kurser og 60 000 mikroeksamensbeviser på 15 ECTS om året.

Forbedring af voksnes deltagelse i læring er et mål, der forfølges af alle medlemsstater, og som kræver en hurtig politisk indsats i flere medlemsstater, hvor deltagelsesfrekvensen fortsat er forholdsvis lav. I henhold til EU's overordnede mål for voksenuddannelse skal mindst 60 % af alle voksne i EU deltage i læringsaktiviteter hvert år senest i 2030. Forbedring af voksnes deltagelse i læring var også et af hovedmålene i Rådets henstilling om individuelle læringskonti, som 15 medlemsstater indtil videre er begyndt at gennemføre, også gennem foranstaltninger finansieret af ESF+ og genopretnings- og resiliensfaciliteten¹⁷². **Belgien** anvender aktuelt en samlet tilgang inden for rammerne af genopretnings- og resiliensplanen til at udvikle et særligt informationssystem og specifikke retlige tilpasninger. Inden for disse rammer indførte forbundsregeringen fra 2023 en ret til fire dages betalt uddannelsesorlov pr. år (fem fra 2024) for arbejdstagere i virksomheder med mindst 20 ansatte. Sådanne virksomheder bør endvidere oplyse deres ansatte om uddannelsesmuligheder. I 2023 afsluttede tre medlemsstater projekter, der skulle danne grundlag for iværksættelse eller revision af deres færdighedsstrategier med teknisk bistand fra OECD, som medfinansieres gennem instrumentet for teknisk støtte. **Luxembourg**s prioriteter omfatter voksnes muligheder for at udvikle arbejdsmarkedsrelevante færdigheder, bedre vejledning og fastholdelse af udenlandske talenter. **Irland** lancerede sin nationale færdighedsstrategi i 2016 med mål for 2025. I evalueringen heraf blev der udpeget yderligere prioriterede foranstaltninger, herunder behovet for et mere afbalanceret og diversificeret udbud af færdigheder og for bedre udnyttelse af færdigheder til at fremme innovation. Siden

¹⁷² Det drejer sig om BE, BG, CY, CZ, EE, EL, FR, HR, HU, LT, LV, PL, PT, RO og SK.

oktober 2022 har **Bulgarien** bevæget sig i retning af en handlingsplan for færdigheder (med støtte fra instrumentet for teknisk støtte), der omhandler unges og voksnes færdighedsbehov samt behovet for bedre at udnytte de færdigheder, der er til rådighed.

Den styrkede ungdomsgaranti fremmer fortsat unges beskæftigelsesegnethed. Blandt de foranstaltninger, som medlemsstaterne senest har truffet under den styrkede ungdomsgaranti, og som støttes af ESF+, arbejder **Spanien** på en ændring med hensyn til reguleringen af det nationale ungdomsgarantisystem, som har til formål at afhjælpe mangler i registreringsprocedurerne for unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, under ungdomsgarantien. I oktober 2022 vedtog **Slovakiet** sin nationale plan for ungdomsgarantien, som vil intensivere støtten til ungdomsarbejde, individualiseret rådgivning, mentorordninger, en oplysningskampagne, værktøjer til profilering af unge jobsøgende, videreuddannelse og udvikling af færdigheder og vurdering (navnlig digitale og grønne færdigheder samt iværksætterfærdigheder), støtte til jobskabelse, praktikophold for færdiguddannede og selvstændig erhvervsvirksomhed. **Grækenland** har som led i sin nationale plan for ungdomsgarantien vedtaget den "nationale strategi for ungdomsbeskæftigelse 2021-27", som har til formål at bekæmpe ungdomsarbejdsløshed ved at lette unges adgang til arbejdsmarkedet ved at forbedre deres færdigheder og beskæftigelsesegnethed, også med støtte fra ESF+ og genopretnings- og resiliensfaciliteten. I juni 2022 vedtog **Bulgarien** initiativet "ungdomsbeskæftigelse+", der støttes af ESF+, og som har til formål at øge unges beskæftigelsesegnethed og lette deres overgang fra uddannelse til arbejdsmarkedet, bl.a. gennem praktikophold, uddannelse på arbejdspladsen og mere generelt tilegnelse af overførbare og bløde færdigheder. Projektet har til formål at støtte 15 200 ikke-erhvervsaktive og arbejdsløse, herunder langtidsledige.

Medlemsstaterne sigter mod at forbedre unges overgang fra uddannelse til arbejdsmarked, ofte med støtte fra genopretnings- og resiliensfaciliteten. **Spanien** har medtaget "investering i ungdomsarbejdsløshed" i genopretnings- og resiliensplanen i form af tre programmer. "Tandem"-programmet sigter mod faglig kompetence gennem uddannelse i sammenhæng med beskæftigelse. Mindst 25 % af programmet fokuserer på klimarelaterede færdigheder, og 25 % fokuserer på digitale færdigheder. Det andet program er "First Experience"-programmet, som er rettet mod den første erhvervs erfaring. Mindst 20 % af programmet er afsat til klimarelaterede færdigheder og 20 % til digitale færdigheder. Endelig omhandler "*Investigo*"-programmet arbejde i forbindelse med udviklingen af et forskningsprojekt. I **Cypern** planlægger ministeriet for uddannelse, sport og unge at udvide pilotmekanismen til sporing af færdiguddannede til at omfatte alle videregående uddannelsesinstitutioner senest i 2023. Der blev desuden vedtaget to reformer i **Portugal** i maj 2023, som kræver en månedlig godtgørelse i prøvetiden på mindst 80 % af den lovbestemte mindsteløn, og som giver unge erhvervsaktive studerende (under 27 år) mulighed for at få tildelt familietillæg og studiestøtte sammen med deres løn. Endelig har **Sverige** iværksat to initiativer, hvoraf det første er en undersøgelse af vejen til arbejdslivet for unge på ungdomsuddannelserne, som gennemføres i 2024. Under det andet initiativ kan kommuner med høj arbejdsløshed i 2023 få adgang til op til 150 mio. SEK (ca. 12.8 mio. EUR) i tilskud til jobskabelsesforanstaltninger for unge og til midlertidige sommerjob.

Nogle medlemsstater har iværksat og udvidet initiativer for at forbedre integrationen af ældre arbejdstagere på arbejdsmarkedet, som skal bidrage til at imødegå udfordringen med befolkningens aldring og den nuværende betydelige mangel på arbejdskraft og færdigheder. I **Luxembourg** blev en lov om lempelse af reglerne om begrænsning af lønnet beskæftigelse for personer, der er gået på førtidspension, forlænget i marts 2023 for at dække behovet for personale i forskellige sektorer, navnlig sundhedssektoren, i lyset af manglen på kvalificeret personale. I januar 2023 trådte en lovændring i kraft i **Finland**, som har til formål

at øge beskæftigelsen for personer over 55 år med 10 000 personer inden 2029, afskaffe ekstra dage med arbejdsløshedsunderstøttelse og indføre ny målrettet tilpasningsbeskyttelse for over 55 år.

Medlemsstaterne har vedtaget foranstaltninger til at forbedre balancen mellem arbejdsliv og privatliv — i mange tilfælde for at gennemføre direktivet om balance mellem arbejdsliv og privatliv. I Rumænien blev fædreorloven f.eks. forlænget i september 2022 fra fem til ti arbejdsdage (og med yderligere fem dage for fædre, der har opnået et bevis for gennemførelse af et kursus i børnepasning). Der blev også indført nye regler om arbejdsgivernes forpligtelse til at godkende fædreorlov, forbud mod afskedigelse af arbejdstageren under fædreorlov samt sanktioner i tilfælde af manglende overholdelse. I Slovenien træder ændringerne af loven om forældrebeskyttelse og familieydelse i kraft i april 2024 og vedrører retten til forældreorlov (hver forælder har i dag ret til 160 dages forældreorlov i modsætning til de foregående 130 dage, hvor 60 dage ikke kan overdrages for begge forældre), fædreorlov, kompensation for betaling/løn under sådan orlov og fleksible arbejdsordninger. I Finland har begge forældre siden september 2022 haft en højere kvote på 160 dage med forældreydelse, hvoraf højst 63 dage kan overføres. I Polen indeholder en ny ændring af arbejdsloven og andre love, som trådte i kraft i april 2023 bestemmelser om omsorgsorlov (op til fem dage om året), forældreorlov, der skal deles mellem forældre, fædreorlov og arbejdsfrihed på grund af force majeure. I april 2023 indførte Portugal ændringer af arbejdsloven ved at udvide den eksklusive fædreorlov til 28 dage i stedet for de nuværende 20 dage samt muligheden for at tage forældreorlov på deltid. I sin finanslov for 2023 indførte Italien en yderligere måned med valgfri barselsorlov eller fædreorlov med en løn på 80 % op til barnets sjette leveår. Cypern indførte i december 2022 i national lovgivning retten til betalt forældreorlov, retten til at tage forældreorlov på en fleksibel måde, retten til omsorgsorlov samt retten for erhvervsaktive forældre (med børn op til 8 år) og "omsorgspersoner" til at anmode om fleksible arbejdsordninger. Alle erhvervsaktive forældre med et barn på op til 8 år har en individuel ret til forældreorlov på atten uger. I Spanien blev orlovsretten udvidet til at omfatte ugifte par i juni 2023. Det bidrager til at gennemføre EU-direktivet om balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner. De vedrører: i) orlov på grund af alvorlig ulykke eller sygdom, ii) orlov på grund af dødsfald, iii) ret til nedsat eller tilpasset arbejdstid, iv) orlov som følge af registrering af partnerskabet og v) personlig orlov (*excedencias*) med henblik på omsorg.

Medlemsstaterne indførte foranstaltninger til støtte for kvinders beskæftigelse og bekæmpelse af kønsbestemte lønforskelle. Som led i Estlands genopretnings- og resiliensplan har socialministeriet udviklet en prototype på et redskab til bekæmpelse af kønsbestemte lønforskelle kaldet "Pay Mirror" i samarbejde med Tallinn Universitet og Estlands statistiske kontor. Værktøjet vil blive indført senest den 31. marts 2024. Det giver arbejdsgiverne mulighed for nemt at modtage og analysere data og oplysninger om kønsbestemte lønforskelle og mulige årsager hertil i deres organisationer, og det hjælper dem dermed med at træffe informerede beslutninger og effektive foranstaltninger til at gennemføre princippet om lige løn for job af samme værdi. I Spanien vil midlerne fra genopretnings- og resiliensfaciliteten blive øremærket til at støtte kvinders beskæftigelse på tre hovedområder: a) uddannelse i digitale og grønne færdigheder, langtidspleje, iværksætteri og social økonomi, b) integrationsforløb for kvinder, der er ofre for vold eller menneskehandel, og c) integration af kønsaspektet i alle dele af de offentlige arbejdsformidlingers årlige beskæftigelsesplaner. Østrig iværksatte en indkaldelse af projekter vedrørende foranstaltninger til styrkelse af pigers og kvinders indflydelse og status i den digitale verden og diversificering af uddannelses- og beskæftigelsesforløb med fokus på STEM-området (naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik). I Frankrig

vil et lovforslag øge den obligatoriske kvote for kvinder til 50 % ved nyudnævnelser til ledende stillinger i den offentlige sektor. Det vil også indføre et indeks for faglig ligestilling mellem mænd og kvinder i de offentlige tjenester efter samme model som den private sektor. I **Belgien** lancerede forbundsregeringen projektet "Bread and Roses" i april 2023 med fokus på beskæftigelse af kvinder, navnlig kvinder i sårbare situationer. I **Tyskland** yder forbundsregeringen gennem programmet "Integrationskursus med et barn: byggesten til fremtiden" (Integrationskurs mit Kind — Bausteine für die Zukunft) yder børnepasningsstøtte til deltagere i integrationskurser med børn under den skolepligtige alder, hvis der ikke findes tilstrækkelige almindelige kommunale børnepasningsordninger. I **Sverige** er regeringen og den svenske sammenslutning af lokale myndigheder og regioner blevet enige om et fælles initiativ til støtte for udenlandsk fødte kvinder med børn i alderen 0-6 år. Aftalen omfatter lidt under 20 mio. SEK (ca. 1,7 mio. EUR) og dækker perioden 2023-25.

Flere medlemsstater er ved at vedtage foranstaltninger til at forbedre inklusionen i deres uddannelsessystemer og forbedre adgangen til livslang læring for personer med handicap. I **Irland** vil et pilotprojekt øge skolernes kapacitet til at udforme og gennemføre specialtilbud for at støtte inklusiv uddannelse i almindelige miljøer, opkvalificere lærere for at sikre inkluderende uddannelse af høj kvalitet samt fremme interessenternes bevidsthed om inklusiv uddannelse. Projektet støttes af instrumentet for teknisk støtte og løber over to skoleår, der slutter i juni 2025. Desuden vil den fjerde nationale adgangsplan for videregående uddannelse fortsat lette adgangen til og en vellykket fuldførelse blandt sårbare grupper, herunder studerende med handicap. **Belgien** vedtog i 2022 en ny forbundslov, der forpligter arbejdsgivere med mindst 20 arbejdstagere til hvert år at udarbejde en virksomhedsuddannelsesplan i samråd med arbejdstagerrepræsentanter, fagforeningsrepræsentanter eller arbejdstagerne, som definerer målgrupperne blandt arbejdstagerne. Dette vil navnlig fokusere på risikogrupper, der er defineret i kollektive overenskomster (herunder personer med handicap), og på jobprofiler med mangel på arbejdskraft. **Frankrig** har vedtaget en lov, der har til formål at forbedre arbejdsvilkårene for støttepersonale for studerende med handicap og undervisningsassistenter ved at forbedre adgangen til tidsbegrænsede kontrakter. **Malta** har iværksat en reform under genopretnings- og resiliensplanen for at forbedre uddannelsesforløb hen imod inklusiv uddannelse af høj kvalitet. Foranstaltningerne under den nationale strategi for inklusionspolitik skal gennemføres senest i december 2025 og omfatter bl.a. årlige individuelle uddannelsesplaner for studerende med særlige behov.

Flere medlemsstater har vedtaget foranstaltninger for at støtte integrationen af fordrevne personer fra Ukraine på arbejdsmarkedet. Fra marts 2022 til april 2024 har **Østrig** gjort det muligt for lærere fra Ukraine at blive ansat via en særlig kontrakt baseret på deres kvalifikationer, hvilket midlertidigt har suspenderet kravet om i det mindste grundlæggende tyske sprogkundskaber. **Bulgarien** har indført en målrettet støtte på 6,9 mio. EUR fra REACT-EU-midlerne for at fremme hurtig integration på arbejdsmarkedet af mere end 3 220 flygtninge fra Ukraine. I **Sverige** har kommunerne siden marts 2023 haft adgang til 100 mio. SEK (ca. 8,5 mio. EUR) i statstilskud til at tilbyde kommunal voksenuddannelse i svensk til personer, der er beskyttet af direktivet om midlertidig beskyttelse. Siden juni 2022 har ukrainske flygtninge, der har ansøgt om opholdstilladelse i **Tyskland** i henhold til direktivet om midlertidig beskyttelse og ikke har fundet et job, været berettiget til almindelig social bistand og jobsøgerydelser, herunder adgang til integrations- og sprogkurser, jobtilbud og støtte til tilrettelæggelse af børnepasning.

2.3 Retningslinje 7: Forbedre arbejdsmarkedernes funktion og effektiviteten af den sociale dialog

I dette afsnit gennemgås gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinje 7, hvori det anbefales, at medlemsstaterne forbedrer arbejdsmarkedernes funktion og effektiviteten af den sociale dialog. Dette omfatter en afbalancering af fleksibilitet og sikkerhed i arbejdsmarkedspolitikker, bekæmpelse af sort arbejde, forebyggelse af arbejdsmarkedsegmentering, fremme af overgangen til tidsbegrænsede ansættelseskontrakter og sikring af de aktive arbejdsmarkedspolitikkers effektivitet. Disse mål er i overensstemmelse med princip 4 (aktiv beskæftigelsesstøtte), princip 5 (sikker og fleksibel beskæftigelse), princip 7 (oplysninger om ansættelsesvilkår og beskyttelse i tilfælde af opsigelser), princip 8 (social dialog og inddragelse af arbejdstagerne), princip 10 (et sundt, sikkert og veltilpasset arbejdsmiljø) og princip 13 (arbejdsløshedsyndelser) i den europæiske søjle for sociale rettigheder. Udbygning af eksisterende national praksis, fremme af den sociale dialog og inddragelse af civilsamfundsorganisationer drøftes også. Endelig præsenterer afsnit 2.3.2 medlemsstaternes politiske foranstaltninger inden for disse områder.

2.3.1. Nøgleindikatorer

Selv om der i forskellige kontraktlige ordninger også tages højde for forskellige individuelle præferencer og behov, så der opnås større fleksibilitet, er segmenteringen af arbejdsmarkedet fortsat en af de mange årsager til ulighed. Dette er navnlig tilfældet, når tidsbegrænsede kontrakter ikke fungerer som springbræt til faste job. Sådanne kontrakter (og især kontrakter med meget kort varighed) er ofte forbundet med mindre gunstige arbejdsvilkår, færre incitamenter til at påbegynde eller investere i videreuddannelse og jobspecifik oplæring og mangler i den sociale beskyttelse sammenlignet med fast beskæftigelse¹⁷³. Selvstændige uden ansatte er generelt også udsat for større risiko for usikre ansættelsesforhold. Beskæftigelse som selvstændig dækker i nogle tilfælde over afhængige ansættelsesforhold ("proformaselvstændige") og er også forbundet med vedvarende mangler huller i den sociale beskyttelse¹⁷⁴. Mere generelt kan den udbredte anvendelse af atypiske beskæftigelsesformer gøre sektorer og erhverv mindre attraktive for arbejdstagerne og dermed bidrage til at skabe mangel på arbejdskraft¹⁷⁵. Et bredt udvalg af kontraktlige ordninger skal gå hånd i hånd med passende adgang til social beskyttelse og til lærings- og udviklingsmuligheder, som således også forbereder arbejdstagerne på de kommende forandringer. Forebyggelse af ansættelsesforhold, der fører til lavere jobsikkerhed og større usikkerhed og misbrug af atypiske kontrakter, bidrager til gennemførelsen af princip 5 i den europæiske søjle for sociale rettigheder om sikker og fleksibel beskæftigelse.

Den stadige stigning i beskæftigelsen efter covid-19-krisen har ikke ført til en stigning i andelen af midlertidigt ansatte i EU. Procentdelen af beskæftigede med tidsbegrænsede kontrakter i EU blandt alle ansatte i alderen 20-64 år lå stort set stabilt på 12,9 % i 2022, hvilket er 1,3 procentpoint lavere end toppunktet i 2019¹⁷⁶. Der er dog stadig betydelige

¹⁷³ Eurofound, *Labour market segmentation, Observatory*, 2019.

¹⁷⁴ Se rapporten om gennemførelsen af Rådets henstilling om adgang til social beskyttelse for arbejdstagere og selvstændige fra 2019 (COM(2023) 43 final).

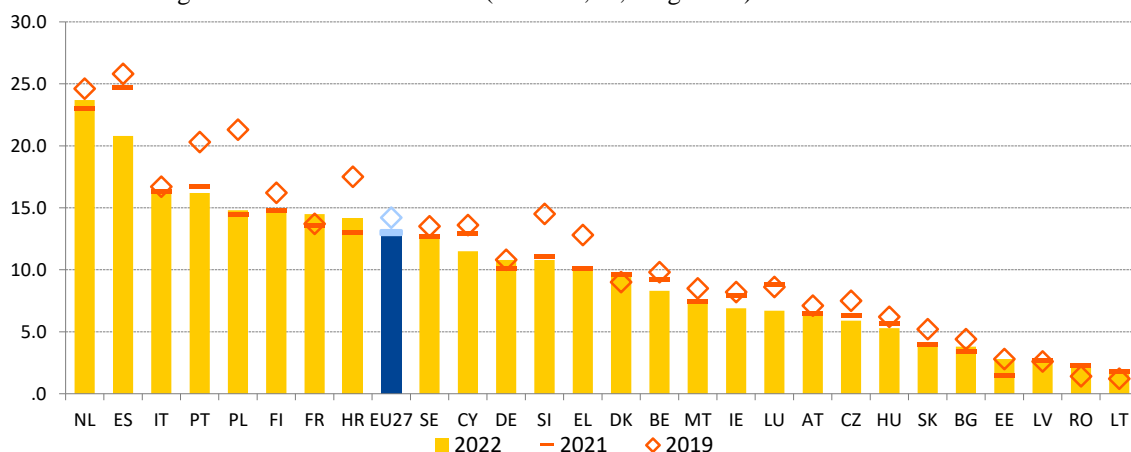
¹⁷⁵ Europa-Kommissionen, *Employment and Social Developments in Europe, Annual Review 2023*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023.

¹⁷⁶ Dette defineres som atypiske ansættelsesforhold (f.eks. fleksible kontrakter, tidsbegrænsede kontrakter, kontrakter om vagttjeneste og kontrakter uden fast timetal) og vikarkontrakter (Eurostats indikatorer [lfsi_pt_a] og [lfsi_pt_q]).

forskelle mellem medlemsstaterne med en forskel på 22 procentpoint mellem den højeste og den laveste andel. Nederlandene, Spanien, Italien, Portugal, Polen og Finland har andele af midlertidig beskæftigelse på eller over 15 %, mens tallene ligger under 4 % i Bulgarien, Estland, Letland, Rumænien og Litauen (se figur 2.3.1). Med hensyn til de seneste kvartalsvise tal lå andelen af midlertidigt ansatte (20-64 år, sæsonkorrigeret) på 12,3 % i andet kvartal 2023 i EU, 1 procentpoint lavere end i første kvartal 2022. Mellem andet kvartal 2020 og andet kvartal 2023 registrerede Spanien og Polen betydelige fald i deres andel af midlertidigt ansatte (med henholdsvis 5,2 procentpoint og 3,9 procentpoint), mens der blev observeret stigninger (over 2 procentpoint) i Frankrig og Italien.

Figur 2.3.1: Andelen af arbejdstagere i tidsbegrænset beskæftigelse ligger under niveauet før krisen, dog med betydelige forskelle mellem medlemsstaterne

Andel af midlertidigt ansatte blandt alle ansatte (20-64 år, %, årlige data)

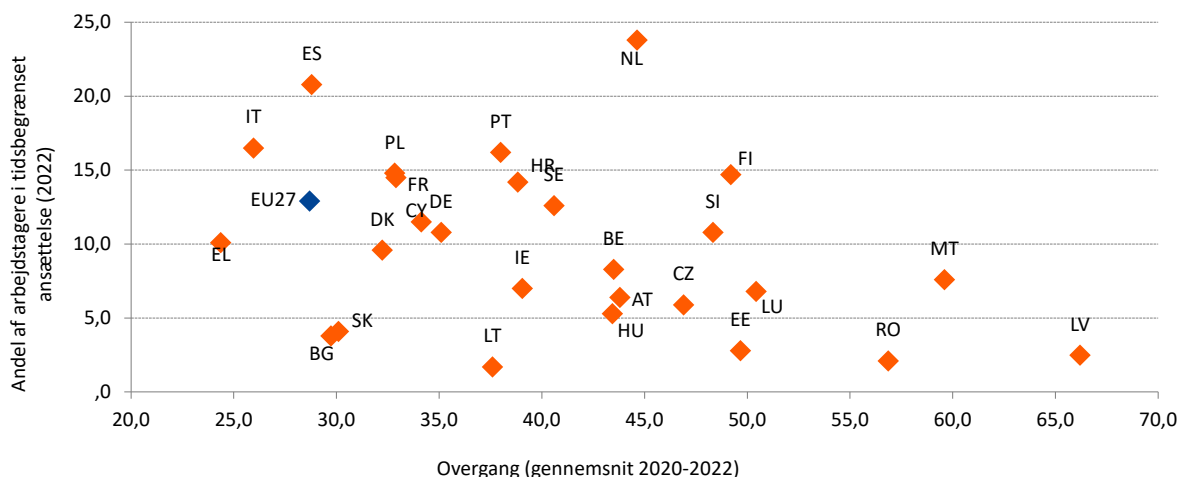
Note: Definitionen er forskellig for ES og FR i 2021 og 2022 (se metadata).

Kilde: Eurostat, [lfsi_pt_a], EU LFS.

I nogle medlemsstater falder en høj andel af midlertidig beskæftigelse sammen med lave rater for overgang til tidsbegrænsede kontrakter, og det udgør en udfordring for velfungerende og inklusive arbejdsmarkeder. I 2022 havde Spanien og Italien en høj andel af tidsbegrænsede kontrakter (over 15 %, og Spanien endda over 20 %) kombineret med lave overgangsrater (under 30 %) (EU-gennemsnittet er henholdsvis 12,9 % og 28,7 % for de to statistikker — se figur 2.3.2). Andre medlemsstater, f.eks. Nederlandene, Portugal, Polen, Finland, Frankrig og Kroatien, havde stadig en andel af midlertidig beskæftigelse, der lå over EU-gennemsnittet, men kombineret med relativt høje rater for overgang til tidsbegrænsede kontrakter (mellem 32 % og 50 %). Omvendt havde Letland, Rumænien og Estland en lav andel af tidsbegrænsede kontrakter (under 4 %) ledsaget af meget høje overgangsrater (tæt på eller over 50 %).

Figur 2.3.2: Tidsbegrænsede kontrakter går i nogle tilfælde sammen med en lav grad af overgang til faste job

Midlertidigt ansatte som procentdel af den samlede beskæftigelse (20-64 år) i 2022 og rate for overgang til fast job (15-64 år) (gennemsnitsværdi for 2020, 2021 og 2022).

Note: Den bredere aldersgruppe 15-64 år tages i betragtning ved overgangen fra midlertidige til tidsbegrænsede kontrakter. Andelen DE, FR, LT, AT, PT og EU-27-gennemsnittet for overgang til fast job henviser til 2020. Værdierne for IE, SK og SE henviser til 2021. Aldersgruppen 20-64 år anvendes for midlertidig beskæftigelse i overensstemmelse med hovedindikatoren for beskæftigelse på den sociale resultattavle og de dertil knyttede analyser i afsnittet. Definitionen er forskellig for ES og FR i 2022.

Kilde: Eurostat, [lfsa_etpgan], EU LFS og [ilc_lvh132], EU-SILC.

Nogle ansatte er ansat på tidsbegrænsede kontrakter, fordi de ikke kan finde et fast job, eller fordi stillingen kun er tilgængelig under denne type kontrakt, og der er betydelige forskelle mellem EU-landene. Andelen af ufrivillige midlertidigt ansatte er en vigtig indikator for segmenteringen af arbejdsmarkedet, som ikke svarer til præferencer for større fleksibilitet på arbejdstagersiden. Procentdelen af arbejdstagere (aldersgruppen 20-64 år), der ufrivilligt var ansat på tidsbegrænset kontrakt, lå på 7,3 % i EU i 2022, hvilket er 0,6 procentpoint lavere end i 2021. Der er dog stadig betydelige forskelle mellem medlemsstaterne, idet tallene spænder fra over 10 % i Spanien, Italien, Portugal, Finland og Cypern til 3 % eller derunder i Østrig, Bulgarien, Danmark, Ungarn, Rumænien og Litauen¹⁷⁷. Andelen af ufrivillig midlertidig beskæftigelse er generelt højere blandt kvinder i beskæftigelse (med visse undtagelser som f.eks. Bulgarien, Litauen og Luxembourg), selv om forskellen generelt er relativt lille (under 1,5 procentpoint), undtagen for Cypern, Grækenland, Spanien og Finland, hvor den overstiger 4 procentpoint.

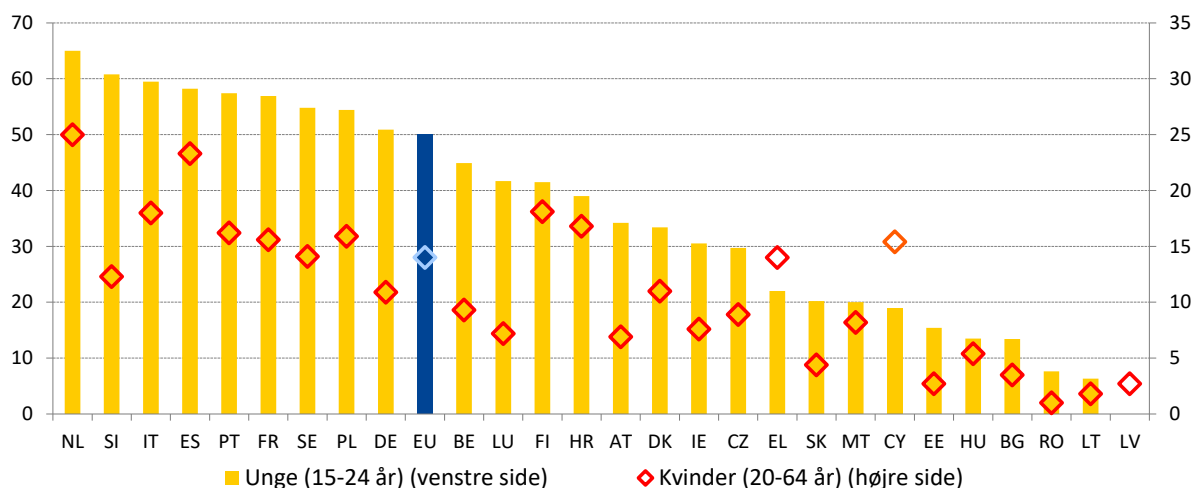
Andelen af arbejdstagere i midlertidig beskæftigelse er fortsat betydelig blandt unge, kvinder og migranter. I 2022 nåede den op på 50 % blandt unge (i alderen 15-24 år) i EU (en stigning på 1 procentpoint i forhold til 2021). Dette tal er 39,1 procentpoint højere end for de 25-59-årige. I 2022 blev den højeste andel af unge med tidsbegrænsede kontrakter indberettet for Nederlandene, Slovenien, Portugal, Italien og Spanien (alle omkring eller over 60 %), mens de laveste blev indberettet for i Rumænien og Litauen (under 10 %, se figur 2.3.3). Andelen af kvindelige arbejdstagere (aldersgruppen 20-64 år) med tidsbegrænsede kontrakter i EU lå på 14 %, hvilket generelt er uændret i forhold til 2021. Forskellen mellem andelen af mænd og kvinder i tidsbegrænset ansættelse steg en smule fra 1,5 procentpoint i 2021 til 2 procentpoint i 2022 med betydelige forskelle mellem medlemsstaterne. De største andele af midlertidigt ansatte blandt kvinder blev observeret i Nederlandene, Spanien, Finland og Italien (omkring eller over 18 %) efterfulgt af Kroatien, Portugal, Polen, Frankrig,

¹⁷⁷ Eurostat [lfsa_etgar]. Lav pålidelighed for EE, LV og SK i 2022. Definitionen er forskellig for ES og FR.

Cypern og Sverige (alle stadig over EU-gennemsnittet). I Rumænien, Litauen, Estland, Letland og Bulgarien var procentsatsen omkring eller lavere end 4 %. I 2021 var en ud af fem migranter ansat på en midlertidig kontrakt sammenlignet med ca. en ud af otte indfødte arbejdstagere¹⁷⁸. Samlet set oplevede arbejdstagere i midlertidig beskæftigelse i 2022 også en højere fattigdomsrisiko (12,2 % baseret på indkomst i 2021) end arbejdstagere på tidsbegrænsede kontrakter (5,2 %)¹⁷⁹.

Figur 2.3.3: Forekomsten af midlertidig beskæftigelse for unge og kvinder varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat

Andel af midlertidigt ansatte blandt alle beskæftigede kvinder (% , 2022, højre akse) og andel af unge midlertidigt ansatte (15-24 år) blandt alle ansatte i denne aldersgruppe (% , 2022, højre akse).

Note: Ingen data for LV.

Kilde: Eurostat [lfsi_pt_a], EU LFS.

Andelen af deltidsbeskæftigelse fortsatte med at falde langsomt, men stød i 2022 i EU, om end med en betydelig ufrivillig komponent i flere medlemsstater. Omkring 32,8 millioner ansatte (i alderen 20-64 år) arbejdede på deltid i EU i 2022, hvilket er 2,7 millioner færre end i 2019. Dette gav sig udslag i en andel på 17 % i 2022 (1,7 procentpoint lavere end i 2019). Denne nedadgående tendens kan også bidrage væsentligt til i det mindste delvist at afhjælpe den betydelige mangel på arbejdskraft og færdigheder i EU. Forskellene mellem medlemsstaterne er dog fortsat vigtige. I Nederlandene, Østrig, Tyskland, Belgien og Danmark lå andelen af deltidsansatte på over 20 %, mens den i Bulgarien, Slovakiet, Rumænien, Ungarn og Kroatien lå under 5 % (se figur 2.3.4). Andelen af ufrivilligt deltidsarbejde i EU faldt med 2,5 procentpoint til udgjorde 21,5 % i 2022, igen med betydelige forskelle mellem medlemsstaterne¹⁸⁰. Rumænien, Italien, Spanien, Cypern, Grækenland og Bulgarien indberettede tal på omkring eller over 50 %, mens Nederlandene, Østrig, Tyskland, Danmark, Malta og Slovenien registrerede værdier på under 10 %.

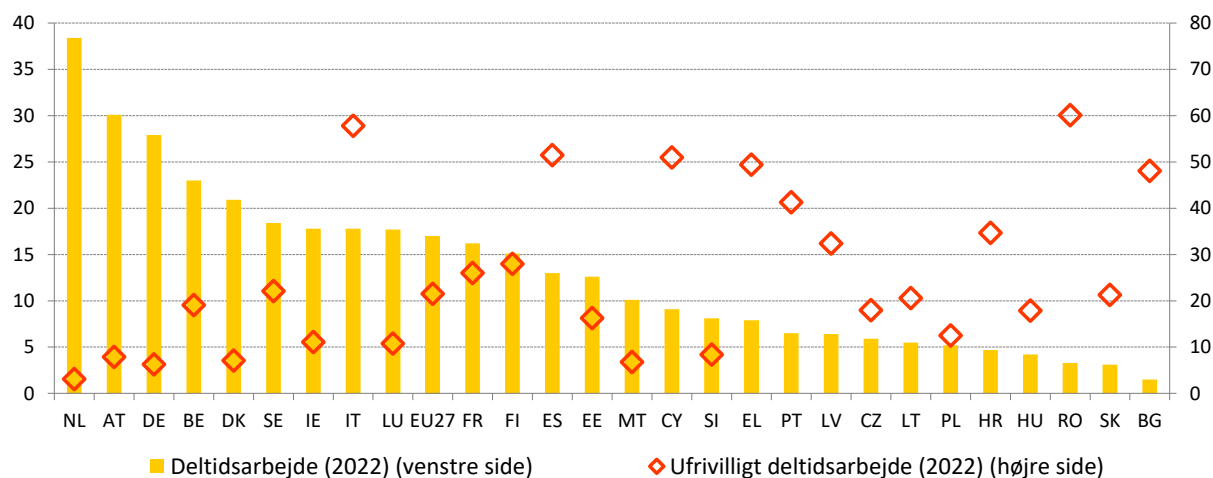
¹⁷⁸ Europa-Kommissionen, *Employment and Social Developments in Europe, Annual Review 2023*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023.

¹⁷⁹ Eurostat [ilc_iw05].

¹⁸⁰ Eurostat [lfsa_eppgai], EU LFS.

Figur 2.3.4: Andelen af deltidsbeskæftigelse falder fortsat langsomt, men med store forskelle i den ufrivillige komponent på tværs af medlemsstaterne

Andel af deltidsbeskæftigelse ud af den samlede beskæftigelse (aldersgruppen 20-64 år) og ufrivillig deltidsbeskæftigelse som procentdel af den samlede deltidsbeskæftigelse (aldersgruppen 20-64 år), (% , årlige data).

Note: Definitionen er forskellig for ES og FR i 2021 og 2022 (se metadata).

Kilde: Eurostat, [lfsi_pt_a] og [lfsa_eppgai], EU LFS.

Andelen af "soloselvstændige" er relativt høj i flere medlemsstater, og de unge er ofte afhængige af én primær eller én enkelt kunde. I 2022 tegnede selvstændige uden ansatte (dvs. "soloselvstændige") sig for 9 % af den samlede beskæftigelse i EU (for aldersgruppen 20-64 år), hvilket er ca. 17,5 millioner personer¹⁸¹. Efter et kraftigt fald i 2020 er andelen endnu ikke nået op på niveauet fra før krisen (på 9,4 % i 2019). De højeste andele (over 14 %) ses i Grækenland, Polen og Italien efterfulgt af Tjekkiet, Nederlandene, Slovakiet, Malta, Belgien, Litauen og Rumænien (over 10 %). Omvendt blev de laveste andele (under 6 %) konstateret i Tyskland, Danmark, Luxembourg, Sverige og Luxembourg. I 2022 var der ca. 770 000 selvstændige uden ansatte i EU (eller ca. 4 % af det samlede antal selvstændige uden ansatte), der var i risiko for såkaldt "afhængig selvstændig erhvervsvirksomhed" (dvs. som i løbet af de seneste 12 måneder kun arbejdede for én kunde eller for én dominerende kunde, og denne kunde traf beslutning om deres arbejdstid). Ifølge en rapport fra Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndighed kan kendetegnene ved denne afhængige selvstændige være hyppigere blandt unge selvstændige (en andel på 6 % af de 15-34-årige). Med hensyn til beskæftigelsestyper er sådanne økonomiske og organisatoriske afhængighedsforhold mere fremherskende i forbindelse med operatør- og monteringsarbejde samt transportarbejde og i erhverv med manuelt arbejde (9,8 %), inden for uddannelses-, sundheds- og socialektoren (5,8 %) og inden for IKT, finans, forsikring og fast ejendom (4,1 %).¹⁸²

Genopretningen af EU's arbejdsmarkeder har styrket platformsøkonomiens rolle, og det bidrager til at skabe muligheder på arbejdsmarkedet, samtidig med at det udgør en udfordring for arbejdsvilkårene og den sociale beskyttelse. I gennemsnit rapporterede

¹⁸¹ Der foretages ikke sammenligning med tal før 2021, da der er et brud i tidsserierne for denne indikator i 2021 for alle medlemsstater som følge af [ikrafttrædelsen af den nye lovgivningsmæssige ramme for europæiske socialstatistikker](#). Eurostat [lfsa_espais] og [lfsa_egaps], EU LFS. Se også Milasi, Santo, *et al.*, *Solo self-employment and lack of paid employment: an occupational perspective across EU countries*, 2022.

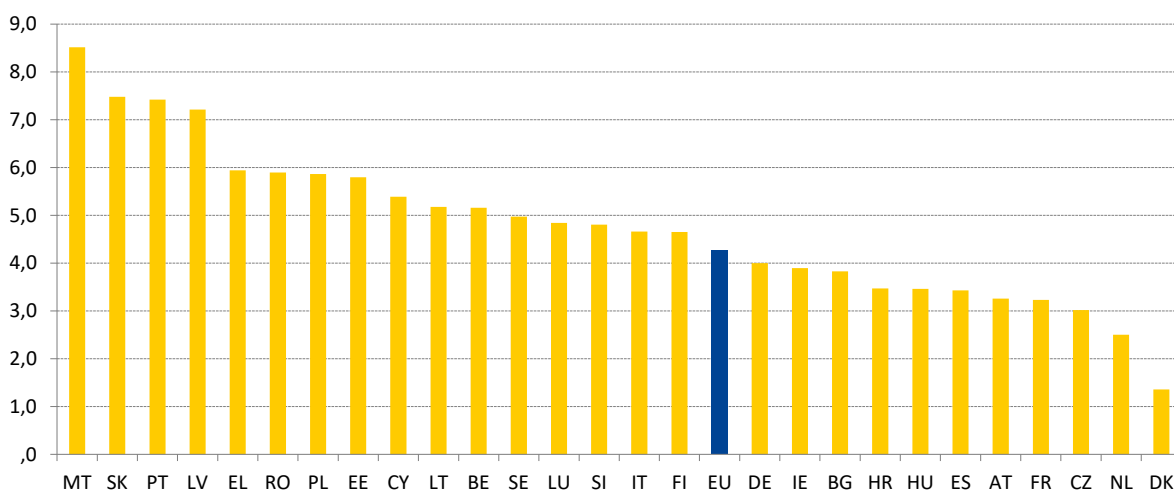
¹⁸² Disse tal er muligvis ikke i overensstemmelse med definitionerne i national lovgivning og bør derfor behandles med forsigtighed. Se: Williams, C., *et al.*, [Extent of dependent self-employment in the European Union](#). Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndighed: European Platform Tackling Undeclared Work, 2023.

2,4 % af respondenterne i EU, at de havde udført arbejde via digitale onlineplatforme i 2022, og 1,9 % gennem digitale platforme på stedet¹⁸³. Figur 2.3.5 viser store forskelle på tværs af landene i andelen af respondenter, der angav at have leveret arbejde via digitale arbejdsplatforme, med hele 8,5 % i Malta og 7,5 % i Slovakiet og Portugal sammenlignet med 2,5 % i Nederlandene og 1,4 % i Danmark. Selv om andelen af mænd og kvinder, der har udført platformsarbejde, er relativt ens, er der kønsforskelle i de respektive motiver til at påtage sig en sådan type arbejde (dvs. kvinder bruger platformsarbejde til at opnå yderligere indkomst og fleksibilitet til at forene med familiemæssige forpligtelser, mens mænd benytter det som mulighed for at arbejde globalt og udvide deres kundegrundlag)¹⁸⁴. Generelt vedrører udfordringerne ved platformsarbejde uigennemskueligheden af systemerne til algoritmisk styring og deres indflydelse på opgavefordelingen og dermed indtjeningen for platformsarbejdere (som analyseres i detaljer i den dedikerede søjleboks 5) og den mulige fejlklassificering af disse arbejdstageres beskæftigelsesstatus (som fejlagtigt kan blive betegnet som selvstændige og dermed ikke har ret til arbejdstagerrettigheder og -beskyttelse). Desuden har adgangen til kollektiv repræsentation og overenskomstforhandlinger hidtil været begrænset i forbindelse med platformsarbejde¹⁸⁵.

Figur 2.3.5: Intensiteten for arbejde gennem digitale arbejdsplatforme varierer mellem medlemsstaterne

Andel af respondenter, der har udført arbejde gennem digitale arbejdsplatforme i EU, juni 2023.

Kilde: Eurofound, e-undersøgelse, 2023.

Ifølge undersøgelser af kunstig intelligens (AI) har maskinlæring en potentielt stærk indvirkning på arbejdsmarkedene, som forventes at få større betydning for funktionærer og kreative erhverv sammenlignet med tidligere teknologisk udvikling. Ifølge OECD var 26,7 % af arbejdsstyrken i medlemsstaterne i job med høj risiko for automatisering i 2019. Ungarn, Slovakiet, Tjekkiet og Polen var de mest berørte på

¹⁸³ Online og på stedet er eksempler på specifikke typer platforme. En ikkeudtømmende liste over digitale onlineplatforme omfatter Upwork, Freelancer, Clickworkers og Peopleperhour. Uber, Deliveroo, Handy eller TaskRabbit er eksempler på platforme på stedet. Se: Fernandez Macias, E., et al., [The platformisation of work](#), Den Europæiske Unions Publikationskontor, og [Eurofound's Platform Economy Database](#), 2023.

¹⁸⁴ Se: Eurofound, [Gender differences in motivation to engage in platform work](#), Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023.

¹⁸⁵ Europa-Kommissionen, *Joint Employment Report 2023 — As adopted by the Council on 13 March 2023*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2767/372552>.

aggregeret niveau i EU med ca. 35 % af beskæftigelsen i sådanne erhverv (se figur 2.3.6)¹⁸⁶. Social dialog og kollektive overenskomstforhandlinger er afgørende i denne sammenhæng for at sikre en deltagerorienteret tilgang til at håndtere forandringer som følge af den teknologiske udvikling, imødegå potentielle problemer (dvs. vedrørende mulige jobtab, forældelse af færdigheder eller begrænset jobskabelse) og samtidig fremme arbejdstagernes tilpasning (herunder gennem tilvejebringelse af færdigheder). Effektive aktive arbejdsmarkedspolitikker, herunder opkvalificerings- og omskolingssystemer, og arbejdsformidlinger er afgørende for sådanne ændringer, samtidig med at der sikres store gevinster for samfundet som helhed, også takket være effektiv støtte til jobskifte, hvor det er nødvendigt. For så vidt angår generativ kunstig intelligens anses brugen af maskinlæring ifølge Eurofound generelt for positiv af de adspurgte arbejdstagere, da det kan bidrage til at frigøre tid fra rutineopgaver og gøre det muligt at fokusere mere på opgaver med større merværdi¹⁸⁷. Selv om modeller for kunstig intelligens og maskinlæring, navnlig de modeller, der er baseret på generative allerede uddannede transformere (f.eks. ChatGPT), giver store muligheder, kan de generelt have en stærk indvirkning på funktionærer i fremtiden¹⁸⁸ og endda påvirke kreative erhverv¹⁸⁹. De hurtige fremskridt inden for disse teknologier kræver nøje tilsyn for at udnytte deres fordele og samtidig foregribe potentielle negative virkninger og udarbejde passende og rettidige politiske reaktioner, herunder vedrørende arbejdsmarkeder og tilstrækkelig deltagelse af arbejdstagerne i de produktivtetsgevinster, der genereres af kunstig intelligens. I denne forbindelse skaber kunstig intelligens udfordringer med hensyn til gennemsigtighed, ansvarlighed og indvirkning på arbejdstagernes rettigheder og indkomster. I den foreslåede retsakt om kunstig intelligens udpeges eksempelvis AI-systemer, der anvendes til rekruttering og forvaltning af arbejdstagere, som højrisikosystemer, og den indfører krav om gennemsigtighed, sikkerhed, nøjagtighed og menneskeligt tilsyn.

---

¹⁸⁶ OECD, *OECD Employment Outlook 2023: Artificial Intelligence and the Labour Market*, OECD Publishing, 2023, og Gmyrek, P., et al., *Generative AI and Jobs: A global analysis of potential effects on job quantity and quality*, ILO Working Paper 96, 2023.

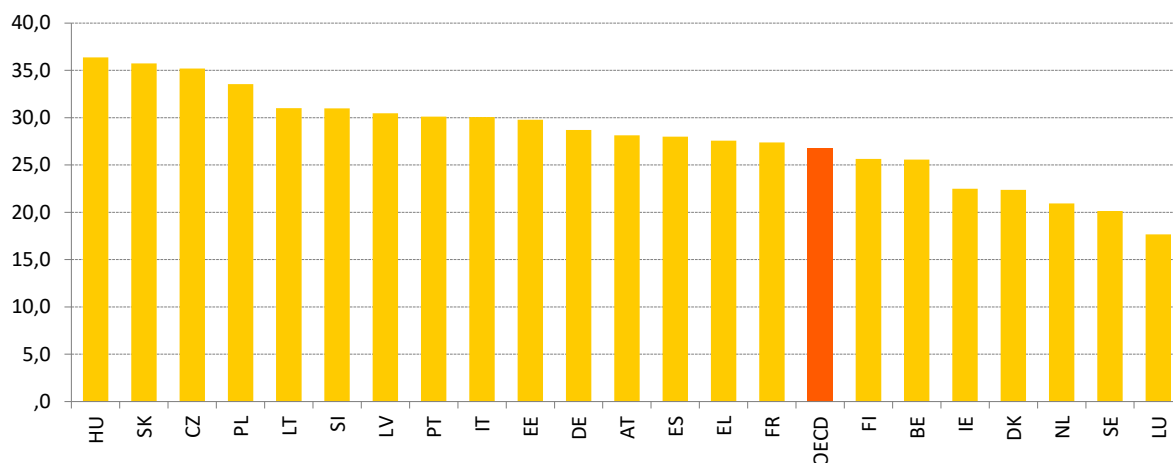
¹⁸⁷ Eurofound, *Ethical digitalisation at work: from theory to practice*, 2023, Eurofound, *Ethics in the digital workplace*, 2022, og Eurofound, *Digitisation in the workplace*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg, 2021.

¹⁸⁸ Gmyrek, P., Berg, J., Bescond, D. 2023. *Generative AI and Jobs: A global analysis of potential effects on job quantity and quality*, ILO Working Paper 96 (Genève, ILO), <https://doi.org/10.54394/FHEM8239>.

¹⁸⁹ Se f.eks. aftalen mellem Writers Guild of America og Alliance of Motion Picture and Television Producers om håndtering af eksisterende bekymringer vedrørende AI's indflydelse på filmindustrien. Den nye kontrakt indeholder bestemmelser om anvendelsen af kunstig intelligens i film- og TV-projekter, som blev indgået ved afslutningen af en af Hollywoods mest langvarige strejker.

Figur 2.3.6: Der rapporteres om forskelle på tværs af landene med hensyn til den forventede indvirkning af automatisering på beskæftigelsen

Andel af beskæftigelsen i de erhverv, hvor der er størst risiko for automatisering %, 2019.

Note: Resultaterne er baseret på en undersøgelse udført af eksperter, der vurderede mulighederne for automatisering for en række færdigheder og evner fordelt på erhverv. OECD-lande, der er en del af EU-27.

Kilde: OECD, *OECD Employment Outlook 2023*, OECD Publishing, 2023.

Søjleboks 5: Virkningen af algoritmisk styring på arbejdspladsen, herunder i forbindelse med digitale arbejdsplatforme

Fremme af rimelige arbejdsvilkår og inklusive arbejdspladser er afgørende, navnlig i betragtning af den fremskyndede brug af algoritmer og kunstig intelligens. Algoritmisk styring (AM) henviser til brugen af algoritmer og teknikker inden for kunstig intelligens (dvs. maskinlæring og andre computermetoder). Selv om algoritmisk styring oprindeligt var knyttet til platformsøkonomien, har den også vundet indpas i traditionelle økonomiske sektorer som f.eks. finans, detailhandel og logistik. Dens primære fokus er koordinering og forvaltning af arbejdskraftinput, f.eks. med henblik på at foretage forudsigelser og optimere forretningsbeslutninger, f.eks. ressourceallokering, opgavefordeling, planlægning og evaluering af arbejdstagernes resultater. Nogle af principperne i den europæiske søjle for sociale rettigheder er særlig vigtige for at udvikle og anvende AM- og AI-teknikker på en menneskecentreret, gennemsigtig og ansvarlig måde. Princip 10 understreger f.eks. betydningen af et sundt, sikkert og veltilpasset arbejdsmiljø, herunder arbejdstagernes ret til privatlivets fred, dataforvaltning og databeskyttelse. Princip 3 har til formål at forebygge forskelsbehandling ved at indføre retten til ligebehandling og lige muligheder, bl.a. med hensyn til beskæftigelse, herunder når der anvendes algoritmer.

Algoritmisk styring kan forventes at bidrage til at øge effektiviteten og forbedre den overordnede servicekvalitet i platformsøkonomien. Digitale arbejdsplatforme anvender automatiserede overvågnings- og beslutningssystemer, der er baseret på algoritmer og datadrevne teknologier, til at koordinere og optimere opgavefordelingen for arbejdstagerne¹⁹⁰. Disse algoritmer indregner faktorer som f.eks. placering, tilgængelighed,

¹⁹⁰ Den tredje udgave af COLLEEM er blevet udvidet og omdøbt til [AMPWork: Algorithmic Management and Platform Work Survey](#). De tidligere [COLLEEM-undersøgelser \(I og II\)](#) gav en kvantitativ tilnærmelse til forekomsten af og betingelserne for platformsarbejde i Europa.

færdigheder og historiske resultatdata for at matche opgaver med de bedst egnede arbejdstagere i realtid, hvilket forbedrer effektiviteten. Overvågningen af arbejdstagernes præstationer inden for algoritmisk styring gennem vurderinger og andre parametre giver feedback i realtid, der kan anvendes til at håndhæve platformsstandarder. Med dynamisk prissætning og incitamenter (dvs. bonusser) i forbindelse med algoritmisk styring kan platformene også tiltrække arbejdstagere i spidsbelastningsperioder.

Samtidig medfører algoritmisk styring også visse udfordringer for arbejdstagerne, herunder etiske overvejelser og konsekvenser for arbejdsvilkårene. Virksomhedernes anvendelse af algoritmisk styring kan føre til øget overvågning og vurderingseksposering, og det kan påvirke arbejdstagernes ret til velfærd. Algoritmernes beslutningskompetence på digitale arbejdsplatforme, herunder muligheden for at opsige kontrakter, kan f.eks. have en negativ indvirkning på arbejdstagerne. Når algoritmisk styring integreres med kunstig intelligens opstår der en risiko for, at eksisterende skævheder og diskriminerende praksis styrkes. Algoritmisk styring er baseret på databehandling og -lagring, og det udsætter arbejdstagerne for potentielle brud på datasikkerheden. I denne sammenhæng er sikkerhedsforanstaltninger og risikobegrænsende foranstaltninger afgørende for at imødegå konsekvenserne af potentielle overtrædelser og for at beskytte enkeltpersoner. De automatiske kontrolmekanismer i algoritmisk styring kan desuden begrænse arbejdstagernes autonomi, dvs. deres beslutningsbeføjelser og kontrol med hensyn til deres arbejdsopgaver, og det kan i sidste ende påvirke deres psykosociale og sundhedsmæssige tilstand.

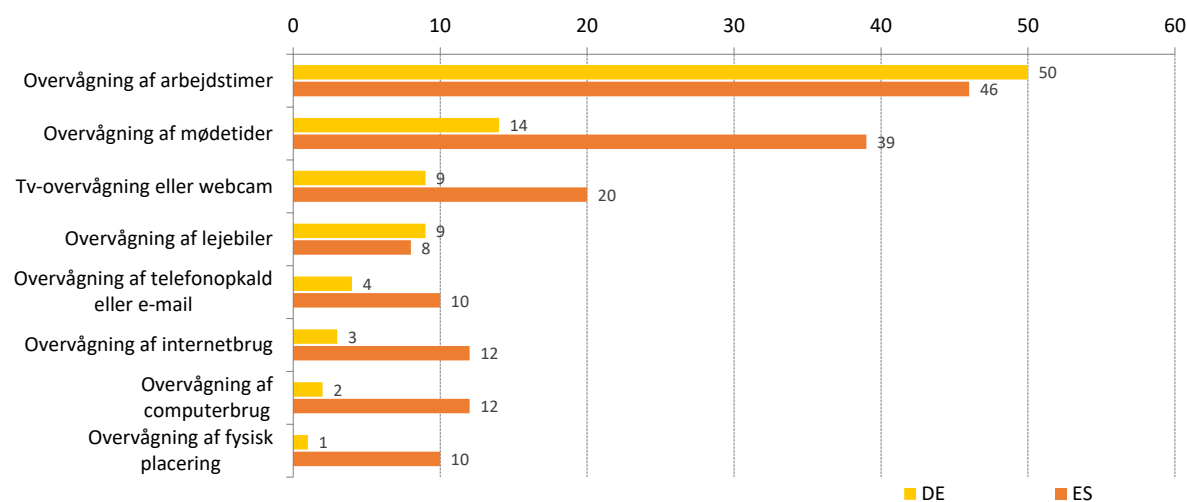
Algoritmisk styring på arbejdspladser er et relativt nyt begreb, og politikdokumentationen på tværs af medlemsstater og industrier er stadig temmelig begrænset. En nylig undersøgelse fra Europa-Kommissionens Fælles Forskningscenter giver indsigt i indførelsen og udbredelsen af automatiserede overvågnings- og beslutningsværktøjer i Tyskland og Spanien¹⁹¹. Den viste, at ca. 20 % og 35 % af de tyske og spanske arbejdstagere oplevede eksponering for mindst ét af de automatiserede beslutningssystemer. Disse omfatter brug af algoritmer til at automatisere opgavefordeling, give instrukser eller vurdere resultater ved hjælp af automatiserede ranglister (se eksempler på og udbredelse af digitale overvågningstyper i figuren). Undersøgelsen viste også, at kun 5 % og 15 % af de tyske og spanske arbejdstagere havde kendskab til deres organisations politik for de digitale oplysninger, der blev indsamlet om dem eller deres arbejdsaktiviteter.

---

¹⁹¹ Fernandez Macias, E., et al., *The platformisation of work*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023.

Omkring halvdelen af alle de adspurgte arbejdstagere i Tyskland og Spanien rapporterer om sporing af arbejdstiden.

Typer af digitale værktøjer, der anvendes til overvågning af arbejdet, % af respondenterne, der nævner hver type.

Kilde: Fernández-Macías, E., et al., The platformisation of work. Dokumentation fra JRC.

Kun få medlemsstater har indtil videre vedtaget politiske foranstaltninger for at sikre, at algoritmisk styring forbedrer effektiviteten på arbejdspladsen uden at bringe arbejdstagernes trivsel i fare. I Portugal kræver lov nr. 13/2023, at arbejdstagerne modtager oplysninger om parametrene for algoritmer, der påvirker arbejdsgiverens beslutninger. Tilsvarende giver lov nr. 12/2021 i Spanien arbejdstagernes repræsentanter ret til at blive informeret om algoritmers parametre, regler og instrukser, der påvirker arbejdsvilkårene. Det foreslåede direktiv om forbedring af arbejdsvilkårene for platformsarbejde vil bidrage til at afbøde de potentielle farer, der er forbundet med algoritmer for enkeltpersoner, der arbejder via digitale arbejdsplatforme. Det fastsætter også kollektive informationsrettigheder for arbejdstagerrepræsentanter. Disse nye rettigheder vil ikke kun gøre de automatiserede systemer mere gennemsigtige for platformsarbejdere, men vil også kræve, at digitale arbejdsplatforme systematisk vurderer sådanne systemers indvirkning på arbejdsvilkårene. Disse rettigheder vil desuden sikre, at vigtige automatiske afgørelser underkastes menneskelig gennemgang i forbindelse med platformsarbejde.

Der er tegn på, at omfanget af sort arbejde er faldende i EU, dog med store forskelle mellem medlemsstaterne. Nylige skøn¹⁹² viser, at 9,7 % af det samlede forbrug af arbejdskraft i EU's private sektor var sort i 2019 (mod 10,2 % i 2013). Sort arbejde tegnede sig for 14,6 % af bruttoværditilvæksten i den private sektor i EU i 2019 mod 14,9 % i 2013. Mellem 2013 og 2019 var der tilsyneladende et fald i 19 medlemsstater (ud af 26, da der ikke foreligger skøn for Malta i 2013) med undtagelse af Bulgarien, Frankrig, Tyskland, Italien, Litauen, Nederlandene og Rumænien. Dette kan afspejle de fremskridt, der er gjort med at bekæmpe sort arbejde, bl.a. gennem ændringer af arbejdsmarkedslovgivningen, øgede ressourcer til arbejdstilsyn samt foranstaltninger til at håndtere overtrædelser og sikre

¹⁹² Skønnene over den reelle størrelse af den sorte økonomi skal vurderes med forsigtighed. Se Franic, J., *Extent of undeclared work in the European Union*. Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndighed: European Platform Tackling Undeclared Work, 2023.

overholdelse (se afsnit 2.3.2). Ifølge Eurofound¹⁹³ er de ressourcer, der er afsat til håndhævelsesinstitutioner, faktisk steget i løbet af det seneste årti i de fleste medlemsstater. Mange medlemsstater lå dog stadig under det anbefalede antal inspektører pr. 10 000 ansatte i 2021. Den europæiske platform til bekæmpelse af sort arbejde støtter udveksling af bedste praksis mellem EU-landene, herunder udformning og overvågning af centrale resultatindikatorer (KPI'er), med henblik på at vurdere arbejdstilsynenes effektivitet¹⁹⁴.

Langtidsledigheden faldt i kølvandet på genopretningen efter covid-19, selv om nogle medlemsstater stadig står over for betydelige udfordringer. Langtidsledigheden lå på 2,4 % i 2022 i EU, hvilket er 0,4 procentpoint lavere end året før, efter at den er faldet i næsten alle medlemsstater (se figur 2.3.7). Forskellen mellem de højeste og de laveste tal i medlemsstaterne faldt fra 8,4 procentpoint i 2021 til 7,2 procentpoint i 2022, hvilket var et tegn på opadgående konvergens, som kunne tilskrives de medlemsstater, der havde de højeste andele i 2022, og som havde de største årlige forbedringer. Det drejer sig om Grækenland (med -1,5 procentpoint til 7,7 %), Spanien (med -1,2 procentpoint til 5 %) og Italien (med -0,8 procentpoint til 4,6 %). Østrig oplevede også et betydeligt fald (-0,8 procentpoint), men på et relativt lavt niveau (1,2 % i 2022). På den anden side steg langtidsledigheden i Slovakiet, nu i en "kritisk situation", Rumænien, der nu "bør holdes øje med", og Malta, hvor situationen er "god, men bør overvåges". Omvendt klarer Danmark, Østrig, Tjekkiet, Tyskland, Estland, Irland, Luxembourg, Ungarn, Nederlandene og Polen sig "bedre end gennemsnittet" med lave og generelt faldende procenter i 2022. Den kønsbestemte forskel i langtidsledigheden var lav (under 0,5 procentpoint) i 2022 i de fleste medlemsstater med undtagelse af Grækenland, Spanien og Letland (henholdsvis 5 procentpoint, 2 procentpoint og 1,2 procentpoint). Der ses også store regionale forskelle (se figur 7 i bilag 5) med de største forskelle i langtidsledigheden på NUTS II-niveau i Østrig (79,7 %), Italien (69,9 %), Bulgarien (67,9 %) og Belgien (64,1 %)¹⁹⁵. Medlemsstaternes fremskridt med gennemførelsen af Rådets henstilling fra 2016 om integration af langtidsledige er fortsat afgørende for at tackle udfordringen¹⁹⁶.

---

¹⁹³ Eurofound's Network of European Correspondents. Se: Eurofound, [Minimum wages: Non-compliance and enforcement across the EU](#), 2023 (endnu ikke offentliggjort).

¹⁹⁴ Williams, C., et al., *Key Performance Indicators measuring the effectiveness of labour inspectorates*. Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndighed: European Platform Tackling Undeclared Work, 2023.

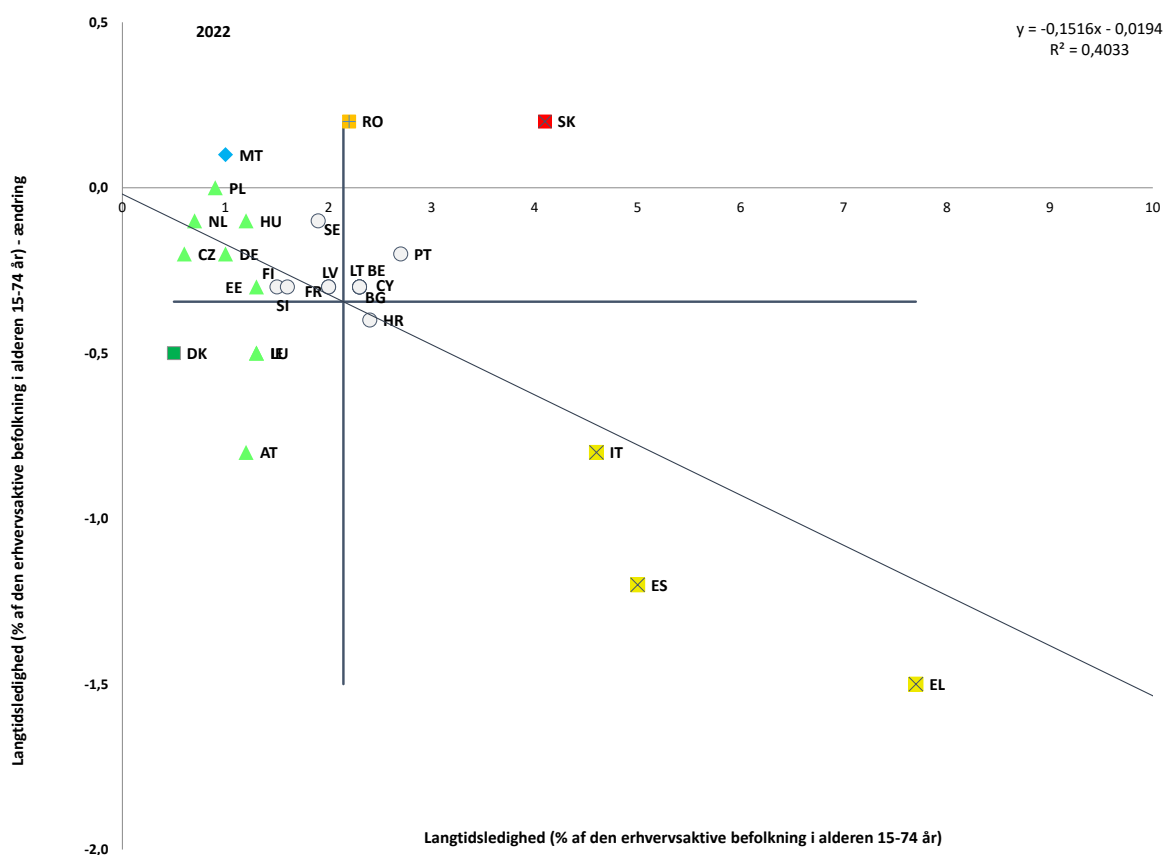
¹⁹⁵ Eurostat [[lfst_r_lmdltu](#)].

¹⁹⁶ [COM\(2019\) 169 final](#) om evaluering af Rådets henstilling om integration af langtidsledige på arbejdsmarkedet.

Figur 2.3.7: Faldende langtidsledighed i næsten alle medlemsstater, navnlig i de medlemsstater, der har de højeste niveauer

Langtidsledighed, niveau for 2022 og årlig ændring i forhold til 2021 (% , nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Definitionen er forskellig for ES og FR.

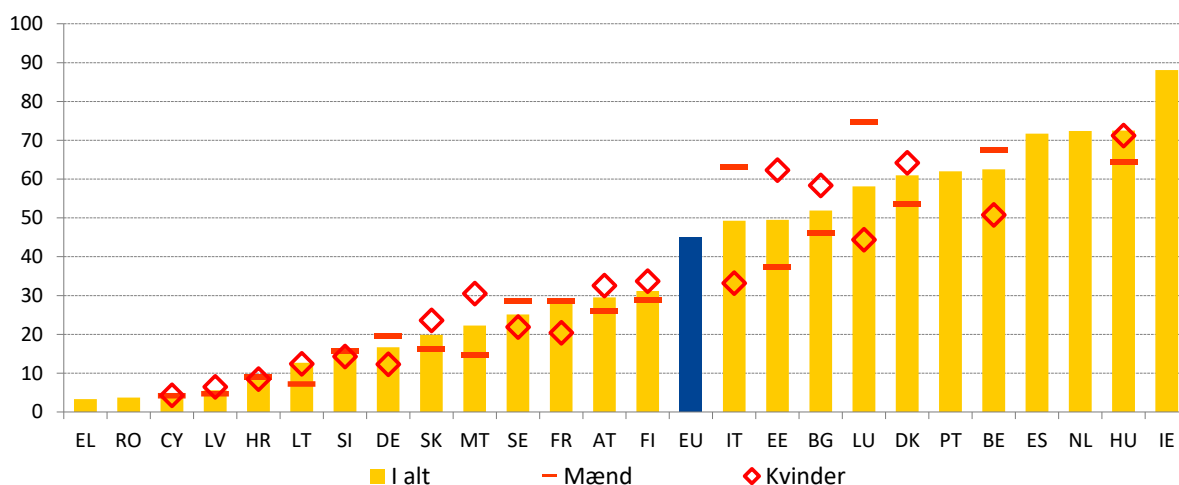
Kilde: Eurostat [tesem130], EU LFS.

Deltagelsen i aktiveringsforanstaltninger varierer fra medlemsstat til medlemsstat, selv når der tages højde for forskelle mellem landene i langtidsledigheden. I 2021 varierede andelen af arbejdsløse, der var villige til at arbejde, og som deltog i aktive arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger, betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat. På den ene side lå tallene under 10 % for lande som Grækenland, Rumænien, Cypern, Letland og Kroatien. På den anden side var procentsatsen næsten 90 % i Irland og over 70 % i Ungarn, Nederlandene og Spanien. I nogle lande (Luxembourg, Italien, Estland, Belgien og Malta) er kønsforskellene i deltagelsen udtalte (dvs. lig med eller betydeligt højere end 15 procentpoint, se figur 2.3.8)¹⁹⁷. I medlemsstater med relativt høj, men stadig stigende langtidsledighed, er en tættere overvågning af deltagelsen i aktiveringsforanstaltninger og vurdering af interventionernes kvalitet og effektivitet, herunder sammenhængen med social beskyttelse, fortsat afgørende for at tackle udfordringen.

¹⁹⁷ Arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger (kategori 2-7) omfatter bl.a. uddannelse (2), beskæftigelsesincitamenter (4), støttet beskæftigelse og rehabilitering (5), direkte jobskabelse (6) og incitamenter til etablering af nye virksomheder (7). Denne indikator bør ikke desto mindre fortolkes med forsigtighed, da den kun måler deltagelsen i (og ikke effektiviteten af) arbejdsmarkedspolitikkerne.

Figur 2.3.8: Forskellig deltagelse i aktive arbejdsmarkedspolitikker i medlemsstaterne med store kønsforskelle for nogle

Deltagere i almindelige arbejdsmarkedspolitiske interventioner (kategori 2-7) pr. 100 arbejdsløse, der ønsker at komme i beskæftigelse, samlet aldersgruppe, resultat efter køn, 2021

Note: Tidsserier foreligger ikke for CZ. Seneste tilgængelige data for kvinder i EL, IE, NL, PT og PL (2019) samt RO (2020). Der findes ingen fordeling efter køn på EU-plan. Tal over 100 % tyder på, at folk registrerer sig mere end én gang i datasættet for aktiv arbejdsmarkedspolitik som led i deres deltagelse i forskellige kategorier af foranstaltninger, eller fordi der er tale om deltagere, der ikke er registreret som jobsøgende.

Kilde: Eurostat [lmp_ind_actsup].

Et af de vigtigste mål i Rådets henstilling om integration af langtidsledige på arbejdsmarkedet er at levere aftaler om jobintegration til alle, der har været registreret i mindst 18 måneder. I 2021 trådte 54,4 % af alle langtidsledige i EU, som fik tilbudt en særlig jobintegrationsaftale, igen ind på arbejdsmarkedet. Dette tal stiger til 61,1 % for langtidsledige, der har fået individuelle handlingsplaner med en tilbundsående vurdering. Andelen af langtidsledige med almindelige individuelle handlingsplaner, der kom i beskæftigelse, var imidlertid lavere, nemlig 47,7 %, dvs. under gennemsnittet for 2021 på 49,9 %. Mens halvdelen af medlemsstaterne opnåede en dækning på mindst 95 % i 2021, var der fortsat ni lande, hvor mindst én ud af tre langtidsledige, der var registreret i 18 måneder eller mere, ikke havde en jobintegrationsaftale syv år efter vedtagelsen af Rådets henstilling. Dette understreger betydningen af at intensivere den målrettede indsats i de berørte medlemsstater¹⁹⁸.

Effektive aktive arbejdsmarkedspolitikker spiller en central rolle med hensyn til at øge beskæftigelsesfrekvensen, støtte jobskifter og afhjælpe manglen på arbejdskraft og færdigheder i EU. Der er dog betydelige forskelle i udgifterne på tværs af medlemsstaterne. Analysen af udgifterne til arbejdsmarkedsforanstaltninger i procent af BNP kan tjene som reference for medlemsstaternes bestræbelser på at tackle deres udfordringer med hensyn til integration på arbejdsmarkedet, navnlig når de sammenholdes med langtidsledigheden¹⁹⁹. I 2021 brugte Spanien f.eks. relativt mere på aktive arbejdsmarkedspolitiske interventioner (dvs. 0,8 % af BNP), idet landet havde en relativt høj langtidsledighed på over 6 % (se figur 2.3.9). Omvendt var udgifterne til arbejdsmarkedsforanstaltninger i Grækenland, Italien og Slovakiet, som alle har en

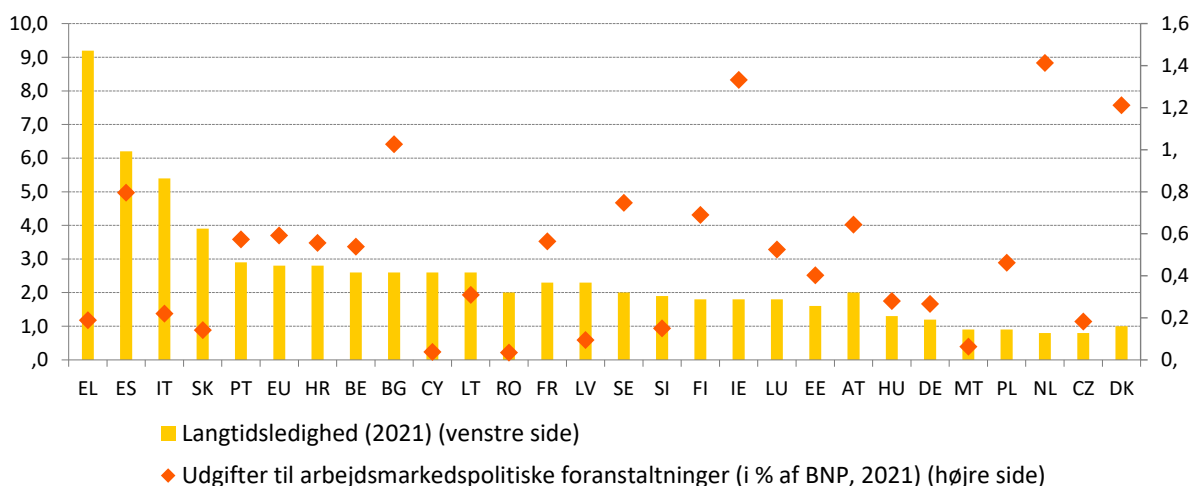
¹⁹⁸ Europa-Kommissionen, *Data collection for monitoring of the LTU Recommendation: 2021*, 2022.

¹⁹⁹ Med hensyn til effektiviteten af de aktive arbejdsmarkedspolitikker, der finansieres af ESF, viser den nylige metaanalyse af ESF's kontrafaktiske konsekvensanalyser, at de i gennemsnit har en positiv indvirkning på sandsynligheden for, at deltagerne kommer i beskæftigelse.

langtidsledighed, der ligger over EU-gennemsnittet (henholdsvis over 9 %, 5 % og ca. 4 %), forholdsvis lave (dvs. på eller omkring 0,2 % af BNP). I Nederlandene, Irland og Danmark var udgifterne til arbejdsmarkedsforanstaltninger relativt høje og lå på eller over 1,2 % af BNP i 2021, men med en relativt lav langtidsledighed (dvs. under 2 %). Endelig lå udgiftsniveauet i lande som Portugal, Kroatien og Belgien omkring EU-gennemsnittet ligesom deres respektive langtidsledighed.

Figur 2.3.9: Der er betydelige forskelle mellem medlemsstaterne med hensyn til udgifter til aktivering

Udgifter til aktive arbejdsmarkedspolitiske interventioner (kategori 2-7, % af BNP, 2021) og langtidsledighed som procentdel af den erhvervsaktive del af befolkningen (15-74 år) (% , 2021)

Kilde: Eurostat [[lmp_expsumm](#)], LMP-databasen (database over arbejdsmarkedspolitik) og [[tesem130](#)], EU LFS.

Offentlige arbejdsformidlinger har yderligere digitaliseret deres tjenester og styrket samarbejdet med arbejdsgiverne. Efter covid-19-pandemien har de offentlige arbejdsformidlinger gradvist udviklet deres tjenester (dvs. registrering, profilering, jobmatchning og levering af rådgivning og uddannelse) gennem digitale platforme. De har også yderligere integreret brugen af værktøjer til viden om færdigheder i deres arbejde²⁰⁰. De offentlige arbejdsformidlinger har øget deres samarbejde med arbejdsgiverne, herunder i nogle tilfælde ved at udvikle nye arbejdsgivertjenester vedrørende branding, PR og forvaltning af menneskelige ressourcer. Samarbejdet med lokale og regionale myndigheder er generelt blevet styrket, f.eks. når det drejer sig om sårbare grupper. Efter Ruslands angrebskrig mod Ukraine har de offentlige arbejdsformidlinger spillet en afgørende rolle med hensyn til at støtte integrationen af fordrevne personer fra Ukraine på arbejdsmarkedet. I april 2023 var 344 000 ukrainere registreret hos de offentlige arbejdsformidlinger. Tal indberettet af 19 offentlige arbejdsformidlinger viser, at omkring 1,5 millioner fordrevne personer er i beskæftigelse i de respektive lande²⁰¹.

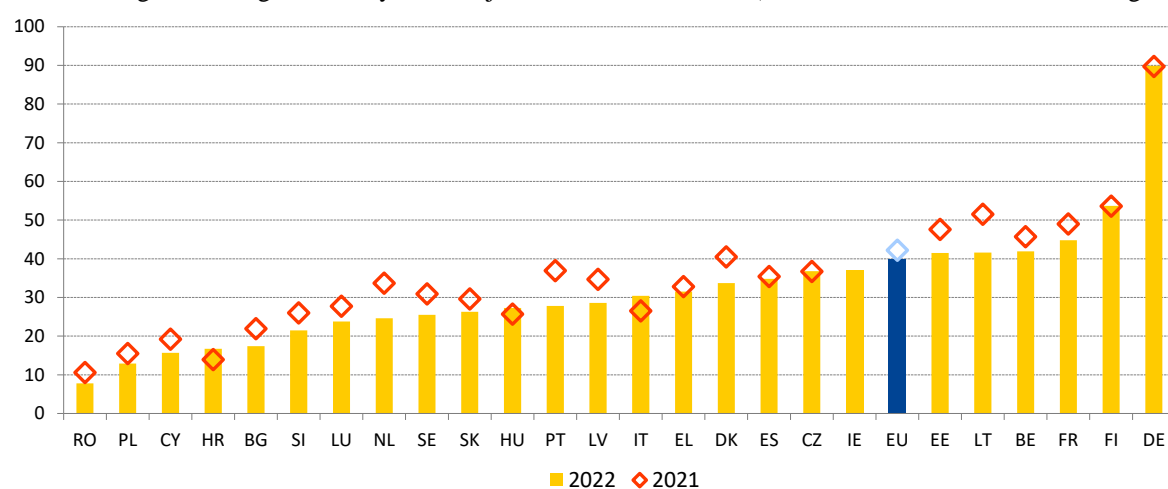
²⁰⁰ Se Europa-Kommissionen, *Annual Report: European Network of Public Employment Services (PES)*, 2022, Europa-Kommissionen, *Main outcomes of the third cycle of PES Benchmarking*, Network of Public Employment Services, 2022, og Europa-Kommissionen, Peters, M., *Assessment report on PES capacity: 2022*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022.

²⁰¹ Landene anvender forskellige kilder, og det kan påvirke sammenligneligheden af beskæftigelsesdata. Tallene bør derfor fortolkes med en vis forsigtighed. Se Europa-Kommissionen, GD EMPL, *PES Network questionnaire to PES* (nyheder) og Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndighed, *Overview of the measures*

Antallet af korttidsledige, der modtager arbejdsløshedsunderstøttelse, faldt en smule i EU og i næsten alle medlemsstater i 2022. Deres andel faldt fra 42,2 % i 2021 til 40 % i 2022 (se figur 2.3.10)²⁰². Dette dækker over store forskelle fra medlemsstat til medlemsstat. Mens Litauen (-9,9 procentpoint), Nederlandene (-9,1 procentpoint) og Portugal (-9,1 procentpoint) oplevede de største fald, steg dækningen i Italien (3,9 procentpoint) og Kroatien (2,8 procentpoint). I 2022 blev den højeste dækning registreret i Tyskland (90 %) og Finland (over 50 %) efterfulgt af Frankrig, Belgien, Litauen og Estland med lavere tal, men stadig på eller over 40 %. Omvendt blev den laveste dækning registreret i Rumænien, Polen og Cypern (15 %). I 2022 modtog 35 % af de arbejdsløse, der var registreret i mindre end et år, ydelser eller bistand i EU mod 37,8 % i 2021.

Figur 2.3.10: Mindre fald i arbejdsløshedsunderstøttelsens dækningsgrad i næsten alle medlemsstater med fortsatte forskelle

Korttidslediges dækning med hensyn til arbejdsløshedsunderstøttelse (mindre end 12 måneder, 15-64-årige, %).

Note: Data for 2021 foreligger ikke for IE og MT. Data for 2022 foreligger ikke for AT og MT.

Kilde: Eurostat [lfsa_ugadra], EU LFS.

Optjeningsperioden for arbejdsløshedsunderstøttelse var stort set uændret i 2023, ligesom den maksimale støtteperiode.²⁰³ Optjeningsperioden forblev uændret i næsten alle medlemsstater og varierede fra 13 uger med forsikringsbidrag i Italien til 104 uger i Slovakiet (se figur 2.3.11). I Frankrig blev den maksimale støtteperiode (for en arbejdstager med et års beskæftigelse) hævet fra 52 til 72 uger i 2019, mens den i Letland blev reduceret fra 39 til 35 uger i 2020. For alle andre medlemsstater har perioden været uændret i de seneste fem år, og der er fortsat betydelige forskelle mellem medlemsstaterne (se figur 2.3.12). Samlet set kan der i 16 medlemsstater ansøges om arbejdsløshedsunderstøttelse efter et års beskæftigelse og i højst seks måneder (24 uger). Indkomstkompensation afhænger af arbejdsløshedsperiodens varighed. I figur 2.3.13 sammenlignes nettokompensationsgraden for lavtlønnede (67 % af den nationale gennemsnitsindkomst) med kortvarig beskæftigelse (12 måneders socialsikringsbidrag) i hele EU i arbejdsløshedsperiodens anden og 12. måned.

taken by EU and EFTA countries regarding employment and social security of displaced persons from Ukraine, februar 2023.

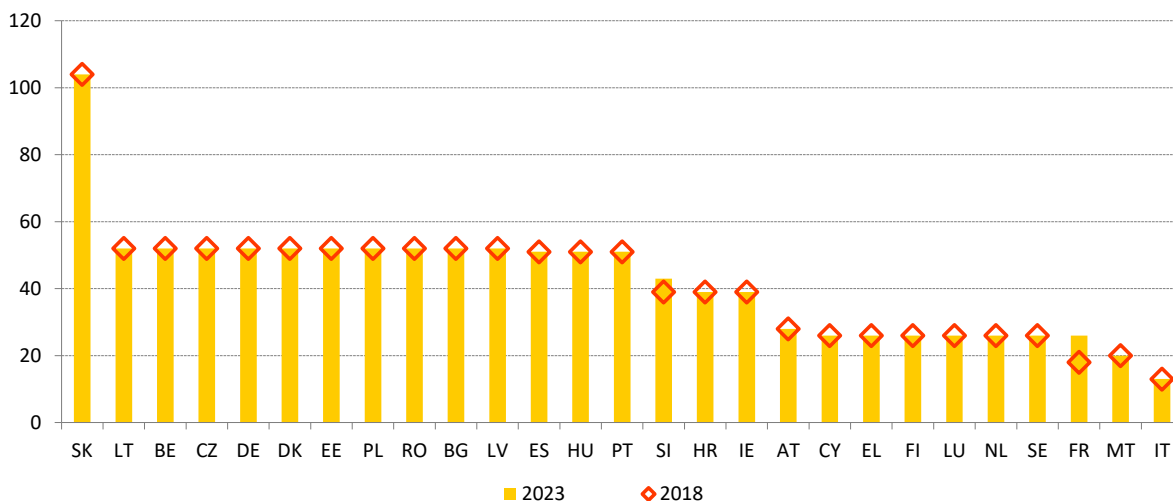
²⁰² Korttidsledige er personer, der er arbejdsløse i mindre end 12 måneder.

²⁰³ Analysen henviser til arbejdsløshedsunderstøttelse, der generelt ydes til personer, der registreres som arbejdsløse uden egen skyld, uden at medtage ordninger af midlertidig karakter, der kan være blevet vedtaget som reaktion på covid-19-krisen.

Nettokompensationsgraden i anden arbejdsløsheds måned varierer fra 7,9 % af den tidligere (netto)indkomst i Ungarn til over 90 % i Belgien. I Luxembourg, Danmark, Frankrig og Finland er kompensationsgraden (for alle over 60 % og i nogle tilfælde betydeligt højere) den samme i arbejdsløshedsperiodens 12. måned.

Figur 2.3.11: Med meget få undtagelser har bidragsperioden for at være berettiget til arbejdsløshedsunderstøttelse været stabil i de seneste fem år.

Længden af den krævede optjeningsperiode (uger, 2023 og 2018)

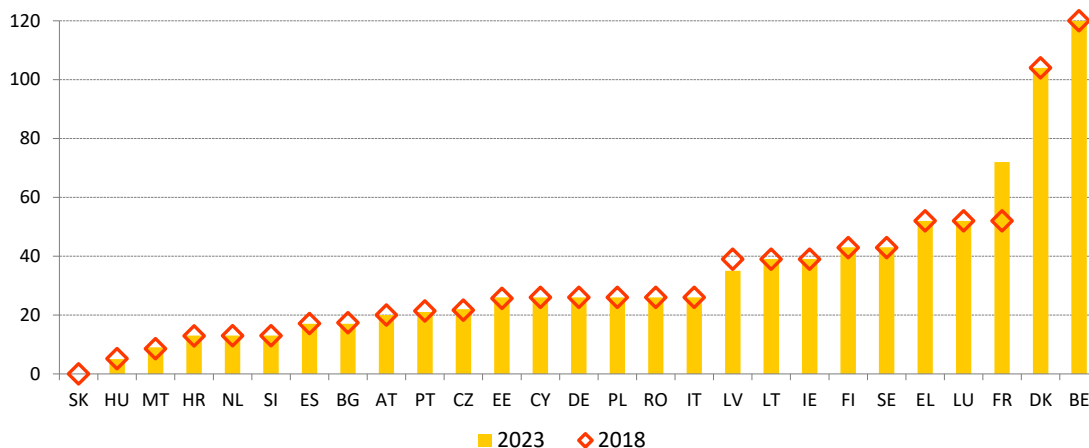

Note: I Malta (2018 og 2023) skal der være indbetalt mindst 50 ugentlige bidrag, hvoraf mindst 20 skal være betalt eller krediteret i de foregående to kalenderår, siden personen først kom i beskæftigelse. I Irland (2018 og 2023) skal der være indbetalt mindst 104 ugentlige bidrag, siden personen først kom i beskæftigelse. I Østrig (2023) skal der være indbetalt mindst 52 ugentlige bidrag for førstegangsansøgninger og mindst 28 ugentlige bidrag for efterfølgende ansøgninger.

Kilde: MISSOC-databasen (januar 2018 og januar 2023).

Figur 2.3.12: I de fleste medlemsstater giver ét års beskæftigelse adgang til arbejdsløshedsunderstøttelse i højst seks måneder.

Arbejdsløshedsunderstøttelsens maksimale varighed i antal uger efter ét års beskæftigelse (uger, 2023 og 2018)

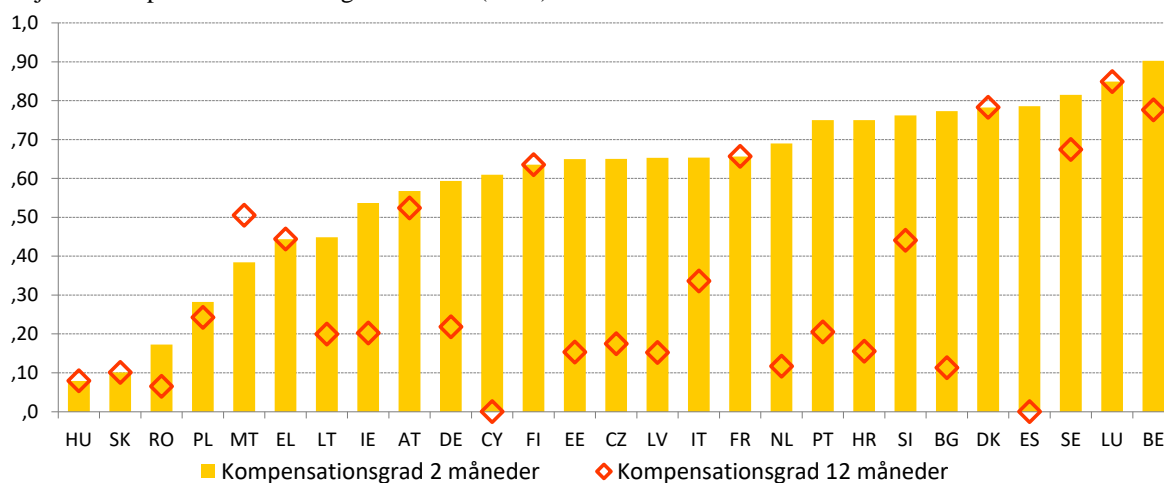

Note: I Belgien er ydelsesperioden ubegrænset. I Cypren beregnes uger på grundlag af seks arbejdsdage om ugen. I Irland udbetales understøttelse i 39 uger (234 dage) kun til personer med mindst 260 ugentligt indbetalte PRSI-bidrag (sociale bidrag). I Slovakiet er en person med ét års beskæftigelse ikke berettiget til arbejdsløshedsunderstøttelse (der kræves mindst to års bidrag til arbejdsløshedsforsikring i de seneste fire år). I Polen afhænger varigheden af arbejdsløshedsprocenten i regionen i forhold til det nationale gennemsnit.

Kilde: MISSOC-databasen (januar 2018 og januar 2023) og national lovgivning.

Figur 2.3.13: Kompensationsgraden for arbejdsløshedsunderstøttelse i anden arbejdsløsheds måned er højere end 60 % i de fleste medlemsstater

Nettokompensationsgrad for arbejdsløshedsunderstøttelse ved 67 % af gennemsnitslønnen i arbejdsløshedsperiodens anden og 12. måned (2022)

Note: Indikatoren beregnes for en 20-årig enlig uden børn med kortvarig beskæftigelse (ét år). Der er medtaget forskellige indtægtsposter, arbejdsløshedsunderstøttelse og andre ydelser (f.eks. kontanthjælp og boligydelse).

Kilde: Beregninger fra Europa-Kommissionen baseret på OECD's modeller for skatte- og understøttelsessystemer.

De samlede tal for mobilitet inden for EU forblev stabile mellem 2016 og 2022, og det samme gjorde sammensætningen af strømmene efter statsborgerskab. I 2021 blev den største nettoudstrømning af EU-borgere om året registreret fra Polen efterfulgt af Tyskland og Italien. For alle de øvrige medlemsstater var strømmen af EU-borgere til og fra deres lande ret afbalanceret. Trods stigningen på 8 % i arbejdstagernes mobilitet på tværs af grænserne i EU mellem 2021 og 2022 var retningen for grænseoverskridende mobilitetsstrømme stort set uændret. Overordnet set finder dette hovedsagelig sted mellem EU-regioner, der grænser op til hinanden, og hvor forskellene i gennemsnitlige lønniveauer og arbejdsvilkår er mere synlige²⁰⁴.

Arbejdsmarkedets parter spiller en central rolle i udformningen og gennemførelsen af nationale reformer og politikker til støtte for beskæftigelse, jobkvalitet, udvikling af færdigheder og social beskyttelse. Figur 2.3.14 viser inddragelsen af arbejdsmarkedets parter i 440 tilfælde af regeringers vedtagelse af lovgivning eller gennemførelse af andre (ikkebindende) tekster samt trepartsaftaler mellem januar 2022 og juli 2023²⁰⁵. Den rapporterede grad af inddragelse varierer efter tematisk område, selv inden for samme land. Den højeste grad af inddragelse af arbejdsmarkedets parter blev konstateret inden for jobbeskyttelse og -fastholdelse, efterfulgt af indkomstsikring og støtte til virksomheder, så de kan holde sig oven vande. I de medlemsstater, der har veletablerede traditioner for social dialog, blev der som forventet generelt opnået bedre resultater med hensyn til kvaliteten og intensiteten af inddragelsen af arbejdsmarkedets parter, herunder i forbindelse med høringer som led i det europæiske semester. Ifølge konklusionerne fra Beskæftigelsesudvalgets multilaterale overvågning er det imidlertid fortsat af største betydning, at man undgår en rent

²⁰⁴ Se Europa-Kommissionen (2023), Annual report on intra-EU labour mobility (endnu ikke offentliggjort).

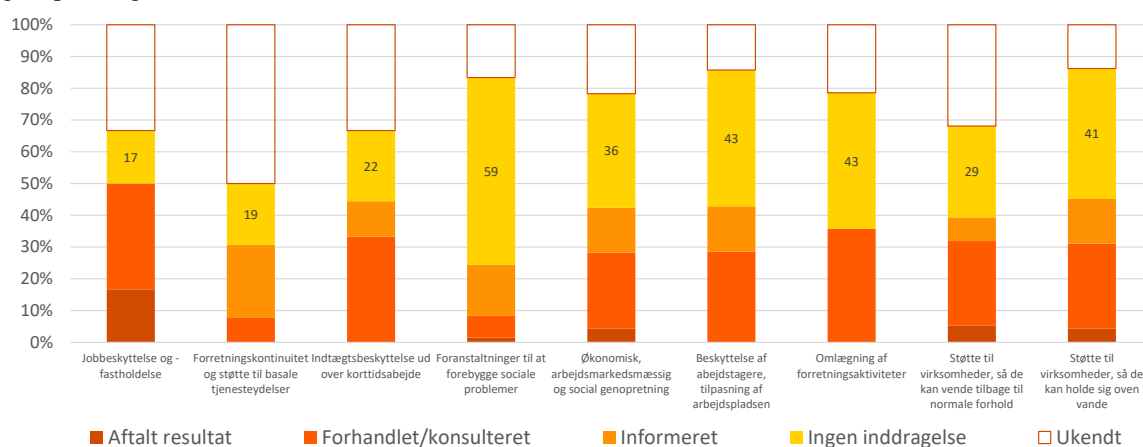
²⁰⁵ Se Eurofound, *Involvement of social partners in the implementation of national recovery and resilience plans*. Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023. De vigtigste foranstaltninger findes i Eurofound's [EU PolicyWatch-database](#).

formalistisk inddragelse af arbejdsmarkedets parter og sikrer en rettidig og meningsfuld høringsproces gennem hele den politiske beslutningsproces i alle medlemsstater, dog med enkelte undtagelser. Evalueringerne understregede også, hvordan kvaliteten af høringerne kan forbedres, når de understøttes af evidensbaserede resultater og forudgående konsekvensanalyser af den foreslåede lovgivning²⁰⁶. Mere end to år efter vedtagelsen af genopretnings- og resiliensfaciliteten gøres der fremskridt med processerne for social dialog omkring gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanerne i de fleste medlemsstater²⁰⁷. I betragtning af de forskellige gennemførelses hastigheder for genopretnings- og resiliensplanerne mener flere arbejdsmarkedsparter ifølge en undersøgelse foretaget af Eurofound i juni 2023, at der stadig er plads til forbedringer i nogle medlemsstater²⁰⁸.

Figur 2.3.14: Inddragelsen af arbejdsmarkedets parter varierer efter tematisk område

Form for inddragelse af arbejdsmarkedets parter i udformningen af politiske foranstaltninger under genopretningen

Note: Politiske foranstaltninger, kollektive overenskomster og virksomhedspraksis fra regeringer, arbejdsmarkedets parter og andre aktører indsamlet mellem januar 2022 og juli 2023. Figuren viser 440 tilfælde af lovgivning eller ikkebindende tekster, der blev vurderet at ligge inden for arbejdsmarkedsparternes område.

Kilde: Eurofound's EU PolicyWatch-database.

Efter forslag fra Kommissionen af 25. januar 2023 vedtog Rådet henstillingen om styrkelse af den sociale dialog i Den Europæiske Union i juni 2023. Rådet henstiller til medlemstaterne, at de sikrer et befordrende miljø for den sociale toparts- og trepartsdialog, herunder kollektive overenskomstforhandlinger, i den offentlige og private sektor på alle niveauer, som i) respekterer de grundlæggende rettigheder til foreningsfrihed og til kollektive overenskomstforhandlinger, ii) fremmer stærke, uafhængige fagforeninger og arbejdsgiverorganisationer med henblik på at fremme en meningsfuld social dialog, iii) omfatter foranstaltninger til styrkelse af fagforeningers og arbejdsgiverorganisationers kapacitet, iv) sikrer adgang til de relevante oplysninger, der er nødvendige for at deltage i den sociale dialog, v) fremmer alle parter deltagelse i den sociale dialog, vi) tilpasser sig den

²⁰⁶ Udtalelse 9955/23 fra Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse.

²⁰⁷ Europa-Kommissionen, *Rapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet: — Evalueringsrapport om gennemførelsen af genopretnings- og resiliensfaciliteten* (COM(2022) 383 final), 2022.

²⁰⁸ Resultater af Eurofound's igangværende undersøgelse af inddragelsen af nationale arbejdsmarkedsparter i gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanerne. Sammenfattende resultater af de synspunkter, som 174 arbejdsmarkedsparter og regeringsrepræsentanter har givet udtryk for over for Eurofound's Network of European Correspondents. Se Eurofound, *Involvement of social partners in the implementation of national recovery and resilience plans*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg, 2023.

digitale tidsalder og fremmer kollektive overenskomstforhandlinger på fremtidens arbejdsmarked og en retfærdig og rimelig omstilling til klimaneutralitet og vi) yder passende institutionel støtte med henblik på at fremme en meningsfuld social dialog²⁰⁹. I overensstemmelse med beskæftigelsesretningslinjerne for 2023 opfordrer Rådet i sin henstilling medlemsstaterne til at inddrage arbejdsmarkedets parter *meningsfuldt og rettidigt*. I henstillingen opfordres der desuden til *systemisk* inddragelse af arbejdsmarkedets parter i udformningen og gennemførelsen af beskæftigelses- og socialpolitikker og, hvor det er relevant, økonomiske og andre offentlige politikker.

Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+) kræver, at de medlemsstater, som en landespecifik henstilling om social dialog er rettet til, bruger mindst 0,25 % af midlerne på støtte til kapacitetsopbygning hos arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer. Alle andre medlemsstater skal afsætte et passende beløb af ESF+-midlerne. Foreløbige data viser, at 17 medlemsstater har planlagt at tildele mere end 0,5 % af deres ESF+-midler til kapacitetsopbygning hos arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer. Den samlede tildeling anslås til 1,07 mia. EUR eller ca. 0,75 % af den samlede ESF+-finansiering (i løbende priser)²¹⁰.

Høring og inddragelse af civilsamfundsorganisationer er afgørende for at fremme bæredygtige og inklusive forandringer. I beskæftigelsesretningslinjerne udpeges civilsamfundsorganisationer som vigtige dialogpartnere i forbindelse med relevant lovgivning og regeringstiltag vedrørende beskæftigelse og sociale spørgsmål. På grundlag af eksisterende national praksis og nationale traditioner er det afgørende, at der gøres en aktiv indsats for at inddrage civilsamfundsorganisationer i relevant politikudformning, så der derved opnås værdifuld indsigt i eksisterende og nye udfordringer og i effektiviteten af politiske tiltag på stedet. Som det er tilfældet med arbejdsmarkedets parter, skal passende høringer være meningsfulde, gennemsigtige og rettidige. På EU-plan høres civilsamfundsorganisationer om politiske prioriteter og forslag, herunder i forbindelse med det europæiske semester, og de inddrages i politikgennemførelsen og støttes gennem EU's finansieringsprogrammer, herunder EaSI-indsatsområdet under ESF+ og programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier.

2.3.2. Foranstaltninger truffet af medlemsstaterne

Nogle medlemsstater gennemgik lovgivningen og traf foranstaltninger med henblik på at tackle årsagerne til segmenteringen af arbejdsmarkedet. I **Belgien** indeholder en ny foranstaltning (dvs. den føderale arbejdsmarkedspagt), der blev vedtaget i januar 2023, en ny ordning for arbejdstagere, der påbegynder et nyt job i opsigelsesperioden eller deltager i tidlige aktiveringsforanstaltninger i en tredjedel af opsigelsesperioden, samtidig med at deres løn og andre ydelser bevares, på visse betingelser. I maj 2023 ajourførte **Italien** lovgivningen for at forlænge varigheden af tidsbegrænsede kontrakter, som nu kan overstige 12 måneder og vare op til 24 måneder på visse betingelser. **Italien** vedtog også en målrettet foranstaltning med henblik på i hele 2023 at indrømme en fritagelse for socialsikringsbidrag (inden for

²⁰⁹ Meddelelse fra Kommissionen: [Styrkelse af den sociale dialog i Den Europæiske Union: udnyttelse af dens fulde potentiale til at sikre retfærdige omstillinger](#) og Rådets henstilling om [styrkelse af den sociale dialog i Den Europæiske Union](#).

²¹⁰ Tildeling pr. medlemsstat til kapacitetsopbygning som en procentdel af den samlede ESF+-finansiering i landet for perioden 2021-2027. Tal indsamlet af GD EMPL i juli 2023 udelukkende til orientering. Faktiske data er underlagt programmering og kan være forskellige.

grænsen på 8 000 EUR) for virksomheder, der ansætter personer, der er omfattet af minimumsindkomstordningen, på tidsbegrænsede kontrakter eller omdanner midlertidige kontrakter til tidsbegrænsede kontrakter. I juli 2022 indførte **Spanien** ændringer i reglerne for det personale i sundhedssektoren for at reducere antallet af tidsbegrænsede ansættelser i den offentlige sundhedssektor. Som led i en bredere reform inden for rammerne af genopretnings- og resiliensplanen indførte **Portugal** ændringer af tidsbegrænsede kontrakter. Med vedtagelsen af de nye bestemmelser i maj 2023 kan tidsbegrænsede kontrakter fornyes fire gange (mod tidligere seks gange). Den maksimale varighed af flere på hinanden følgende tidsbegrænsede ansættelseskontrakter med samme arbejdsgiver bør også være kortere end fire år. Disse kontrakter konverteres til en tidsbegrænset kontrakt, hvis denne varighed overskrides. **Portugal** vedtog også andre foranstaltninger vedrørende opsigelse af en tidsbegrænset kontrakt og fastsatte godtgørelsen til 24 dages grundløn pr. år (mod 18 dage før). Der blev også indført nye bestemmelser for at ændre prøveperioden for tidsbegrænsede kontrakter afhængigt af varigheden af det tidligere ansættelsesforhold. I april 2023 vedtog **Tjekkiet** nye ændringer af arbejdsretten for at forbedre beskyttelsen af vikaransatte til et niveau svarende til niveauet for almindelige arbejdstagere, f.eks. i tilfælde af arbejdsgivers insolvens.

Flere medlemsstater har tilpasset deres lovgivning om jobbeskyttelse. Som led i en bredere reform vedtog **Spanien** i juni 2023 bestemmelser med henblik på at tilføje nye tilfælde af objektiv ugyldighed af afskedigelser af arbejdstagere under den nye forældreorlov eller som følge af en tilpasning af deres arbejdstid. Spanien forlængede også forbuddet mod afskedigelser af objektive grunde til stigningen i energiomkostningerne for virksomheder, der modtager offentlig støtte, indtil den 31. december 2023. I februar 2023 vedtog **Spanien** nye regler om beskyttelse af whistleblowere og bekæmpelse af korruption for at forhindre, at arbejdstagere udsættes for ugunstige eller skadelige konsekvenser i deres ansættelsesforhold. Endelig blev der i september 2022 vedtaget ændringer af den nationale lovgivning om videnskab med det formål at forbedre arbejdsvilkårene og skabe bedre karrieremuligheder for forskningspersonale (dvs. svarende til "tenure track"-modellen). I februar 2023 vedtog **Frankrig** bestemmelser om ny praksis for lovregulerede liberale erhverv i en virksomhed. De forenkler og præciserer de retlige rammer, der gælder for denne praksis, og som træder i kraft den 1. september 2024. I oktober 2022 ajourførte **Sverige** som led i sin genopretnings- og resiliensplan arbejdsmarkedslovgivningen med henblik på at øge forudsigeligheden for arbejdsgivere og arbejdstagere ved at indføre klare regler for afskedigelse af objektive årsager. Den tidsbegrænsede periode blev erstattet af en særlig periode, der giver hurtigere adgang til tidsbegrænset ansættelse.

Indførelsen af nye foranstaltninger og gennemførelsen af eksisterende foranstaltninger til fremme af sunde, sikre og veltilpassede arbejdsmiljøer skred frem i flere medlemsstater. Som led i en omfattende reform vedtog Danmark i marts 2023 ændringer af ligebehandlingsloven. De nye bestemmelser omfatter en præcisering af arbejdsgiverens ansvar for visse lovovertrædelser, herunder chikane. I juni 2022 vedtog **Tyskland** en målrettet foranstaltning for at fremme et mere inklusivt arbejdsmarked, herunder foranstaltninger til at øge sundheden og sikkerheden på arbejdspladsen på vej til arbejdspladsen, på vej fra arbejdspladsen og på selve arbejdspladsen. I august 2022 vedtog **Grækenland** sin strategi for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2022-27 samt en ledsagende handlingsplan for 2022-23. Med udgangspunkt i den sociale dialog opnår den nye strategi en afbalanceret deltagelse af arbejdstagere og arbejdsgivere i forbindelse med sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen. I marts 2023 vedtog **Spanien** sin strategi for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2023-27 for yderligere at forbedre sundheds- og sikkerhedsforholdene på arbejdspladsen, begrænse arbejdsulykker og foregribe mulige trusler

og risici for arbejdstagernes sundhed og sikkerhed. For første gang blev mental sundhed medtaget som en prioritet i strategien. I oktober 2022 havde **Spanien** allerede oprettet en ny erstatningsfond (forvaltet af det nationale institut for social sikring) for ofre for eksponering for asbest på arbejdspladsen, i hjemmet eller i miljøet. Senere i maj 2023 blev der vedtaget en målrettet foranstaltning for at mindske erhvervsbetingede risici som følge af udendørs arbejde under ekstreme vejrforhold. I den forbindelse skal virksomhederne gennemføre en række foranstaltninger afhængigt af, hvor alvorlige forholdene er (f.eks. høje temperaturer). Endelig offentliggjorde **Polen** et udkast til forordning for at ajourføre de eksisterende minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed for arbejdsstationer med skærme.

Flere medlemsstater har vedtaget foranstaltninger for at give arbejdstagerne mere fleksible arbejdsordninger. I januar 2023 vedtog **Belgien** en reform for at indføre større fleksibilitet med hensyn til arbejdstid og yde bedre støtte til balancen mellem arbejdsliv og privatliv. Foranstaltningen omfatter retten til en firedages arbejdsuge (ved at arbejde flere timer om dagen), til at have en skiftende arbejdsordning (dvs. arbejde flere timer den ene uge og færre den næste) og tidlig information om fleksible modeller for deltidsarbejde. I maj 2023 vedtog **Portugal** bestemmelser om betaling af overarbejde, der overstiger 100 timer om året. Ud over denne grænse fastsætter foranstaltningen de beløb, der skal betales pr. time eller brøkdel af timen, baseret på forskellige kriterier. Inden for rammerne af genopretnings- og resiliensplanen vedtog **Portugal** endvidere et pilotprogram for gennemførelsen af en firedages arbejdsuge i den private sektor i juni 2023. Det består af en prøveperiode på seks måneder, hvor den ugentlige arbejdstid nedsættes til 36, 34 eller 32 timer uden lønnedgang. Efter udløbet af forsøgsperioden har virksomheden en måned til at beslutte at fortsætte (eller opgive) den nye ordning.

Nogle medlemsstater har desuden vedtaget nye bestemmelser eller ændret eksisterende lovgivning om arbejdstid og -tilrettelæggelse for at tage højde for tendenser i forbindelse med telearbejde, fjernarbejde og retten til at være offline. I **Kroatien** er den nationale lovgivning blevet ajourført i henhold til genopretnings- og resiliensplanen gennem ændringer af landets arbejdsmarkedslov, som trådte i kraft i januar 2023. Ud over traditionelt telearbejde indførte den nye lovgivning muligheden for fjernarbejde, hvor arbejdstagerne frit kan bestemme deres arbejdssted. I **Rumænien** blev lov nr. 81/2018 om telearbejde ændret ved statslige nøddekreter efter den hurtige stigning i telearbejdsordningerne under covid-19-pandemien. I september 2022 fastslog **Belgien**, at kollektive overenskomster på virksomhedsniveau eller arbejdsgiverens generelle regler skulle indeholde bestemmelser om arbejdstagernes ret til at være offline for virksomheder med 20 ansatte eller derover. Lignende bestemmelser er blevet godkendt for aften- og natarbejde på særlige betingelser. I april 2023 indførte **Polen** bestemmelser om fjernarbejde i overensstemmelse med landets genopretnings- og resiliensplan. Ændringerne af arbejdsloven og andre retsakter omfatter en ny definition af fjernarbejde og to specifikke former for telearbejde: fjernarbejde (dvs. for arbejdstagere i erhverv, der anses for støtteberettigede på grund af deres karakter) og lejlighedsvist telearbejde (dvs. op til 24 dage om året for hver arbejdstager). I juli 2023 indførte Luxembourg en ny lov om retten til at være offline, mens en ny lov i **Rumænien** giver arbejdstagere med børn ret til fjernarbejde. I **Italien** er "arbejdsdekretet" blevet gennemført i lovgivningen med nye regler om intelligent arbejde for sårbare personer. I forbindelse med gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanen planlægger **Spanien** at vedtage lovgivningsmæssige udviklingsbestemmelser vedrørende rettigheder og vilkår for telearbejde i den offentlige sektor. Inden for rammerne af genopretnings- og resiliensplanen planlægger **Cypern** at vedtage en ny lov om regulering af rettigheder og forpligtelser for arbejdsgivere og arbejdstagere, der gør brug af telearbejde.

Flere medlemsstater har truffet foranstaltninger med henblik på at forbedre arbejdsvilkårene inden for platformsarbejde, navnlig med fokus på transport- og udbringningssektorerne, efter en betydelig vækst i platformsökonomien. I oktober 2022 vedtog **Malta** en ny lov, der indfører en formodning om et ansættelsesforhold for arbejdstagere på digitale platforme. Lovgivningen sikrer også, at platformsarbejdere tjener en løn, der er lig med eller højere end mindstelønnen. I **Spanien** fastsætter loven om bude, som blev vedtaget i 2021 i henhold til genopretnings- og resiliensplanen, en retlig formodning om ansættelsesforhold i udbringningssektoren. Loven giver også arbejdstagernes repræsentanter ret til at blive informeret om algoritmers parametre, der påvirker arbejdsvilkårene. I **Belgien** indfører den "arbejdsmarkedspagt", der blev gennemført i januar 2023, en retlig formodning om ansættelsesforhold for platformsarbejdere. Denne nye lov indeholder otte kriterier, der anvendes af arbejdsretterne til at afgøre, om en arbejdstager skal klassificeres som selvstændig eller som arbejdstager. I **Kroatien** indfører et lovforslag, der blev fremlagt i februar 2023 under genopretnings- og resiliensplanen, fælles ansvar for digitale arbejdsplatforme og aggregatorer, der fungerer som formidlere med platformsarbejdere. Hovedformålet er at håndtere fejlklassificering af medarbejdere. Lovforslaget skitserer faktorer, der indikerer et ansættelsesforhold hos platforme eller aggregatorer, uanset kontrakttype. I april 2023 ændrede **Portugal** sin arbejdsmarkedslovgivning og indførte en formodning om ansættelsesforhold for platformsarbejdere på grundlag af seks kriterier. Desuden kræver loven, at arbejdsgiverne giver oplysninger om og sikrer gennemsigtighed med hensyn til brugen af algoritmer eller kunstig intelligens i forbindelse med udvælgelse og afskedigelse af arbejdstagere.

Nogle medlemsstater tager skridt til at bekæmpe sort arbejde med henblik på bedre at beskytte arbejdstagernes rettigheder og sikre fair konkurrence. I december 2022 vedtog **Italien** i sin genopretnings- og resiliensplan en national plan for bekæmpelse af sort arbejde med en køreplan for gennemførelsen. **Kroatien** har — også som led i en bredere reform under genopretnings- og resiliensplanen — vedtaget en ny arbejdsmarkedslov om sporing af sort arbejde. Den nye lov, der blev vedtaget i december 2022, definerer sort arbejde og alle dets udtryksformer, afsætter yderligere midler til at styrke arbejdstilsynene, fastsætter bestemmelser om forseelser og regulerer arbejdstagernes overgang fra sort arbejde til legalt arbejde. I april 2023 indførte **Tjekkiet** lovændringer for at sikre, at arbejdsgivere indberetter og registrerer udenlandske arbejdstagere, der har ret til midlertidig beskyttelse. Formålet er at beskytte personer, der har indvilliget i at arbejde, mod arbejdsgiveres ulovlige praksis og øge effektiviteten af socialsikringsudgifterne til personer, der har ret til midlertidig beskyttelse. Som led i genopretnings- og resiliensplanen planlægger **Rumænien** at oprette en funktionel digital platform til forvaltning af brugen af servicekuponer til husarbejdere og muliggøre interoperabilitet mellem offentlige databaser for operationer vedrørende sådanne kuponer.

Forskellige medlemsstater har vedtaget målrettede foranstaltninger for at bekæmpe langtidsledighed og sikre et mere modstandsdygtigt arbejdsmarked. Med støtte fra EU-midler iværksatte **Belgien** i april 2023 projektet "Territoires zéro chômeurs de longue durée" med det formål at nedbringe antallet af langtidsledige og skabe yderligere jobmuligheder i specifikke områder i regionen Vallonien. Inden for rammerne af de offentlige arbejdsformidlere lancerede **Cypern** i oktober 2022 udformningen og gennemførelsen af individualiserede støtteprogrammer af fire måneders varighed med mindst 40 sårbare arbejdsløse i hvert program. Disse programmer er baseret på hyppige møder og høringer, opfølgning og evaluering. Samtidig har **Spanien** i sin genopretnings- og resiliensplan siden august 2021 ydet finansiering til nye territoriale projekter med individualiserede rejseruter for langtidsledige, herunder støtte til iværksætter- og mikrovirksomhedsprojekter. I marts 2023 vedtog **Sverige** en målrettet foranstaltning for at styrke den støtte, som de offentlige

arbejdsformidlinger yder til personer, der er langtidsledige eller er i risiko for at blive langtidsledige. Nogle af foranstaltningerne omfatter mere målrettede interventioner eller sigter mod at styrke de offentlige arbejdsformidlingers kapacitet.

En række medlemsstater ændrede deres eksisterende rammer for aktive arbejdsmarkedspolitikker for at forbedre deres effektivitet med hensyn til at forbinde jobsøgende med tilgængelige muligheder. I juli 2022 vedtog **Belgien** en målrettet reform for at styrke aktiveringen af arbejdsløse og ikke-erhvervsaktive arbejdstagere og overgangen for arbejdstagere i regionen Flandern. Foranstaltningen ligger i forlængelse af en aftale mellem den regionale regering og de flamske arbejdsmarkedsparter. I august 2022 vedtog **Grækenland** i sin genopretnings- og resiliensplan sin nationale strategi for aktive arbejdsmarkedspolitikker 2022-30. Strategien indeholder en holistisk tilgang til udvikling og gennemførelse af aktiveringsforanstaltninger i kombination med andre politikker. Foranstaltningerne under strategien finansieres også af genopretnings- og resiliensfaciliteten og ESF+. Som led i en bredere reform indførte **Litauen** i juli 2022 en særskilt status for en person, der forbereder sig på arbejdsmarkedet. Formålet er at identificere og støtte personer, der står over for udfordringer med hensyn til at få adgang til beskæftigelse. Foranstaltningen tilrettelægges af kommunerne og stilles til rådighed af sagsbehandlere, som samarbejder med arbejdsmarkedets parter. I december 2022 udvidede Litauen som led i sin genopretnings- og resiliensplan den eksisterende ramme for at lette aktiveringen af og overgangen til beskæftigelse for personer i sårbare situationer. Denne beskæftigelsesfremmende model kombinerer beskæftigelsesvejledning og forskellige høringer med direkte indkomststøtte i samarbejde med de sociale tjenester. Som led i genopretnings- og resiliensplanen forventes **Spanien** at oprette et netværk af 20 centre for vejledning, iværksætter og innovation med henblik på beskæftigelse inden udgangen af 2024. Disse forventes at blive fordelt over hele landet (dvs. et center på centralt forvaltningsniveau og et andet i hver region) med henblik på at forbedre koordineringen på tværs af regionale offentlige arbejdsformidlinger. Som led i en bredere reform planlægger **Frankrig** at omorganisere sit Pôle Emploi-system for offentlige arbejdsformidlinger for yderligere at øge koordineringen mellem interessenterne og forbedre vejledningen og støtten til jobsøgende. Lovforslaget, der betegnes "mod fuld beskæftigelse", indfører også strengere betingelser for at modtage minimumsindkomststøtte, herunder deltagelse i obligatoriske ugentlige aktiviteter. Som led i sin genopretnings- og resiliensplan planlægger **Letland** at ændre sin ramme for aktive arbejdsmarkedspolitikker og ajourføre tilbuddet om opkvalificering og omskoling for at styrke fokus på digitale færdigheder. Inden udgangen af 2023 forventes **Cypern** at vedtage en strategi for aktive arbejdsmarkedspolitikker 2023-25 som led i sin genopretnings- og resiliensplan. Den nye strategi bør forbedre deltagelsen i aktiveringsforanstaltninger, navnlig for sårbare grupper, og de offentlige arbejdsformidlingers administrative effektivitet og langsigtede kapacitet.

Nogle medlemsstater indførte foranstaltninger vedrørende offentlige arbejdsformidlinger for at gøre dem mere tilgængelige og effektive, også i lyset af de skiftende arbejdsmarkeds- og færdighedsbehov. I **Belgien** giver et prøvejobprogram under den vallonske offentlige arbejdsformidling (Forem) registrerede jobsøgende mulighed for at få adgang til forskellige job, inden de beslutter, hvilken beskæftigelse eller hvilken uddannelse de vil vælge. Dette bidrager til at mindske risikoen for overkvalificering.²¹¹ I 2022 øgede **Østrig** sit finansielle bidrag til støtte for aktivering af kvinder på arbejdsmarkedet (med 4 % i forhold til 2021). Dette har givet ca. 239 000 kvinder mulighed

---

²¹¹ Eksempler på bedste praksis indsamlet af netværket af offentlige arbejdsformidlinger i forbindelse med udveksling af erfaringer mellem arbejdsformidlingerne ("PES Benchlearning"). Se også [PES — Videnscenter](#).

for at deltage i beskæftigelsesstøtteforanstaltninger, og 137 000 af disse kvinder deltog i opkvalificering. I **Frankrig** tilbyder programmet under de offentlige arbejdsformidlinger "*Les Entreprises s'engagent*") nu en grænseflade, hvor arbejdsgivere kan bede om at blive kontaktet vedrørende procedurer for ansættelse af personer, der er fordrevet fra Ukraine.²⁰⁹ I sin genopretnings- og resiliensplan ajourførte **Finland** sin nordiske model for arbejdsformidlinger og fastsatte forskellige mål for individualiseret støtte til jobsøgende (dvs. årligt antal jobsamtaler). I 2022 ajourførte **Sverige** de offentlige arbejdsformidlingers arbejdsopgaver. De forventes nu at styrke forbindelserne med den private sektor, yderligere støtte jobsøgende, der er langt fra arbejdsmarkedet, og intensivere indsatsen for at øge antallet af deltagere i praktik, uddannelse og subsidierede beskæftigelsesordninger. I august 2022 indførte **Litauen** som led i genopretnings- og resiliensplanen nye bestemmelser om reform af karrierevejledningssystemet og fastsætte rammerne for, forvaltningen af og kvalitetssikringen af karriererådgivningssystemet. Heri fastsættes funktioner og grundlæggende kompetencekrav for karrierevejledere og de involverede institutioner, herunder arbejdsmarkedets parter. Som led i sin genopretnings- og resiliensplan oprettede Grækenland i december 2022 et digitalt register for DYPA (den græske offentlige arbejdsformidling) med det formål at forbedre registreringen af jobsøgende og give dem bedre adgang til ydelser og sociale tjenester gennem et interoperabelt system. **Grækenland** ajourførte også sin ramme for gensidige forpligtelser mellem DYPA og registrerede jobsøgende for bedre at kunne spore og håndhæve alle parter forpligtelser. I februar 2023 vedtog **Spanien** ny lovgivning for at styrke sit beskæftigelsessystem som led i genopretnings- og resiliensplanen. Den omfatter foranstaltninger til at øge deltagelsen af private og lokale enheder og forbedre evalueringsrammen, og den indeholder et nyt katalog over garanterede tjenester for både arbejdsgivere og jobsøgende. Landet forventes at afslutte moderniseringen (dvs. interne forvaltnings- og digitaliseringssystemer) af de centrale offentlige arbejdsformidlinger inden udgangen af 2023. I marts 2023 reviderede **Danmark** den eksisterende ramme for at reducere de administrative processer i jobcentrene ved bl.a. at udvide brugen af digitale værktøjer og forenkle opfølgingsprocedurerne. I juni 2023 vedtog **Danmark** også en målrettet foranstaltning, som træder i kraft den 1. januar 2024, for at give de offentlige arbejdsformidlinger øget ansvar for at kontakte modtagere af arbejdsløshedsunderstøttelse i programmets første tre måneder. I juli 2023 vedtog **Irland** strategien "Pathways to Work 2021-25". Et af strategiens centrale mål er at styrke Intreo (den irske offentlige arbejdsformidling) ved at udvikle dens kapacitets- og kundeorienterede tilgang. Dette omfatter foranstaltninger, der støttes af genopretnings- og resiliensplanen og ESF+.

Samarbejde mellem offentlige arbejdsformidlinger og sociale tjenester er meget vigtigt for effektive aktive arbejdsmarkedspolitikker. I marts 2023 foreslog **Sverige** forbedringer af udvekslingen af oplysninger mellem de offentlige arbejdsformidlinger og landets kommuner for at imødegå risikoen for udstødelse fra arbejdsmarkedet og lette overgangen fra arbejdsløshed til voksenuddannelse. I juni 2023 vedtog **Danmark** en midlertidig foranstaltning for at genindføre retten til uddannelse eller opkvalificering med forhøjet arbejdsløshedsunderstøttelse på 110 % i erhverv, hvor der er mangel på arbejdskraft. Foranstaltningen har til formål at skabe yderligere synergier mellem jobcentrenes vejledning til arbejdsløse og ledsageforanstaltninger i løbet af opkvalificeringen.

Medlemsstaterne har truffet visse målrettede foranstaltninger for at lette arbejdskraftens mobilitet og tiltrække udenlandske talenter til erhverv med mangel på arbejdskraft. I november 2022 vedtog **Belgien** den "føderale arbejdsmarkedspagt", hvor forskellige sektorudvalg med deltagelse af arbejdsmarkedets parter fik til opgave at opstille en liste over alle jobprofiler med mangel på arbejdskraft, analysere årsagerne hertil og

anbefale foranstaltninger, der skal træffes. Dette forventes at danne grundlag for indsatsen for at gøre visse job mere attraktive, herunder med hensyn til arbejdsvilkår. I juli 2023 ajourførte den offentlige arbejdsformidling (Forem) i **Belgien** (regionen Vallonien) listen over erhverv med mangel på arbejdskraft, herunder f.eks. 56 profiler inden for bygge- og anlægssektoren, efterfulgt af industrien. Dette vil bidrage til at styre de arbejdsløse i retning af disse profiler og i højere grad målrette forskellige finansielle incitament. Tilsvarende ajourførte den flamske region i februar 2023 sin liste over erhverv med mangel på arbejdskraft og anvendte dermed en særlig metode, der angav tre potentielle årsager til knaphed — kvantitative, kvalitative og/eller specifikke arbejdsmarkedsforhold. Listen omfatter 234 erhverv med mangel på arbejdskraft, heraf 1/3 industrierhverv og håndværk. I juni 2023 ajourførte **Tyskland** sin retlige ramme for at lette migrationen af kvalificeret arbejdskraft fra tredjelande, herunder gennem lettere anerkendelse af færdigheder og tidligere erhvervserfaring. I juli 2022 vedtog **Spanien** foranstaltninger for at styrke sine veje til lovlig migration og forbedre forvaltningen af migrationsprocedurerne. Spanien har også udvidet den retlige ordning for højt kvalificerede migranter til også at omfatte personer med en videregående erhvervsuddannelse og fjernet visse krav om, at virksomheder skal ansætte udenlandske medarbejdere. I lyset af den stigende mangel på arbejdskraft inden for sundhedspleje og sociale tjenester har **Slovenien** taget skridt til at forenkle procedurerne for ansættelse af udenlandske arbejdstagere, herunder muligheden for, at de lettere kan skifte arbejdsgiver, og det giver mulighed for mere fleksibilitet og mere retfærdige arbejdsvilkår.

I første halvår 2023 traf nogle medlemsstater foranstaltninger til bedre at tilpasse deres arbejdsløshedsunderstøttelsessystemer til den socioøkonomiske kontekst. I november 2022 besluttede **Belgien** at forhøje minimumsarbejdsløshedsunderstøttelsen med 1,3 procentpoint ud over den automatiske indeksregulering for inflationen. I december 2022 forlængede **Estland** som led i sin genopretnings- og resiliensplan arbejdsløshedsforsikringens varighed fra juli 2023. I december 2022 vedtog **Frankrig** en midlertidig nedsættelse af arbejdsløshedsunderstøttelsens varighed (indtil august 2024) og afskaffelse af adgangen til arbejdsløshedsunderstøttelse i tilfælde af opsigelse eller afvisning af en tidsbegrænset kontrakt. Foranstaltningen har også til formål at lette adgangen til faglig certificering og omskoling, navnlig i sektorer med mangel på arbejdskraft (dvs. sundhedspleje). I september 2022 vedtog **Spanien** nye ændringer for at give husarbejdere ret til bidragspligtig arbejdsløshedsunderstøttelse og har siden juli 2023 ydet særlig arbejdsløshedsunderstøttelse til kunstnere. I juni 2023 ændrede **Sverige** sin lov om arbejdsløshedsforsikring og lempede kravene for adgang og ret til arbejdsløshedsunderstøttelse (dvs. fra 80 timer til mindst 60 timer i mindst seks måneder inden for en periode på 12 måneder). Antallet af arbejdstimer er også blevet reduceret fra 480 timer til mindst 420 timer, og optjeningsperioden er også blevet midlertidigt reduceret fra seks til to dage. Som led i genopretnings- og resiliensplanen planlægger **Kroatien** i december 2023 at vedtage en ny retsakt om ændring af arbejdsmarkedsloven, som øger beløbet og forlænger arbejdsløshedsunderstøttelsens varighed, lemper kravene til arbejdstagere i sårbare situationer og digitaliserer ansøgningsprocessen for arbejdsløshedsunderstøttelse. **Finland** har bebudet ændringer af arbejdsløshedsunderstøttelsessystemet for at forbedre incitamenterne til at arbejde, navnlig ved at indføre en strengere optjeningsperiode. Der forventes også ændringer i retten til dagpenge til arbejdsløse. Betingelserne for at ansøge om ydelser vil blive underlagt nye regler om indkomstgrænse, og arbejdsløshedsunderstøttelsens størrelse forventes også at blive forskudt fra det nuværende niveau til 80 % af det oprindelige niveau efter otte ugers arbejdsløshed og til 75 % efter 34 ugers arbejdsløshed.

Flere medlemsstater tager skridt til at styrke den sociale dialog og samarbejdet med arbejdsmarkedets parter, når de udformer beskæftigelsesrelaterede politikker. Inden for rammerne af genopretnings- og resiliensplanen vedtog Rumænien i december 2022 en ny lov om social dialog for at afhjælpe manglerne i den sociale dialogproces i overensstemmelse med de relevante landespecifikke henstillinger vedtaget af Rådet og ILO's henstilling. Den nye lov omfatter også en revision af definitionen af de økonomiske sektorer som grundlag for kollektive overenskomster på sektorniveau. I maj 2023 nedsatte **Ungarn** (som led i grundforudsætningerne for finansiering under samhørighedspolitikken) et ad hoc-underudvalg under trepartsforummet (dvs. det permanente konsultationsforum) for at sikre, at udformningen, gennemførelsen, overvågningen og revisionen af den strategiske ramme for aktive arbejdsmarkedspolitikker gennemføres i samarbejde med arbejdsmarkedets parter. Nedsættelsen af dette underudvalg forventes at øge hyppigheden og dybden af drøftelserne.

2.4: Retningslinje 8: Fremme lige muligheder for alle, støtte social inklusion og bekæmpe fattigdom

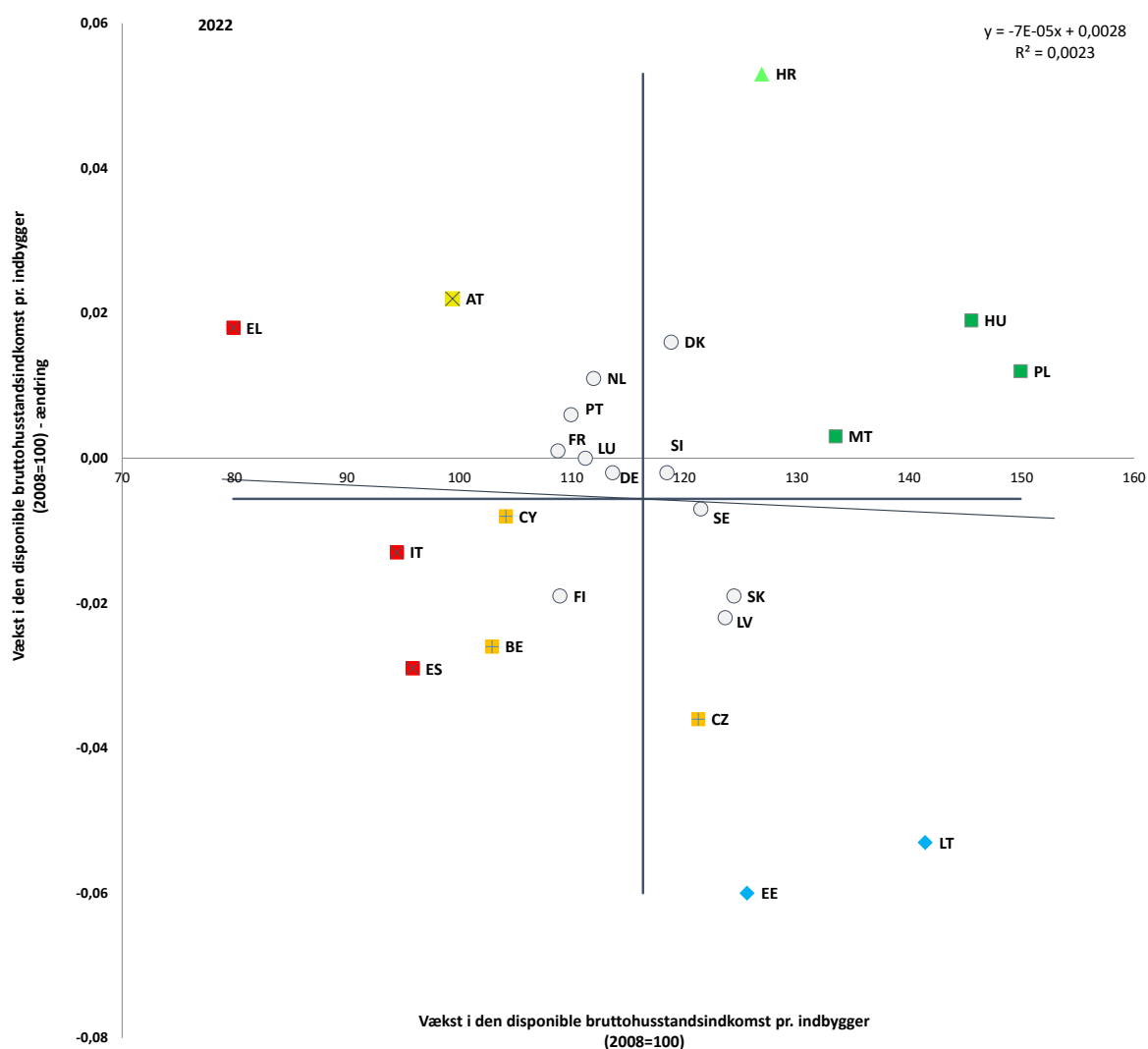
I dette afsnit gennemgås gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinje 8, hvori det anbefales, at medlemsstaterne sikrer lige muligheder for alle, støtter social inklusion og bekæmper fattigdom, i overensstemmelse med søjleprincip 2 (ligestilling mellem kønnene), princip 3 (lige muligheder), princip 11 (børnepasning og hjælp til børn), princip 12 (social sikring), princip 14 (mindsteindkomst), princip 15 (ældreindkomst og alderspension), princip 16 (sundhedsydelse), princip 17 (integrering af personer med et handicap), princip 18 (langtidspleje), princip 19 (boliger og støtte til hjemløse) og 20 (adgang til basale tjenesteydelser). Afsnit 2.4.1 indeholder en analyse af nøgleindikatorerne, og afsnit 2.4.2 omhandler medlemsstaternes politiske foranstaltninger.

2.4.1. Nøgleindikatorer

Væksten i den disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger faldt en smule på EU-plan og forblev generelt stabil i medlemsstaterne i 2022 i en situation præget af gradvis økonomisk afmatning. Den største stigning blev konstateret i Kroatien, mens der blev indberettet mindre, men stadig betydelige stigninger i Østrig, Ungarn, Grækenland og Danmark (se figur 2.4.1). De lande, der præsterer bedst, er Ungarn, Polen og Malta på grund af høje niveauer i 2022, der lå 140-130 % af 2008-niveauet. Estland oplevede det største fald efterfulgt af Litauen, Tjekkiet og Spanien, hvor realindkomsten med undtagelse af sidstnævnte forblev høj. Som det fremgår af afsnit 1.2, afspejler disse ændringer den kombinerede virkning af faldende reallønssstigninger og udviklingen i andre komponenter af den disponible bruttohusstandsindkomst, herunder den yderligere udfasning af midlertidige indkomststøtteforanstaltninger i forlængelse af genopretningen efter covid-19 og en stabilisering derefter. På grundlag af resultaterne i 2022 og ændringen i forhold til 2021 blev det konstateret, at Grækenland, Italien og Spanien befandt sig i "kritiske situationer" på grund af henholdsvis meget lave niveauer og en kombination af både lave niveauer og forværringer. Situationen er nogenlunde den samme i Cypern og Belgien, hvor niveauerne er højere, men der forekommer også forværringer. Dette gælder også for Tjekkiet, hvor både niveauet og forværringen er mere udtalte. Det betyder, at der "bør holdes øje med" alle tre situationer.

Figur 2.4.1: Væksten i den disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger var stort set stabil i de fleste medlemsstater i 2022

Vækst i den reale disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger, niveau for 2022 og ændring i forhold til året før (2008=100), nøgleindikator på den sociale resultattavle

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Ingen data for BG, IE og RO.

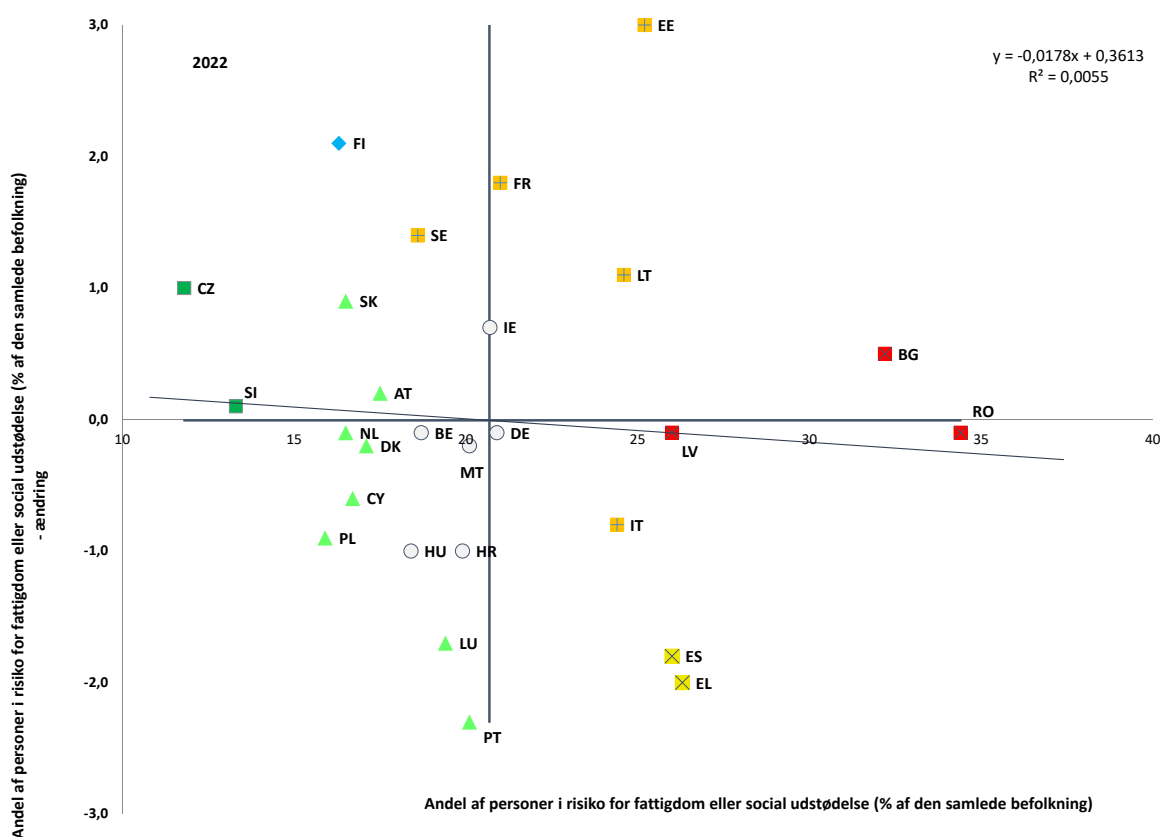
Kilde: Eurostat [[tepsr_wc310](#)], europæiske sektorregnskaber.

Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse forblev stort set stabil i EU og faldt eller forblev stabil i de fleste medlemsstater i 2022 takket være de afgørende politiske tiltag, der blev truffet under covid-19- og energikrisen. Situationen er "kritisk" i Rumænien, Bulgarien og Letland, hvor de relativt høje niveauer ikke blev forbedret (med henholdsvis 34,4 %, 32,2 % og 26 %, se figur 2.4.2). Der "bør holdes øje med" Frankrig, Sverige, Italien, Litauen og Estland, og alle undtagen Italien oplever betydelige stigninger (1-3 procentpoint), mens Estland og Litauen allerede ligger et godt stykke over EU-gennemsnittet. I Grækenland, Spanien og Italien lå andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse fortsat over EU-gennemsnittet (21,6 %), men faldt. For de fleste lande i kategorien "bedre end gennemsnittet" faldt andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse. De største forbedringer skete i Portugal og Luxembourg med henholdsvis 2,3 og 1,7 procentpoint. Slovenien og Tjekkiet ligger i kategorien "de, der præsterer bedst", og har de laveste andele af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse (henholdsvis

13,3 % og 11,8 %), selv om der skete en stigning i Tjekkiet. Da visse medlemsstater med niveauer på omkring eller over EU-gennemsnittet forbedrede sig mere end gennemsnittet, er der visse tegn på konvergens, men der er fortsat store forskelle mellem medlemsstaterne. Der er også store forskelle i andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse på tværs af EU's regioner, herunder inden for medlemsstaterne, f.eks. i Italien, Polen, Ungarn, Spanien og Belgien (se figur 8 i bilag 5). En fortsat vurdering af de fordelingsmæssige virkninger af reformer og investeringer²¹² er afgørende for at sikre, at de bidrager til at mindske fattigdommen yderligere og dermed til at nå EU's overordnede mål om at hjælpe mindst 15 millioner mennesker ud af fattigdom inden 2030.

Figur 2.4.2: Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse forblev generelt stabil i EU med tegn på konvergens mellem medlemsstaterne

Andel af befolkningen, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, 2022-niveauer og ændring i forhold til det foregående år (% , nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Brud i serier for FR, LU og FI.

Kilde: Eurostat [ilc_peps01n], EU-SILC.

Indkomstfattigdom, alvorlige materielle og sociale afsavn og andelen af personer, der lever i (delvis) arbejdsløse husstande, var også stort set stabil i de fleste medlemsstater.

På trods af de højere energipriser og leveomkostninger i forbindelse med genopretningen efter covid-19 afspejler denne tendens — som for AROPE-tallet — virkningerne af de politiske foranstaltninger, der blev truffet på EU- og medlemsstatsplan under de seneste kriser. I 2022 (baseret på indkomsttal fra 2021) havde Tjekkiet — efterfulgt af Slovenien, Ungarn, Danmark og Finland — den laveste fattigdomsrisiko i EU, selv om den var steget for

²¹² Se Kommissionens meddelelse "Bedre vurdering af den fordelingsmæssige virkning af medlemsstaternes politikker" (COM (2022) 494 final).

Tjekkiet og Finland (se øverste panel i figur 2.4.3). Bulgarien, Estland, Letland og Rumænien havde derimod de højeste andele, og der var også tale om stigninger i Bulgarien og Estland. Ifølge Eurostats foreløbige skøn vedrørende indkomsterne i 2022 forblev fattigdomsrisikosatsen stabil i de fleste medlemsstater, steg i Grækenland og Kroatien, men faldt i Italien, Estland, Bulgarien og Rumænien²¹³. Den positive udvikling på dette område skyldes også indkomststøtteforanstaltninger, der afbødte virkningerne af den høje inflation for de mest sårbare. Stigningen i leveomkostningerne påvirker imidlertid realindkomsterne, hvilket fremgår af fattigdomsrisikosatsen, der er *forankret i 2021*, og som skønnes at være steget i ca. halvdelen af medlemsstaterne, hvilket snarere tyder på en forringelse af levestandarden²¹⁴. Andelen af personer, der lider alvorlige materielle og sociale afsavn, forblev også stort set stabil i EU i 2022, men varierede stadig betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat, fra 1,4 % i Slovenien til 24,3 % i Rumænien (se midterpanelet i figur 2.4.3). Andelen faldt med mere end 1 procentpoint i Italien og Ungarn, mens den stort set forblev stabil i de fleste andre lande og steg i nogle få andre lande som Rumænien, Letland, Estland, Frankrig og Tyskland. Som følge af den positive arbejdsmarkedsdynamik i genopretningsfasen faldt andelen af personer, der bor i (delvis) arbejdsløse husstande i 2022 (baseret på aktivitet i 2021) i de fleste medlemsstater og navnlig med 2 procentpoint eller mere i Luxembourg (som også havde det laveste niveau, nemlig 3,5 %), Spanien, Grækenland og Irland (se midterpanelet i figur 2.4.3). Irland og Grækenland er dog stadig blandt de medlemsstater, der har de højeste andele (dvs. over 9 %), sammen med Belgien, Tyskland, Italien, Frankrig og Finland. Blandt disse oplevede kun Finland en stigning.

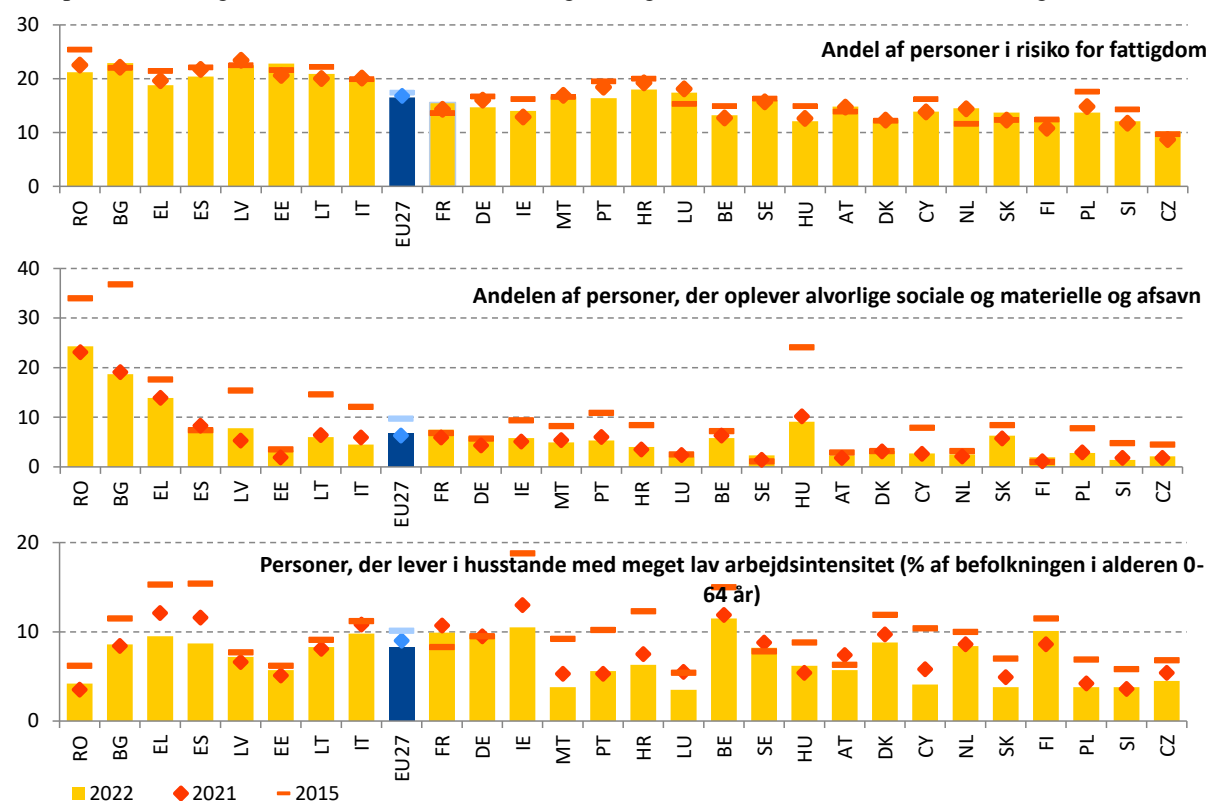
²¹³ Se [Flash estimates experimental results](#), som findes på [Eurostats websted](#).

²¹⁴ Personer i risiko for fattigdom, der er forankret i 2021, er personer med en ækvivaleret disponibel indkomst under den fattigdomsrisikotærskel, der blev *beregnet i 2021*, justeret med det harmoniserede prisindeks (HICP) mellem 2021 og 2022. Se [Eurostats særlige artikel](#).

Figur 2.4.3: Tallene for fattigdomsrisici, alvorlige sociale og materielle afsavn og (delvis) arbejdsløse husstande er generelt stabile eller faldende i de fleste medlemsstater

Komponenter af nøgleindikatoren for risiko for fattigdom og social udstødelse (% , 2015, 2021 og 2022)

Note: Indikatorerne er opstillet efter andel af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse i 2022.

Foreløbige data for FR. Brud i serier for FR og LU for alle tre komponenter og også for FI for VLWI.

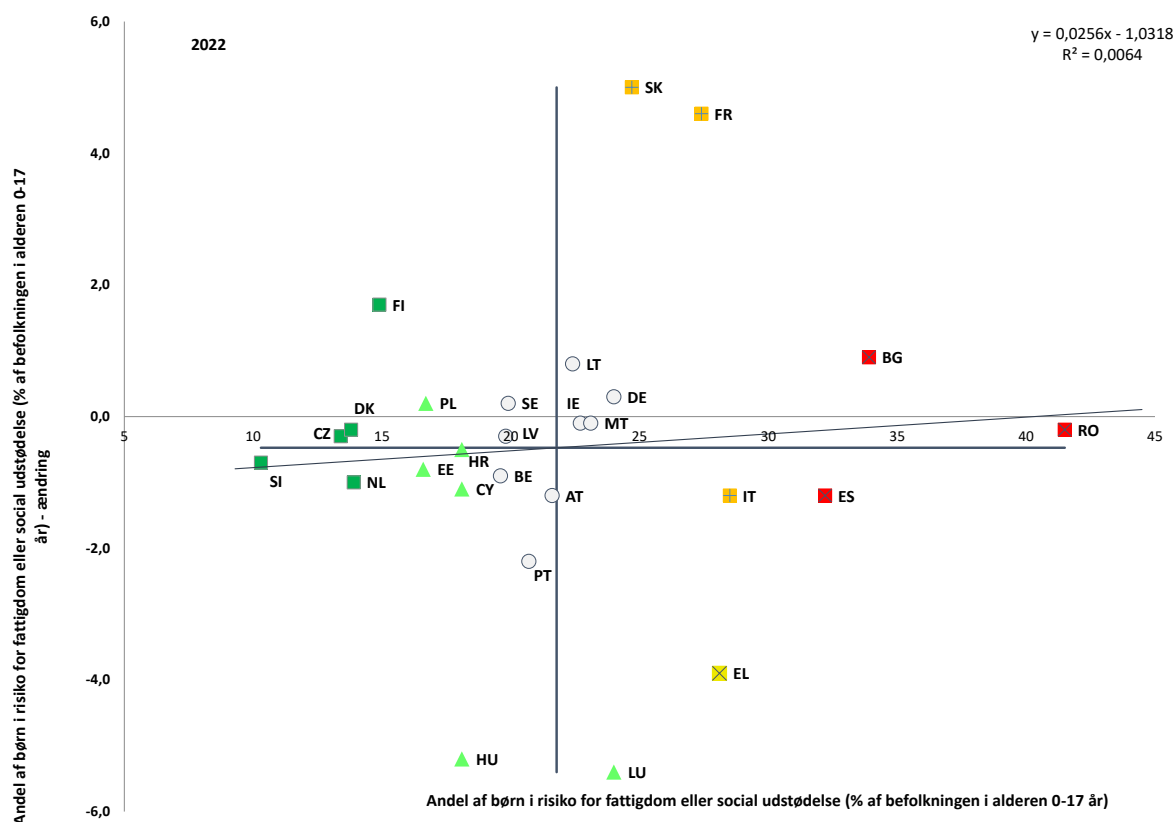
Kilde: Eurostat [tessi010], [tepsr_lm420], [tepsr_lm430], EU-SILC.

Andelen af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse steg let i 2022²¹⁵. EU-gennemsnittet var på 24,7 % mod 24,4 % i 2021. Tallene var lavest for Slovenien, Tjekkiet, Danmark, Nederlandene og Finland (med en stigning kun registreret for Finland), som alle ligger i kategorien "de, der præsterer bedst" (se figur 2.4.4). Rumænien, Bulgarien og Spanien havde derimod de højeste andele og var alle i "kritiske situationer" med stigende forekomst for Bulgarien og ingen væsentlige forbedringer for Rumænien og Spanien. Der fandt store stigninger sted i Slovakiet og Frankrig, mens de største fald blev registreret i Luxembourg, Ungarn, Grækenland og Portugal. Andelen af børn i indkomstfattigdom i 2022 (baseret på 2021-indkomsttal) lå på 19,3 % og faldt i 21 medlemsstater, men med store stigninger i Frankrig og Slovakiet. Ifølge Eurostats foreløbige skøn over indkomsterne for 2022 viser en generel stabilitet i børnefattigdommen i de fleste lande (med fald i Grækenland og Irland og en stigning i Tjekkiet). Mens andelen af børn med alvorlige materielle og sociale afsavn i EU i gennemsnit steg fra 7,5 % i 2021 til 8,4 % i 2022, faldt den i halvdelen af medlemsstaterne og især i Ungarn og Italien. Ungarn var dog sammen med Rumænien, Bulgarien og Grækenland fortsat blandt landene med de højeste andele. Andelen af børn, der lever i (delvis) arbejdsløse husstande, faldt eller forblev stabil i 20 medlemsstater (baseret på aktivitet i 2021). Andelen var fortsat den højeste i Irland efterfulgt af Tyskland, Frankrig og Bulgarien, som alle lå lidt over 10 %.

²¹⁵ Ud over AROPE-tallet for børn henviser dette punkt til Eurostats beregninger til foreløbige skøn og AROPE-komponenter, [ilc_li02], [ilc_md11] og [ilc_lvhl11n]. Med hensyn til referenceåret for andelen af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse og dens komponenter henvises til fodnote 4 og 5 i bilag 2.

Figur 2.4.4: Andelen af børn (0-17 år) i risiko for fattigdom eller social udstødelse forblev generelt stabil i 2022 i EU uden tegn på konvergens mellem medlemsstaterne

Andel af befolkningen, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, 2022-niveauer og ændring i forhold til det foregående år (% , nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Brud i serier for FR, LU og FI.

Kilde: Eurostat [tepsr_lm412], EU-SILC.

Børn, der vokser op i fattigdom eller social udstødelse, har lavere sandsynlighed for at udnytte deres fulde potentiale på arbejdsmarkedet og i samfundet. Dette vedrører især deres vanskeligheder med at få adgang til og gennemføre kvalitetsuddannelse og tilegne sig arbejdsmarkedsrelevante færdigheder samt med at få adgang til karrieremuligheder på et senere tidspunkt, hvilket øger risikoen for, at fattigdom går i arv fra generation til generation. I lyset heraf forekommer det særlig vigtigt, at der på et tidligt tidspunkt gribes ind for at mindske børnefattigdom. Benchmarkingrammen for børnepasning og støtte til børn bygger på flere indikatorer til vurdering af børns situation i medlemsstaterne²¹⁶. I 2022 (baseret på 2021-indkomsttal) var virkningen af sociale overførsler (bortset fra pensioner) på nedbringelsen af børnefattigdom fortsat betydeligt lavere end EU-gennemsnittet (42 %) i nogle medlemsstater, navnlig Spanien, Rumænien og Grækenland (21,5 % for Spanien og 24,8 % for både Rumænien og Grækenland), mens den ligger et godt stykke over EU-gennemsnittet i "de lande, der præsterer bedst" (58,1 % i Tyskland, 59,9 % i Irland og 66,8 % i Finland, se figur 2.4.9 for den samme indikator vedrørende befolkningen som helhed)²¹⁷.

²¹⁶ De tilhørende bemærkninger vedrørende SPC's indikatorundergruppe findes [online](#).

²¹⁷ Dette kan beregnes ud fra fattigdomsrisikosatsen for børn efter og før overførsler (ekskl. pensioner), Eurostat [ilc_li02] og [ilc_li09], i lighed med nøgleindikatoren. Sociale overførsler i naturalier, herunder bl.a. gratis førskoleundervisning og børnepasning, uddannelse og sundhedspleje, tages ikke i betragtning i denne analyse. Der er brud i tidsserierne i 2022-data for Spanien og Rumænien.

Tallet for børns materielle afsavn lå desuden tæt på eller over 20 % (i 2021) i Bulgarien, Grækenland, Cypern, Ungarn, Rumænien og Spanien mod et EU-gennemsnit på 13 %²¹⁸.

Graden af fattigdom faldt i gennemsnit i EU og i omkring halvdelen af medlemsstaterne, både for den samlede befolkning og for børn. Graden måles som forskellen mellem det typiske indkomstniveau for personer i risiko for fattigdom og det indkomstniveau, under hvilket personer anses for at være udsat for en sådan risiko. For befolkningen som helhed i 2022 (baseret på 2021-indkomsttal) lå denne forskel i relative tal på 23,1 % af fattigdomsrisikotærsklen i EU mod 24,5 % i 2021 (baseret på 2020-indkomsttal)²¹⁹. Forskellen var størst i Rumænien (32 %), selv om den faldt betydeligt (med 6,1 procentpoint), efterfulgt af Spanien, Letland, Italien og Bulgarien (henholdsvis 27,8 %, 27,7 %, 26,1 % og 26 %). De største fald blev indberettet i Slovakiet og Ungarn og lå under EU-gennemsnittet (henholdsvis 18,4 % og 19,4 %). Fattigdommen er dybere blandt personer, der lever i (delvis) arbejdsløse husstande, ca. 36 % i EU i 2021 (baseret på 2020-indkomster). Situationen på tværs af medlemsstaterne er stort set den samme, når der fokuseres på børn, for hvem fattigdomsdybden i gennemsnit er større i EU (24,4 %) end for befolkningen som helhed. Fattigdomsdybden for børn var størst i Bulgarien (42,8 %), hvor den også steg betydeligt (med 9,1 procentpoint), efterfulgt af Rumænien (33,1 %), Spanien (31,8 %) og Italien (27,9 %), som fortsat lå højt på trods af den seneste tids fald. Tallene for børn er også store for Portugal og Nederlandene (henholdsvis 26,1 % og 26 %). På den modsatte side indberettede Finland og Ungarn de laveste tal (henholdsvis 12,3 % og 14,5 %).

I forhold til de stabile eller positive tendenser for den samlede befolkning blev risikoen for fattigdom eller social udstødelse for personer med handicap kun forbedret en smule i 2022. Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse for personer med handicap faldt fra 29,7 % i 2021 til 28,8 % i 2022 i EU, men den er fortsat højere end for resten af befolkningen og varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat (se figur 2.4.5). Med en andel af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse på over 35 % er situationen særlig vanskelig i otte medlemsstater (Bulgarien, Estland, Litauen, Rumænien, Letland, Irland, Malta og Kroatien). Blandt disse lande oplevede kun Rumænien et fald (med 1,3 procentpoint), mens der blev registreret betydelige stigninger for Estland, Litauen og Bulgarien. Sverige oplevede også en betydelig stigning i andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse for personer med handicap, selv om andelen stadig lå meget tæt på EU-gennemsnittet (30,6 %). Risikoen for fattigdom eller social udstødelse er generelt lavere for personer med handicap på 65 år eller derover, der bor i private husstande, med de bemærkelsesværdige undtagelser i Estland, Bulgarien og Letland, som registrerede mere end dobbelt så mange som EU-gennemsnittet for denne aldersgruppe (henholdsvis 61,8 %, 55,1 % og 48,1 % sammenlignet med 23,9 % som EU-gennemsnittet). Der er også stor variation på tværs af landene i forskellen i fattigdomsrisici mellem personer med og uden

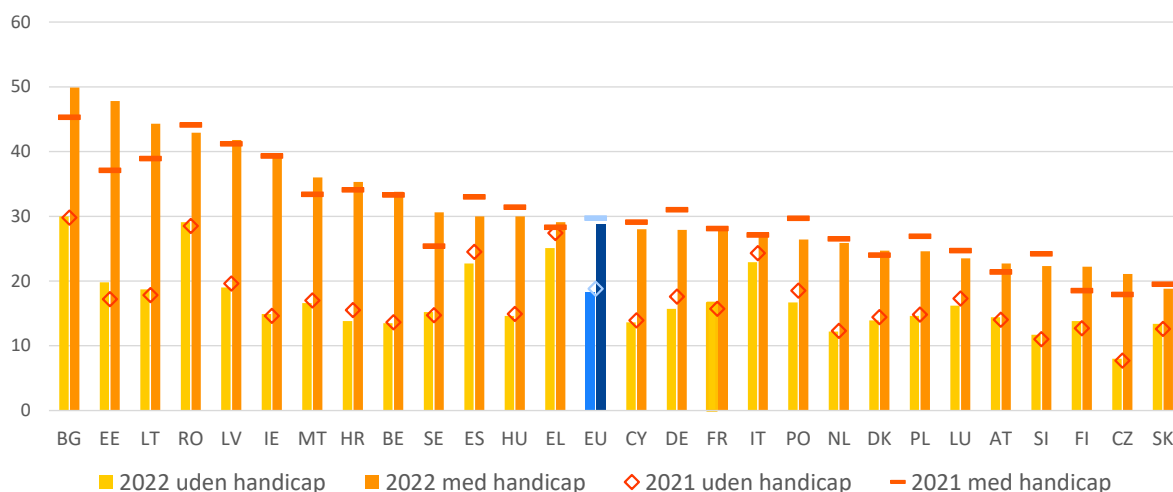
²¹⁸ Eurostat [ilc_chmd01]. Yderligere oplysninger om denne indikator kan findes [her](#). Børns materielle afsavn vedrører manglende adgang til mindst tre ud af 17 punkter, som er afgørende for, at især børn kan følge med i skolen og have en sund opvækst (f.eks. passende bøger og friske frugter og grøntsager).

²¹⁹ Dette afsnit bygger på Eurostat [ilc_li11]. Indikatoren, der betegnes den [relative medianfattigdomsrisikokløft](#), beregnes som forskellen mellem den ækvivalerede medianindkomst for personer under og på fattigdomsrisikotærsklen og fattigdomsrisikotærsklen, udtrykt som procentandel af fattigdomsrisikotærsklen (skæringspunkt: 60 % af den nationale ækvivalerede disponible medianindkomst). Indikatoren personer, der lever i (delvis) arbejdsløse husstande, beregnes af Eurostat (ikke offentliggjort) som afstanden mellem den ækvivalerede medianindkomst for personer, som har en ækvivaleret disponibel indkomst, der er under fattigdomsrisikogrænsen, og som lever i en (delvis) arbejdsløs husstand, og selve fattigdomsrisikogrænsen udtrykt som en procentdel af fattigdomsrisikogrænsen. Denne tærskel er fastsat til 60 % af den nationale median for ækvivaleret disponibel indkomst for alle personer i et land og ikke for EU som helhed.

handicap. Italien og Grækenland havde de snævrreste forskelle i 2022 (4 procentpoint), mens Estland, Litauen og Irland oplevede forskelle, der var seks gange større (henholdsvis 28, 25,6 og 24,6 procentpoint).

Figur 2.4.5: Personer med handicap har en højere risiko for fattigdom og social udstødelse end personer uden

Andel af personer med og uden handicap i risiko for fattigdom eller social udstødelse i aldersgruppen 16 år og derover, 2022 og 2021 (%)

Note: Brud i tidsserier for FR og LU.

Kilde: Eurostat [hlth_dpe010], EU-SILC.

Andelen af personer med migrantbaggrund i risiko for fattigdom eller social udstødelse var fortsat meget højere end for resten af befolkningen i 2022, og det kræver målrettede tiltag. Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse for personer født uden for EU var i de fleste tilfælde meget højere end for personer født i EU (med mere end 20 procentpoint) i flere medlemsstater: 52,2 % mod 24,1 % i Grækenland, 50,9 % mod 20,6 % i Spanien, 42,7 % mod 15 % i Belgien, 41,4 % mod 11,6 % i Østrig og 41,2 % mod 16,5 % i Frankrig²²⁰. Blandt disse lande faldt andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse for personer født uden for EU kun i Spanien (med 5,5 procentpoint) i forhold til 2021.

Et meget betydeligt antal romaer oplever fortsat fattigdom i EU-landene. Dette giver til gengæld yderligere næring til forskelsbehandling. I gennemsnit var 80 % af romaerne i 2021 i risiko for fattigdom i de medlemsstater, som FRA undersøgte. For romabørn var andelen endnu højere, nemlig 83 %, og der var ingen tydelige fremskridt mellem 2016 og 2021²²¹. I gennemsnit stod næsten halvdelen af romabefolkningen (48 %) over for alvorlige materielle afsavn. For unge og ældre var andelen endnu større. Forskellen mellem romabørn og andre med hensyn til materielle afsavn når op på 47 %. Sammenlignet med 2016 blev denne

²²⁰ Som angivet ved Eurostat-indikatoren [ilc_peps06n], der viser en sammenligning af personer født i lande uden for EU-27 med personer født i det indberettende land, aldersgruppen 18 år og derover. Der foreligger ingen 2022-data for Rumænien.

²²¹ Data vedrørende romaer stammer fra FRA's romaundersøgelse 2021. De adspurgte lande er BG, CZ, EL, ES, HR, HU, PT, RO og SK. På grund af stikprøvestørrelsen og -karakteristikaene bør sammenligninger med tidligere udgaver af undersøgelsen (dvs. 2016) foretages med forsigtighed. Se FRA's undersøgelsesrapport (s. 10) for en grundig anerkendelse af mulige begrænsninger i analysen af tendenserne. Den næste FRA-undersøgelse vedrørende romaer vil blive gennemført i 2024 på grundlag af 2021-undersøgelsen.

situation imidlertid forbedret i seks af de ni lande, for hvilke der foreligger sammenlignelige data. I EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse 2020-30, som blev vedtaget i oktober 2020, opfordres medlemsstaterne til at mindske fattigdomskløften mellem romaerne og den øvrige befolkning, herunder for børn, med mindst halvdelen og til at sikre, at de fleste romaer senest i 2030 slipper ud af fattigdom. Med Rådets henstilling om romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse, som blev vedtaget i marts 2021²²², forpligtede medlemsstaterne sig til at bekæmpe den ekstremt høje fattigdomsrisikosats samt de ekstremt høje materielle og sociale afsavn blandt romabefolkningen for at yde effektiv støtte til romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse. I vurderingen af de fornyede nationale strategiske rammer for romaerne opfordres medlemsstaterne til at tage fat på de områder, hvor der er behov for forbedringer, samt til at forny og ændre deres rammer, herunder for at gøre dem mere ambitiøse²²³. Den 9. oktober 2023 vedtog Rådet konklusioner om sikring af lige adgang til passende, ikke-segregerede boliger og om håndtering af afsondrede bosættelser. Det opfordrede i denne forbindelse medlemsstaterne til at identificere og anvende alle de midler, der er til rådighed til dette formål.

Energifattigdom steg i hele EU i 2022, hvilket også afspejler energikrisens indledende virkninger. Andelen af personer, der ikke er i stand til at holde deres hjem tilstrækkeligt varmt, er en af de nøgleindikatorer, der anvendes til at overvåge energifattigdom i EU²²⁴. Tallene for 2022 afspejler virkningen af den stigning i energipriserne, der begyndte i andet halvår 2021 og forværredes i 2022. På denne baggrund steg andelen af personer, der ikke er i stand til at holde deres hjem tilstrækkeligt varmt, med 2,4 procentpoint i EU og nåede op på 9,3 % i 2022. Dette vendte en tendens i EU med et konstant fald i perioden 2015-21 (fra 9,6 % til 6,9 %). Som det kunne forventes, steg andelen af personer i denne situation blandt personer i risiko for fattigdom hurtigere end for den øvrige befolkning i 2022 med 3,8 procentpoint og nåede et tal, der var mere end dobbelt så højt som EU-gennemsnittet (20,2 % i 2022). Andelen af personer, der ikke er i stand til at holde deres hjem tilstrækkeligt varmt, i befolkningen varierede meget fra medlemsstat til medlemsstat, fra 1,4 % i Finland i 2022 til 22,5 % i Bulgarien (se figur 2.4.6). For alle medlemsstater var den højere blandt personer i risiko for fattigdom og varierede fra 3,9 % i Finland til 50,6 % i Cypern. Rumænien, Frankrig, Irland og Tyskland oplevede de største stigninger i den samlede befolkning, mens Portugal, Rumænien, Frankrig, Letland, Slovakiet, Tyskland og Nederlandene havde de største stigninger for personer i risiko for fattigdom.

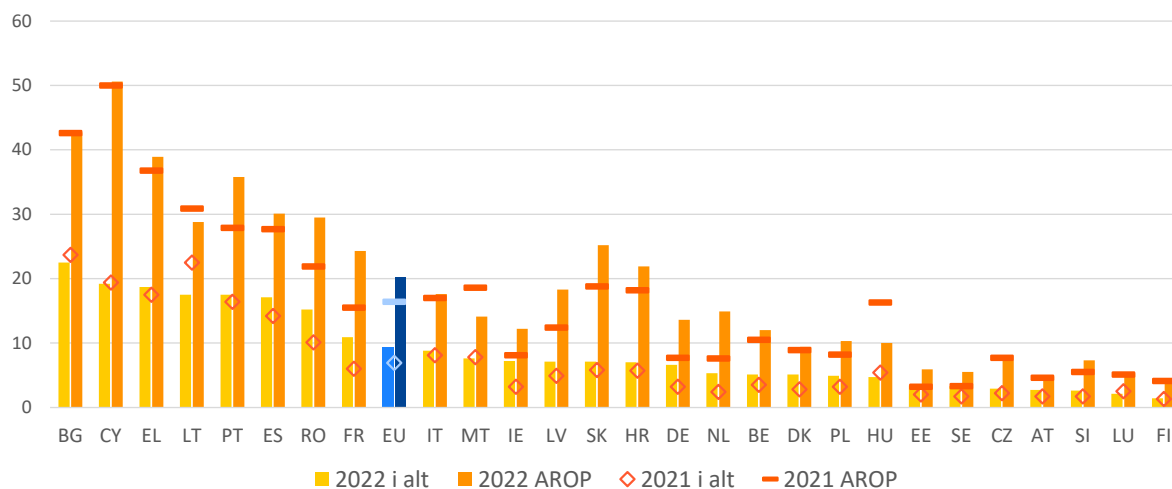
²²² Rådets henstilling om romaernes ligestilling, integration og deltagelse blev vedtaget i marts 2021. [EUT C 93 af 19.3.2021, s. 1.](#)

²²³ Se vurderingen i [COM/2023/7 final](#).

²²⁴ Yderligere oplysninger findes i [SPC-ISG Fiche](#) om tilgængelige indikatorer for energifattigdom på EU-plan.

Figur 2.4.6: Energifattigdommen var stigende i EU og i de fleste medlemsstater i 2022

Personer, der ikke er i stand til at holde deres hjem tilstrækkeligt varmt, i alt og udsat for fattigdomsrisiko, 2021 og 2022 (%)

Note: Brud i tidsserier for FR og LU.

Kilde: Eurostat [ilc_mdcs01], EU-SILC.

Søjleboks 6: Adgang til basale tjenesteydelser i EU

Basale tjenesteydelser opfylder grundlæggende menneskelige behov, er afgørende for trivsel og støtter adgangen til varer og tjenesteydelser, der muliggør aktiv deltagelse i samfundet og på arbejdsmarkedet. I princip 20 i den europæiske søjle for sociale rettigheder fastslås det, at alle har ret til adgang til basale tjenesteydelser²²⁵ af høj kvalitet, og at hjælp til adgang til disse tjenester skal være tilgængelig for dem, der har behov for det, hvilket er vigtigt for at fremme fremskridt med hensyn til at nå EU's mål for fattigdomsbekæmpelse inden 2030. På EU-plan er adgangen til basale tjenesteydelser blevet støttet gennem sektorspecifik lovgivning, forsyningspligt og offentlige serviceforpligtelser, forbrugerbeskyttelse og finansiering. Sektorspecifik lovgivning, der er vedtaget eller revideret siden vedtagelsen af søjlen, indeholder bestemmelser, der gør det lettere at identificere personer uden adgang, vurdere årsagerne hertil og træffe de nødvendige foranstaltninger²²⁶. I Rådets henstillinger om sikring af en retfærdig omstilling til klimaneutralitet og om minimumsindkomst opfordres medlemsstaterne også til at støtte adgangen til basale tjenesteydelser²²⁷. I juni 2023 offentliggjorde Kommissionen sin første rapport om adgang til basale tjenesteydelser i EU²²⁸.

Mens størstedelen af EU's befolkning har adgang til basale tjenesteydelser, står personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse og de mest sårbare over for betydelige hindringer. Prisoverkommelighed kan være en vigtig hindring. I den forbindelse er 9,3 % af EU's befolkning ikke i stand til at holde deres hjem tilstrækkeligt varmt, 2,4 % har

²²⁵ Ved "basale tjenesteydelser" forstås vand, sanitet, energi, transport, finansielle tjenesteydelser og digital kommunikation. Støttetjenester er førskoleundervisning og børnepasning, uddannelse, sundhedspleje, langtidspleje samt sociale inklusionstjenester.

²²⁶ F.eks. Direktiv (EU) 2018/1972 om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (omarbejdning), direktiv (EU) 2020/2184 om kvaliteten af drikkevand (omarbejdning) og forslaget til direktiv om rensning af byspildevand (omarbejdning) (COM (2022) 541 final).

²²⁷ Rådets henstilling om sikring af en retfærdig omstilling til klimaneutralitet (2022/C 243/04) og Rådets henstilling om en tilstrækkelig mindsteindkomst, som sikrer aktiv inklusion (2023/C 41/01).

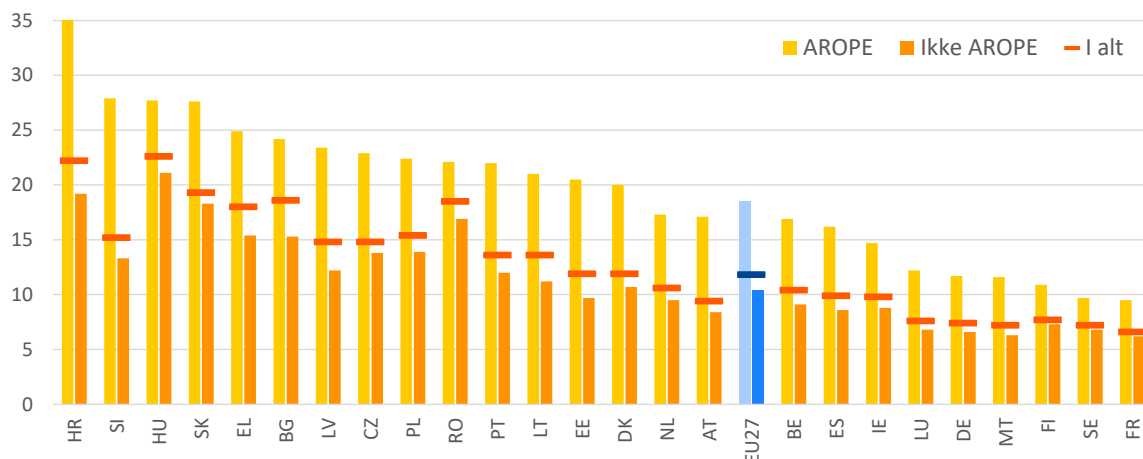
²²⁸ *Commission Report on access to essential services in the EU* (SWD(2023) 213 final/2).

ikke råd til en internetforbindelse til personlig brug i hjemmet, 2,4 % har ikke råd til regelmæssigt at bruge offentlig transport, og 1,5 % bor i husstande uden bad, brusebad eller skylletoilet, idet der er betydelige forskelle fra land til land²²⁹. Husstande i risiko for fattigdom eller social udstødelse (AROPE) bruger generelt omkring 60 % mere af deres budget på basale tjenesteydelser, hvilket gør dem mere sårbare over for prisstigninger (se figuren). Udfordringer kan også være tilgængelighed og adgangsmuligheder, som undertiden er knyttet til andre dimensioner, f.eks. mangel på færdigheder eller geografiske faktorer (kløften mellem by og land, regioner i den yderste periferi og andre afsidesliggende regioner og øregioner).

Husstandenes udgifter til basale tjenester, AROPE og ikke-AROPE

Median for basale tjenesteydelsers andel af disponibel husstandsindkomst for AROPE og ikke-AROPE, 2015 (%)

Note: Det EU-vægtede gennemsnit omfatter ikke CY og IT. Den gamle definition af AROPE for Europa 2020-strategien blev anvendt.

Kilde: Eurostat [icw_aff_03], HBS.

Der observeres betydelige forskelle mellem medlemsstaterne med hensyn til, hvordan adgangen til basale tjenesteydelser støttes for sårbare grupper. I Tyskland og Finland ydes der støtte som led i minimumsindkomstsyste­met med beløb, der udtrykkeligt er baseret på omkostningerne til basale tjenesteydelser. I Sverige ydes der indirekte støtte, da omkostninger til basale tjenesteydelser indgår i huslejen og dermed i beregningen af kontantydelsen. I Malta har lavindkomsthushold­ningerne ret til en "energiydelse", som omfatter vand, elektricitet og gas. I Litauen og Rumænien dækker kommunerne alle eller nogle af omkostningerne ved at tilslutte lavindkomsthushold­ningerne til vand- og kloaksystemet. I Cypern tilbydes der gratis skolebusbilletter, en rabat på 50 % på billetprisen for alle indehavere af sociale kort og gratis transport for alle bistandsmodtagere og personer med lave pensioner. Fire medlemsstater (Tyskland, Litauen, Portugal og Finland) sikrer basisforsyning eller ingen afbrydelse af den digitale konnektivitet for husstande i hjemmet, mens to andre (Belgien og Portugal) for nylig har ajourført deres telekommunikationslovgivning for at udvide de sociale takster til at omfatte levering af mobil bredbåndsinternetadgang. I enkelte medlemsstater (Litauen, Irland, Spanien og Finland) arbejdes der på at udvikle strategier, som kan sikre, at det altid er muligt at hæve kontanter i pengeautomater inden for en rimelig afstand.

²²⁹ Eurostat, EU SILC [ilc_mdcs01], [ilc_mddu07a], data for 2022, [ilc_mdcs13a], data for 2014 (i ad hoc-modu­let om materielle afsavn, ny dokumentation, der forventes i 2024 gennem 6-årsmodu­let om adgang til tjenester) og [ilc_mdho05], data for 2020.

Indkomstuligheden faldt i gennemsnit i EU i 2022, og der blev observeret forskellige situationer i medlemsstaterne. EU-gennemsnittet faldt fra 4,99 i 2021 til 4,74 i 2022 (henholdsvis indkomståret 2020 og 2021) med varierende tendenser fra medlemsstat til medlemsstat (se figur 2.4.7). Faldet var størst i Rumænien (1,14), som ikke desto mindre stadig har et af de højeste niveauer (6), hvor situation nu er "svag, men i bedring". Spanien og Grækenland registrerede meget mindre fald på ca. 0,5, også fra et relativt højt niveau, og situationen i disse lande var således også "svag, men i bedring". Der blev registreret "kritiske situationer" i Bulgarien og Letland, hvor indkomstuligheden er blandt de højeste i EU på trods af relativt små fald i 2022. Litauen, hvor der også er tale om en "kritisk situation", oplevede endda en yderligere stigning. Estland og Sverige registrerede de største stigninger. Følgelig er der tale om en situation, der "bør holdes øje med". Det samme gælder situationen i Italien, som dog oplevede et lille fald, men fra et højere niveau. Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og Belgien opnåede de bedste resultater i 2022, alle med relativt lave niveauer. I nogle medlemsstater, f.eks. Ungarn, Italien og Sverige, varierer graden af indkomstulighed fra region til region (se figur 4 i bilag 5). Ifølge Eurostats foreløbige skøn forblev indkomstuligheden også enten stabil eller faldt (f.eks. i Rumænien) i indkomståret 2022. Det afspejler den hurtige politiske reaktion på EU- og medlemsstatsplan for sted at modvirke den negative indvirkning af inflationen²³⁰, navnlig på lavindkomsthusholdninger. Systematiske vurderinger af de fordelingsmæssige konsekvenser af politiske foranstaltninger er særlig vigtige for at tage højde for deres indvirkning på indkomstulighed og som grundlag for politikudformningen.

---

²³⁰ Se [Flash estimates experimental results](#), s. 11.

Figur 2.4.7: Indkomstuligheden faldt i gennemsnit i EU, og der blev observeret forskellige situationer i medlemsstaterne

Indkomstkventilsats (S80/S20), 2022-niveauer og ændringer i forhold til det foregående år (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

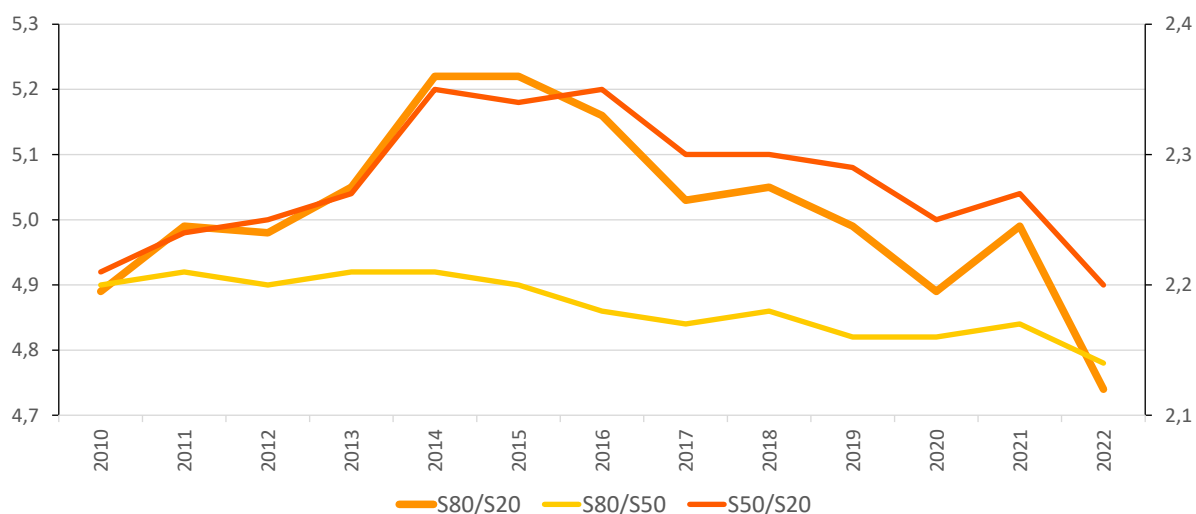
Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Brud i serier for FR og LU.

Kilde: Eurostat [tessi180], EU-SILC.

Det gennemsnitlige fald i indkomstuligheder i EU skyldes hovedsagelig udviklingen i den nederste ende af indkomstfordelingen. Stigninger i indkomstuligheder i begyndelsen af 2010'erne skyldtes i gennemsnit stigninger i den nederste ende af indkomstfordelingen (som det fremgår af S50/S20-indikatoren — se figur 2.4.8). Tilsvarende afspejler det samlede fald i de seneste år fra 2016 hovedsagelig et fald i den ende af indkomstfordelingen. Som i de foregående år var der i de medlemsstater, der oplevede større samlet indkomstulighed (målt ved S80/S20-indikatoren) i 2022 (baseret på 2021-indkomsttal), generelt større uligheder i både den nederste og den øverste ende af indkomstfordelingen, som det fremgår af analysen af S50/S20- og S80/S50-indikatorerne. Med kun få undtagelser (dvs. Bulgarien, Litauen, Portugal og Malta) havde medlemsstater med indkomstuligheder over EU-gennemsnittet ikke desto mindre stadig større uligheder i den nederste ende af indkomstfordelingen end i den øverste ende af indkomstfordelingen. Dette er mest udtalt for lande som Rumænien, Spanien og Letland.

Figur 2.4.8: Indkomstulighederne faldt i EU, hovedsagelig som følge af stigninger i den nederste ende af indkomstfordelingen

Kvintilsatser S80/S20 (venstre akse), S80/S50 (højre akse) og S50/S20 (højre akse), 2010-2022

Note: Brud i serier i 2020, skønnet for 2014-2019.

Kilde: Eurostat [[tessi180](#)], [[ilc_di11d](#)], [[ilc_di11e](#)] og EU-SILC.

Tidlige skøn over udgifterne til sociale ydelser (som andel af BNP) viser et fortsat fald i 2022. Andelen af sådanne udgifter i forhold til BNP var på 27,2 % i 2022 (lidt over niveauet før covid-krisen i 2019, dvs. 26,8 %), 3 procentpoint og 1,5 procentpoint lavere end i henholdsvis 2020 og 2021²³¹. På trods af en vis konvergens i udgiftsniveauerne i 2020 og 2021 (som følge af den politiske reaktion på covid-19-krisen) var der i 2022 store variationer i EU i andelen af udgifter (til sociale ydelser) i procent af BNP med niveauer på omkring eller over 30 % i fem medlemsstater og under 20 % af BNP i otte andre. I 2022 faldt udgifterne til arbejdsløshedsunderstøttelse på EU-plan kraftigt (-25,2 %), mens de steg for familieydelser (+6,1 %), invaliditetsydelser (+4,9 %), ydelser ved alderdom og til efterladte (+4,9 %), ydelser ved sygdom og sundhedspleje (+3,5 %), social udstødelse (+1,4 %) og boligydelse (+1,2 %). Samlet set udgjorde alders- og efterladteydelser fortsat den højeste kategori af udgifter til ydelser i 2022 (46,3 % på EU-plan sammenlignet med 45,3 % i 2021), og deres andel steg i næsten alle medlemsstater (21 ud af 24). Den anden højeste kategori af udgifter til ydelser er fortsat sundhedspleje og sygdom (30,0 % på EU-plan sammenlignet med 29,7 % i 2021), selv om deres samlede andel faldt i 12 medlemsstater. Familieydelser udgjorde 8,6 % af udgifterne til ydelser i 2022 (en stigning fra 8,3 % i 2021), mens invaliditetsydelser udgjorde 7,0 % (sammenlignet med 6,9 % i 2021). Andelen af arbejdsløshedsunderstøttelse faldt i hele EU fra 5,9 % i 2021 til 4,3 % i 2022 (i 26 medlemsstater). Endelig forblev andelen af udgifter vedrørende social udstødelse (2,6 % i 2022) og boligydelse (1,3 %) stabil i forhold til 2021 (henholdsvis 2,6 % og 1,3 %).

Virningen af sociale overførsler (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse faldt i 2022, også på grund af udfasningen af de ekstraordinære støtteforanstaltninger, der blev truffet under covid-19-krisen. Denne tendens blev observeret både på EU-plan og i langt de fleste medlemsstater mellem 2021 og 2022 (baseret på henholdsvis 2020- og 2021-

²³¹ Eurostat, Early estimates — Social protection (senest opdateret 31.10.2023), der dækker alle medlemsstater (undtagen EL, NL og RO) og indeholder et skøn over EU-27-aggregatet.

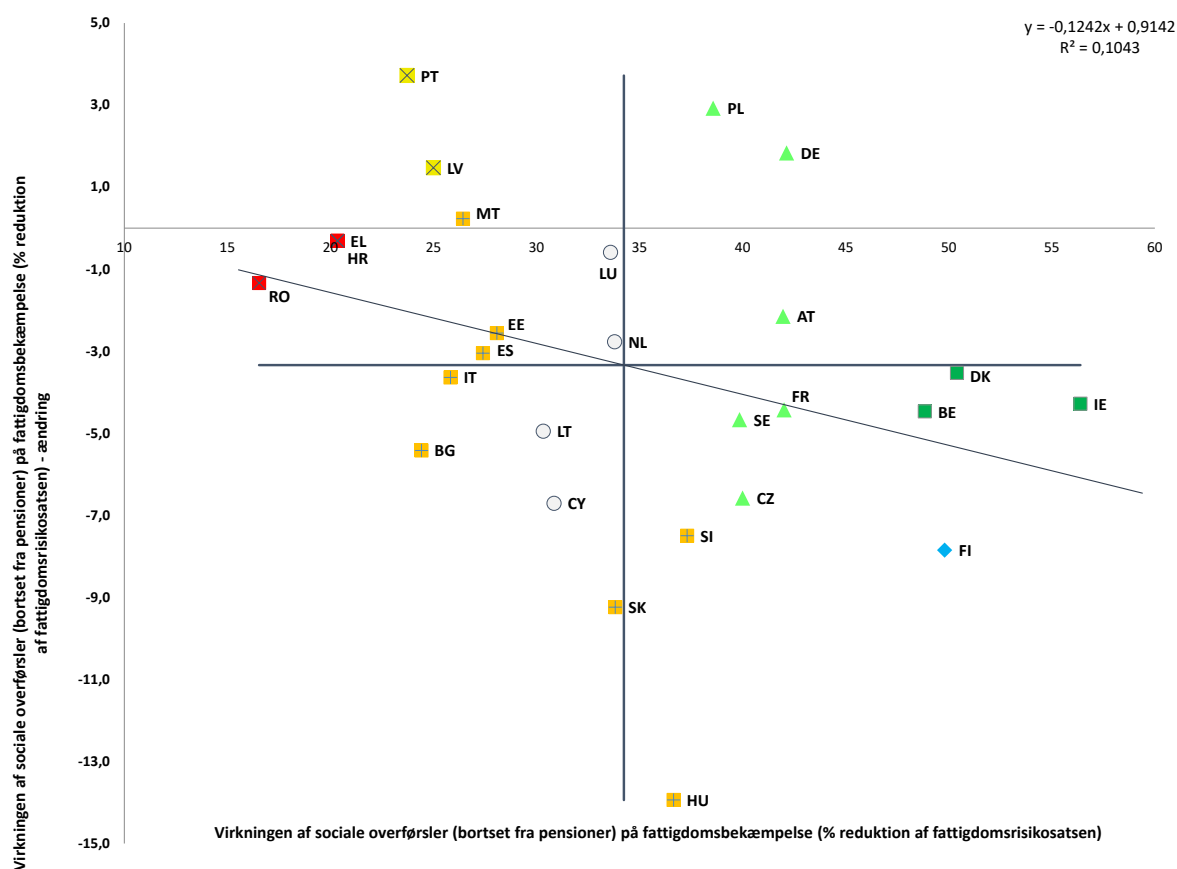
indkomsttal, se figur 2.4.9)²³². Forskellene mellem medlemsstaterne med hensyn til både niveauer og ændringer var fortsat betydelige. I 2022 (baseret på 2021-indkomsttal) varierede virkningen af sociale overførsler på fattigdomsbekæmpelse fra 16,5 % i Rumænien til 56,4 % i Irland. Med et lavt niveau på omkring eller under 20 % befandt Rumænien, Kroatien og Grækenland sig alle i "kritiske situationer". Hele otte lande befandt sig i situationer, der "bør holdes øje med" (Ungarn, Slovakiet og Slovenien — alle med værdier på eller over EU-gennemsnittet, men med meget store fald, samt Bulgarien, Italien, Spanien, Estland og Malta — alle med værdier under eller betydeligt under EU-gennemsnittet og for alle undtagen Malta yderligere fald). På den modsatte side af spektret havde Irland, Danmark og Belgien de højeste niveauer (ca. 50 % eller derover) og ligger i kategorien "de, der præsterer bedst", selv om alle har oplevet fald. Finland, der også har et af de højeste niveauer, registrerede ikke desto mindre et relativt stort fald i de sociale overførslers indvirkning på fattigdomsbekæmpelsen. For Finland er situationen derfor "god, men bør overvåges". Kun Portugal, Polen, Tyskland og Letland viste stigninger i effektiviteten af deres sociale overførsler, mens de største fald blev registreret i Ungarn og Slovakiet (med et fald på over 9 procentpoint). Der var også store forskelle i virkningen af sociale overførsler på fattigdomsbekæmpelse på tværs af EU's regioner, navnlig i Italien, Ungarn og Polen (se figur 9 i bilag 5).

---

²³² Der er et brud i serierne for denne indikator i 2022 for næsten alle medlemsstater som følge af en metodeændring (dette blev tidligere gennemført for EE, FI og SE), men (ikke-offentliggjorte) indikatorværdier beregnet af Eurostat på grundlag af den gamle metode giver et lignende fald i 2022 og stort set den samme samlede vurdering.

Figur 2.4.9: Virkningen af sociale overførsler (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse faldt i de fleste medlemsstater i 2022

Virksomheden af sociale overførsler (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse, 2022 og ændringer i forhold til det foregående år (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Brud i serier for alle medlemsstater med undtagelse af EE, FI og SE.

Kilde: Eurostat [tespm050], EU-SILC.

Social beskyttelse spiller fortsat en vigtig rolle med hensyn til at mindske fattigdomsrisikoen for personer i atypiske beskæftigelsesformer. Indkomstfattigdommen er stadig højere for dem end for andre arbejdstagere. Virkningen af sociale overførsler på fattigdomsbekæmpelse i 2022 i EU var betydeligt højere for arbejdstagere i atypiske beskæftigelsesformer, f.eks. ansatte på tidsbegrænsede kontrakter²³³ (27,3 %) og deltidsansatte (24,8 %) samt selvstændige (26,7 %), end for den gennemsnitlige lønmodtager (12,5 %). På trods af denne større virkning af sociale overførsler for disse arbejdstagere var indkomstfattigdommen større blandt dem i de fleste medlemsstater i 2022 (baseret på 2021-indkomsttal). På EU-plan var andelen af personer udsat for fattigdomsrisiko 15,9 % blandt midlertidigt ansatte, 14,6 % blandt deltidsansatte og 21 % blandt selvstændige erhvervsdrivende²³⁴ mod 6,6 % blandt alle ansatte i gennemsnit.

²³³ På grund af begrænsninger i datatilgængeligheden identificeres ansatte med tidsbegrænsede kontrakter som personer, der arbejder med en sådan status i interviewreferenceperioden, mens deres sociale situation (indkomst osv.) måles i indkomstreferenceåret (n-1).

²³⁴ Det er imidlertid vanskeligt at vurdere selvstændiges indkomst, og indikatoren for andelen af materielle og sociale afsavn peger på et tilsvarende niveau for selvstændige som for ansatte (henholdsvis 8,5 % og 8,2 % i EU-27 i 2022). Der er kun væsentlige forskelle (dvs. med større afsavn for selvstændige) i tre medlemsstater (CY, EL og RO).

Indkomstfattigdom blandt arbejdstagere med tidsbegrænsede kontrakter var endda 20 % eller højere i ni medlemsstater, hvilket er over EU-gennemsnittet i fire af disse lande (Italien, Portugal, Spanien og Sverige). Blandt selvstændige var fattigdomsraten højere end EU-gennemsnittet i otte medlemsstater og helt oppe på 30,9 % og 55,8 % i henholdsvis Estland og Rumænien²³⁵. Der er også tydelige huller i den sociale beskyttelse for dem, der mangler arbejde, hvilket fremgår af den høje fattigdomsrate blandt de arbejdsløse på 46,2 % i EU i 2022, som nåede op på over 50 % i lande som Bulgarien, Letland, Litauen, Nederlandene og Slovakiet.

Dækningen af sociale ydelser varierer meget fra medlemsstat til medlemsstat og for forskellige kategorier af arbejdstagere samt efter beskæftigelsesstatus. I EU i 2022 (med reference til indkomster i 2021) var andelen af personer i den erhvervsaktive alder (16-64 år), der var truet af fattigdom før sociale overførsler, og før modtagelse af sociale ydelser²³⁶, i gennemsnit højere for midlertidigt ansatte (44,9 %) og deltidsansatte (36,1 %) end for alle ansatte (35,6 %). Der var imidlertid syv medlemsstater (Luxembourg, Ungarn, Estland, Cypern, Belgien, Letland og Bulgarien), hvor midlertidigt ansatte i mindre omfang modtog ydelser end fastansatte, og i seks medlemsstater (Luxembourg, Spanien, Litauen, Malta, Slovenien og Bulgarien) var det mindre sandsynligt, at deltidsansatte modtog ydelser end fuldtidsansatte. I fem lande (Kroatien, Grækenland, Luxembourg, Polen og Rumænien) modtog under 10 % af de personer, der var i beskæftigelse og i risiko for fattigdom før sociale overførsler, sociale ydelser. Selvstændige i risiko for fattigdom før sociale overførsler modtog i mindst omfang sociale ydelser med en dækning på 16,5 % i 2022 i EU-27. Det er et fald fra 29 % i 2021, og det afspejler udfasningen af ekstraordinære støtteforanstaltninger, der er truffet som reaktion på covid-19-pandemien²³⁷. Denne andel var endda under 5 % i syv medlemsstater (Kroatien, Grækenland, Luxembourg, Nederlandene, Polen, Portugal og Rumænien). Endelig modtog omkring halvdelen (54,2 %) af de arbejdsløse i risiko for fattigdom i gennemsnit sociale ydelser i EU i 2022. Andelen var dog meget lavere, under 20 %, i fem medlemsstater (Kroatien, Grækenland, Nederlandene, Polen og Slovakiet).

Adgangen til passende social beskyttelse er fortsat forskellig fra medlemsstat til medlemsstat på trods af visse forbedringer i de seneste år²³⁸. Med hensyn til formel dækning var der i foråret 2022 fortsat huller i sytten medlemsstater for mindst én gruppe af atypiske arbejdstagere inden for mindst én gren af den sociale beskyttelse, som oftest var arbejdsløsheds-, sygdoms- og barselsydelser²³⁹. I 13 medlemsstater var adgangen til mindst én gren af den sociale beskyttelse desuden frivillig for mindst én gruppe af atypiske arbejdstagere, oftest i forbindelse med alderdomsydelser og arbejdsløshedsunderstøttelse. Hvad angår selvstændige, oplevede de formelle huller i dækningen inden for mindst én gren

²³⁵ De otte medlemsstater er LV, LU, EL, ES, PT, PL, EE og RO, og de fleste af dem har en højere andel af selvstændige end gennemsnittet i deres arbejdsstyrke.

²³⁶ Ifølge indikatoren "effektiv adgang", som Udvalget for Social Beskyttelse godkendte i 2020 i forbindelse med overvågningsrammen for adgang til social beskyttelse. Målgruppen er personer i risiko for fattigdom før sociale overførsler. Indikatoren omfatter sociale ydelser, der modtages på individuelt niveau, eksklusive alders- og efterladte pensioner.

²³⁷ Se også Kommissionens rapport om gennemførelsen af Rådets henstilling om adgang til social beskyttelse for arbejdstagere og selvstændige (COM(2023) 43 final).

²³⁸ Se Kommissionens rapport om gennemførelsen af Rådets henstilling om adgang til social beskyttelse for arbejdstagere og selvstændige (COM/2023/43 final og [overvågningsrammen](#), som blev godkendt i 2020, og den [delvise ajourføring \(2022\)](#), som blev offentliggjort i juli 2023.

²³⁹ Ved "formel dækning" af en gruppe forstås en situation inden for en given social sikringsgren (f.eks. alderdom, arbejdsløshedsbeskyttelse og beskyttelse i forbindelse med barsel), hvor den eksisterende lovgivning eller kollektive overenskomster fastsætter, at personer i denne gruppe er berettiget til at deltage i en social sikringsordning, der dækker en bestemt gren.

af den sociale beskyttelse i 19 medlemsstater, oftest i forbindelse med arbejdsløshedsunderstøttelse og ydelser ved arbejdsulykker og erhvervs sygdomme. Desuden var deres dækning frivillig i 18 medlemsstater, oftest med hensyn til sygdoms-, alderdoms- og barselsydelser.

Søjleboks 7: Fremtiden for social beskyttelse

De sociale beskyttelsessystemer spiller en central rolle i medlemsstaterne med hensyn til at sikre social samhørighed og indkomstsikring mod risici og makroøkonomisk stabilisering, og de skal som sådan gøres egnede til fremtidens udfordringer. Udgifterne til social beskyttelse udgør ca. 30 % af EU's BNP med store forskelle fra land til land. Generelt har de sociale beskyttelsessystemer vist sig at være effektive med hensyn til at støtte socioøkonomisk modstandsdygtighed under covid-19-pandemien og den seneste energikrise. De sociale beskyttelsessystemers evne til at forblive tilstrækkelige og finansielt bæredygtige er dog under stigende pres på grund af befolkningens aldring, et arbejdsmarked i forandring og den grønne og den digitale omstilling, som ændrer vores økonomier og samfund. Denne udvikling vil få konsekvenser for udformningen og omfanget af de sociale beskyttelsessystemer og finansieringen heraf. I praksis indebærer dette, at der er behov for en højere deltagelse i kvalitetsjob på tværs af befolkningsgrupper, længere arbejdsliv, passende løsninger på fattigdom blandt personer i arbejde og den stigende andel af atypiske beskæftigelsesformer²⁴⁰, forbedret organisering og effektivitet af leveringen af tjenester og en socialpolitisk reaktion på klimaændringerne og den grønne omstilling. Flere EU-initiativer har bidraget til at fremtidssikre de sociale beskyttelsessystemer, men der er behov for yderligere skridt²⁴¹.

På baggrund af de igangværende megatendenser bør velfærdspolitikkerne behandles i et livslangt perspektiv fra fødsel til alderdom. Tre funktioner anses for at være afgørende i denne henseende²⁴²: 1) regulering af arbejdsmarkedet (navnlig for at afhjælpe uligheder på arbejdsmarkedet, fremme jobkvalitet og social dialog), 2) social beskyttelse (med fokus på indkomstsikring mod risici og på stabilisering) og 3) aktive og forebyggende socialpolitikker, herunder beskæftigelsesstøtte, uddannelse, opkvalificering og omskoling samt sundheds-, social- og plejetjenester for at muliggøre fuld deltagelse i økonomien og samfundet²⁴³. Aktive og forebyggende socialpolitikker på forskellige stadier i livet kan give "dobbelt udbytte", som reducerer de fremtidige udgifter til indkomstsikring takket være gevinster på områderne for beskæftigelse, trivsel og sundhed, samtidig med at der ydes støtte til inklusiv vækst og en udvidelse af skattegrundlaget. Figuren viser udbyttet af aktive og forebyggende sociale politikker i en livscyklus.

²⁴⁰ Se også *Kommissionens rapport om gennemførelsen af Rådets henstilling om adgang til social beskyttelse for arbejdstagere og selvstændige* (COM(2023) 43 final).

²⁴¹ F.eks. Rådets henstillinger om adgang til social beskyttelse for arbejdstagere og selvstændige (2019), om langtidspæje (2022), om sikring af en retfærdig omstilling til klimaneutralitet (2022) og om en tilstrækkelig mindsteindkomst, som sikrer aktiv inklusion (2023), samt direktivet om passende mindstelønninger.

²⁴² Som led i handlingsplanen (2021) for den europæiske søjle for sociale rettigheder nedsatte Kommissionen en gruppe på højt plan om fremtiden for social beskyttelse og velfærdsstaten i EU, hvis rapport blev offentliggjort i begyndelsen af 2023. Se hele [rapporten](#) og [infografikken](#), herunder de 21 vigtigste anbefalinger.

²⁴³ EUI, Policy Brief, *Learning from adversity: towards a European Union of social investment welfare states*, Robert Schuman Center, 2023.

Aktive og forebyggende socialpolitikker: samfundsmæssigt og individuelt udbytte

Kilde: Gengivelse af figur 2 i A. Hemerijck, S. Ronchi, I. Plavgo, *Social investment as a conceptual framework for analysing well-being returns and reforms in 21st century welfare states*, *Socio-Economic Review*, 2022.

Finansieringsmodellerne for social beskyttelse skal også tilpasses den nye virkelighed. Dette er nødvendigt for at opfylde de stigende finansielle behov som følge af befolkningens aldring og for at støtte den grønne og den digitale omstilling, idet der også tages hensyn til indvirkningen på medlemsstaternes skatteevne, samtidig med at der sikres retfærdighed og bred støtte til de kommende forandringer. Det kan være nødvendigt at afbalancere den rolle, som socialsikringsbidrag og den generelle beskatning spiller, og at flytte finansieringskilderne fra beskatning af arbejde, navnlig til grønne skatter og formue- og kapitalbeskatning, samtidig med at finansieringens effektivitet og retfærdighed forbedres.

Flere medlemsstater har iværksat langsigtede overvejelser og reformer af deres sociale beskyttelsessystemer for at tilpasse dem til den nye virkelighed. Finland har f.eks. iværksat en langsigtet reform af sit sociale sikringsystem gennem et parlamentarisk udvalg, som foreslår ændringer, der skal gennemføres inden 2027. Portugal har vedtaget en grøn bog om fremtidens arbejde med det formål at forbedre det sociale sikkerhedsnet (herunder for atypiske arbejdstagere) og minimumsstandarder for arbejde og samtidig sikre bæredygtigheden af det sociale beskyttelsessystem ved at diversificere dets finansieringskilder. Belgien har gennem sin nationale plan for adgang til social beskyttelse forpligtet sig til at styrke retfærdigheden og effektiviteten af sit sociale beskyttelsessystem, lukke huller i den formelle dækning og tilstrækkelighed samt tackle horisontale aspekter som f.eks. den digitale kløft og manglende udnyttelse af rettigheder.

Mindsteindkomstordningernes tilstrækkelighed forblev stabil i de fleste EU-medlemsstater. Ved at sammenligne mindsteindkomstmodtagernes indkomst med den nationale fattigdomsgrænse og med indkomsten for lavtlønnede²⁴⁴ kan disse ordningers fattigdomsreducerende virkning vurderes sammen med de incitament, de giver til deltagelse på arbejdsmarkedet. Mindsteindkomstens tilstrækkelighed blev forbedret i nogle lande, f.eks. Litauen, Letland og Spanien, i 2021 i forhold til 2020 (indkomstår), navnlig sammenlignet med indkomsten for en lavtlønnet arbejdstager, mens der i to tredjedele af EU-landene blev

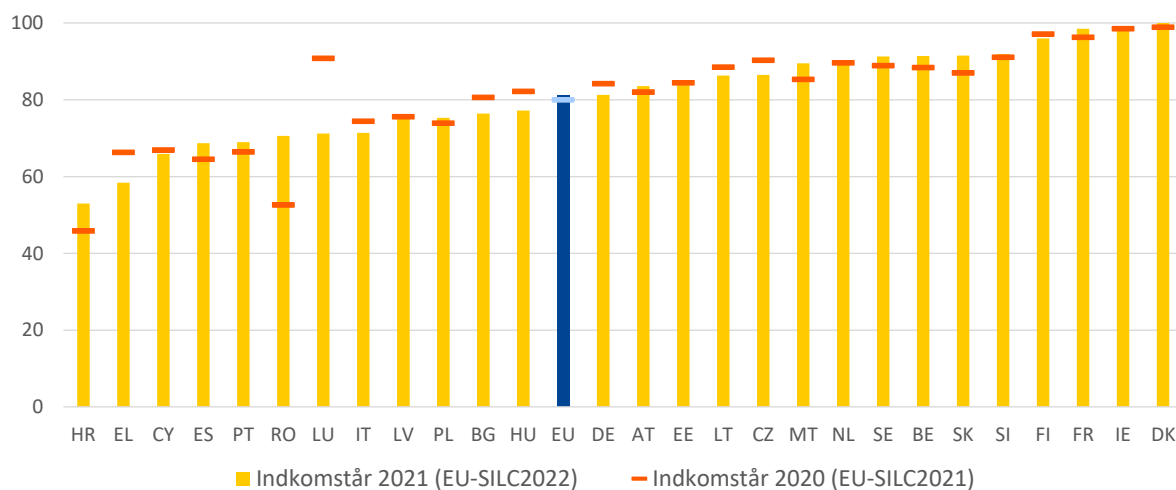
²⁴⁴ Ifølge den metode, der er aftalt i benchmarkingrammen for mindsteindkomst (se de fælles rapporter om beskæftigelsen fra 2019 og frem).

konstateret små fald (især i Malta, Luxembourg, Polen, Slovenien, Nederlandene, Irland, Grækenland, Italien, Kroatien, Cypern og Estland, hvor faldet var på mellem 3 og 5 procentpoint). Mindsteindkomstens tilstrækkelighed oversteg stadig 80 % af fattigdomsgrænsen i Nederlandene, Irland, Danmark, Italien og Cypern, mens den lå under en tredjedel af fattigdomsgrænsen i Rumænien, Bulgarien, Ungarn og Slovakiet.

Mindsteindkomstdækningen udtrykt ved ydelsesmodtagerandelen var i gennemsnit stort set uændret i EU på trods af væsentlige ændringer i nogle få medlemsstater. I 2022 oplevede Grækenland, Ungarn og Bulgarien sammenlignet med 2021 (indkomstårene 2021 og 2020) betydelige fald i deres dækningsgrad (over 4 procentpoint, se figur 2.4.10). Den største forbedring skete derimod i Rumænien (med 18 procentpoint), selv om raten forblev under EU-gennemsnittet (på 81,1 %). Der blev stadig rapporteret om betydelige forbedringer (over 4 procentpoint) i Slovakiet, Malta, Spanien og Kroatien (som dog fortsat var den medlemsstat, der havde den laveste dækningsgrad). Ydelsesmodtagerandelen var tæt på 100 % i Danmark, Irland, Frankrig og Finland. Ifølge de administrative data varierer den årlige exitrate for minimumsindkomstmodtagere, der nyder godt af aktive arbejdsmarkedspolitikker, meget fra medlemsstat til medlemsstat, fra ca. 6 % til ca. 50 %²⁴⁵. Sådanne forskelle kan afspejle forskelle i den samlede effektivitet. Selv om der kan være tilstrækkelig koordinering mellem sociale tjenester og offentlige arbejdsformidlinger, er leveringen af sociale ydelser og integrationsprocesserne på arbejdsmarkedet desuden ofte adskilt. I Rådets henstilling om en tilstrækkelig minimumsindkomst, som sikrer aktiv inklusion, omhandler navnlig områder, hvor ordninger for minimumsindkomst kan moderniseres yderligere i overensstemmelse med princippet om aktiv integration²⁴⁶.

Figur 2.4.10 Andelen af personer i risiko for fattigdom i (delvis) arbejdsløse husstande med sociale ydelser var generelt stabil

Ydelsesmodtagerandelen blandt 18-64-årige, der er i risiko for fattigdom, og som bor i (delvis) arbejdsløse husstande (% , undersøgelsesårene 2021 og 2022 og indkomståret 2020 og 2021)

Note: Foreløbige data for FR. Der er et brud i 2022-serierne for FR og LU og i 2021-serierne for LU.

Kilde: Eurostat [ilc_li70], EU SILC.

²⁴⁵ Se rapporten om minimumsindkomst 2022.

²⁴⁶ Rådets henstilling om en tilstrækkelig minimumsindkomst, som sikrer aktiv inklusion (2023/C 41/01).

Overkommelige priser på boliger er en stadig større udfordring i EU. I 2022 boede 9,1 % af EU's befolkning i en husstand, hvor de samlede boligudgifter udgjorde mere end 40 % af den samlede disponible indkomst. Denne andel af husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter er på EU-plan steget fra 8,9 % i 2021 og 7,8 % i 2020. Situationen i Grækenland er "svag, men i bedring" under denne dimension. Landet havde den højeste andel (26,7 %), men konstaterede et fald i forhold til 2021 (og siden 2015, hvor den var på 45,5 %). Luxembourg havde den næsthøjeste andel af husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter med en stigning på 5,5 procentpoint i forhold til 2021 og befinder sig sammen med Bulgarien og Danmark i en "kritisk situation". De laveste andele af husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter blev registreret i Slovakiet og Cypern, som ligger i kategorien "de, der præsterer bedst", og i Malta (se figur 2.4.11). For personer i risiko for fattigdom var andelen af husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter markant højere end for resten af befolkningen på EU-plan (33,1 %, dvs. 29,2 procentpoint højere), dog med en vis forskel mellem medlemsstaterne²⁴⁷. For personer i risiko for fattigdom var andelen af husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter højest i Grækenland, Danmark og Bulgarien (84,5 % med en stigning på 7,8 procentpoint, 70,7 % med et fald på 1,4 procentpoint og 50,1 % med en stigning på 12,9 procentpoint), mens den var lavest (under 15 %) i Cypern, Malta, Litauen og Slovakiet (efter et kraftigt fald på 18,5 procentpoint). Generelt var lejere på det private boligmarked på tværs af medlemsstater i langt højere grad påvirket af høje boligudgifter end ejere, med eller uden realkreditlån, og lejere med nedsat husleje eller gratis bolig²⁴⁸.

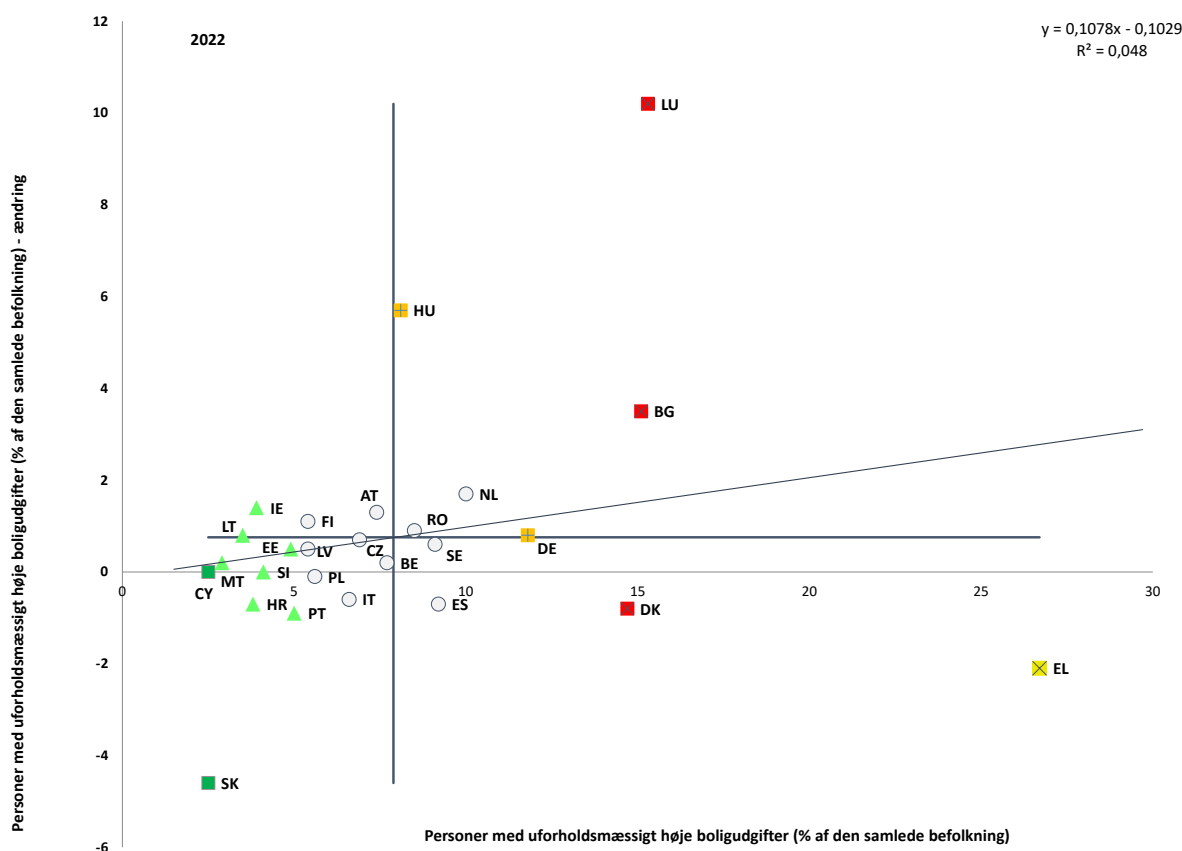
---

²⁴⁷ Eurostat [ilc_lvho07a], EU SILC.

²⁴⁸ Eurostat [ilc_lvho07c], EU SILC.

Figur 2.4.11: Andelen af husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter steg en smule, og det er stærke tegn på divergens mellem medlemsstaterne

Andel af befolkningen, der lever i husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter, 2022-niveauer og ændring i forhold til det foregående år (% , nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Brud i serier for FR og LU.

Kilde: Eurostat [tespm140], EU-SILC.

Husstande med enlige forsørgere og familier med børn oplever oftere alvorlige boligproblemer²⁴⁹. Meget dårlige boligforhold ramte 7,6 % af husstandene med enlige forsørgere i 2020, som også oftere havde uforholdsmæssigt høje boligudgifter (en andel på 16,2 % for EU, næsten dobbelt så høj som gennemsnittet). Andelen af børn, der lever i husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter, faldt i EU fra 7,8 % i 2021 til 7,1 % i 2022. Den steg imidlertid betydeligt i Luxembourg, Bulgarien og Nederlandene (med henholdsvis 12,1, 4,6 og 4,1 procentpoint), mens den faldt i Slovakiet og Grækenland (med henholdsvis 7 og 5,7 procentpoint). Grækenland var dog fortsat det land, der havde den højeste andel (30 %), efterfulgt af Luxembourg (16 %), Bulgarien (14,3 %), Spanien (11,5 %) og Tyskland (9,4 %).

I løbet af det seneste årti er der kun gjort få fremskridt med hensyn til at nedbringe antallet af hjemløse i EU's medlemsstater. Da der ikke er fastlagt en fælles statistisk definition og metode til opgørelse af antallet af hjemløse, er data ikke sammenlignelige på tværs af medlemsstaterne, og det er vanskeligt præcist at opgøre antallet på EU-niveau. I

²⁴⁹ Dette afsnit er baseret på Eurostat [ilc_mdho06a], [ilc_mdho06b], [ilc_lvho07e] og [ilc_lvho07a], EU SILC. Der er brud i tidsserierne for sidstnævnte i 2022 for Luxembourg.

2023 anslog FEANTSA og Abbé Pierre Foundation dog antallet af hjemløse, der sover på gaden eller i midlertidig indkvartering/nødindkvartering på en given nat, til mindst 895 000 personer i EU. Dette tal bygger på tal ekstrapoleret fra point-in-time-optællinger udført mellem 2017 og 2022²⁵⁰. Ifølge de nationale data er situationen blevet forværret i de fleste medlemsstater, dog med de bemærkelsesværdige undtagelser for Finland, Danmark og Nederlandene. Den nuværende økonomiske situation, der er kendetegnet ved stigende leveomkostninger, har forværret årsagerne til hjemløshed og levesituationen for de socialt dårligst stillede husstande.

Søjleboks 8: Forbedring af adgangen til økonomisk overkommelige boliger og boligstøtte for dem, der har behov for det, i EU

Adgang til passende boliger og boligstøtte er en grundlæggende rettighed²⁵¹ og afgørende for den enkeltes trivsel og sociale samhørighed. Covid-19-krisen fremhævede betydningen af tilgængelige og økonomisk overkommelige boliger af høj kvalitet for at støtte deltagelsen på arbejdsmarkedet og bedre uddannelsesresultater. I artikel 31 i den europæiske socialpakt og princip 19 i den europæiske søjle for sociale rettigheder opfordres medlemsstaterne til at give adgang til socialt boligbyggeri og boligstøtte, forebygge tvangsudsættelser og sikre social inklusion for sårbare og hjemløse.

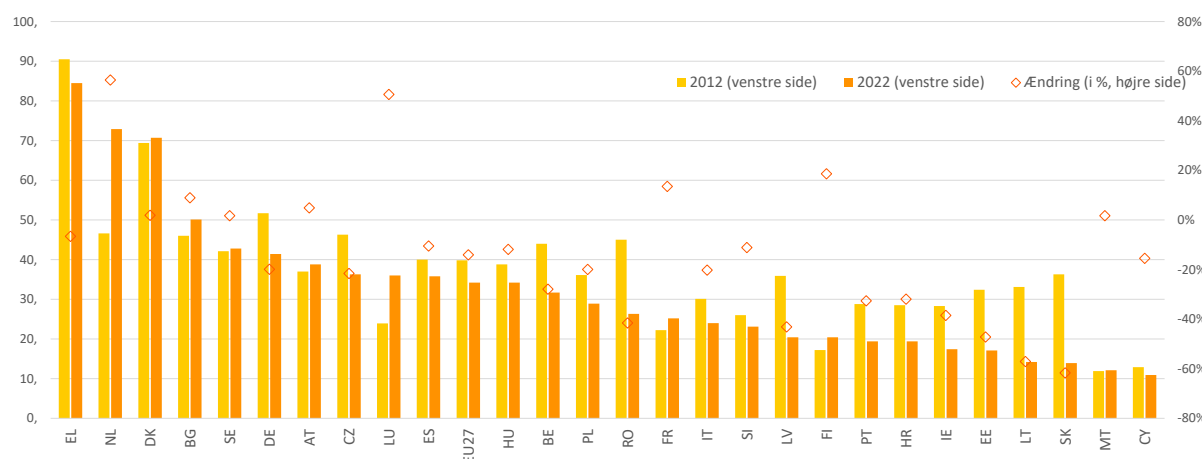
Boligudgifterne udgør en stor andel af den disponible indkomst, navnlig for personer i risiko for fattigdom, som faldt langsomt og ujævnt på tværs af medlemsstaterne. Boligudgifter er forpligtelser, som man ikke kan undlade at opfylde, uden at det i alvorlig grad bringer livskvaliteten i fare eller skaber økonomiske problemer. I 2022 lå andelen af personer i risiko for fattigdom (AROP) med uforholdsmæssigt høje boligudgifter på 34,2 % i EU, hvilket er mere end tre gange højere end for den samlede befolkning (9,1 %). Dette skyldes langsomme fremskridt (et fald på blot 5,6 procentpoint) på EU-plan siden 2012 med betydelige forskelle mellem medlemsstaterne. Der blev gjort gode fremskridt i Slovakiet og Litauen, hvor andelen af husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter blev mere end halveret, ligesom Estland, Letland og Rumænien opnåede et fald på over 40 %. Samtidig blev der registreret en stigning i andelen af husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter på over 50 % i Nederlandene og Luxembourg og en stigning på over 10 % i Finland og Frankrig. Der kan ikke konstateres et konvergens- eller divergensmønster på tværs af medlemsstaterne på længere sigt.

²⁵⁰ Se [Fondation Abbé Pierre — FEANTSA: Eight overview of housing exclusion in Europe, 2023](#).

²⁵¹ Se artikel 25.1 i [verdenserklæringen om menneskerettigheder](#) og artikel 34 i [EU's charter om grundlæggende rettigheder](#).

Andel af personer i risiko for fattigdom med uforholdsmæssigt høje boligudgifter i 2012 og 2022

Andel af personer i risiko for fattigdom, der lever i husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter, 2012 og 2022 (% , niveauer og procentvis ændring)

Kilde: Eurostat [ilc_lvho07a]. Brud i serier for FR og LU i 2022.

Overholdelse af standarder for materielle forhold, fysisk tilgængelighed for personer med handicap og etablering af inklusive boligområder er forudsætninger for boligkvalitet. Meget dårlige boligforhold, herunder med hensyn til størrelse, kategoriseres ofte som en form for hjemløshed²⁵². Underrepræsenterede eller marginaliserede grupper, f.eks. romaer, udsættes ofte for boligsegregering (dvs. ulige adgang til almindelige, inkluderende boliger af høj kvalitet og dertil knyttede tjenester). Ordninger for socialt boligbyggeri, der skal tackle disse udfordringer, varierer fra medlemsstat til medlemsstat med hensyn til mål, krav og betingelser for rettigheder, men også finansielle ressourcer (støtte i naturalier eller kontantydelse)²⁵³. Investeringer i socialt boligbyggeri kan forbedre tilgængeligheden og prisoverkommeligheden af boliger for lavindkomstgrupper og sårbare grupper, herunder hjemløse.

EU's politikker kan have en positiv indvirkning på prisoverkommeligheden, tilgængeligheden og tilstrækkeligheden af boliger, navnlig for mennesker i nød. Selv om det primære ansvar for boliger og boligstøtte ligger hos medlemsstaterne, kan EU's finansiering (via programmerne under EFRU, ESF+, genopretnings- og resiliensfaciliteten og InvestEU) og politikker støtte de nationale og subnationale offentlige myndigheders indsats for at tackle disse udfordringer, f.eks. inden for samhørighed og byudvikling, beskæftigelse og social beskyttelse samt industri- og energipolitik. EU-initiativer, f.eks. det nye europæiske Bauhaus og initiativet om økonomisk overkommelige boliger, kan bidrage til at øge boligernes bæredygtighed og inklusion²⁵⁴.

Adgang til økonomisk overkommelige og sociale boliger står højt på den politiske, lovgivningsmæssige og finansielle dagsorden i mange medlemsstater. Dette gælder navnlig Tjekkiet, Grækenland, Spanien, Frankrig, Italien, Letland, Malta, Polen, Portugal og Slovakiet. Letland indledte f.eks. som led i sin genopretnings- og resiliensplan udviklingen af strategien for økonomisk overkommelige boliger for at sikre tilstrækkelig

²⁵² Abbé Pierre Foundation — FEANTSA, *Third overview of housing exclusion in Europe*, 2018.

²⁵³ OECD, *Building for a better tomorrow: Policies to make housing more affordable*, 2021, Paris.

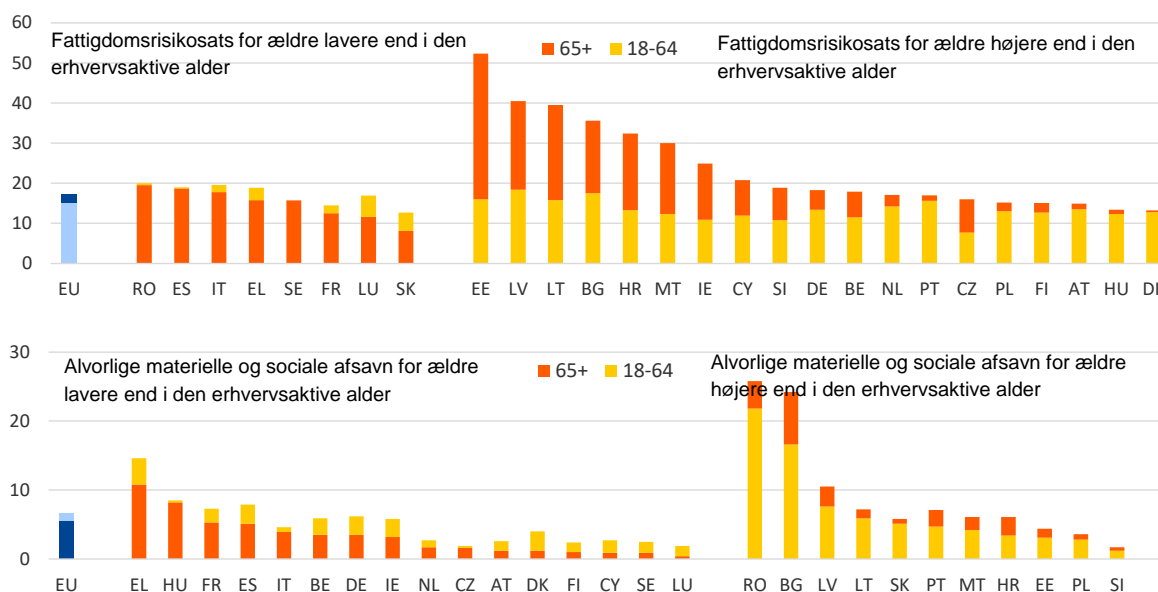
²⁵⁴ Se [New European Bauhaus: beautiful, sustainable, together \(europa.eu\)](https://europa.eu) og [initiativet om økonomisk overkommelige boliger](https://europa.eu).

støtte til alle indkomstgrupper. **Frankrig** har truffet særlige foranstaltninger vedrørende regulering af husleje, mens **Portugal** har indført en tilskudsordning, der skal hjælpe familier med at betale husleje og realkreditlån (en del af den omfattende lovpakke *Mais Habitação*), sammen med yderligere foranstaltninger til at afbøde virkningen af stigende renter på boliglån. **Grækenland** udviklede et låne- og boligstøtteprogram i lokal sammenhæng og ydede også et øget boligtilskud til studerende, mens **Malta** udarbejdede et støtteprogram for førstegangskøbere med 10 000 tilskud. **Polen** vedtog et lovforslag om boligkooperativer. Endelig blev der for at imødegå virkningerne af stigningen i energipriserne udviklet specifikke tilskudsordninger i **Italien** og **Letland**.

Efter et lille fald mellem 2020 og 2021 steg andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse for personer på 65 år og derover i 2022. Siden 2015 er denne andel steget fra 18 % til 20,2 % med en vedvarende kløft mellem kvinder og mænd (henholdsvis 22,9 % og 16,7 %). Denne generelle tendens skyldtes en stigning i indkomstfattigdommen i denne befolkningsgruppe fra 16,8 % i 2021 til 17,3 % i 2022. I de fleste lande er fattigdomsrisikosatsen højere for ældre end for befolkningen i den erhvervsaktive alder (18-64 år), selv om forskellen mellem de to grupper betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat (se øverste panel i figur 2.4.12). Andelen af personer, der lider alvorlige materielle eller sociale afsavn, er konstant faldende, dog med en lille stigning mellem 2021 og 2022 (fra 7,4 % i 2015 til 5,3 % i 2021 og 5,5 % i 2022). Denne andel er lavere end for befolkningen i den erhvervsaktive alder på EU-plan (6,6 % i 2022) i de fleste medlemsstater (se nederste panel i figur 2.4.12).

Figur 2.4.12: Ældre (65 år og derover) har større fattigdomsrisiko end befolkningen i den erhvervsaktive alder, men er generelt mindre udsat for alvorlige materielle og sociale afsavn

Fattigdomsrisikosats (øverste panel) og andel med alvorlige materielle og sociale afsavn (nederste panel) efter aldersgruppe (% , 2022)

Note: Til venstre er gruppen 18-64 år i tillæg til gruppen 65+, til højre er gruppen 65+ i tillæg til gruppen 18-64 år. Brud i serier for FR og LU.

Kilde: Eurostat [[ilc_li02](#)] og [[ilc_mdsd11](#)], EU-SILC.

Pensioner udgør i gennemsnit ca. tre femtedele af indkomsten sidst i erhvervsforløbet i EU. Den gennemsnitlige pension for personer i aldersgruppen 65-74 år udgjorde 0,58 af arbejdsindkomsten for personer i aldersgruppen 50-59 år i 2022²⁵⁵. Denne samlede kompensationsgrad er steget langsomt fra 0,54 i 2012. I nogle lande (f.eks. Luxembourg, Spanien, Italien og Grækenland) ligger den over 0,70. I disse medlemsstater er fattighedsraten blandt ældre også generelt lavere end i den erhvervsaktive alder. På den anden side ligger kompensationsgraden i 12 medlemsstater under 0,50 og endda under 0,40 i fire af dem (Litauen, Irland, Bulgarien og Kroatien), mens den i Rumænien steg fra 0,38 i 2021 til 0,52 i 2022. I 2022 var kompensationsgraden lavere blandt kvinder i de fleste medlemsstater²⁵⁶.

I 2022 forblev selvrappede uopfyldte behov for lægebehandling i gennemsnit stort set stabile i EU, men der er store forskelle fra medlemsstat til medlemsstat. Mens EU-gennemsnittet kun steg moderat fra 2 % i 2021 til 2,2 % i 2022, er der fortsat store forskelle mellem landene fra 0,1 % i Cypern til 9,1 % i Estland (se figur 2.4.13), og der er tale om et klart divergerende mønster. De højeste niveauer af uopfyldte behov for lægebehandling blev indberettet i Estland, Grækenland, Finland og Letland, som alle befinder sig i "kritiske situationer", samt i Rumænien, som befinder sig i en situation, der "bør holdes øje med". Efter at niveauerne generelt er faldet i løbet af de seneste ti år, stiger tallene igen for disse lande. Navnlig indberettede Grækenland (hovedsagelig fordi lægebehandling var "for dyr") og Finland (hovedsagelig af årsager relateret til "ventelisten") stigninger på over 2 procentpoint i 2022. De laveste niveauer af uopfyldte behov (med værdier under 1 %) blev indberettet for Cypern, som ligger i kategorien "de, der præsterer bedst" på dette område, samt Nederlandene, Tjekkiet, Tyskland, Malta, Luxembourg og Østrig, der alle er "bedre end gennemsnittet" (sammen med Belgien, Bulgarien, Spanien og Kroatien). Personer i lavindkomsthusholdninger har større sandsynlighed for at opleve uopfyldte behov for lægebehandling, men omfanget for hele befolkningen varierer fra medlemsstat til medlemsstat. De største forskelle mellem de laveste og højeste indkomstkventiler blev indberettet for Grækenland (11 procentpoint), Letland, Rumænien (begge 8,4 procentpoint), Finland (7,6 procentpoint) og Portugal (6,1 procentpoint). Der observeres også regionale forskelle i indberettede uopfyldte behov, f.eks. for Ungarn, Rumænien og Polen (se figur 10 i bilag 5).

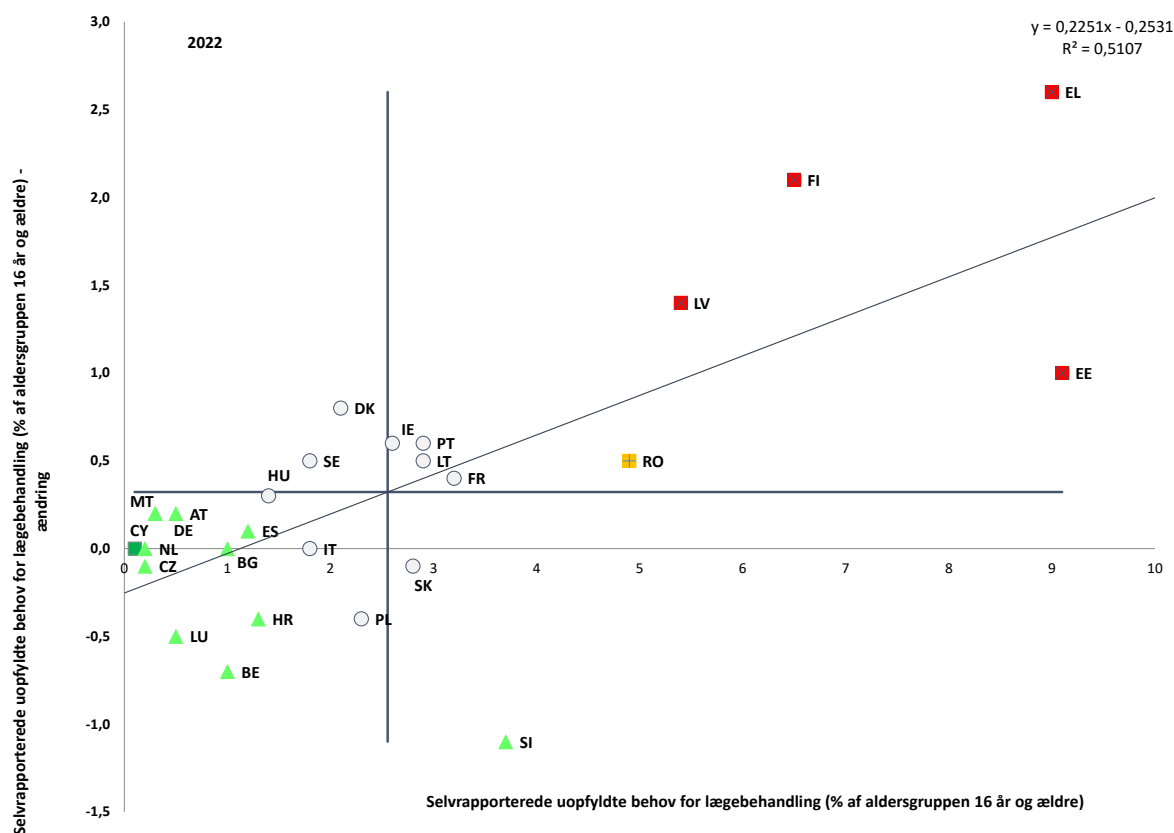
---

²⁵⁵ Som illustreret ved den samlede kompensationsgrad (ARR), Eurostat [[ilc_pnp3](#)], EU-SILC, der defineres som individuelle medianbruttospensioner i aldersgruppen 65-74 år i forhold til den individuelle bruttomedianindtægt i aldersgruppen 50-59 år, ekskl. andre sociale ydelser.

²⁵⁶ Yderligere oplysninger om de vigtigste elementer i pensionssystemerne findes i [benchmarkingrammen](#) for pensioners tilstrækkelighed, som er udviklet i fællesskab af Udvalget for Social Beskyttelse og Europa-Kommissionen. Denne ramme skal anvendes på baggrund af den mere fuldstændige analyse i rapporten om pensioners tilstrækkelighed.

Figur 2.4.13: Store forskelle i niveauet af selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling på tværs af medlemsstaterne

Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling, 2022-niveauer og ændringer i forhold til det foregående år (% , nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Brud i serier for FR og LU.

Kilde: Eurostat, [tespm_110], EU-SILC.

Den demografiske udvikling, navnlig den længere forventede levetid, øger det potentielle behov for langtidspleje i fremtiden. Antallet af personer, der potentielt får brug for langtidspleje, forventes at stige i EU fra 30,8 millioner i 2019 til 33,7 millioner i 2030 og 38,1 millioner i 2050²⁵⁷. Ifølge data fra 2019 havde 26,6 % af befolkningen på 65 år og derover, der bor i private husstande, behov for langtidspleje i EU, og der er markante forskelle mellem kønnene (32,1 % af kvinderne mod 19,2 % af mændene)²⁵⁸. JRC's seneste mikrosimuleringer viser, at uddannelse, sundhedsfremme og sygdomsforebyggelse — ud over demografiske faktorer — er vigtige faktorer, der påvirker det forventede behov for langtidspleje²⁵⁹.

Personer med behov for langtidspleje har ofte begrænset adgang til formelle hjemmeplejetjenester, da de ikke er økonomisk overkommelige, ikke er tilgængelige eller er af utilstrækkelig kvalitet. I 2019 rapporterede 46,5 % af EU's befolkning på 65 år

²⁵⁷ Kommissionen og Udvalget for Økonomisk Politik, *The 2021 Ageing Report — Economic and Budgetary Projections for the EU Member States* (2019-2070), Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2021.

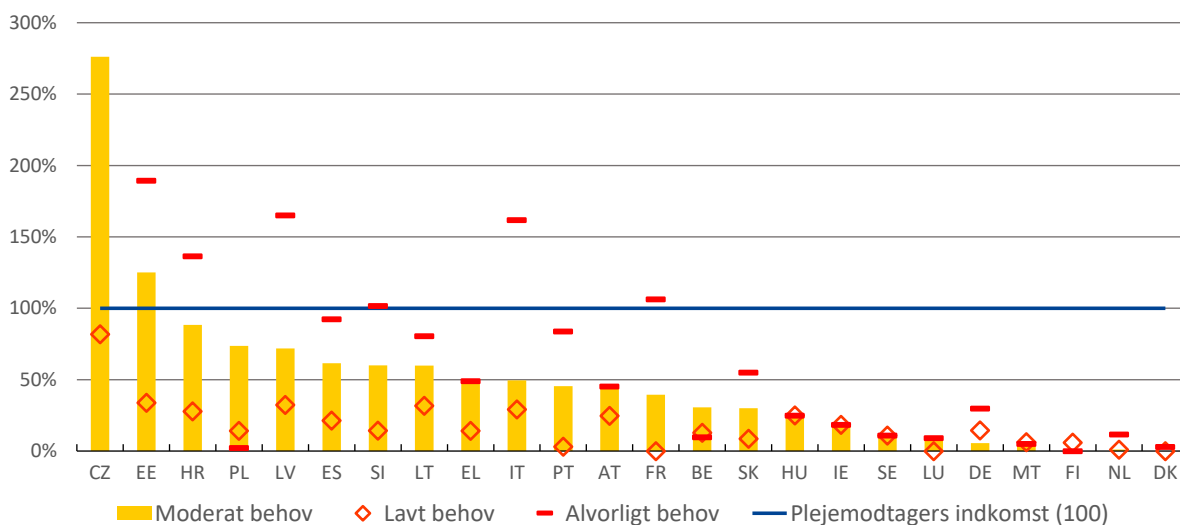
²⁵⁸ Eurostat [hlth_ehis_tadle], EHIS. Denne undersøgelsesbaserede måling omfatter kun personer i private husstande og ikke personer på plejehjem.

²⁵⁹ JRC (Det Fælles Forskningscenter), *Demographic microsimulation of long-term care needs in the European Union*, 2023 (endnu ikke offentliggjort).

eller derover, der havde alvorlige problemer med personlig pleje eller husholdningsaktiviteter, at de havde et uopfyldt behov for hjælp i forbindelse med sådanne aktiviteter. Dette var betydeligt mere udtalt for personer i den laveste indkomstkventil (51,2 %) end for personer i den højeste (39,9 %). Den manglende adgang til formel pleje kan give sig udslag i uopfyldte plejebenhov eller en byrde for uformelle plejere. Adgangsudfordringerne forværres af en betydelig mangel på arbejdskraft og færdigheder i plejesektoren. Det anslås, at andelen af personer ansat i langtidspleje ud af den samlede beskæftigelse skal stige med 32 % eller med gennemsnitligt 0,6 procentpoint i OECD-landene i løbet af det næste årti for at imødekomme den forventede stigning i efterspørgslen²⁶⁰. Sektoren er også nødt til at forbedre arbejdsvilkårene for at fastholde personalet og tiltrække arbejdstagere med de nødvendige færdigheder. Bedre arbejdsvilkår sammen med bedre uddannelse og erhvervsuddannelse målrettet fag i sektoren vil også øge kvaliteten af den ydede pleje. For at måle omfanget af den sociale beskyttelse vedrørende langtidspleje i alderdommen og sammenligne det på tværs af medlemsstaterne har OECD med støtte fra Europa-Kommissionen opstillet en række typiske tilfælde af behov for langtidspleje²⁶¹. Selv efter at have modtaget ydelser i forbindelse med langtidspleje er egenbetalingen for pleje ifølge analysen meget høj i nogle medlemsstater, navnlig for ældre med omfattende behov for pleje i hjemmet (se figur 2.4.14).

Figur 2.4.14: Egenbetalingen for pleje kan være meget høj, især for ældre med omfattende behov for langtidspleje i hjemmet

Egenbetalingen for hjemmepleje som andel af ældreindkomsten (efter offentlig støtte), for plejemodtagere med en medianindkomst og uden nettoformue, efter omfang, 2022

Note: EE henviser til Tallinn i Estland, IT henviser til Alto Adige (Sydtyrol) i Italien, AT henviser til Wien i Østrig, og BE henviser til Flandern i Belgien.

Kilde: OECD-analyser baseret på OECD's spørgeskema om social beskyttelse i forbindelse med langtidspleje, OECD's indkomstfordelingsdatabase og OECD's database over formuefordeling

²⁶⁰ OECD, *Beyond Applause? Improving Working Conditions in Long-Term Care*, 2023.

²⁶¹ Cravo Oliveira Hashiguchi, T. og Llena-Nozal, A., *The Effectiveness of Social Protection for Long-term Care in Old Age: Is social protection reducing the risk of poverty associated with care needs?*, OECD Health Working Papers No 117, OECD Publishing, Paris, 2021.

2.4.2. Foranstaltninger truffet af medlemsstaterne

Næsten alle medlemsstater gennemførte støtteforanstaltninger for at hjælpe folk med at klare de højere leveomkostninger. De fleste medlemsstater (**Belgien, Cypern, Spanien, Finland, Litauen, Nederlandene, Portugal, Rumænien og Slovenien**) øgede ydelser som f.eks. mindsteindkomst, familie- og børneydelser, arbejdsløshedsunderstøttelse og pensioner. **Slovenien** er et af de få lande, der også justerede boligydelse. **Grækenland og Slovakiet** valgte engangsbetalinger og supplerende rater for mindsteindkomst- og familie-/børnetilskud i 2022. Endelig har **Sverige** ydet et ekstra beløb i form af boligydelse til familier med børn siden pandemien og øgede dette beløb yderligere i juni 2023 som reaktion på de høje leveomkostninger²⁶².

For at støtte adgangen til basale tjenesteydelser, navnlig energi, i en situation med stigende priser vedtog medlemsstaterne betydelige nødforanstaltninger, som var midlertidige, men ofte ikke målrettede²⁶³. **Belgien** gennemførte f.eks. to bidragspakker i løbet af vinteren 2022-23, der ydede støtte til alle husstande i form af automatiske fradrag på el- og gasregninger. **Irland** afsatte 1,2 mia. EUR til energistøtte gennem betaling af en kredit for at hjælpe forbrugerne med at nedbringe deres elregninger. **Frankrig** indførte en ekstraordinær energikupon som supplerende engangsstøtte til de mest sårbare husstande, og **Tjekkiet** indførte et midlertidigt loft over energipriserne. **Bulgarien og Rumænien** ydede midlertidig støtte gennem en kuponordning til de mest sårbare husholdninger ved hjælp af midler fra ESF og REACT-EU som led i SAFE-initiativet. **Spanien** har forlænget en foranstaltning, der sikrer basale forsyninger af vand, gas, elektricitet og telekommunikation, indtil den 31. december 2023. **Italien** indførte en fond på 112 mio. EUR til finansiering af en målrettet kupon til dækning af transportudgifter for personer med lav indkomst. **Malta** gjorde offentlig transport gratis for alle indbyggere, der var i besiddelse af et personligt transportkort, fra oktober 2022. **Slovenien** indførte et loft over husstandenes el- og gaspriser. Momssatsen blev midlertidigt nedsat (fra 22 % til 9,5 %), og punktafgifterne på elektricitet og gas blev halveret. **Slovakiet** indførte prislofter for gas, varme og elektricitet for private og virksomheder. Der blev også vedtaget engangsbetalinger til de personer, der er hårdest ramt af de høje energipriser.

Flere medlemsstater fokuserede på at tackle og forebygge fattigdomsudfordringer gennem forbedringer af tilstrækkeligheden og dækningen af mindsteindkomstydelse og social bistand. **Letland** vedtog en mindsteindkomstreform, som for 2023 og 2024 medførte en stigning i alle mindsteindkomstrelaterede overførsler og som knytter de fremtidige tærskler for mindsteindkomst, pensioner og forskellige sociale støtteforanstaltninger sammen med medianindkomsten, således at der indføres en årlig indeksering. **Polen og Ungarn** indførte foranstaltninger rettet mod bestemte aldersgrupper eller områder. I overensstemmelse med reformen af mindsteindkomstydelserne indførte **Bulgarien** lovændringer vedrørende varmetillægget for at strømline målgrupperne og øge indkomsttærsklen og ydelsens dækning. **Tjekkiet** hævede "leve- og eksistensminimummet" med ca. 5 % og beløbet for "eksistensminimum", som begge anvendes til at beregne andre tillæg.

---

²⁶² En mere omfattende kortlægning af de foranstaltninger, som medlemsstaterne gennemførte for at håndtere stigningen i energipriserne og de høje leveomkostninger, findes i [årsberetningen 2023 fra Udvalget for Social Beskyttelse](#).

²⁶³ Se [årsberetningen 2023 fra Udvalget for Social Beskyttelse](#) for nærmere oplysninger om disse foranstaltninger.

Der blev i flere medlemsstater taget skridt til at modernisere mindsteindkomstydelse og social bistand. Tyskland gennemførte en større reform af mindsteindkomstydelse med sin Bürgergeld-Gesetz. Den grundlæggende indkomststøtte til jobsøgende blev derfor reformeret. Ud over tilpasningen af de normale behovsatser (ydelsesniveau) har loven til formål at yde støtte til ansøgere, der er i stand til at arbejde med at udnytte nye muligheder. Loven tilskynder til udvikling af færdigheder gennem en ydelse til efter- og videreuddannelse (*Weiterbildungsgeld*), en borgerbonus (*Bürgergeldbonus*) og en permanent uddannelsesbonus (*Weiterbildungsprämie*). Prioriteringen af jobformidling i sociallovens anden del blev afskaffet, og det baner vejen for, at flere mennesker kan deltage i grund- og videreuddannelse. I **Finland** har det parlamentariske udvalg for social sikring med et syvårigt mandat (2020-2027) til opgave at reformere det finske socialsikringssystem og mindske dets kompleksitet. I en foreløbig rapport skitseres det, hvordan socialsikringssystemet alternativt kan organiseres, og der gives forslag til reformer, herunder politiske retningslinjer for indikatorer og værktøjer til vurdering af fremskridt. I **Portugal** havde indsatsen til formål at modernisere og forenkle velfærdssystemet og øge udnyttelsen af ydelser gennem "den digitale omstilling af socialsikringssystemet". Selv om der stadig er tale om en indledende fase, er der i den nyligt reviderede genopretnings- og resiliensplan taget skridt i retning af en enkelt social ydelse, der erstatter en række ikkebidragspligtige ydelser. **Spanien** fortsætter sine bestræbelser på at gennemføre reformen af mindsteindkomsten, navnlig ved at udvikle et knudepunkt for at skabe integrationsforløb for mindsteindkomstmodtagere. Efter afslutningen af de pilotprojekter, der støttes af genopretnings- og resiliensfaciliteten, vil der blive foretaget en evaluering af dæknings-, effektivitets- og succesfaktorerne. **Rumænien** reviderede sin lovgivning om mindsteindkomst for at forbedre den sociale bistand. Reformen har til formål at mindske fattigdom, stimulere beskæftigelsen gennem aktiveringsforanstaltninger og øge uddannelsesniveaet og samtidig mindske den administrative byrde for forvaltningen og støttemodtagerne. **Slovakiet** ydede et stabiliseringstillæg til sundhedspersonale og andre ansatte i de sociale beskyttelsesfaciliteter for børn.

Modstandsdygtige sociale tjenester er afgørende, som det sås under covid-19-pandemien. **Cypern** vedtog en reform, der tager sigte på at omstrukturere og modernisere de sociale tjenester for hurtigt at imødekomme sårbare menneskers behov. I **Letland** fastsætter den nye regerings erklæring målet om at indføre en minimumskurv af sociale tjenesteydelser, som det skal være obligatorisk at levere på lokalt plan. Inden for rammerne af genopretnings- og resiliensplanen vil **Spanien** ligeledes gennemføre en reform, der vil sikre en fælles minimumsportefølge af tjenesteydelser og fælles standarder for levering af sociale tjenesteydelser i hele landet. Inden for rammerne af genopretnings- og resiliensplanen planlægger **Bulgarien** at foretage en national kortlægning af sociale tjenester, der vil identificere manglerne i leveringen og bidrage til at fastlægge investeringsbehovene, inden udgangen af 2023.

I 2022-23 blev der indført en række reformer i forbindelse med arbejdsløshedsunderstøttelsessystemerne²⁶⁴. På baggrund af den usikre økonomiske situation besluttede **Sverige** i juni 2023 at opretholde lettere adgang til arbejdsløshedsunderstøttelse, navnlig med hensyn til optjeningsperiode, beskæftigelseshistorie og potentiel adgang for iværksættere (i tilfælde af gentagne afbrydelser i forretningsaktiviteter). **Estland** vedtog som led i sin genopretnings- og resiliensplan i december 2022 en reform af arbejdsløshedsforsikringsydelse, der gør ydelsesperioden

---

264 Se også Kommissionens rapport om gennemførelsen af Rådets henstilling om adgang til social beskyttelse (COM(2023) 43 final), som blev vedtaget i januar 2023.

afhængig af de økonomiske konjunkturer ved udgangen af juni 2023. Målet er at forbedre den sociale beskyttelse af arbejdsløse under vanskelige arbejdsmarkedsforhold og samtidig støtte en hurtigere tilbagevenden til arbejdsmarkedet, når situationen bliver bedre. I **Frankrig** afkortede reformen af arbejdsløshedsforsikringen, der blev vedtaget i december 2022, varigheden af arbejdsløshedsunderstøttelsen og fjernede adgangen til arbejdsløshedsunderstøttelse i tilfælde af opsigelse. **Finland** bebudede en reform for at skabe flere incitamentter til at arbejde, som vil forlænge varigheden af tidligere arbejde og gøre ydelsernes størrelse afhængig af tidligere indtjening, mens kompensationsgraden nedsættes med tiden.

Foranstaltninger truffet af nogle medlemsstater for at styrke adgangen til social beskyttelse for specifikke grupper, f.eks. selvstændige. Som led i genopretnings- og resiliensplanen foreslog regeringen i **Litauen** i juni 2023 en reform af arbejdsløshedsforsikringen for at reducere varigheden af de krævede minimumsbidrag (fra 12 til 9 måneder inden for de seneste 30 måneder) og for at medtage selvstændige. I **Spanien** blev der med reformen fra juli 2022 indført en ny bidragsordning for selvstændige og forbedret beskyttelse i tilfælde af aktivitetsophør. Spanien regulerede også en ny ydelse til selvstændige erhvervsdrivende, som opererer i en sektor, der er berørt af midlertidige afskedigelser i den cykliske "RED-mekanisme" med henblik på beskæftigelsesfleksibilitet og -stabilisering. Reformen af kunstneres status indførte desuden særlige arbejdsløshedsydelse for dem fra juli 2023. I september 2023 indførte **Tjekkiet** visse ændringer for arbejdstagere, der er omfattet af "aftaler om at arbejde", med henblik på at skabe vilkår, som i det mindste delvist svarer til de klassiske ansættelseskontrakter (indførelse af betalt ferie og ekstra løn for arbejde i weekender, om natten og på helligdage). I **Belgien** tilpassede de nye regler, der blev vedtaget i december 2022, loven om social beskyttelse til kunstneres og teknikeres særlige beskæftigelsessituation og arbejdsmarkedsforhold, hvilket skabte en ny status for "kunstarbejdere". Den nye "kunstydelser" (fra oktober 2022) udvidede også de kategorier af kunstarbejdere, der var omfattet, og forbedrede deres adgang til en særlig type arbejdsløshedsunderstøttelse.

Adgangen til ydelser ved sygdom blev lettet gennem forskellige foranstaltninger. I **Irland** blev der med "Sick Leave Act 2022" fra januar 2023 indført en lovbestemt ret til sygedagpenge, som giver arbejdstagere (navnlig arbejdstagere med lav løn og uden ret til en virksomhedspsygeordning) ret til en mindsteorlov med løn, hvis de bliver syge eller pådrager sig en skade, der gør dem uarbejdsdygtige. Varigheden af den betalte sygeorlov vil blive forlænget gradvist over de næste tre år for at undgå, at arbejdsgiverne pålægges en uforholdsmæssig stor økonomisk byrde. **Spanien** har siden juni 2023 indført tre ikke-erhvervsmæssige situationer som nye grunde til sygeorlov, uden at der er krav om en minimumsbidragsperiode. **Cypern** lancerede i februar 2023 en elektronisk platform for indgivelse af ansøgninger om sygedagpenge som led i sin politik for digitalisering og modernisering af borgernes kommunikation med socialsikringsystemet (SIS).

Flere medlemsstater styrkede familieydelse og børnepasningsydelse, også som reaktion på de højere leveomkostninger. I **Østrig** er der afsat i alt 200 mio. EUR om året i særlige tilskud fra forbundsregeringen til delstaterne i skoleårene 2022-23 til 2026-27 for at fremme udvidelsen af børnepasningsordninger i grundskolen. I **Bulgarien** blev skoleindskrivningsydelse på 300 BGN (154 EUR), som oprindeligt blev tildelt elever, der begyndte i første og ottende klasse, udvidet til også at omfatte elever, der begyndte i anden, tredje og fjerde klasse. I **Cypern** ydes der tilskud til pasningsordninger for børn på op til fire år gennem direkte betalinger til børnehaver. Tilskuddet kan udgøre op til 80 % af de månedlige udgifter til børnepasning med et maksimumsbeløb afhængigt af indkomstniveauet. I **Tjekkiet** blev der ydet en engangsydelse på 5 000 CZK (200 EUR) til forældre med en årlig

indkomst på under 1 mio. CZK (40 000 EUR). I **Estland** blev familieydelse hævet for familier med tre eller flere børn. I **Tyskland** blev børnetilskuddet pr. januar 2023 fastsat til 250 EUR pr. barn pr. måned, og der blev fastsat en forhøjelse for det første og det andet barn og en lidt lavere forhøjelse for det tredje barn. Familier med lave indkomster modtager supplerende børnetilskud. I **Grækenland** blev der tilbudt finansiel støtte til 50 mellemstore og 70 store virksomheder til etablering af børnepasningsfaciliteter for børn på mellem seks måneder og 2,5 år. Som led i et pilotprojekt uddeles der kuponer til forældre med børn op til 2,5 år til dækning af en del af pasningsordninger, der varetages af certificerede omsorgspersoner. I **Irland** blev der afsat yderligere 121 mio. EUR til den nationale børnepasningsordning. I **Nederlandene** afhænger den delvise og indkomstbetingede godtgørelse af børnepasningsudgifter ikke længere af det antal timer, som forældrene rent faktisk arbejder. I **Polen** blev der afsat næsten 704 mio. EUR fra ESF+ og 380 mio. EUR fra genopretnings- og resiliensfaciliteten til at skabe mere end 100 000 nye børnepasningspladser i perioden 2022-2029, herunder pladser tilpasset børn med handicap eller børn med særlige behov. I **Portugal** blev der indført en ny indtægtsbestemt børnegarantiydelse. Familietillæggets størrelse blev også ajourført. I **Slovakiet** blev forældreydelsen forhøjet. Forældre, der er lønmodtagere, kan anvende dette tilskud til udgifter i forbindelse med børnepasning indtil det fyldte tredje år. I **Slovenien** fik modtagerne af finansiel social bistand og indkomststøtte et supplerende engangstilskud til energi, hvis størrelse afhang af familiens størrelse, dog mindst 200 EUR. Desuden modtog familier i oktober, november og december 2022 et supplement til de eksisterende børneydelser på mellem 21 EUR og 123 EUR. I **Spanien** blev børnepasningsydelse på 100 EUR pr. måned pr. barn under tre år udvidet til ud over erhvervsaktive mødre også at omfatte kvinder, der modtager bidragspligtige eller ikkebidragspligtige arbejdsløshedsydelse.

Medlemsstaterne traf foranstaltninger i overensstemmelse med Rådets henstilling fra 2021 om oprettelse af en europæisk børnegaranti. Selv om nogle medlemsstater stadig arbejder på deres handlingsplaner for gennemførelsen af den europæiske børnegaranti, er der truffet en række politiske foranstaltninger, f.eks. med henblik på at forbedre den sociale inklusion af sårbare børn, eksempelvis afinstitutionalisering af alternativ pleje i **Grækenland**, og gratis skolemåltider i **Kroatien** og **Luxembourg**. I **Spanien** har gennemførelsen af den europæiske børnegaranti ført til en bredere vifte af reformer med 11 retsakter, der skal vedtages mellem 2021 og 2023, herunder modernisering af sociale tjenester og styrkelse af uddannelsessystemet inden for rammerne af genopretnings- og resiliensplanen med henblik på at sikre inklusiv uddannelse for børn med særlige behov. Der er også etableret et forvaltningssystem på flere niveauer til gennemførelse af garantien med koordinatore på regionalt plan.

Flere medlemsstater har vedtaget foranstaltninger til at styrke deres invaliditetsydelse eller økonomiske støtte til familier og omsorgspersoner for et handicappet familiemedlem, der forsørger. Nogle lande har indført lovgivningsmæssige ændringer, der giver bedre beskyttelse og finansiel støtte til personer med omsorgsforpligtelser, f.eks. ved at give forældre til et barn med handicap nye rettigheder (**Frankrig**), nye ydelser til familiemedlemmer, der tager sig af en slægtning med handicap (**Slovakiet**), afskaffelse af hindringerne for adgang til plejeydelser for personer, der bor sammen, eller gennem skattegodtgørelser til forældre til børn med handicap (**Malta**). **Malta** og **Kroatien** arbejder også på at udvikle ordninger for personlig bistand med det formål at støtte et uafhængigt liv for personer med handicap og forbedre deres deltagelse i uddannelse, beskæftigelse og samfund. Flere medlemsstater investerer yderligere i forbedring af sociale tjenester og hjemmepleje for at hjælpe personer med handicap til fortsat at bo i hjemmet, herunder i forbindelse med reformer af deres langtidsplejesystemer (f.eks. **Bulgarien** og **Slovenien**).

Adgang til økonomisk overkommelige og sociale boliger står højt på den politiske, lovgivningsmæssige og finansielle dagsorden i mange medlemsstater. Som led i genopretnings- og resiliensplanen begyndte eksempelvis **Letland** at udvikle en strategi for økonomisk overkommelige boliger med det formål at yde passende støtte, herunder til sårbare husstande, gennem socialt boligbyggeri og boliger med lav husleje. **Frankrig** har truffet specifikke foranstaltninger til regulering af husleje, mens **Portugal** har indført en godtgørelsesordning, der skal hjælpe familier med at betale husleje og realkreditlån (en del af lovgivningspakken *Mais Habitação*) sammen med yderligere foranstaltninger til at afbøde virkningen af stigende renter på boliglån. **Grækenland** besluttede at fokusere på studerende, der modtager forhøjet boligydelse. For at imødegå virkningerne af stigningen i energipriserne blev der udviklet specifikke tilskudsordninger i **Italien** og **Letland**. For at lette adgangen til boliger og boliger til overkommelige priser indførte **Grækenland** et låne- og boligstøtteprogram på lokalt plan, mens **Malta** udarbejdede et støtteprogram for førstegangskøbere. **Polen** vedtog et lovforslag om boligkooperativer.

Der blev truffet foranstaltninger i forbindelse med pensioner med henblik på at gøre systemerne mere modstandsdygtige og retfærdige. Disse omfattede navnlig aktualisering af pensioner (**Bulgarien**), revision af pensionsindekseringsmekanismer (**Estland** og **Italien**) og bidragssatser med fokus på at fremme adgangen til grundlæggende alderssydelsel, øge minimumspensionsniveauet (**Belgien**, **Kroatien** og **Letland**) og mindske skattebyrden for personer med lave pensioner (**Tyskland**, **Malta**, **Estland** og **Italien**). Som led i genopretnings- og resiliensplanen vedtog **Spanien** en gradvis forhøjelse af de maksimale pensionsbidragssatser og maksimumspensioner og indførte et nyt system for bidragssatser for minimumspensioner og ikkebidragspligtige pensioner, som stiger i overensstemmelse med udviklingen i mindstelønnen. Der blev også truffet forskellige foranstaltninger i marts 2023 for at mindske den kønsbetingede pensionsforskel, herunder en bedre karrieredækning og en forhøjelse af kompensationen for den kønsbetingede pensionsforskel. Endelig sikrer den spanske reform af pensionssystemet i 2023 ligebehandling af deltids- og fuldtidsansatte ved beregningen af bidragsperioder for berettigelse til alderspension. Det blev også besluttet gradvist at sidestille selvstændiges socialsikringsbidrag med ordningen for lønmodtagere. Der blev indført ekstraordinære pensionsstigninger og støtte til lave pensioner i **Frankrig**, **Portugal** og **Danmark**, og de offentlige pensioner blev forhøjet i **Nederlandene** og **Litauen**. Vilkårene og betingelserne for at få adgang til efterladtepension blev lempet i **Kroatien** og **Malta**, mens der blev truffet foranstaltninger til at forbedre situationen for personer med nedsat arbejdsevne i **Spanien**, **Frankrig**, **Tyskland** og **Malta**. I **Belgien** omfattede reformen fra juli 2023 barselsorlov, plejeorlov og midlertidig arbejdsløshed i bidragsperioderne for adgang til minimumspensionen. Der blev også truffet beslutning om pensionsforhøjelser og bidragskreditter i forbindelse med børnepasning i **Tjekkiet** og **Malta**. Endelig besluttede **Italien** i 2023 midlertidigt at udvide socialpensionen (*APE Sociale*) for personer, der er mindst 63 år gamle, som ikke har ret til pension, men som har udført tunge opgaver eller har et handicap på mindst 74 %, arbejdsløse, der har opbrugt deres arbejdsløshedsunderstøttelse, og omsorgspersoner. Den ekstra forhøjelse af pensionerne i **Slovakiet** trådte i kraft i juli 2023, mens kriterierne for tildeling af invalidepension blev lempet, og beløbet blev forhøjet.

Reformer i forbindelse med pensionsalderen og et længere arbejdsliv var drevet af hensyn til både finanspolitisk holdbarhed og tilstrækkelighed. Der blev fokuseret på at fremme et længere arbejdsliv i **Belgien**, **Tjekkiet** og **Finland** og på at kombinere arbejde med pensionering gennem positive incitamenter og større fleksibilitet i **Danmark** og **Kroatien**. Kun få foranstaltninger var rettet mod at hæve pensionsalderen, eksempelvis i **Frankrig** og **Tjekkiet**, og på at stramme førtidspensionsordningerne i sidstnævnte. Den pensionsreform, der blev vedtaget i **Irland** i september 2022, gav mulighed for at arbejde

indtil 70-års alderen mod højere pensioner, og en overgang over flere år til en "samlet bidragsmetode", hvor pensionsatserne vil blive knyttet sammen med socialsikringsbidrag gennem hele en persons arbejdsliv. Langtidsplejere vil også få den tid, de har brugt på pleje, anerkendt i pensionssystemet. **Italien** udvidede bestemmelserne om førtidspensionering for personer med et langt arbejdsliv eller en særlig beskæftigelsesstatus, samtidig med at kriterierne for støtteberettigelse blev strammet. Endelig blev tendensen til at styrke finansierede pensionsordningers rolle og fremme individuelle rettigheder mere fremtrædende. I nogle tilfælde indebar dette en styrkelse af de kollektive rettigheder til arbejdsmarkedspensioner som i **Danmark**, mens de individuelle rettigheder, f.eks. de finansierede pensionsordninger, blev styrket i andre lande. I **Nederlandene** havde den brede reform fra juni 2023 til formål at gøre den anden søjle mere gennemsigtig, retfærdig, modstandsdygtig over for chok og bedre egnet til et dynamisk arbejdsmarked. I **Rumænien** blev der vedtaget foranstaltninger for at sikre bæredygtigheden af den anden søjle. Inden for rammerne af genopretnings- og resiliensfaciliteten vedtog **Slovakiet** en pensionsreform i 2022, som knytter pensionsalderen til den forventede levetid.

Medlemsstaterne traf foranstaltninger til at styrke den primære sundhedspleje og fremme familiepleje samt adgangen hertil. I juni 2022 vedtog **Italien** en lov om støtte til nye modeller og standarder for primær sundhedspleje. I **Litauen** godkendte parlamentet i juli 2022 reformen af netværket af sundhedsinstitutioner med det formål at oprette sundhedscentre for at styrke den primære sundhedspleje. Landet strammede også de maksimale årlige egenudgifter til ambulans medicins fra midten af 2023. I **Ungarn** har en reform, der blev vedtaget i december 2022, til formål at støtte tværfaglige gruppepraksisser. I marts 2023 ændrede **Kroatien** sin lov om sundhedspleje for at fremme integrerede behandlingspraksisser med fokus på primær sundhedspleje. I **Belgien** udarbejdes der en ny tværnational plan for integreret pleje for 2024, mens en ny aftale for praktiserende læger og lægepraksisser omfatter udvikling af en ny finansieringsmodel for at fremme bedre integrerede plejepraksisser. **Rumænien** udvidede de tjenesteydelser, der udføres af praktiserende læger med offentlige kontrakter, for 2023. **Portugal** planlægger tilsvarende at etablere nye lokale sundhedsenheder i løbet af 2023 for at forbedre integrationen på plejeområdet. Portugal afskaffede også de fleste gebyrer for patienter i det offentlige nationale sundhedssystem fra juni 2022. I januar 2023 vedtog **Slovakiet** en generel strategi for ambulans behandling for at styrke den primære sundhedspleje. **Slovenien** gennemførte i juni 2023 en betydelig forøgelse af ressourcerne til digitalisering af sundhedsplejen, som forventes at sætte skub i integrerede behandlingspraksisser. **Irland** afskaffede offentlige gebyrer for indlæggelse af patienter i april 2023. **Finland** ændrede sin sundhedslov i november 2022 for at reducere den maksimale ventetid for ikkeakut ambulans behandling i den offentlige primære sundhedspleje.

Flere medlemsstater traf foranstaltninger til at afhjælpe manglen på arbejdskraft inden for sundhedspleje og sikre fastholdelse af sundhedspersonale og til at forbedre forvaltningen i sektoren. **Malta** vedtog i slutningen af 2022 en bredere strategisk ramme for sundhedspersonale, mens **Rumænien** vedtog en lovgivningsmæssig ramme inden for den nationale strategi i 2023. **Luxembourg** lancerede i december 2022 en kampagne for at tiltrække nye studerende til medicinske erhverv og traf foranstaltninger til at modernisere sygeplejeuddannelsen. **Frankrig** vedtog en ny lov i april 2023 med henblik på at fremme erhvervet som praktiserende sygeplejerske gennem opgavedeling. Med ændringen af loven om sundhedspleje (af april 2023) sigtede **Kroatien** mod at styrke forvaltningen af hospitalerne ved at overføre ejerskabet fra kommunalt plan til staten. I december 2022 vedtog **Ungarn** foranstaltninger til at omorganisere sundhedssystemet og centralisere forvaltningen af funktioner som f.eks. primær pleje og integration med langtidspleje. **Finland** vedtog en

reform, der blev gennemført i januar 2023, om omorganisering af den primære sundhedspleje og sektoren for speciallægehjælp gennem oprettelsen af 22 enheder for velfærdstjenester. Med støtte fra genopretnings- og resiliensfaciliteten fortsatte **Sverige** sit initiativ vedrørende ældrepleje med henblik på at uddanne pleje- og administrationspersonale i ældrepleje og lovmæssigt beskyttet titlen "sygehjælper" for at gøre erhvervet mere attraktivt. **Slovenien** har vedtaget lovgivningsmæssige ændringer, der giver mulighed for hurtigere beskæftigelse af tredjelandstatsborgere inden for sundhedspleje, social omsorg og uddannelse.

Der blev taget skridt til at fremme folkesundheden, navnlig gennem sygdomsforebyggelse og sundhedsfremme, og indsatsen blev intensiveret på specifikke behandlingsområder, navnlig kræft og mental sundhed. **Frankrig** vedtog sin nationale forebyggelsesstrategi for 2023-27, som har til formål at forbedre adgangen til forebyggende pleje. I august 2022 vedtog **Spanien** en ny folkesundhedsstrategi som et redskab til at tilskynde alle offentlige politikker til at tage hensyn til sundhed og lighed på sundhedsområdet. **Slovakiet** godkendte en national handlingsplan for bekæmpelse af tobaksrygning for 2023-30. **Rumænien** vedtog i november 2022 en national plan for kræftbekæmpelse med henblik på fra 2023 at gennemføre en integreret og tværfaglig tilgang til behandling, mens **Italien** vedtog sin nationale onkologiplan 2023-27, navnlig for at færdiggøre det nationale kræftregister og det regionale netværk af kræftregistre, og **Bulgarien** vedtog i januar 2023 en national plan for kræftbekæmpelse. **Frankrig** vedtog fra september 2022 foranstaltninger til at forbedre adgangen til psykiatrisk pleje, og **Spanien** iværksatte fra midten af 2022 sin strategi for mental sundhed 2022-26 for at forbedre tjenester og støtte til familier og fremme en model for omfattende pleje i nærmiljøet. I **Portugal** forventes en ny lov om mental sundhed at træde i kraft i 2023, og det vil styrke de seneste reformer for at fremme afinstitutionalisering.

Flere medlemsstater gennemfører reformer og investeringer i langtidspleje i overensstemmelse med Rådets henstilling om adgang til økonomisk overkommelig langtidspleje af høj kvalitet. Disse omfatter foranstaltninger til at forbedre tilgængeligheden af tjenester i **Bulgarien, Estland, Spanien, Italien, Litauen, Portugal, Rumænien og Slovenien**, deres prisoverkommelighed i **Estland, Italien og Slovenien**, deres kvalitet i **Estland, Spanien, Litauen og Slovenien** samt støtte til arbejdsstyrken i **Bulgarien og Litauen**. **Bulgarien** anvender ESF og ESF+ til at udvide hjemmeplejen, herunder uddannelse af personale til dette formål. **Estland** er i gang med at gennemføre en reform med henblik på at reducere egenbetalingen inden for den generelle pleje, udvide de sociale velfærdstjenester for at muliggøre en uafhængig tilværelse i hjemmet og indføre kvalitetsstandarder for hjemmepleje og almen pleje. **Spanien** anvender midler fra genopretnings- og resiliensfaciliteten til at forbedre adgangen til pleje for personer med handicap, til forsøgsvis afinstitutionalisering og udvikling af telepleje. Spanien forbereder sig også på at opgradere plejeinfrastrukturen i overensstemmelse med en langtidsplejemodel, der er rettet mod pleje i nærmiljøet. **Italien** har udarbejdet en plan med henblik på at fastlægge minimumsniveauet for sociale ydelser til ældre, som ikke kan klare sig selv, og har oprettet en fond, der skal muliggøre en uafhængig tilværelse i hjemmet og ansættelse af socialt personale til gennemførelse af de unikke adgangspunkter. **Litauen** er i gang med at udvikle en ny model for langtidspleje for at strømline den administrative og finansielle struktur, fastsætte minimumskrav til udbydere af langtidspleje og udvide lokalsamfundsbase ret pleje. Litauen planlægger også at anvende genopretnings- og resiliensfaciliteten og EU's samhørighedsfonde til kapacitetsopbygning og styrkelse af de menneskelige ressourcer og infrastrukturen inden for langtidspleje. **Rumænien** vedtog den nationale strategi for langtidspleje og aktiv aldring 2023-30, som omfatter foranstaltninger til at imødekomme lægelige behov i forbindelse med langtidspleje og forbedre pleje af ældre i lokalsamfundet.

Slovenien arbejder på en ny reform, der har til formål at udvide mulighederne for pleje uden for hjemmet, fastsætte kvalitetsstandarder og forbedre langtidsplejesystemets finansielle levedygtighed ved at etablere langtidspleje som en ny søjle i den sociale sikring.

KAPITEL 3. FØRSTE FASE AF LANDEANALYSEN

I dette kapitel præsenteres landeoversigter som led i den første fase af landeanalysen, der er baseret på principperne i rammen for social konvergens²⁶⁵, og som også understøtter de vigtigste horisontale resultater, der er fremlagt i afsnit 1.5 i kapitel 1. Selv om alle oversigter er baseret på den sociale resultattavle og kategoriseringerne af den fælles beskæftigelsesrapport som beskrevet i boksen i afsnit 1.5 og i bilag 6, afhænger deres struktur af den landespecifikke situation: Rækkefølgen af de tre politikområder, der er omfattet af oversigterne (beskæftigelse, uddannelse og færdigheder, social beskyttelse og inklusion) afhænger af udviklingen i det pågældende land, som det fremgår af tabellerne på den sociale resultattavle i bilag 9. På samme måde illustrerer figuren for hvert land det mest relevante spørgsmål eller en vigtig tendens for det pågældende land.

Den første fase af landeanalysen er baseret på hele sættet af nøgleindikatorer på den sociale resultattavle. Hver af indikatorerne undersøges på grundlag af trafiklysmetoden, som afgør medlemsstaternes relative status. Denne relative værdi udtrykkes i standardafvigelser fra gennemsnittet af både indikatorværdiens absolutte niveau og ændringen heraf i forhold til året før (se bilag 4 for yderligere tekniske detaljer). Resultaterne er sammenfattet i en af syv mulige kategorier for hver indikator for det pågældende land ("de, der præsterer bedst", "bedre end gennemsnittet", "god, men bør overvåges", "gennemsnitlig", "svag, men i bedring", "bør holdes øje med" og "situationen er kritisk"). Dette svarer til farveskalaen fra grøn til rød. En kort oversigt over indikatorerne og deres score for hver medlemsstat findes i tabellerne i bilag 9.

Hver nøgleindikator på den sociale resultattavle vurderes efter den metode, der er beskrevet ovenfor, med henblik på at fastslå, om der er behov for yderligere analyse i anden fase. Betegnelsen "kritisk situation" henviser til medlemsstater, der klarer sig meget dårligere end EU-gennemsnittet for en specifik indikator, og hvor situationen forværres eller ikke forbedres tilstrækkeligt i forhold til året før. En situation markeres som "bør holdes øje med" i to tilfælde: a) når medlemsstaten klarer sig dårligere end EU-gennemsnittet for en specifik indikator, og situationen i landet forværres eller ikke forbedres tilstrækkeligt hurtigt, og b) når resultatet er på linje med EU-gennemsnittet, men situationen forværres meget hurtigere end EU-gennemsnittet.

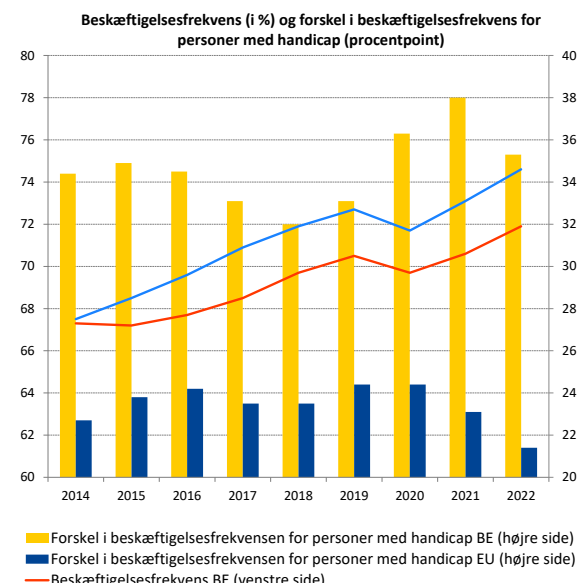
Yderligere analyse i anden fase anses for at være berettiget for medlemsstater, hvor seks eller flere nøgleindikatorer på den sociale resultattavle er markeret med rødt ("kritisk situation") eller orange ("bør holdes øje med"). Det vurderes også, at situationen kræver yderligere analyse i anden fase, når en indikator, der er markeret med rødt eller orange, påviser to på hinanden følgende forringelser i den fælles beskæftigelsesrapport. Det er eksempelvis tilfældet, hvis der sker en ændring fra "gennemsnitlig" til "svag, men i bedring" i 2023-udgaven af den fælles beskæftigelsesrapport, efterfulgt af en yderligere forværring til "kritisk situation" i 2024-udgaven). Dette vil blive betragtet som et yderligere "flag" i forhold til minimumstærsklen på seks flag i alt. Hvis et land f.eks. i et givet år n har fem nøgleindikatorer på den sociale resultattavle, der er markeret med rødt eller orange, og en af dem forværres i to på hinanden følgende år (år n og $n-1$), anses landet for at have i alt seks flag i det pågældende år n (fem røde/orange signaler fra indikatorerne i det pågældende år og ét signal fra to på hinanden følgende forringelser). Som følge heraf underkastes landet

²⁶⁵ Der blev nedsat en fælles EMCO-SPC-arbejdsgruppe, som behandlede initiativet i perioden fra oktober 2022 til maj 2023. Gruppens arbejde blev anvendt af EMCO og SPC, som forberedte ministrenes drøftelser på EPSCO-mødet i juni 2023. Dette arbejde og resultaterne heraf dokumenteres i [EMCO-SPC-arbejdsgruppens rapport om indførelse af en ramme for social konvergens i det europæiske semester](#) og dens nøglebudskaber.

yderligere analyse. Eventuelle brud i serier og problemer vedrørende datakvalitet og -fortolkning tages i betragtning ved vurderingen af det samlede antal flag hen imod tærsklen.

Belgien

Arbejdsmarkedet i Belgien kom sig hurtigt efter covid-19-krisen, men ligger fortsat under gennemsnittet. Arbejdsløsheden og langtidsløsheden er "gennemsnitlig". Selv om beskæftigelsesfrekvensen er steget stort set i overensstemmelse med EU-gennemsnittet siden 2017 til et nyt rekordniveau på 71,9 %, halter den stadig bagefter andre medlemsstater og har været "bør holdes øje" med "i tre på hinanden følgende år. Dette skyldes hovedsagelig, at Belgiens erhvervsfrekvens er lavere end gennemsnittet. Selv om den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen med 7,6 procentpoint er "gennemsnitlig", står personer med handicap over for vedvarende udfordringer med at få adgang til arbejdsmarkedet, og situationen er derfor blevet betegnet som "kritisk" i de seneste tre år. Forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap steg støt mellem 2018 og 2021 (fra 32 procentpoint til 38 procentpoint). Selv om den faldt til 35,3 procentpoint i 2022, ligger Belgien fortsat blandt de medlemsstater, der klarede sig dårligst i denne henseende (mod et EU-gennemsnit på 21,4 procentpoint). Endelig har væksten i den disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger ikke holdt trit med EU-gennemsnittet og er fortsat i kategorien "bør holdes øje".

Note: Brud på tidsserier for BE i 2017.

Kilde: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], EU LFS [[tepsr_sp200](#)], EU-SILC

Belgien klarer sig lidt bedre end gennemsnittet inden for uddannelse og færdigheder. Med mere end halvdelen (52,7 %) af alle børn under tre år i formel børnepasning klarer Belgien sig "bedre end gennemsnittet". Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, er relativt lav (6,4 %) og "bedre end gennemsnittet", idet der er registreret en forbedring i forhold til det foregående år, mens andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, med 9,2 % er "gennemsnitlig". Andelen af befolkningen med som minimum grundlæggende digitale færdigheder, der understøtter den grønne og den digitale omstilling, er også "gennemsnitlig" med 54,2 % (mod 53,9 % i EU).

Socialpolitikkerne er generelt effektive med hensyn til at forebygge og afbøde risici for fattigdom og social udstødelse samt indkomstuligheder. Andelen af den samlede befolkning og af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse har været faldende siden 2017 og ligger stort set på linje med EU-gennemsnittet. Desuden ligger Belgien i kategorien "de, der præsterer bedst" inden for to yderligere dimensioner på det sociale område: virkningen af sociale overførsler på fattigdomsbekæmpelse, som ligger et godt stykke over EU-gennemsnittet (48,8 % mod 35,3 % i 2022), og den lave ulighed målt ved indkomstkventilsatsen. Selvrapporerede uopfyldte behov for lægebehandling, hvor kun 1 % af den belgiske befolkning rapporterede en sådan situation i 2022, er "bedre end gennemsnittet".

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder navnlig tre indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", **står Belgien ikke umiddelbart**

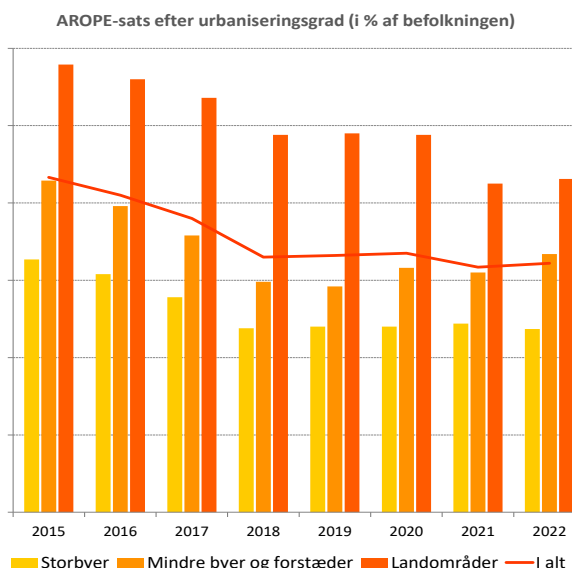
over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase (se boksen i afsnit 1.5).

Bulgarien

Bulgarien står over for betydelige udfordringer med hensyn til fattigdom og social inklusion. På trods af de seneste fald ligger den samlede andel af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse på 32,2 % og er en af de højeste i EU (EU-gennemsnittet er 21,6 %). Det betyder, at der er tale om en "kritisk situation".

Tilsvarende steg andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse for børn med 0,9 procentpoint mellem 2021 og 2022 og lå på 33,9 % i 2022 (et godt stykke over EU-gennemsnittet på 24,7 %) og er også "kritisk". Fattigdomsrisikoen er særlig høj for personer med handicap, personer, der bor i landdistrikter og fjerntliggende områder, og romabefolkningen. I den forbindelse havde sociale overførsler (bortset fra pensioner) en begrænset virkning i Bulgarien, idet fattigdommen kun blev reduceret med 24,4 % (mod 35,3 % i EU), hvilket "bør holdes øje med". Desuden er ulighed målt ved indkomstkventilsatsen blandt de højeste i EU (7,3 mod 4,7 i EU) og "kritisk" på trods af små fald i de seneste tre år. Situationen forværres af de mange mennesker, der bor i husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter (15,1 % af den samlede befolkning), hvilket også er "kritisk".

Kilde: Eurostat [ilc_peps13n], EU-SILC.

På trods af de seneste forbedringer står Bulgarien stadig over for udfordringer med hensyn til udvikling af færdigheder. Andelen af voksne med som minimum grundlæggende digitale færdigheder er fortsat lav (31,2 % mod 53,9 % i EU i 2021) og udgør en "kritisk situation". For at støtte den grønne og den digitale omstilling er det vigtigt, at voksnes tilegnelse af færdigheder støttes, herunder på det digitale område. Samtidig faldt andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, og ligger i øjeblikket på 10,5 %, hvilket er over, men tæt på EU-gennemsnittet på 9,6 %. Den er dog fortsat særlig høj i landdistrikterne (19,1 %). Endelig var andelen af børn under tre år i formel børnepasning kun 17,4 % i 2022 (mod 35,7 % i EU). Sammen med udfordringerne med hensyn til kvaliteten af børnepasningstilbud ligger denne lave andel i kategorien "bør holdes øje med", da den potentielt er skadelig for børns langsigtede læringsudsigter.

Bulgariens arbejdsmarked er blevet bedre på det seneste, men der er stadig udfordringer, navnlig for personer med handicap og unge. Landet har oplevet et stærkt opsving på arbejdsmarkedet med en historisk høj beskæftigelsesfrekvens (75,7 % i 2022) og et støt fald i arbejdsløsheden (til 4,3 % samme år). Langtidsledigheden er også faldende, mens den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen er blevet mindre (til 7,7 procentpoint i 2022 fra 8,4 procentpoint året før). Forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap lå dog stadig markant over EU-gennemsnittet i 2022 (29,5 procentpoint mod 21,4 procentpoint) og "bør holdes øje med". Selv om andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, er faldet i de seneste år, lå den også på 15,1 % i 2022, hvilket stadig er over EU-gennemsnittet (11,7 %) og giver et resultat, der er "svagt, men i bedring".

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, og navnlig otte indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", konstateres det, at **Bulgarien står over for potentielle risici for opadgående social konvergens, som kræver yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Tjekkiet

Den tjekkiske økonomi er kommet sig efter covid-19-krisen og energikrisen i et moderat tempo, mens de generelt positive resultater på arbejdsmarkedet falder sammen med stigende mangel på arbejdskraft og vanskeligere forhold for visse grupper, navnlig kvinder. I 2022 er Tjekkiet blandt de lande, der præsterer bedst, med hensyn til beskæftigelse og arbejdsløshed (henholdsvis 81,3 % og 2,2 %).

Den lave langtidsledighed (0,6 % i 2022) er også "bedre end gennemsnittet".

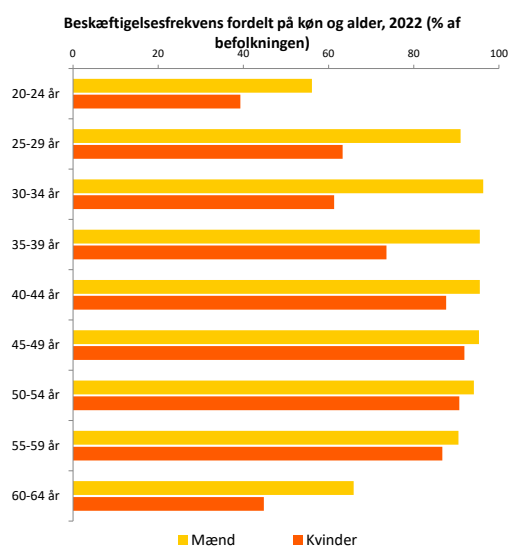
Beskæftigelsesfrekvensen for kvinder er dog stadig betydeligt lavere end mænds (en forskel på 14,9 procentpoint i 2022). Det betyder, at der er tale om en "kritisk situation". Selv om deltagelsesfrekvensen for børn under tre år i formel børnepasning (6,8 % i 2022) steg med 1,9 procentpoint i forhold til 2021, ligger den fortsat et godt stykke under EU-gennemsnittet (på 35,9 %). Dette udgør en vedvarende "kritisk situation", som kombineret med udfordringer med hensyn til kvaliteten af børnepasningstilbud potentielt kan være til skade for børns langsigtede læringsudsigter og også kan være en faktor for kvinders lavere deltagelse på arbejdsmarkedet.

Andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, lå på 11,4 % i 2022, hvilket "bør holdes øje med"²⁶⁶. Forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap på 22,7 procentpoint i 2022 er fortsat "gennemsnitlig". En styrkelse af kvinders og unges deltagelse på arbejdsmarkedet kan bidrage til at afhjælpe manglen på arbejdskraft.

Tjekkiet resultater med hensyn til færdigheder er gennemsnitlige, men der er mulighed for bedre at støtte innovationskapaciteten og lette den grønne og den digitale omstilling.

Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, blev forbedret til "bedre end gennemsnittet" i 2022. I 2021 var andelen af voksne med som minimum grundlæggende digitale færdigheder "gennemsnitlig" med 59,7 % (mod 53,9 % i EU). Fremme af voksenuddannelse og udvikling af færdigheder, navnlig inden for digitale færdigheder, kan bidrage til at støtte de nuværende tendenser hen imod industriel automatisering og robotisering.

Tjekkiet har et velfungerende socialt beskyttelsessystem, som er effektivt med hensyn til at mindske fattigdomsrisici og uligheder. Den samlede risiko for fattigdom eller social udstødelse lå på 11,8 % i 2022, den laveste i EU, hvilket placerer Tjekkiet ligger i kategorien "de, der præsterer bedst", på trods af en stigning på 1 procentpoint i 2022. Situationen er stort set stabil for børn. Tjekkiet har opnået bemærkelsesværdige resultater med hensyn til indkomstkventilsatsen (3,5 i 2022). Den reale disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger faldt fra 125,8 i 2021 til 121,2 i 2022 og "bør holdes øje med". De samlede boligudgifter steg en smule til 6,9 % i 2022 og forblev "gennemsnitlige". Økonomisk overkommelige boliger i tjekkiske byer kræver imidlertid nøje overvågning, idet der i byerne er en højere andel af personer med uforholdsmæssigt høje boligudgifter (10,6 %) i 2022 (en stigning på 0,3 procentpoint i forhold til 2021) sammenlignet med landdistrikterne (4,0 %).

Kilde: Eurostat [lfsa_ergaed], EU LFS.

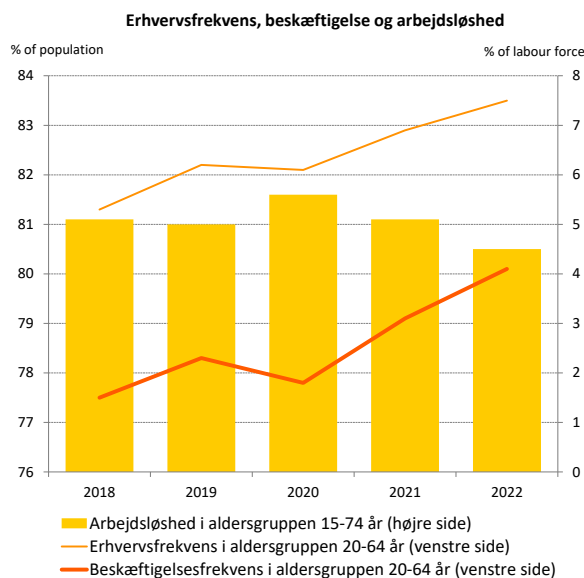
²⁶⁶ Brud i tidsserier i 2021 og 2022.

Tjekkiet klarer sig "bedre end gennemsnittet" med hensyn til selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling. Den hurtige aldring af befolkningen lægger ikke desto mindre pres på sundheds- og langtidsplejesystemerne og kræver nøje overvågning.

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder navnlig fire indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", **står Tjekkiet ikke umiddelbart over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Danmark

Det danske arbejdsmarked kom sig hurtigt efter covid-19-krisen og er fortsat modstandsdygtigt på trods af en afmatning i den økonomiske aktivitet i 2023 og stigende mangel på arbejdskraft. Der registreres generelt gode resultater for så vidt angår "rimelige arbejdsvilkår". Den høje beskæftigelse og den lave arbejdsløshed i 2022 på henholdsvis 80,1 % og 4,5 % er "bedre end gennemsnittet". Danmark ligger i kategorien "de, der præsterer bedst" med hensyn til langtidsløshed (med et fald fra 1 % i 2021 til 0,5 % i 2022). Landet står imidlertid over for mangel på arbejdskraft i flere sektorer, navnlig de sektorer, der vedrører den grønne og den digitale økonomi. Andelen af mislykkede rekrutteringer for virksomheder lå på 29 % mellem februar 2021 og 2022²⁶⁷. Med hensyn til specifikke befolkningsgrupper er situationen for unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, "bedre end gennemsnittet". Det samme gælder den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen, som faldt betydeligt i 2022 til 5,4 procentpoint. Trods en stigning på 2 procentpoint til 9,9 procentpoint i 2022 ligger Danmark fortsat i kategorien "de, der præsterer bedst" med hensyn til forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap.

Kilde: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], EU LFS.

Danmark klarer sig generelt gode inden for uddannelse og færdigheder, men andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, stiger fortsat. Selv om denne andel faldt i en række medlemsstater, steg den i Danmark til 10 % i 2022, hvilket var en smule over EU-gennemsnittet på 9,6 % og nu "bør holdes øje med". Dette kræver opmærksomhed i lyset af det stramme arbejdsmarked og manglen på kvalificeret arbejdskraft. På den positive side ligger Danmark i kategorien "de, der præsterer bedst", med hensyn til andelen af børn under tre år i formel børnepasning og andelen af voksne med som minimum grundlæggende digitale færdigheder, hvilket understøtter en retfærdig grøn og digital omstilling.

Danmark har et meget velfungerende socialsikringsystem, men boligudgifterne er fortsat en udfordring. På området "social beskyttelse og inklusion" ligger Danmark i kategorien "bedre end gennemsnittet" eller "de, der præsterer bedst", herunder i forhold til risikoen for fattigdom eller social udstødelse generelt samt for børn og virkningen af sociale overførsler (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse. Med 14,7 % anses den store andel af husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter i de seneste tre år imidlertid for at være "kritisk" i 2022, hvilket afspejler det begrænsede udbud af økonomisk overkommelige boliger i de større byer.

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder navnlig to indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", står Danmark ikke umiddelbart over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase (se boksen i afsnit 1.5).

²⁶⁷ Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (juni 2022), [Rekrutteringssurvey](#).

Tyskland

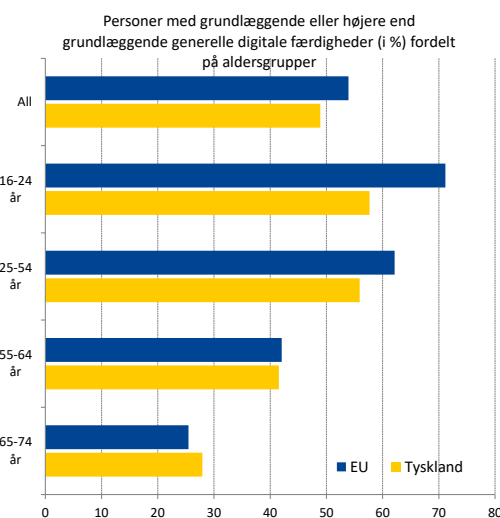
Tyskland står over for udfordringer inden for uddannelse og færdigheder, som skal tackles, navnlig i lyset af den grønne og den digitale omstilling. På trods af et lille fald var andelen af unge (18-24 år), der forlader uddannelsessystemet tidligt, høj med 12,2 % i 2022 (mod 12,5 % i 2021 og 9,6 % i EU), og det har udgjort en "kritisk situation" i de seneste to år. Desuden lå andelen af befolkningen med som minimum grundlæggende digitale færdigheder på 48,9 % i 2021 (mod et EU-gennemsnit på 53,9 %) og er markeret med "bør holdes øje". Forskellen i forhold til EU-gennemsnittet var betydeligt større for unge (16-24 år), nemlig 13,5 procentpoint.

Det tyske arbejdsmarked kom godt tilbage efter covid-19-krisen og klarer sig generelt godt, selv om kvinders deltidbeskæftigelse fortsat er meget høj, og deltagelsen i førskoleundervisning og børnepasning er relativt lav. Udviklingen på området "rimelige arbejdsvilkår" er generelt positiv for Tyskland. Beskæftigelsesfrekvensen er høj, nemlig 80,7 % i 2022, og den er fortsat med at

stige, om end i et langsommere tempo. Den samlede arbejdsløshed og dens langsigtede komponent nåede et nyt lavpunkt (henholdsvis 3,1 % og 1,0 %), idet Tyskland for tredje år i træk ligger i kategorien "de, der præsterer bedst". I overensstemmelse med disse positive generelle tendenser faldt andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, også fra 9,5 % i 2021 til 8,6 % i 2022, hvilket er en præstation, der er "bedre end gennemsnittet". Dette er også tilfældet for forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap, som indsnævredes betydeligt fra 30,5 procentpoint i 2021 til 24 procentpoint i 2022. Mens forskellen i mænds og kvinders beskæftigelsesfrekvens stadig var "gennemsnitlig" med ca. 7 procentpoint i 2022, var den kønsbetingede forskel i deltidbeskæftigelse på den anden side fortsat en af de højeste i EU med 36,7 procentpoint (mod 20,2 procentpoint på EU-plan). Dette hænger bl.a. sammen med den relativt lave andel af børn under tre år i formel børnepasning (23,9 % i 2022 mod 35,7 % i EU), som kombineret med udfordringer med hensyn til kvaliteten af børnepasningstilbud placerer landet i kategorien "bør holdes øje med". Endelig har den reale disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger stort set været stabil (113,6 i 2022) og har været "gennemsnitlig" i de sidste to år.

På det sociale område udgør de uforholdsmæssigt høje boligudgifter en udfordring for mange husholdninger. I løbet af de seneste to år har denne andel været stigende og er nu markeret som "bør holdes øje med". Den ligger på 11,8 % i 2022 sammenlignet med 9,1 % i EU. Dette afspejler delvis de uopfyldte behov for nybyggeri. På den positive side faldt indkomstkventilsatsen, der måler resultaterne med hensyn til uligheder, yderligere i 2022 og er nu "bedre end gennemsnittet". Virkningen af sociale overførsler på fattigdomsbekæmpelse og den andel af befolkningen, der indberettede uopfyldte behov for lægebehandling, er begge "bedre end gennemsnittet", mens andelen af den samlede befolkning og af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse, henholdsvis 20,9 % og 24 % (21,6 % og 24,7 % i EU), er "gennemsnitlig".

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder navnlig fire indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", **står Tyskland ikke umiddelbart**

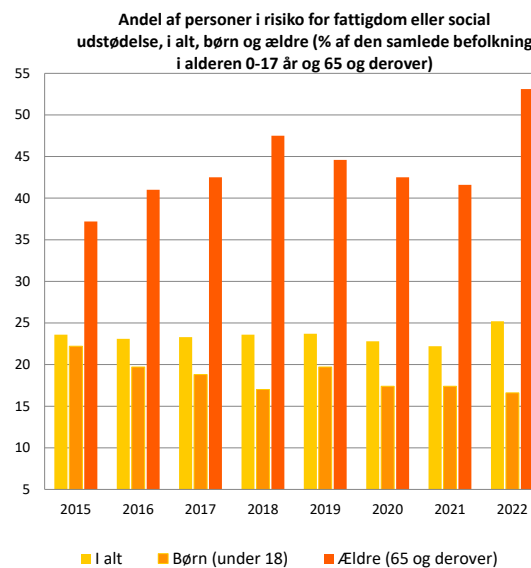

Kilde: Eurostat, [tepsr_sp410].

over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase (se boksen i afsnit 1.5).

Estland

Estland står over for udfordringer på området for social beskyttelse og inklusion. Flere indikatorer på den sociale resultattavle på dette område viser situationer, der er "kritiske" eller "bør holdes øje med". Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse steg med 3 procentpoint til 25,2 % i 2022, hvilket er over EU-gennemsnittet på 21,6 % og "bør holdes øje med". Desuden er risikoen for fattigdom eller social udstødelse for ældre og personer med handicap blandt de højeste i EU (53,1 % og 47,8 % mod 20,2 % og 28,8 % i EU), mens situationen for børn er "bedre end gennemsnittet". I denne forbindelse skal det bemærkes, at virkningen af sociale overførsler (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse faldt fra 31,7 % i 2020 til 28,1 % i 2022, hvilket er et godt stykke under EU-gennemsnittet på 35,3 % og derfor "bør holdes øje med". Ulighed målt ved indkomstkventilsatsen steg fra 5 i 2021 til 5,4 i 2022 (som også "bør holdes øje med") mod et EU-gennemsnit på 4,7 i 2022, hvilket har afbrudt et stærkt og støt fald siden 2014. Estland har et af de højeste niveauer af selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling i EU (9,1 % mod 2,2 % i 2022), hvilket er "kritisk". Adgang til sundhedspleje er fortsat en udfordring i en situation med stigende mangel på sundhedspersonale, høje egenbetalinger og en hurtig aldring af befolkningen.

Kilde: Eurostat [ilc_peps01n], EU-SILC.

På uddannelses- og færdighedsområdet har Estland yderligere muligheder for at mindske skolefrafaldet. Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, steg med 1 procentpoint og nåede op på 10,8 % i 2022. Situationen er følgelig markeret som "bør holdes øje med". Det er vigtigt at forbedre denne dimension for at give fremtidens arbejdsstyrke vigtige tværfaglige færdigheder og kompetencer. Deltagelsesfrekvensen for børn under tre år i formel børnepasning er "bedre end gennemsnittet" efter at være steget betydeligt med 8 procentpoint fra 25,7 % i 2021 til 33,7 % i 2022 (35,7 % i EU). Andelen af befolkningen med som minimum grundlæggende digitale færdigheder, der understøtter den grønne og den digitale omstilling, er "gennemsnitlig" med 56,4 %.

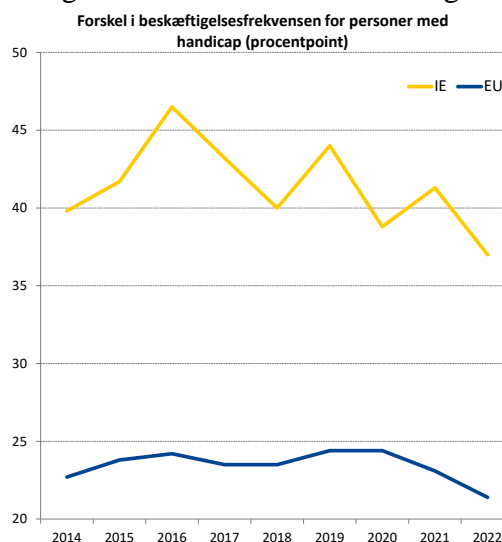
Det estiske arbejdsmarked udviste fortsat gode resultater i 2022 og 2023. De fleste indikatorer på den sociale resultattavle vedrørende "rimelige arbejdsvilkår" viser en positiv udvikling. Beskæftigelsesfrekvensen nåede op på 81,9 % i 2022, og arbejdsløsheden faldt fra 6,9 % i 2020 til 5,6 % i 2022 på trods af en økonomisk afmatning i anden halvdel af 2022. Estland har en af de laveste kønsbetingede forskelle i beskæftigelsesfrekvensen i EU og har ligget i kategorien "de, der præsterer bedst" i de seneste tre år. Andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, lå også under EU-gennemsnittet og faldt i 2022. Samtidig steg forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap betydeligt (med 7,5 procentpoint) i forhold til 2021 og oversteg for første gang EU-gennemsnittet i 2022 (26,2 % mod 21,4 % i EU). Situationen er følgelig markeret som "bør holdes øje med".

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, og navnlig seks indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", konstateres det, at **Estland står over for**

potentielle risici for opadgående social konvergens, som kræver yderligere analyse i anden fase (se boksen i afsnit 1.5).

Irland

Det irske arbejdsmarked klarer sig godt, men sårbare grupper halter bagefter. Med 78,2 % var den irske beskæftigelsesfrekvens rekordhøj i 2022, og arbejdsløsheden nåede et historisk lavt niveau på 4,5 %, hvilket er "bedre end gennemsnittet". Det samme gælder langtidsledigheden. En styrkelse af aktiveringen og beskæftigelsesegnetheden af underrepræsenterede grupper, f.eks. personer med handicap, kvinder, enlige forældre og lavtuddannede, kan bidrage til at afhjælpe manglen på arbejdskraft og færdigheder. Trods en forbedring i 2022 er forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap fortsat stor med 37 procentpoint mod et EU-gennemsnit på 21,4 procentpoint, hvilket placerer Irland blandt de dårligste resultater og placerer landet i en "kritisk situation". Denne forskel forventes afhjulpet med nye arbejdsmetoder og uddannede sagsbehandlere. Andelen af unge, der forlader skolen tidligt, er ofte høj blandt personer med handicap, ligesom de ofte har lavere uddannelsesniveauer. Selv om beskæftigelsesfrekvensen for kvinder er steget i de seneste år, er forskellen i beskæftigelsesfrekvensen vokset til 11,3 procentpoint i 2022 som følge af den hurtigere vækst i beskæftigelsen for mænd, og der "bør holdes øje med" situationen. På den anden side er situationen "bedre end gennemsnittet" med hensyn til andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, som lå på 8,7 %, hvilket er under EU-gennemsnittet.

Note: Forskel i beskæftigelsesfrekvens mellem den samlede befolkning og personer med handicap.

Kilde: Eurostat [hlth_dlm200], EU-SILC

Irlands resultater er stærke inden for uddannelse og færdigheder. Irland ligger i kategorien "de, der præsterer bedst" med hensyn til andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, med 3,7 %, selv efter en vis stigning i 2022. Andelen af voksne med som minimum grundlæggende digitale færdigheder er en af de højeste i EU med 70,5 % (mod et EU-gennemsnit på 53,9 %), hvilket støtter den grønne og den digitale omstilling.

Det irske sociale beskyttelsessystem viste sig at være effektivt med hensyn til at mindske fattigdomsrisici generelt, selv om nogle grupper stadig står over for større risici, og der rapporteres om udfordringer i forbindelse med førskoleundervisning og børnepasning. De sociale overførslers samlede indvirkning på fattigdomsbekæmpelse (56,4 % mod 35,3 % i EU) placerer Irland i kategorien "de, der præsterer bedst". Risikoen for fattigdom eller social udstødelse generelt og for børn er "gennemsnitlig". Sårbare grupper, navnlig enlige forældre, mobile arbejdstagere og personer med handicap samt ældre (over 65 år), står ikke desto mindre over for større risici. Deltagelsesfrekvensen for børn under tre år i formel børnepasning er fortsat markeret som "bør holdes øje med" på trods af en forbedring på 4 procentpoint til 20,6 % i 2022. Prisen for at få adgang til førskoleundervisning og børnepasning er blandt de højeste i EU for de fleste husstandstyper i 2022 og var en vigtig årsag hertil. De igangværende bestræbelser på at forbedre tilgængeligheden og prisoverkommeligheden af børnepasning kan have en positiv indvirkning på deltagelsen og

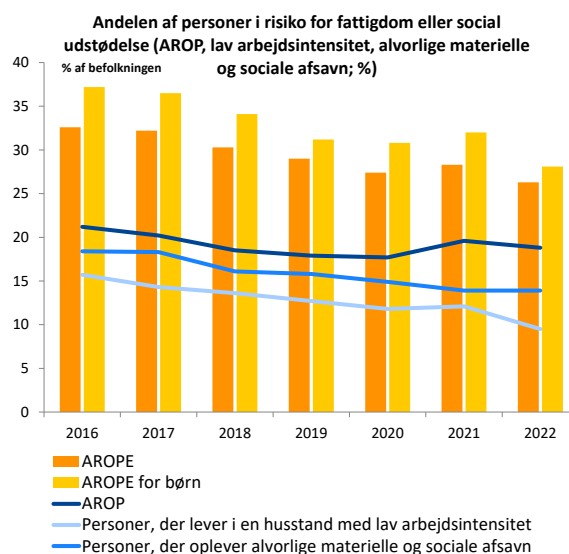
også på kvinders beskæftigelse. Endelig er andelen af husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter "bedre end gennemsnittet". Alligevel har udbuddet af boliger i Irland været markant utilstrækkeligt i mange år. Særligt kritisk er manglen på socialt boligbyggeri og prisoverkommelige boliger, hvilket har resulteret i rekordhøj hjemløshed.

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, og navnlig tre indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", **står Irland ikke umiddelbart over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Grækenland

Det græske arbejdsmarked forbedrede sig og viste sin modstandsdygtighed under covid-19-krisen og energikrisen, selv om landet stadig står over for betydelige udfordringer. I Grækenland var 66,3 % af den samlede befolkning i den erhvervsaktive alder i 2022 i beskæftigelse, hvilket er 8 procentpoint mere end i 2020, selv om det fortsat ligger langt under EU-gennemsnittet på 74,6 %, hvilket afspejler udfordringerne i forbindelse med beskæftigelsesegnerheden i visse befolkningsgrupper. Den sociale resultattavle viser "kritiske situationer" for både unge og kvinder. Navnlig er andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, fortsat høj (15,3 % i 2022 mod 11,7 % i EU), mens beskæftigelsen for kvinder med 55,9 % er en af de laveste i EU, hvilket fører til den største kønsbetingedede forskel i beskæftigelsesfrekvensen i EU (21,0 procentpoint). På den anden side klarer Grækenland sig "gennemsnitligt" med hensyn til forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap, idet arbejdsløsheden og langtidsløsheden blandt personer med handicap faldt til henholdsvis 12,5 % og 7,7 % i 2022. Endelig lå den disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger på 79,9 % i 2022 fortsat under 2008-niveaulet og kræver nøje overvågning i lyset af dens "kritiske situation" og virkningen af den høje inflation.

Risikoen for fattigdom og ulighed faldt, selv om effektiviteten af det sociale beskyttelsessystem og de uopfyldte behov for lægebehandling fortsat udgør alvorlige udfordringer. I 2022 reducerede sociale overførsler (bortset fra pensioner) fattigdommen i Grækenland med 20,3 %, 15 procentpoint under EU-gennemsnittet, hvilket udgør en "kritisk situation". Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse samt andelen for børn faldt yderligere fra 28,3 % og 32 % i 2021 til henholdsvis 26,3 % og 28,1 % i 2022. I begge tilfælde blev situationen forbedret fra "kritisk" til "svag, men i bedring", selv om værdierne stadig ligger et godt stykke over EU-gennemsnittet (21,6 % og 24,7 %). Ulighed målt ved indkomstkventilsatsen faldt også fra 5,8 i 2021 til 5,3 i 2022, hvilket stort set er det samme niveau som i 2020. Andelen af personer, der bor i husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter, faldt fra 33,3 % i 2020 til 26,7 % i 2022 og er således "svag, men i bedring". På baggrund af covid-19-krisen steg selvrapporterede

Kilde: Eurostat [[ilc_pecs01](#)], [[tespr_lm430](#)], [[ilc_li02](#)], [[tespm030](#)], EU-SILC.

uopfyldte behov for lægebehandling til 9 % (6,8 procentpoint over EU-gennemsnittet), hvilket er en "kritisk situation".

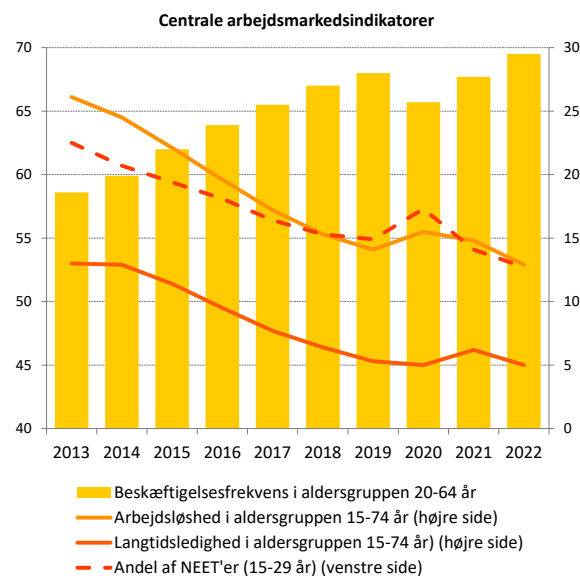
Tilegnelse af digitale færdigheder for voksne er fortsat en prioritet for Grækenland med henblik på den digitale og grønne omstilling. I 2021 havde 52,5 % af den voksne befolkning som minimum grundlæggende digitale færdigheder, dvs. 1,4 procentpoint under EU-gennemsnittet. Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, lå fortsat et godt stykke under EU-gennemsnittet (4,1 % mod 9,6 % i EU), selv om den steg med 0,9 procentpoint i 2022 og er derfor "god, men bør overvåges". Endelig faldt andelen af børn under tre år i formel børnepasning med 3,2 procentpoint til 29,1 % i 2022 og er "gennemsnitlig" (35,7 % i EU).

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder navnlig fem indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", **står Grækenland ikke umiddelbart over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Spanien

Det spanske arbejdsmarked står over for betydelige udfordringer på trods af et robust opsving. Beskæftigelsesfrekvensen steg til 69,5 % i 2022 og oversteg niveauet før krisen (2019) på 68 %. Den ligger dog fortsat et godt stykke under EU-gennemsnittet på 74,6 %, hvilket er en "kritisk situation".²⁶⁸ Som følge af den nedadgående tendens ændrede arbejdsløsheden og dens langsigtede komponent sig fra en "kritisk situation" til "svag, men i bedring" i 2022, selv om den fortsat lå betydeligt over EU-gennemsnittet (henholdsvis 12,9 % mod 6,2 % og 5 % mod 2,4 %)¹. Andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, faldt til 12,7 % i 2022, men "bør stadig holdes øje med". Ungdomsarbejdsløsheden er fortsat høj og når op på 52,4 % i Melilla, 44,4 % i Ceuta og 43,9 % i regionen i den yderste periferi De Kanariske Øer. Mere positivt er den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen "gennemsnitlig", og forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap placerer Spanien i kategorien "de, der præsterer bedst". Samtidig er væksten i den disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger fortsat "kritisk" og ligger stadig under 2008-basisniveauet.

Kilde: Eurostat, [lfsi_emp_a], [une_rt_a], [une_ltu_a], [edat_lfse_20], EU LFS.

Spanien står over for udfordringer med hensyn til unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, samtidig med at landet klarer sig relativt godt med hensyn til digitale færdigheder. Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, steg en smule i 2022 til 13,9 % (mod 9,6 % i EU). Situationen blev derfor forværret fra "svag, men i bedring" til "kritisk". Der er fortsat regionale forskelle med særligt høje niveauer i øst og syd og forværrede resultater i de østlige og nordvestlige regioner. På den anden side klarer Spanien sig "bedre end gennemsnittet" med hensyn til digitale færdigheder, idet 64,2 % af den voksne befolkning som minimum havde grundlæggende digitale færdigheder i 2021 (mod 53,9 % i EU), hvilket sammen med en mere generel opkvalificering og omskoling af arbejdsstyrken støtter den grønne og den digitale omstilling.

Spanien oplever udfordringer i forbindelse med social beskyttelse og inklusion. Både den samlede andel af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse og indkomstkvintilsatsen er "svag, men i bedring", selv om niveauerne stadig er relativt høje, nemlig henholdsvis 26 % og 5,6 i 2022. Desuden lå andelen af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse på 32,2 % i 2022 (7,5 procentpoint over EU-gennemsnittet i 2022) og er forblevet i en "kritisk situation" i de seneste tre år. I den forbindelse er de sociale overførsels indvirkning på fattigdomsbekæmpelse (27,4 % mod 35,3 % i EU i 2022) forholdsvis lav og "bør holdes øje med". På den positive side klarer Spanien sig fortsat "bedre end gennemsnittet" med hensyn til de selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling. Andelen af børn under tre år i formel børnepasning er "god, men bør overvåges" på grund af

²⁶⁸ Note: Definitionen af Spaniens beskæftigelses- og arbejdsløshedsprocent er forskellig i 2021 og 2022, da Spanien medtager midlertidige afskedigelser i definitionen (se Eurostat Metadata).

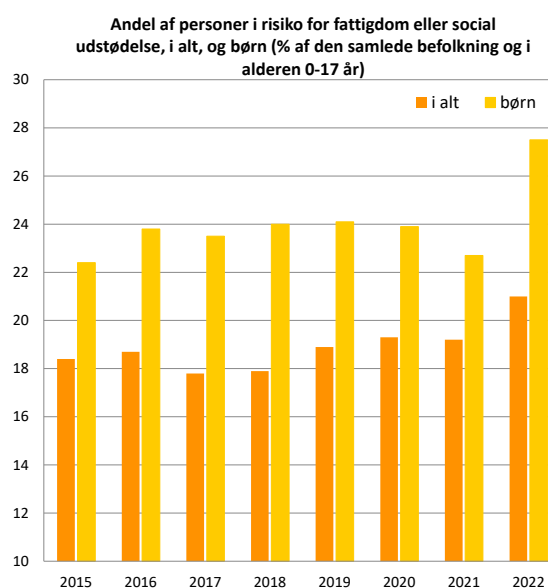
et betydeligt fald i 2022 (fra 55,3 % til 48,6 %), delvis som følge af vedvarende problemer med prisoverkommelighed.

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, og navnlig seks indikatorer, der markeres som "kritiske" eller "bør holdes øje med", konstateres det, at **Spanien står over for potentielle risici for opadgående social konvergens, som kræver yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Frankrig

Frankrig har et stærkt socialsikringsystem, men står over for åbenlyse fattigdomsrisici.

Samlet set klarer Frankrig sig "bedre end gennemsnittet" med hensyn til virkningen af sociale overførsler (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse, og andelen af befolkningen i risiko for fattigdom eller social udstødelse (AROPE) lå i 2022 lidt under EU-gennemsnittet (21,0 % mod 21,6 %). Ikke desto mindre steg andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse med 1,8 procentpoint fra år til år, hvilket afveg fra tendensen for personer født i EU²⁶⁹. I en situation med stigende inflation steg andelen af børn i risiko for fattigdom og social udstødelse betydeligt (med 4,7 procentpoint) til 27,4 % i 2022²⁷⁰, hvilket er et godt stykke over EU-gennemsnittet på 24,7 %. Begge tendenser "bør holdes øje med". Væksten i husstandenes disponible bruttoindkomst lå fortsat 1,1 procentpoint under EU-gennemsnittet i 2021. Ulighed målt ved indkomstkventilsatsen er fortsat "gennemsnitlig", men har dog generelt været stigende siden 2018. Regionerne i den yderste periferi klarer sig betydeligt dårligere end det franske hovedland på alle områder af den sociale resultattavle.

Kilde: Eurostat [ilc_peps01n], EU-SILC

Resultaterne på det franske arbejdsmarked fortsatte med at blive bedre på trods af en økonomisk afmatning i andet halvår 2022, stigende forsyningsflaskehalse og høje energipriser. Mellem 2021 og 2022 faldt arbejdsløsheden med 0,6 procentpoint til 7,3 % (7,2 % i andet kvartal 2023), hvilket er det laveste niveau siden 2008. Den ligger dog i kategorien "bør holdes øje med", da resultaterne i forhold til EU-gennemsnittet forværredes for anden gang²⁷¹. Ungdomsarbejdsløsheden og andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, er også blevet forbedret, selv om den fortsat er høj i regionerne i den yderste periferi. Integrationen af visse sårbare grupper på arbejdsmarkedet er fortsat en udfordring, navnlig for personer født uden for EU og personer med et lavt uddannelsesniveau. Den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen er "bedre end

²⁶⁹ Brud i serier: FR-SILC-undersøgelsen omfatter i 2022 for første gang fire oversøiske departementer (Fransk Guyana, Réunion, Martinique og Guadeloupe).

²⁷⁰ Denne stigning forekommer høj på trods af medtagelsen af ovennævnte oversøiske departementer.

²⁷¹ Definitionen af Frankrigs beskæftigelses- og arbejdsløshedsprocent er forskellig i 2021 og 2022, da Frankrig medtager midlertidige afskedigelser i definitionen (se Eurostat Metadata).

gennemsnittet" (5,8 procentpoint i 2022 mod 9,1 procentpoint på EU-plan). Forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap faldt fra 2021 til 2022 med 3,3 procentpoint, men er fortsat betydelig på 20,8 procentpoint.

Frankrig klarer sig generelt godt med hensyn til indikatorerne på den sociale resultattavle for lige muligheder. Andelen af voksne med som minimum grundlæggende digitale færdigheder samt unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, er "gennemsnitlig" (henholdsvis 62 % i 2021 og 7,6 % i 2022). Frankrig ligger i kategorien "de, der præsterer bedst" med hensyn til andelen af børn under tre år i formel børnepasning. Ikke desto mindre er uddannelsessystemet præget af en betydelig andel af personer med ringe færdigheder og store uligheder.

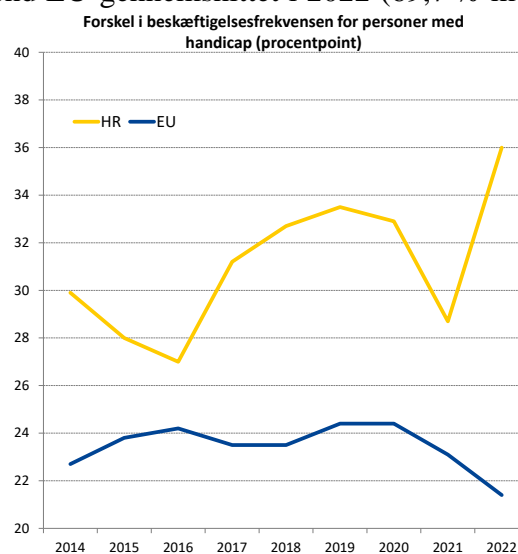
I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder navnlig tre indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", **står Frankrig ikke umiddelbart over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Kroatien

Kroatien oplevede et robust opsving i 2021 og 2022, men står stadig over for betydelige udfordringer på arbejdsmarkedet. Trods visse forbedringer siden 2021 var beskæftigelsesfrekvensen stadig betydeligt lavere end EU-gennemsnittet i 2022 (69,7 % mod 76,4 %) og har været "kritisk" i to år i træk. Selv om arbejdsløsheden og langtidsledigheden ligger tæt på EU-gennemsnittet (på henholdsvis 7 % og 2,4 % i 2022), ligger procentdelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, stadig i kategorien "bør holdes øje med" med 13,3 % i 2022 mod 11,7 % i EU, selv efter et lille fald i forhold til det foregående år. Forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap er "kritisk" med et af de højeste niveauer (36 procentpoint mod et gennemsnit på 24,4 procentpoint i EU) og tendens til forværring.

Kroatien står over for visse udfordringer for så vidt angår social beskyttelse og social inklusion. Selv om andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse fortsat ligger under EU-gennemsnittet for både den samlede befolkning (19,9 % mod 21,6 %) og for børn (18,1 % mod 24,7 %), har virkningen af sociale overførsler (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse været "kritisk" siden 2020, idet den i 2022 var betydeligt lavere (20,4 %) end EU-gennemsnittet (35,3 %). Dette skal overvåges nøje, også i forhold til den mulige indvirkning af de nuværende høje leveomkostninger på fattigdomsrisikoen.

Kroatien klarer sig relativt godt med hensyn til andelen af unge, der forlader skolen tidligt, og digitale færdigheder. Kroatien ligger stadig i kategorien "de, der præsterer bedst" med hensyn til andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, som lå på 2,3 % i 2022 (EU-gennemsnittet lå på 9,6 %). Andelen af voksne med som minimum grundlæggende digitale færdigheder lå med 63,3 % også "bedre end gennemsnittet" (mod EU-gennemsnittet på 53,9 %) i 2021, hvilket støtter den grønne og den digitale omstilling. På den anden side er

Kilde: Eurostat, [tepsr_sp200], EU-SILC

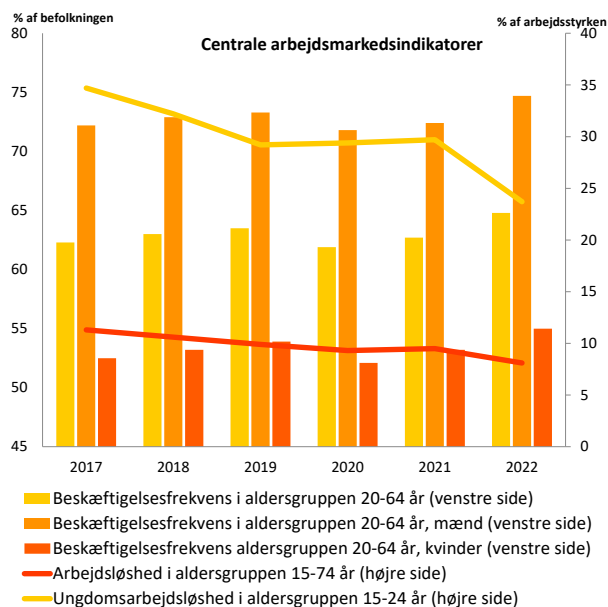
andelen af børn under tre år i formel børnepasning for nylig faldet betydeligt (fra 33,3 % i 2021 til 27,5 % i 2022), hvilket bringer den 8,2 procentpoint under EU-gennemsnittet og derfor "bør holdes øje med".

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder navnlig fem indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", **står Kroatien ikke umiddelbart over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Italien

Trods et robust opsving i beskæftigelsen står Italien over for store udfordringer på arbejdsmarkedet.

Nogle indikatorer på den sociale resultattavle vedrørende "rimelige arbejdsvilkår" peger i retning af en "kritisk situation". Selv om beskæftigelsesfrekvensen nåede et rekordhøjt niveau på 64,8 % i 2022, ligger den næsten 9,8 procentpoint under EU-gennemsnittet, hvilket gør Italien til en af de lande, der klarer sig dårligst i EU. Den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen var på 19,7 procentpoint i 2022 og har ligget stabilt siden 2020. Sammenlignet med EU-gennemsnittet er den næsten dobbelt så høj (10,7 %), hvilket viser en "kritisk situation". Andelen af ufrivilligt deltidsarbejde er desuden stadig høj, navnlig for unge og mænd. Væksten i den disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger på 94,6 % i 2021 lå endvidere stadig betydeligt under EU-gennemsnittet på 109,9 % i forhold til 2008 og faldt til 93,8 % i 2022 med høj inflation, hvilket også tyder på en "kritisk situation". På den anden side

Kilde: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], EU LFS.

forbedredes Italiens resultater med hensyn til arbejdsløshed og dens langsigtede komponent, og for begge indikatorer er scoren "svag, men i bedring" i 2022. Med hensyn til forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap ligger Italien endelig konsekvent blandt "de, der præsterer bedst".

Selv om situationen for unge viser tegn på forbedring, står Italiens uddannelsessystem fortsat over for udfordringer.

Navnlig lå andelen af voksne med som minimum grundlæggende digitale færdigheder i Italien på 45,6 % i 2021 og dermed et godt stykke under EU-gennemsnittet (53,9 %). Derfor befinder landet sig i en situation, der "bør holdes øje med", også i lyset af dette områdes betydning for den grønne og den digitale omstilling. Situationen for unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, og unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, er blevet en smule bedre i forhold til det foregående år og er nu "svag, men i bedring". Med 19 % har Italien imidlertid fortsat en af de højeste andele unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, i EU (EU-gennemsnit: 11,7 %).

Med hensyn til social beskyttelse og inklusion er der mulighed for yderligere forbedringer på trods af de seneste fremskridt.

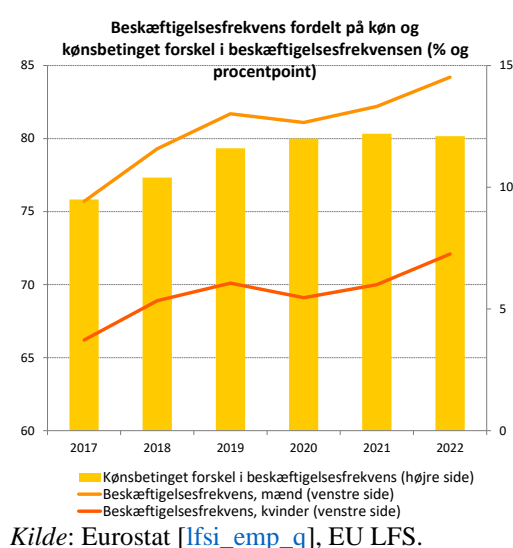
Tre indikatorer på området "social beskyttelse og inklusion" er "bør holdes øje med", og for alle indikatorer — med undtagelse af selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling — klarer Italien sig dårligere end EU-gennemsnittet. I 2022 faldt den samlede andel af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse en smule til 24,4 %, selv om den fortsat er høj, og risikoen for fattigdom i sig selv forblev uændret i forhold til 2021. Tilsvarende faldt andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse for børn også fra 29,7 % i 2021 til 28,5 % i 2022. Desuden reducerede sociale overførsler i 2022 kun fattigdommen med 25,8 % i Italien (sammenlignet med 35,3 % i EU). Situationen er følgelig markeret som "bør holdes øje med". Endelig udviser indkomstuligheder målt ved indkomstkventilsatsen den samme dynamik som fattigdom: Selv om andelen (5,6 %) faldt en smule i 2022, er situationen markeret som "bør holdes øje med".

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, og navnlig otte indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", konstateres det, at **Italien står over for potentielle risici for opadgående social konvergens, som kræver yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Cypern

Det cypriotiske arbejdsmarked klarer sig generelt på linje med EU-gennemsnittet, men nogle befolkningsgrupper står stadig over for udfordringer. Beskæftigelsesfrekvensen nåede op på 77,9 % i 2022 og steg yderligere til 79,0 %, hvilket er næsten rekordhøjt, i andet kvartal 2023 (mod 75,4 % i EU). Samtidig var arbejdsløsheden forholdsvis lav, nemlig 6,8 % i 2022, selv om den stadig lå lidt over EU-gennemsnittet på 6,2 %, mens dens langsigtede komponent med 2,3 % var på linje hermed (2,4 % i EU) efter en lille stigning i 2021. Forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap i Cypern ligger med 25,7 procentpoint tæt på EU-gennemsnittet og er faldet i forhold til det foregående år. Samtidig er integrationen af unge og kvinder på arbejdsmarkedet fortsat svag. Andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, er stadig meget høj, nemlig 14,7 % (mod 11,7 % i EU), med en forværring i forhold til EU-gennemsnittet i forhold til det foregående år (på trods af faldet i absolutte tal). Det betyder, at situationen er ændret fra en situation, der "bør holdes øje med", til en "kritisk situation". Selv om beskæftigelsesfrekvensen steg for både mænd og kvinder, skal der "holdes øje med" den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen for andet år i træk på grund af dens relativt høje og stigende niveau (12,1 procentpoint mod 10,7 procentpoint i EU). Andelen af børn under tre år i formel børnepasning lå på 24,4 % i Cypern, hvilket er et godt stykke under EU-gennemsnittet (35,7 %) efter et betydeligt fald i forhold til det foregående år. Da formel børnepasning er vigtig for, at personer med omsorgsforpligtelser kan deltage på arbejdsmarkedet, er dette en situation, der "bør holdes øje med". Endelig ligger den reale disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger stadig under 2008-niveauet efter en mindre forværring fra 2021. Det betyder, at der er tale om en situation, der "bør holdes øje med".

Udviklingen af færdigheder viser forbedringer, men der er stadig visse udfordringer. Andelen af unge der forlader uddannelsessystemet faldt fra 10,2 % i 2021 til 8,1 % i 2022, og situationen er nu "bedre end gennemsnittet". Andelen af voksne med som minimum grundlæggende digitale færdigheder er temmelig lav med 50,2 % i 2021 (mod 53,9 % i EU) og "bør holdes øje med", også i lyset af dette områdes betydning for den grønne og den digitale omstilling.

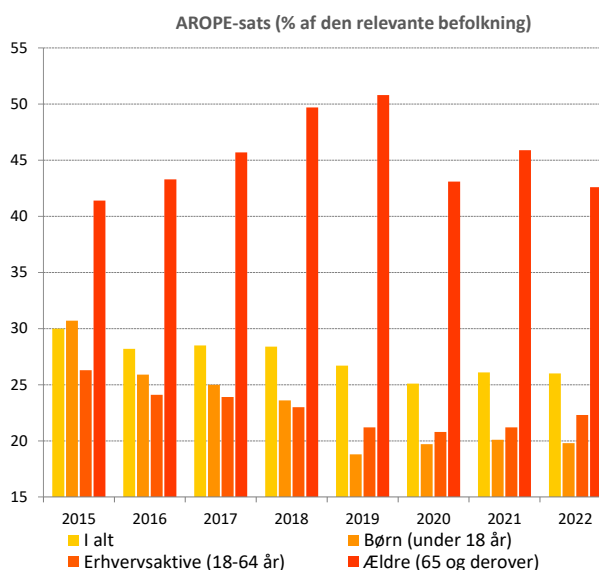
Det sociale beskyttelsessystem støtter tilsyneladende effektivt gode sociale resultater i Cypern. Risikoen for fattigdom eller social udstødelse ligger på 16,7 % i 2022 (mod 21,6 % i EU), herunder for børn (18,1 % mod 24,7 % i EU), og landet klarer sig "bedre end gennemsnittet" for begge dimensioner. Dette afspejler bl.a. virkningen af sociale overførsler (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse, som er "gennemsnitlig" (31,2 % mod 35,3 % i EU), og de lave boligudgifter, som placerer Cypern i kategorien "de, der præsterer bedst". De selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling er med 0,1 % et af de laveste i EU, hvor landet igen ligger i kategorien "de, der bedst præsterer".

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder navnlig fem indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", **står Cypern ikke umiddelbart**

over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase (se boksen i afsnit 1.5).

Letland

Letland klarer sig gennemsnitligt på nogle områder, men landet står generelt over for betydelige udfordringer på det sociale område. Selv om den gennemsnitlige andel af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse ligger på 26 % i 2022, er den en af de højeste i EU og ligger et godt stykke over EU-gennemsnittet på 21,6 %. Efter en forværring af landets relative resultater i denne henseende i to på hinanden følgende år er dette nu en "kritisk situation". Desuden er 42,6 % af de ældre i risiko for fattigdom eller social udstødelse, hvilket er betydeligt mere end i den samlede befolkning. Indkomstuligheden har også vedvarende været "kritisk" i de seneste tre år med en af de højeste indkomstkventilsatser (6,3 i 2022 mod 4,7 i EU). Reformen af mindsteindkomsten (der kæder den garanterede mindsteindkomsttærskel sammen med medianlønnen) og stigningen i mindstelønnen (til mindst 620 EUR i 2023 og mindst 700 EUR fra 2024) har til formål at tackle udfordringer i forbindelse med fattigdom og ulighed. Virkningen af disse tiltag er imidlertid indtil videre blevet påvirket af den høje, om end nu faldende, inflation i Letland i de første måneder af 2023 og slutningen af 2022. Der meldes om en forværring for så vidt angår uopfyldte behov for lægebehandling, som berørte 5,4 % af befolkningen i 2022 (mod 2,2 % i EU). Det betyder, at der er tale om en "kritisk situation". Dette følger efter en situation, der blev betegnet "svag, men i bedring" i 2021, og som faldt sammen med yderligere midlertidige investeringer i sundhedspleje for at afbøde virkningerne af covid-19-pandemien. Den igangværende sundhedsreform forventes mere strukturelt at give befolkningen en bredere dækning og lovpligtige sundhedsydelser af højere kvalitet.

Kilde: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

Det lettiske arbejdsmarked er kommet sig hurtigt efter covid-19-krisen. I 2022 steg beskæftigelsesfrekvensen til 77,0 % (fra 75,3 % i 2021) og forblev kun en smule under niveauet før pandemien, dvs. den var "gennemsnitlig". Letland ligger i kategorien "de, der præsterer bedst" med hensyn til den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen, og er "gennemsnitlig" i forhold til unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse. Landet har tidligere også ligget i kategorien "de, der præsterer bedst" med hensyn til forskel i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap, men ligger nu i kategorien "gennemsnitlig" på grund af en nylig stigning, selv om det stadig ligger lidt under EU-gennemsnittet (20,8 procentpoint mod 21,4 procentpoint i 2022).

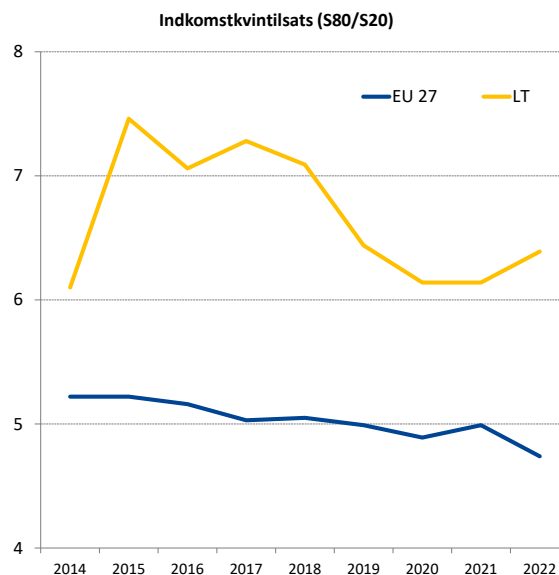
Overordnet set ligger Letland i kategorien "gennemsnitlig" med hensyn til uddannelse og færdigheder. Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, var på 6,7 % i 2022 (mod 9,6 % i EU) efter et yderligere fald fra 7,3 % i 2021. Den positive tendens siden 2016 forventes at fortsætte med den nylige indførelse af reformer på erhvervsuddannelsesområdet, der sikrer øget fleksibilitet. Andelen af voksne med som minimum grundlæggende digitale færdigheder lå på 50,8 % (mod 53,9 % i EU). Dvs. der er tale om en "gennemsnitlig" præstation på et område, der støtter den grønne og den digitale omstilling.

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder navnlig tre indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", **står Letland ikke umiddelbart over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Litauen

Litauen står over for udfordringer med hensyn til social inklusion og social beskyttelse.

Det sociale sikkerhedsnets tilstrækkelighed er fortsat lav, og der er forskellige former for ineffektivitet og fragmentering i planlægningen, tilrettelæggelsen og leveringen af sociale tjenester. Den faldende tendens i andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse til 23,5 % i 2021 vendte for nylig med en stigning til 24,6 % i 2022. Der er følgelig tale om en situation, der "bør holdes øje med". Desuden er ulighed målt ved indkomstkventilsatsen blandt de højeste i EU og har været "kritisk" i de seneste to år. I 2022 var indkomsten for de rigeste 20 % af befolkningen mere end seks gange højere end indkomsten for de fattigste 20 % og har været let stigende siden 2021, mens der var tale om et fald i EU. På den positive side ligger Litauen for tredje år i træk i kategorien "de, der præsterer bedst" med hensyn til væksten i den disponible husstandsindkomst, hvilket er et tegn på, at landet fortsat er på vej op. Med hensyn til andelen af husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter er resultaterne "bedre end gennemsnittet".

Kilde: Eurostat [tessi180], EU LFS.

Der er stadig udfordringer med hensyn til udvikling af færdigheder. Andelen af voksne med som minimum grundlæggende digitale færdigheder (48,8 % i 2022) lå et godt stykke under EU-gennemsnittet (53,9 %). Derfor befinder landet sig i en situation, der "bør holdes øje med", også i lyset af de voksende behov for færdigheder, som kan understøtte den grønne og den digitale omstilling. Der blev konstateret en betydelig forbedring i andelen af børn under tre år i formel børnepasning mellem 2020 og 2022 (fra 16,2 % til 22,8 %), men den er stadig blandt de laveste i EU og under niveauet før pandemien (2019) på 26,6 %. I de seneste tre år har der derfor været tale om en situation, der "bør holdes øje med". Omvendt blev Litauens resultater med hensyn til unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, forbedret fra "god, men bør overvåges" i 2020 til "de, der præsterer bedst" i 2022.

Efter covid-19-krisen var der et kraftigt opsving på arbejdsmarkedet generelt, mens situationen for personer med handicap forværredes. Den samlede beskæftigelsesfrekvens lå på 79,0 % i 2022 (en stigning fra 77,4 % i 2021), hvilket er "bedre end gennemsnittet" (76,2 % i EU) i lighed med tidligere år. Samtidig steg forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap fra 23,9 procentpoint i 2021 til 35 procentpoint (mod 21,4 procentpoint i EU), den anden forværring i to på hinanden følgende år (fra "bedre end gennemsnittet" til "kritisk"). Både langtidsløsheden og andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, blev forbedret (sidstnævnte fra 13 % i 2020 til 10,7 % i 2022), således at situationen er ændret fra en situation, der "bør holdes øje med" i 2020, til en "gennemsnitlig" situation i 2021 og 2022. Endelig ligger Litauen traditionelt i kategorien "de, der præsterer bedst" med hensyn til den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen med en indikatorværdi på 0,8 procentpoint og en relativt høj beskæftigelsesfrekvens for både mænd og kvinder (henholdsvis 79,4 % og 78,6 % i 2022).

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, og navnlig fem indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", herunder en indikator, der er blevet forværret med tiden, konstateres det, at **Litauen står over for potentielle risici for opadgående social konvergens, som kræver yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Luxembourg

Arbejdsmarkedet i Luxembourg kom sig hurtigt efter covid-19-krisen og er fortsat modstandsdygtigt på trods af en nylig afmatning i den økonomiske aktivitet. Dette afspejles i de generelt gode resultater på området "rimelige arbejdsvilkår". Beskæftigelsesfrekvensen nåede et nyt højt niveau (74,8 %) i 2022, lidt over EU-gennemsnittet, mens arbejdsløsheden faldt til 4,6 %. Langtidsledigheden steg i 2020 og 2021, men faldt tilbage til det lave niveau før pandemien i 2022 (1,3 %), hvilket nu er "bedre end gennemsnittet". Dette er også

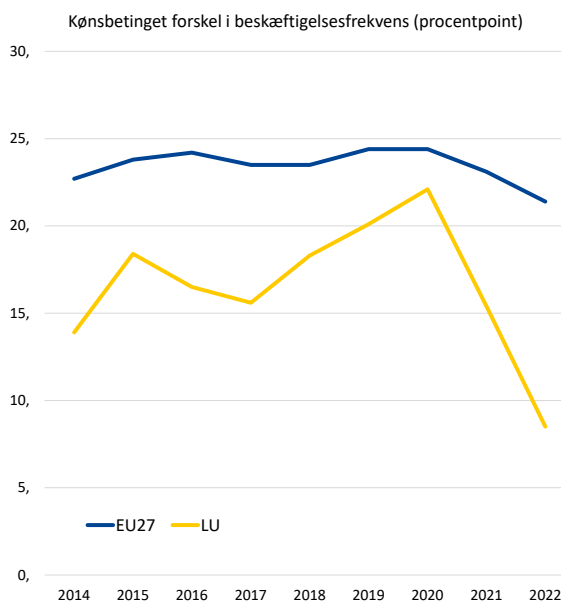
tilfældet for den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen, som indsnævredes betydeligt fra 7,4 procentpoint i 2021 til 6,5 procentpoint i 2022. For andet år ligger Luxembourg desuden i kategorien "de, der præsterer bedst", med hensyn til forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap²⁷² (8,5 procentpoint mod 21,4 procentpoint i EU). Selv om andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, fortsat ligger langt under EU-gennemsnittet, steg den i 2020 og 2021, men faldt betydeligt til 6,8 % i 2022 og blev "bedre end gennemsnittet". Selv om indekset for den reale disponible

bruttohusstandsindkomst pr. indbygger

(2008 = 100) med 111,9 ligger tæt på EU-gennemsnittet (109,5), er det i kategorien "bør holdes øje med" på grund af det lille fald på et tidspunkt, hvor andre medlemsstater oplevede en stigning.

Luxembourg klarer sig godt med hensyn til uddannelse og færdigheder. Landet er for det meste "bedre end gennemsnittet" på dette politikområde. Selv om andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, steg under pandemien, faldt den betydeligt i 2022 og blev "bedre end gennemsnittet". I 2021 havde 63,8 % af den voksne befolkning som minimum grundlæggende digitale færdigheder, dvs. næsten 10 procentpoint over EU-gennemsnittet, hvilket støtter den grønne og den digitale omstilling. Luxembourg er også fortsat blandt de medlemsstater, der har den højeste andel af børn under tre år i formel børnepasning, selv om situationen på grund af en betydelig forværring i 2022 (fra 62 % i 2021 til 54,7 %) nu er "god, men bør overvåges".

Den sociale situation er generelt god i Luxembourg, men der er udfordringer i forbindelse med boligudgifter¹. I 2022 registrerede landet betydelige forbedringer i andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse generelt, og især for børn. Situationen var således "bedre end gennemsnittet" på begge områder. De sociale overførslers indvirkning på fattigdomsbekæmpelse og de selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling er henholdsvis "gennemsnitlig" og "bedre end gennemsnittet". Derimod er andelen af uforholdsmæssigt høje boligudgifter faldet betydeligt fra "bedre end gennemsnittet" til en "kritisk situation", hvilket afspejler virkningen af meget høje stigninger i boligpriserne.

Kilde: Eurostat [tepsr_sp200], EU-SILC.

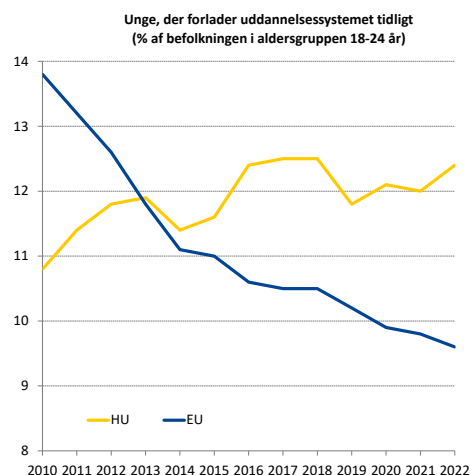
²⁷² Der er et brud i alle serier i alle EU-SILC-baserede indikatorer for Luxembourg i 2021, 2022 og 2023.

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder navnlig én indikator, der er markeret som "kritisk" eller "bør holdes øje med", **står Luxembourg ikke umiddelbart over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Ungarn

Ungarn står over for betydelige udfordringer med hensyn til uddannelse og udvikling af færdigheder.

Navnlig er andelen af børn under tre år i formel børnepasning lav (12,9 % i 2022 mod 35,9 % i EU) og har været faldende siden 2021. Situationen har derfor været "kritisk" i de seneste to år. Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, forblev også i en "kritisk situation" og steg fra 12,0 % i 2021 til 12,4 % i 2022 mod en faldende tendens i EU. For romaerne var denne andel seks gange højere end for resten af befolkningen i 2021 (60,8 % mod 9,3 %). Ungarns andel af voksne med som minimum grundlæggende digitale færdigheder (49,1 %) er desuden lavere end EU-gennemsnittet (53,9 % i 2021) og "bør holdes øje med", idet andelen er særligt lav blandt lavtuddannede, arbejdsløse og personer over 55 år. Håndtering af disse udfordringer med hensyn til uddannelse og færdigheder kan bidrage til at afhjælpe manglen på arbejdskraft og færdigheder og støtte den retfærdige grønne og digitale omstilling.

Kilde: Eurostat, [sdg_04_10], EU LFS.

Ungarn står over for udfordringer på det socialpolitiske område, som forværres af den høje inflation. Sociale overførsler reducerer indkomstfattigdommen med 36,7 % i Ungarn, hvilket stort set er på linje med EU-gennemsnittet. Der bør dog "holdes øje" med situationen i betragtning af det betydelige fald i indikatoren i forhold til det foregående år²⁷³. Mens risikoen for fattigdom og social udstødelse i Ungarn er "gennemsnitlig" for den samlede befolkning og "bedre end gennemsnittet" for børn (henholdsvis 18,4 % og 18,1 %), er andelen af alvorlige materielle og sociale afsavn en af de højeste i EU (9,1 % i 2022). Andelen af husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter steg kraftigt fra 2,4 % i 2021 ("bedre end gennemsnittet") til 8,1 % i 2022 ("bør holdes øje med"), hvilket forværrede de høje leveomkostninger for mange lavindkomsthusholdninger.

Det ungarske arbejdsmarked klarede sig godt under covid-19-krisen, selv om resultaterne for visse sårbare grupper stadig halter bagefter. Arbejdsmarkedet kom sig hurtigt med resultater, der er "bedre end gennemsnittet" med hensyn til "rimelige arbejdsvilkår" (eller "de, der præsterer bedst" med hensyn til vækst i den disponible bruttohusstandsindkomst), og beskæftigelsesfrekvensen nåede et rekordhøjt niveau på 80,2 % i 2022. Nogle sårbare grupper står dog stadig over for betydelige hindringer, når det drejer sig om at få adgang til og trives på arbejdsmarkedet. Mens den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen ligger på 9,8 procentpoint i 2022 og stadig er "gennemsnitlig", steg forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap med 3,6 procentpoint til et meget højt niveau på 32,4 procentpoint (mod 21,4 % i EU). Der er nu tale om en "kritisk situation", som tidligere var en situation, der "bør holdes øje med". Desuden ligger

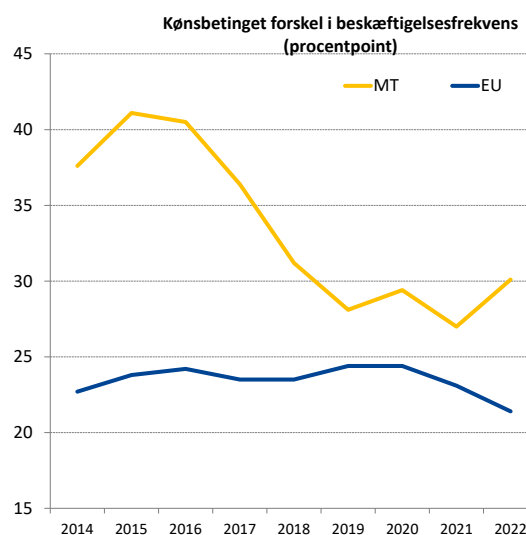
²⁷³ Der er et brud i serierne for denne indikator i 2022 for næsten alle medlemsstater, herunder Ungarn, men (ikke-offentliggjorte) indikatorværdier beregnet af Eurostat på grundlag af den gamle metode giver et lignende fald i 2022 og stort set den samme vurdering ("bør holdes øje med"). Det betyder, at de tilknyttede konklusioner er uændrede.

beskæftigelsesfrekvensen for lavtuddannede og romaer væsentligt under gennemsnittet (henholdsvis 38,7 % og 45,9 % for aldersgruppen 15-64 år mod 74,4 % i gennemsnit).

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, og navnlig seks indikatorer, der markeres som "kritiske" eller "bør holdes øje med", konstateres det, at **Ungarn står over for potentielle risici for opadgående social konvergens, som kræver yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Malta

Maltas arbejdsmarked klarer sig generelt godt, men nogle befolkningsgrupper står stadig over for udfordringer. Beskæftigelsesfrekvensen i Malta var blandt de højeste i EU med 81,1 % i 2022 (82,7 % i første kvartal 2023), hvilket sammen med udviklingen i husstandenes disponible bruttoindkomst pr. indbygger resulterede i en situation, der var "bedre end gennemsnittet". Arbejdsløsheden nåede et historisk lavpunkt på 2,9 % i 2022, mens andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, faldt hurtigt fra 9,5 % i 2021 til 7,2 % i 2022 (mod 11,7 % i EU), hvilket placerer Malta i kategorien "de, der præsterer bedst" på begge områder. Med en lille stigning til 1 % i 2022 er langtidsledigheden "god, men bør overvåges", selv om den fortsat ligger et godt stykke under EU-gennemsnittet (på 2,4 %). Den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen er stadig "svag, men i bedring" med 13,1 procentpoint i 2022, hvilket er over EU-gennemsnittet på 10,7 procentpoint, selv om den er faldet med 3,3 procentpoint i forhold til 2021. Endelig står personer med handicap over for udfordringer med hensyn til integration på arbejdsmarkedet, hvilket fremgår af en relativt stor og voksende forskel i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap. Situationen er følgelig markeret som "bør holdes øje med". Efter at have stabiliseret sig på et relativt højt niveau i 2019 fortsatte forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap med at vokse i 2022 (med 3,1 procentpoint) og nåede op på 30,1 procentpoint, dvs. mere end EU-gennemsnittet (21,4 procentpoint).

Kilde: Eurostat, [tepsr_sp200], EU-SILC.

Maltas uddannelsessystem klarer sig generelt godt, men der er stadig udfordringer for unge. Andelen af børn under tre år i formel børnepasning lå på 43,1 % i 2022 (mod 35,7 % i EU), hvilket er "bedre end gennemsnittet". Selv om andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, faldt med 0,6 procentpoint til 10,1 % i 2022, faldt den relative andel af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt. Dette er en situation, der "bør holdes øje med", hvilket står i skarp kontrast til de gode resultater med hensyn til andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse. I 2021 havde 61,2 % af alle voksne som minimum grundlæggende digitale færdigheder i Malta (selv om der er store forskelle mellem færdighedsniveauerne), hvilket ligger over EU-gennemsnittet på 53,9 % og støtter den digitale og grønne omstilling.

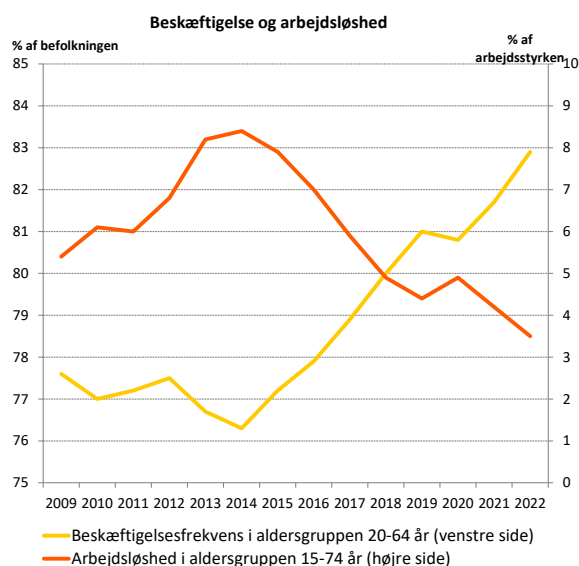
Maltas sociale situation er generelt god, selv om der registreres udfordringer med hensyn til sociale overførsels indvirkning på fattigdomsbekæmpelse. Risikoen for

fattigdom og indkomstulighed er "gennemsnitlig" i Malta. I 2022 lå andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse generelt og for børn på henholdsvis 20,1 % og 23,1 % (mod 21,6 % og 24,7 % i EU). Malta var "bedre end gennemsnittet" med hensyn til andelen af husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter, som lå på 2,9 % (mod 9,1 % i EU), og med hensyn til selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling (0,3 % mod 2,2 % i EU). Indvirkningen af sociale overførsler (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse er imidlertid lav i Malta med 26,4 %, hvilket er et godt stykke under EU-gennemsnittet på 35,3 % og derfor "bør holdes øje med".

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder navnlig tre indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", **står Malta ikke umiddelbart over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Nederlandene

Den nederlandske økonomi kom sig hurtigt efter covid-19-krisen og klarer sig fortsat relativt godt med hensyn til alle indikatorer på den sociale resultattavle vedrørende arbejdsmarkedet. Beskæftigelsesfrekvensen nåede op på 82,9 % i 2022 (83,6 % i andet kvartal 2023), hvilket er en af de højeste i EU, mens arbejdsløsheden fortsat var meget lav (3,5 % i 2022). Andelen af unge, der hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse, er fortsat blandt de laveste i EU, selv om den steg marginalt i 2022 (med 0,3 procentpoint til 4,2 %) i forhold til en nedadgående tendens i EU (hvilket resulterede i en forringelse fra "de, der præsterer bedst" til "god, men bør overvåges"). På baggrund af disse generelt meget gode resultater forværrede covid-19-pandemien risiciene for et stærkt segmenteret arbejdsmarked, som fortsat er en af de største strukturelle udfordringer i Nederlandene. Mens den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen lå et godt stykke under EU-gennemsnittet (7,9 procentpoint mod 10,7 procentpoint) i 2022, er deltidsbeskæftigelse udbredt, navnlig for kvinder. Dette resulterer i en af de største kønsbetingede forskelle i deltidsbeskæftigelse i EU (42,3 procentpoint i forhold til EU-gennemsnittet på 20,4 procentpoint i 2022) og en betydelig kønsbetinget pensionsforskel (37,9 % mod 26,0 % på EU-plan i 2022).

Nederlandene udviser fortsat gode resultater med hensyn til udvikling af færdigheder. For andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, er resultatet fortsat bedre end gennemsnittet (5,6 % i 2022) på trods af en lille stigning i forhold til året før (0,5 procentpoint). I 2021 havde 78,9 % af den voksne befolkning som minimum grundlæggende digitale færdigheder, hvilket er blandt de højeste andele i EU. Det er dog fortsat vigtigt effektivt at nå ud til dem, der befinder sig i en ugunstig arbejdsmarkedssituation (f.eks. lavtuddannede, personer med fleksible eller midlertidige kontrakter, personer med migrantbaggrund og personer med handicap). Navnlig vil sårbare grupper som følge af den decentraliserede gennemførelse ikke altid modtage den samme eller tilstrækkelig støtte.

Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse i Nederlandene er relativt stabil og et godt stykke under EU-gennemsnittet. Der er fortsat udfordringer for specifikke grupper, herunder personer med migrantbaggrund og personer med handicap. Andelen af husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter steg fra 8,3 % i 2020 til 10,0 % i 2022, hvilket er lidt over EU-gennemsnittet på 9,1 %. Personer i risiko for fattigdom er særligt hårdt ramt, idet der her er tale om en andel af husstande med uforholdsmæssigt høje boligudgifter på 41,2 %.

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder ingen indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", **står Nederlandene ikke umiddelbart over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Østrig

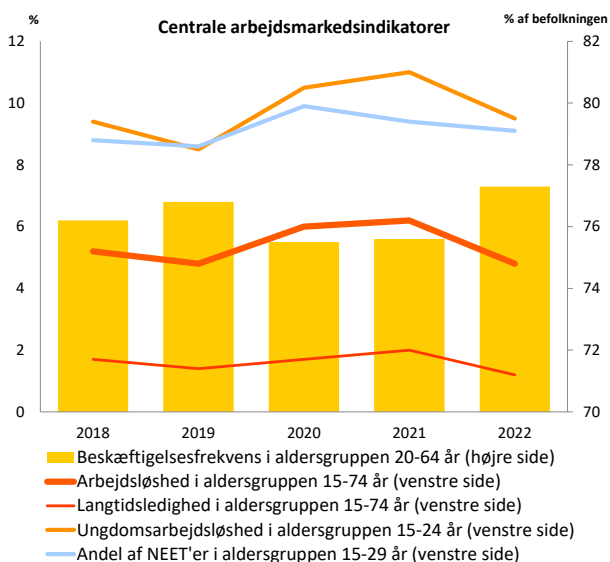
Østrig har haft et stærkt opsving på arbejdsmarkedet trods tegn på økonomisk afmatning. I 2022 var beskæftigelsesfrekvensen med 77,3 % "gennemsnitlig" efter en forbedring. Den forblev på dette niveau i andet kvartal 2023 efter stagnerende BNP-vækst i fjerde kvartal 2022. Både arbejdsløshedsprocenten og dens langsigtede komponent faldt kraftigt (til henholdsvis 4,5 % og 1,2 %), hvilket viste resultater, der var "bedre end gennemsnittet". I denne forbindelse faldt andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, yderligere til 9,1 % i 2022. Selv om forskellen i den kønsbetingede beskæftigelsesfrekvens faldt til 7,8

procentpoint i 2022 og forblev "gennemsnitlig", registrerede Østrig en af de højeste deltidsbeskæftigelsesfrekvenser for kvinder i EU, nemlig 50,3 % i 2022, og en af de største og voksende kønsskævheder i denne henseende (39,7 procentpoint). Andelen af børn under tre år i formel børnepasning faldt betydeligt (med 5,5 procentpoint) til 23 % i 2022 (mod 35,9 % i EU). Der er derfor tale om en situation, der "bør holdes øje med". Denne lave andel og det begrænsede udbud af økonomisk overkommelige børnepasningsmuligheder af høj kvalitet kan være til skade for børns langsigtede læringsudsigter og er fortsat en vigtig faktor, der bidrager til den høje andel af kvinder, der arbejder på deltid. Endelig lå

den reale disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger under 2008-niveauet (97,9 % i 2021) og betydeligt under EU-gennemsnittet (109,9). Selv om den disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger er ved at komme sig en smule efter faldet i covid-krisen i 2020, er den "svag, men i bedring".

Østrig udviser fortsat gode resultater inden for færdigheder og uddannelse, men der er stadig udfordringer for lavtuddannede og personer med migrantbaggrund. Andelen af voksne med som minimum har grundlæggende digitale færdigheder var høj, nemlig 63,3 % i 2021, og "bedre end gennemsnittet" (54 % i EU). De færdigheder, der er nødvendige for den grønne og den digitale omstilling, kan ikke desto mindre fremmes yderligere for at afhjælpe de dermed forbundne mangler. Mens andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, lå på 8,4 % i 2022 og dermed var "gennemsnitlig", har ca. 45 % af de langtidsledige kun afsluttet en folkeskoleuddannelse i Østrig. Forbedring af dårligt stillede personers grundlæggende færdigheder kan frigøre deres potentiale og forbedre deres deltagelse på arbejdsmarkedet. I 2021 havde 23,6 % af personer med migrantbaggrund i alderen 25-64 år kun en folkeskoleuddannelse, og deltagelsen i uddannelse af 15-19-årige, der ikke var født i Østrig, lå på 61,2 % i 2020, hvilket er et godt stykke under landets egne statsborgere (80,7 %).

Østrig klarer sig relativt godt på området for social beskyttelse og inklusion. Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse er stabil med 17,5 % i 2022, og for børn er andelen faldet til 21,6 %. Alvorlige materielle og sociale afsavn steg imidlertid med 0,5 procentpoint til 2,3 % i 2022, og andelen af personer, der er truet af indkomstfattigdom (14,8 %), lå fortsat over niveauet før pandemien. Den stærke indvirkning af sociale

Kilde: Eurostat [lfsi_emp_a], [une_rt_a], [une_ltu_a], [edat_lfse_20], EU LFS.

overførsler (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse (41,2 % i 2022 mod 35,3 % i EU) og det lave antal selvrappede uopfyldte behov for lægebehandling viser fortsat en situation, der er "bedre end gennemsnittet".

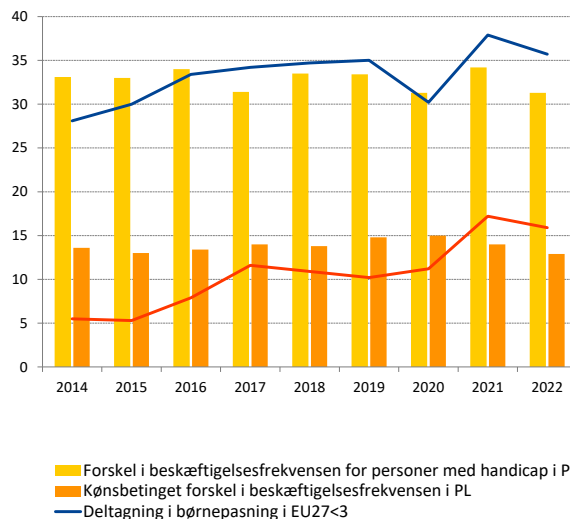
I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder navnlig én indikator, der er markeret som "kritisk" eller "bør holdes øje med", **står Østrig ikke umiddelbart over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Polen

Det polske arbejdsmarked klarer sig generelt godt, men kvinder og personer med handicap står over for betydelige udfordringer. Både beskæftigelsen og arbejdsløsheden har nået niveauet før pandemien og har opnået de bedste resultater, der er registreret i de seneste tre årtier. Med en af de laveste arbejdsløshedsprocenter i EU på 2,9 % i 2022 ligger Polen i kategorien "de, der præsterer bedst", mens landets beskæftigelsesfrekvens er "gennemsnitlig" og ligger på 76,7 % (mod 74,6 % i EU). Samtidig er manglen på arbejdskraft fremtrædende og forværres af et fald i befolkningen i den erhvervsaktive alder og visse befolkningsgruppers lavere deltagelse på arbejdsmarkedet. Der skal stadig "holdes øje" med den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen på 12,9 procentpoint (mod 10,7 procentpoint på EU-plan) i 2022, idet den kun forbedres langsomt. En af hovedårsagerne til kvinders manglende aktivitet på arbejdsmarkedet er omsorgsforpligtelser over for børn og personer med behov for langtidspæje. Deltagelsesfrekvensen for børn under tre år i formel børnepasning på kun 15,9 % af børn under tre år er markeret som en situation, der "bør holdes øje med", da den fortsat ligger langt under EU-gennemsnittet (35,7 %) og også forværredes en smule i 2022, hvilket afviger fra den opadgående tendens siden 2019. Denne lave andel kombineret med kvalitetsudfordringer kan potentielt være til skade for børns langsigtede læringsudsigter og for kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet. Personer med handicap står stadig over for betydelige hindringer for adgang til arbejdsmarkedet, hvilket kan være en anden årsag til manglende aktivitet på arbejdsmarkedet²⁷⁴. Trods et fald i 2022 i forhold til 2021 (31,3 procentpoint mod 34,2 procentpoint) er forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap ikke faldet hurtigt nok og ligger fortsat betydeligt over EU-gennemsnittet på 21,4 procentpoint. Situationen er følgelig markeret som "bør holdes øje med".

Der er gode tendenser i Polen med hensyn til unge på uddannelsesområdet, men niveauet af digitale færdigheder er fortsat meget lavt. Andelen af voksne med som minimum grundlæggende digitale færdigheder ligger på 42,9 % i Polen. Det er betydeligt

Forskel i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap, kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvensen og andel af børn under tre år i formel børnepasning 2014-2022 (i procentpoint og i %)

Kilde: Eurostat [[tepsr_sp200](#)], [[tesem060](#)], [[tepsr_sp210](#)], EU-SILC

²⁷⁴ OECD, *Regional Economic Inactivity Trends in Poland*, OECD Reviews on Local Job Creation, OECD Publishing, Paris, 2021.

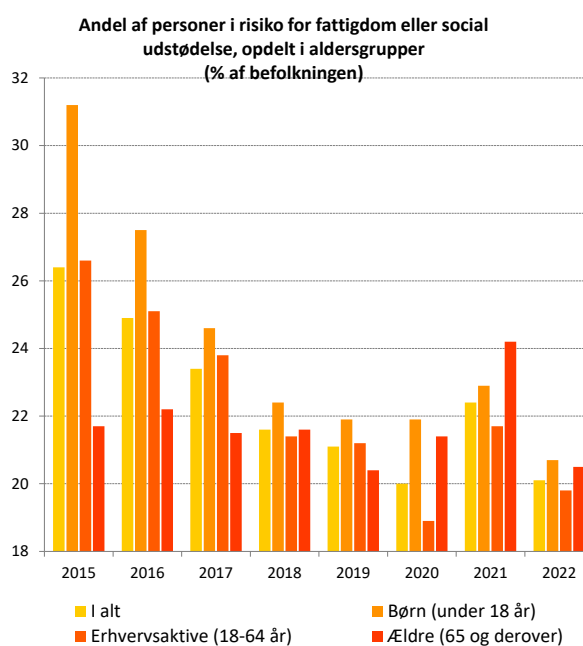
lavere end EU-gennemsnittet (53,9 % i 2021) og udgør en "kritisk situation". Styrkelse af tilegnelsen af digitale færdigheder kan støtte den grønne og den digitale omstilling. I modsætning dertil er andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, kun det halve af andelen i EU (4,8 % mod 9,6 %), og Polen klarer sig "bedre end gennemsnittet", når det gælder andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse.

Den sociale situation er forholdsvis god i Polen. Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse (15,9 %) og indkomstulighed (indkomstkventilsats på 3,9 %) er fortsat "bedre end gennemsnittet" sammenlignet med EU-gennemsnittet (på henholdsvis 21,6 % og 4,7 %). Dette kan i det mindste delvis skyldes, at sociale overførsler har en "bedre end gennemsnitlig" indvirkning på fattigdomsbekæmpelse (reduktion af fattigdomsrisikoen på 38,6 % mod 35,3 % i gennemsnit i EU).

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder navnlig fire indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", **står Polen ikke umiddelbart over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Portugal

Det sociale beskyttelsessystems effektivitet med hensyn til at mindske risikoen for fattigdom og mindske indkomstuligheder er blevet øget i Portugal. Der blev registreret betydelige forbedringer med hensyn til andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse og indkomstkventilsatsen, hvilket opvejede forværringen i 2021. Det betyder, at begge indikatorer nu er "bedre end gennemsnittet". Andelen af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse er faldet med 2,3 procentpoint siden 2021 og vendte tilbage til under EU-gennemsnittet i 2022 (20,1 % mod 21,6 %), mens indkomstkventilsatsen fortsat ligger lidt over EU-gennemsnittet (5,1 mod 4,7). Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse er imidlertid fortsat meget høj på Azorerne og Madeira (henholdsvis 30,3 % og 30,2 %) og stiger fortsat. Det tyder på voksende forskelle mellem det portugisiske fastland og dets regioner i den yderste periferi. Indvirkningen af sociale overførsler (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse steg med 3,7 procentpoint i 2022 (mere end i nogen anden medlemsstat) og bevægede sig fra "kritisk" til "svag, men i bedring"²⁷⁵. På trods af denne seneste udvikling halter Portugals resultater med hensyn til denne indikator fortsat bagefter EU-gennemsnittet (23,7 % mod 35,3 %) og er endnu ikke nået op på niveauet før pandemien.

Kilde: Eurostat [ilc_peps01n], EU-SILC.

²⁷⁵ Brud i tidsserier i 2022.

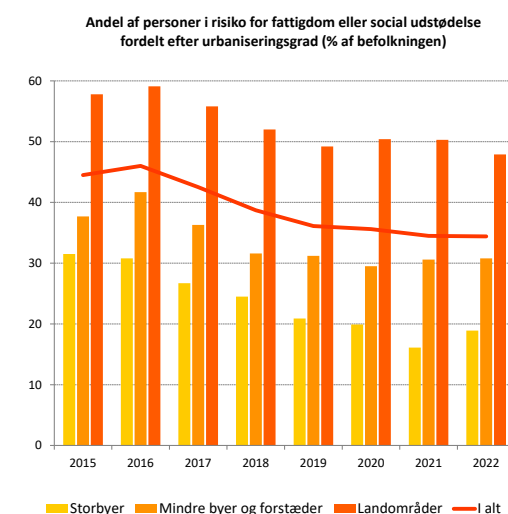
Portugal forbedrer sig med hensyn til uddannelse og færdigheder. De fleste indikatorer på den sociale resultattavle på dette område var "bedre end gennemsnittet" i 2022. Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, steg marginalt fra 2021 til 2022 (0,1 procentpoint) og er fortsat "bedre end gennemsnittet" efter betydelige fald i de seneste fem år. Andelen af voksne med som minimum grundlæggende digitale færdigheder lå på 55,3 % i 2021 (mod 53,9 % i EU) og er dermed "gennemsnitlig". Hvis det sikres, at disse resultater er bæredygtige, kan det hjælpe Portugal med at tackle udfordringerne med hensyn til færdigheder, som kræves af de skiftende behov på arbejdsmarkedet samt den grønne og den digitale omstilling.

Det portugisiske arbejdsmarked viste sig at være modstandsdygtigt trods en opbremsning i den økonomiske genopretning efter covid-19-krisen. Alle indikatorer på den sociale resultattavle vedrørende "rimelige arbejdsvilkår" er uændrede i forhold til året før og er stadig "gennemsnitlige". I 2022 blev beskæftigelsen og arbejdsløsheden forbedret og var bedre end EU-gennemsnittet (henholdsvis 77,5 % mod 74,6 % og 6,0 % mod 6,2 %) med forbedringer lidt under gennemsnittet i forhold til sidste år. Efter en stigning fra 2,3 % til 2,9 % mellem 2020 og 2021 steg langtidsledigheden moderat i 2022 (2,7 %).

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder ingen indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", **står Portugal ikke umiddelbart over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Rumænien

Trods betydelige fremskridt er fattigdomsrisikoen i Rumænien fortsat høj, navnlig for sårbare grupper og i landdistrikterne. Selv om andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse er faldet siden 2015 fra 44,5 % til 34,4 % i 2022, ligger den fortsat betydeligt over EU-gennemsnittet (21,6 %), og det samme gælder andelen for børn. Disse og den fattigdomsreducerende virkning af sociale overførsler udgør "kritiske situationer". Fattigdomsrisikoen vedrører 41,5 % af alle børn, og der er ingen forbedring i forhold til 2021. Det sociale beskyttelsessystem udviste begrænset effektivitet, da sociale overførsler (bortset fra pensioner) kun resulterede i en fattigdomsreduktion på 16,5 % (sammenlignet med 35,3 % i EU). Mens indkomstkventilsatsen faldt betydeligt mere end i de fleste andre medlemsstater mellem 2021 og 2022 (fra 7,14 til 6,0), er den fortsat blandt de højeste i EU. Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling lå på 4,9 % i 2022 og "bør holdes øje med". Sårbare grupper, mennesker, der bor i landdistrikter, og marginaliserede grupper, f.eks. romaer, står over for større vanskeligheder med at få adgang til væsentlige og sociale tjenester.

Kilde: Eurostat, EU-SILC [ilc_peps13n]

Vedvarende udfordringer inden for uddannelse og udvikling af færdigheder bringer bæredygtig socioøkonomisk konvergens i fare. Indikatorerne på den sociale resultattavle vedrørende udvikling af færdigheder viser fortsat "kritiske situationer". Navnlig er andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (15,6 %), en af de højeste i EU, og der er ikke sket klar forbedring i de seneste år, hvor andelen generelt er faldet i EU. På trods af de seneste forbedringer er der tale om en "kritisk situation" med hensyn til andelen af børn under tre år i formel børnepasning, som stadig er blandt de laveste i 2022 (12,3 % mod 35,7 % i EU). Denne lave andel kombineret med kvalitetsudfordringer kan potentielt være til skade for børns langsigtede læringsudsigter og for kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet. Personer med som minimum grundlæggende digitale færdigheder udgjorde 27,8 % af den voksne befolkning i 2021, hvilket er et godt stykke under EU-gennemsnittet på 53,9 %, dvs. der er tale om en "kritisk situation". For at styrke konkurrenceevnen og sikre et inklusiv vækstpotentiale er der mulighed for yderligere at forbedre uddannelsernes kvalitet, tilgængelighed og arbejdsmarkedsrelevans og fremme tilegnelsen af færdigheder med fokus på dårligt stillede grupper i lyset af manglen på arbejdskraft og færdigheder, den dobbelte omstilling og de demografiske udfordringer.

Arbejdsmarkedet udviste modstandsdygtighed over for covid-19-krisen, men står stadig over for betydelige udfordringer. I 2022 lå beskæftigelsesfrekvensen stadig et godt stykke under EU-gennemsnittet (68,5 % mod 74,6 %) og forblev "kritisk", hvilket delvis afspejler store forskelle i arbejdsmarkedsresultaterne på tværs af befolkningsgrupper. Langtidsledigheden steg (med 0,2 procentpoint til 2,2 %), hvor der generelt er tendens til forbedring i EU, og "bør holdes øje med". Unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, faldt til 19,8 % (stadig blandt de højeste i EU). Der er således stadig tale om en "kritisk situation" på grund af den langsomme forbedring. Det er positivt, at den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen, der blev betegnet som en "kritisk situation", nærmede sig EU-gennemsnittet i 2020 og 2021 og med 18,6 procentpoint i 2022

blev betegnet som "svag, men i bedring". Tilsvarende faldt forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap i 2022 (med 0,6 procentpoint) og skiftede fra "kritisk" til "bør holdes øje med".

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, og navnlig 11 indikatorer, der markeres som "kritiske" eller "bør holdes øje med", konstateres det, at **Rumænien står over for potentielle risici for opadgående social konvergens, som kræver yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Slovenien

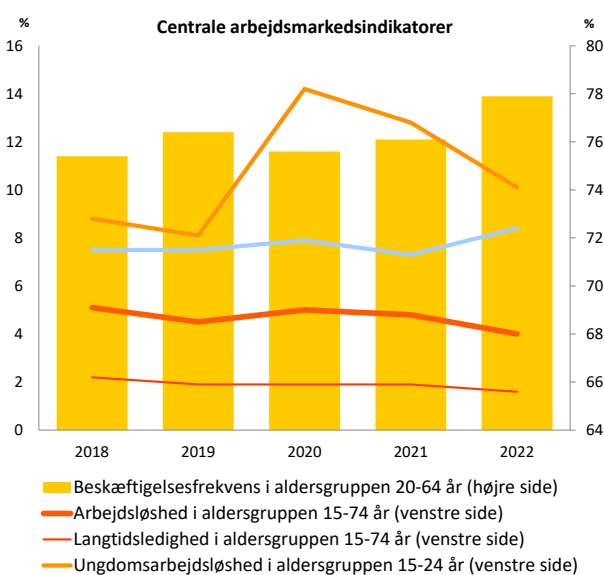
Slovenien oplevede en stærk genopretning af arbejdsmarkedet i kølvandet på covid-19-pandemien. I 2022 forbedredes beskæftigelsen, arbejdsløsheden og langtidsledigheden fortsat i overensstemmelse med den generelle tendens i EU og nåede et historisk højt niveau

og for ledigheden et lavt niveau (henholdsvis 77,9 %, 4 % og 1,6 %). Alle disse arbejdsmarkedsindikatorer var "gennemsnitlige" eller "bedre end gennemsnittet". Strukturelle faktorer, f.eks. den hurtige aldring af befolkningen og misforholdet mellem udbudte og efterspurgte færdigheder, risikerer imidlertid at forværre den eksisterende mangel på arbejdskraft.

Slovenien oplever visse udfordringer i forbindelse med sit uddannelsessystem, navnlig med hensyn til digitale færdigheder. I 2021 havde 49,7 % af den voksne befolkning som minimum grundlæggende digitale færdigheder, hvilket er under EU-gennemsnittet (53,9 %) og "bør holdes øje med", navnlig i lyset af dette områdes betydning for den grønne og den digitale omstilling. Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, steg

med 0,9 procentpoint, hvor der generelt er tendens til forbedring i EU. Dette førte til en forværring fra "de, der præsterer bedst" til "god, men bør overvåges", selv om Slovenien stadig har en af de laveste andele i EU. Tilsvarende steg andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, også (med 1,1 procentpoint) og lå på 8,4 % i 2022. Andelen ligger dog under EU-gennemsnittet på 11,7 %, og situationen er "god, men bør overvåges".

Slovenien har generelt et velfungerende socialt beskyttelsessystem. Næsten alle indikatorer på den sociale resultattavle vedrørende "social beskyttelse og inklusion" er "bedre end gennemsnittet" eller placerede Slovenien i kategorien "de, der præsterer bedst" i 2022. Som i de foregående år havde Slovenien en af de laveste andele af befolkningen og af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse på henholdsvis 13,3 % og 10,3 %. Visse sårbare grupper, navnlig lavtuddannede, arbejdsløse og ældre kvinder, oplever imidlertid langt større fattigdomsrisici, og der bør derfor iværksættes en yderligere politisk indsats målrettet mod disse grupper. Selv om virkningen af sociale overførsler på fattigdomsbekæmpelse var relativt høj ("bedre end gennemsnittet") for Slovenien i de foregående år, faldt den i 2022 meget mere end i de fleste medlemsstater. Situationen er følgelig markeret som "bør holdes øje med"²⁷⁶. Sociale overførsler er eksempelvis de mindst effektive med hensyn til at mindske risikoen for fattigdom for ældre (65 år og derover), idet andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse var næsten dobbelt så høj for kvinder over 75 år (26,1 %) i 2022 som for den øvrige befolkning. Endelig lå selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling fortsat på et relativt højt niveau sammenlignet med EU-gennemsnittet (2,2 %) på trods af den betydelige forbedring fra 4,8 % i 2021 til 3,7 % i 2022.

Kilde: Eurostat [lfsi_emp_a], [une_rt_a], [une_ltu_a], [edat_lfse_20], EU LFS

²⁷⁶ Brud i tidsserier i 2022.

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder navnlig to indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", **står Slovenien ikke umiddelbart over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

Slovakiet

Arbejdsmarkedet i Slovakiet klarer sig generelt godt, men langtidsledigheden er fortsat en udfordring. Efter en robust genopretning efter covid-19-krisen nåede beskæftigelsesfrekvensen et rekordhøjt niveau på 76,7 %, og arbejdsløsheden var på 6,1 % i 2022 (bedre end EU-gennemsnittet på henholdsvis 74,6 % og 6,2 %). Andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, blev også forbedret og faldt fra 14,2 % i 2021 til 12,3 % i 2022. Langtidsledigheden betragtes dog som "kritisk", da den forværredes fra 3,9 % i 2021 til 4,1 % i 2022 (mod 2,4 % i EU). Desuden kan der konstateres store regionale forskelle mellem de vestlige og østlige regioner.

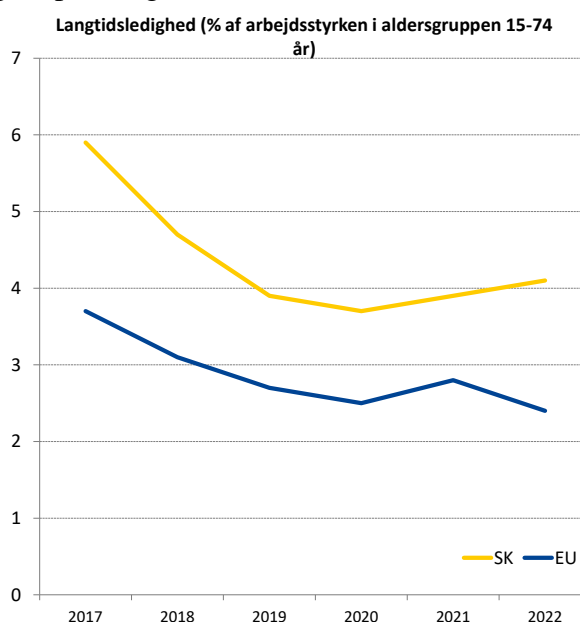
Deltagelsen i førskoleundervisning og børnepasning er utilstrækkelig og udgør en "kritisk situation".

I 2022 havde Slovakiet EU's laveste deltagelsesfrekvens for børn under tre år i formel børnepasning (2,3 % mod 35,7 % i

EU). Deltagelsen i førskoleundervisning og børnepasning for børn over tre år er også fortsat blandt de laveste i EU (77,4 % mod 91,8 % i EU i 2021) med en andel på kun 33 % blandt romabørn (om end forbedret fra 27 % i 2016). På den anden side klarer Slovakiet sig "gennemsnitligt" med hensyn til unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, og andelen af voksne med mindst grundlæggende digitale færdigheder.

Slovakiet har generelt lav risiko for fattigdom og er blandt "de, der præsterer bedst" med hensyn til indkomstulighed, men fattigdomsrisikoen for børn anses for at være "bør holdes øje med". Slovakiet står over for store regionale forskelle, idet den østlige del af landet oplever dybere fattigdom og social udstødelse. Landet har en af de største romabefolkninger i EU, og tusindvis af mennesker bor i isolerede områder uden adgang til basale tjenesteydelser. Som følge af den kraftige stigning i 2022 (til 24,7 % fra 19,7 % i 2021) er andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse for børn i kategorien "bør holdes øje med", hvilket viser en forværring i to på hinanden følgende år. Det samme gælder virkningen af sociale overførsler (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse²⁷⁷.

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder navnlig fire indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", **står Slovakiet ikke umiddelbart over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

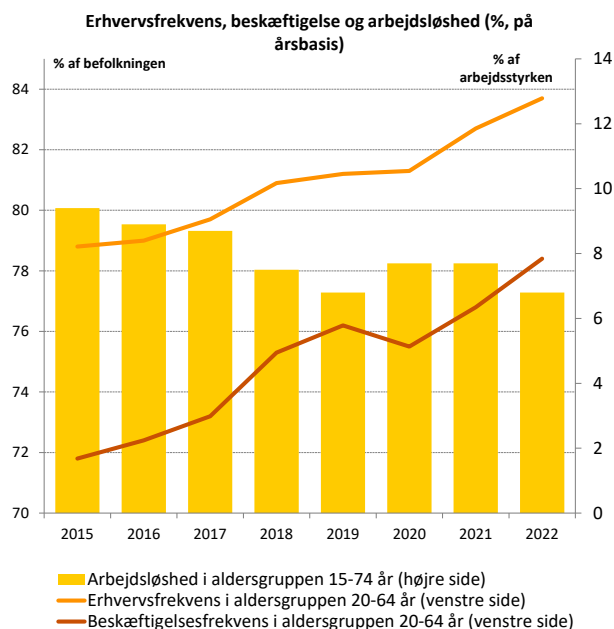
Kilde: Eurostat [une_ltu_a], EU LFS.

²⁷⁷ Brud i serier i 2022 for denne indikator.

Finland

Det finske arbejdsmarked kom sig hurtigt efter covid-19-krisen og er fortsat stramt.

Finland klarer sig fortsat på linje med EU-gennemsnittet for indikatorerne på den sociale resultattavle vedrørende "rimelige arbejdsvilkår". I 2022 blev beskæftigelsen og langtidsledigheden forbedret og var bedre end EU-gennemsnittet (henholdsvis 78,4 % mod 74,6 % og 1,5 % mod 2,4 %), selv om arbejdsmarkedet fortsat var stramt. Finland havde en af de snævrere kønsbetingede forskelle i beskæftigelsesfrekvensen i EU i 2022 (1,2 procentpoint mod 10,7 procentpoint for EU-gennemsnittet) og ligger fortsat i kategorien "de, der præsterer bedst". Andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, ligger stadig under EU-gennemsnittet, men forværredes en smule i 2022 (fra 9,2 % til 9,3 %) i forhold til en forbedret tendens i de fleste andre medlemsstater. Der er således tale om en situation, der "bør holdes øje med".

Finland klarer sig fortsat godt inden for uddannelse og færdigheder. I 2021 havde 79 % af den voksne befolkning som minimum grundlæggende digitale færdigheder, hvilket

Kilde: Eurostat [lfsi_emp_a], [une_rt_a], EU LFS.

er blandt de højeste andele i EU. Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, var på 8,4 % i 2022 (mod 9,6 % i EU), uden nogen væsentlig forværring i forhold til sidste år. Fremme af læringsmuligheder og erhvervelse af færdigheder i overensstemmelse med disse gode resultater kan bidrage til at sikre økonomiens vækstpotentiale på lang sigt i lyset af befolkningens aldring, den grønne og den digitale omstilling og manglen på kvalificeret arbejdskraft i visse sektorer, herunder social- og sundhedstjenester.

Finland har et effektivt og inklusivt socialt beskyttelsessystem, der giver tilstrækkelig dækning, men som også omfatter incitamentsfælder og kompleksitet, der behandles i forbindelse med en omfattende reform. Dette afspejles i de generelt gode resultater med hensyn til de fleste indikatorer på den sociale resultattavle vedrørende "social beskyttelse og inklusion", selv om selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling fortsat er "kritiske". For denne indikator er tendensen stærkt stigende med 2,1 procentpoint til 6,5 % i 2022, hvilket er betydeligt over EU-gennemsnittet (2,6 %). De lange ventetider for primær og specialiseret pleje skyldes navnlig efterslæbet i behandlingen som følge af covid-19-pandemien og manglen på pleje- og sundhedspersonale. Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse steg med 2,1 procentpoint i 2022 (til 16,3 %), hvilket stadig er et godt stykke under EU-gennemsnittet (24,7 %). De sociale overførselsindvirkning på fattigdomsbekæmpelse er fortsat høj og ligger over EU-gennemsnittet (49,8 % mod 35,3 %),

selv om den er blevet forværret med 7,9 procentpoint siden 2021²⁷⁸. I begge tilfælde er der tale om en forringelse fra "de, der præsterer bedst" til "god, men bør overvåges"²⁷⁹.

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder navnlig to indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", **står Finland ikke umiddelbart over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase** (se boksen i afsnit 1.5).

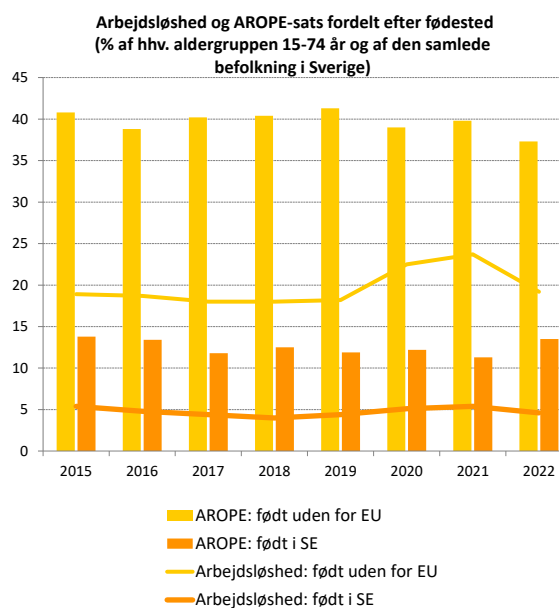
²⁷⁸ Brud i tidsserier i 2022.

²⁷⁹ For indikatoren for andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse og for børn er der et brud i tidsserierne i 2022.

Sverige

Det svenske arbejdsmarked er hurtigt kommet sig efter covid-19-krisen, men nogle befolkningsgrupper står stadig over for hindringer for integration på arbejdsmarkedet.

Den kraftige vækst i beskæftigelsen førte til en rekordhøj beskæftigelsesfrekvens på 82,2 % i 2022. Landet har også en af de laveste andele af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, i EU. Arbejdsløsheden lå på 7,5 % i 2022 (mod 6,2 % i EU), men arbejdsløsheden "bør holdes øje med" og skjuler store forskelle mellem befolkningsgrupperne baseret på fødeland. Mens arbejdsløsheden for personer født i EU lå på 4,6 %, var arbejdsløsheden for personer født uden for EU helt oppe på 19,2 %. Der er desuden en markant forskel mellem arbejdsløsheden blandt dem, der er født uden for EU, for så vidt angår køn, nemlig 22,3 % i 2022 for kvinder og 16,7 % for mænd. Der skal også "holdes øje med" forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap på grund af en kraftig stigning på 5,8 procentpoint til 25,7 procentpoint i 2022. Samme år blev den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen større og er nu "god, men bør overvåges".

Kilde: Eurostat, [lfsq_urgacob], EU LFS, [ilc_peps06n], EU-SILC.

Risikoen for fattigdom eller social udstødelse og indkomstuligheder er steget i Sverige, mens andre resultater på det sociale område er gode eller gennemsnitlige. Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse steg en smule med 1,4 procentpoint til 18,6 % i 2022 (mod 21,6 % i EU), en situation, der nu "bør holdes øje med", efter at den var "bedre end gennemsnittet" i 2021. Tilsvarende steg indkomstkventilsatsen markant fra 4,0 i 2021 til 4,4 i 2022, hvilket er det højeste niveau, der nogensinde er registreret i Sverige (mod 4,7 i EU), og derfor "bør holdes øje med". Som det er tilfældet med resultaterne på arbejdsmarkedet, er der stor forskel mellem andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse for personer født i landet (13,5 % i 2022) og personer født uden for EU (37,3 %). Virkningen af sociale overførsler på fattigdomsbekæmpelse er "bedre end gennemsnittet", mens resultaterne i forbindelse med uforholdsmæssigt høje boligudgifter og selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling er "gennemsnitlige".

Sverige klarer sig meget godt med hensyn til færdigheder, men der er fortsat uligheder i uddannelsessystemet. Landet ligger i kategorien "de, der præsterer bedst" med hensyn til andelen af børn under tre år i formel børnepasning. Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (aldersgruppen 18-24 år), har imidlertid været stigende siden 2020 og nåede op på 8,8 % i 2022. Studerende, der er født uden for EU, forlader deres studier mere end dobbelt så hyppigt (17,3 %) som indfødte studerende (6,7 %). Andelen af den voksne befolkning med som minimum grundlæggende digitale færdigheder har konsekvent været "bedre end gennemsnittet", nemlig 66,5 % i 2021 (mod 53,9 % i EU), hvilket støtter den grønne og den digitale omstilling.

I lyset af resultaterne af ovennævnte analyse i første fase, herunder navnlig fire indikatorer, der er markeret som "kritiske" eller "bør holdes øje med", **står Sverige ikke umiddelbart**

over for potentielle risici for opadgående social konvergens og skal derfor ikke underkastes yderligere analyse i anden fase (se boksen i afsnit 1.5).